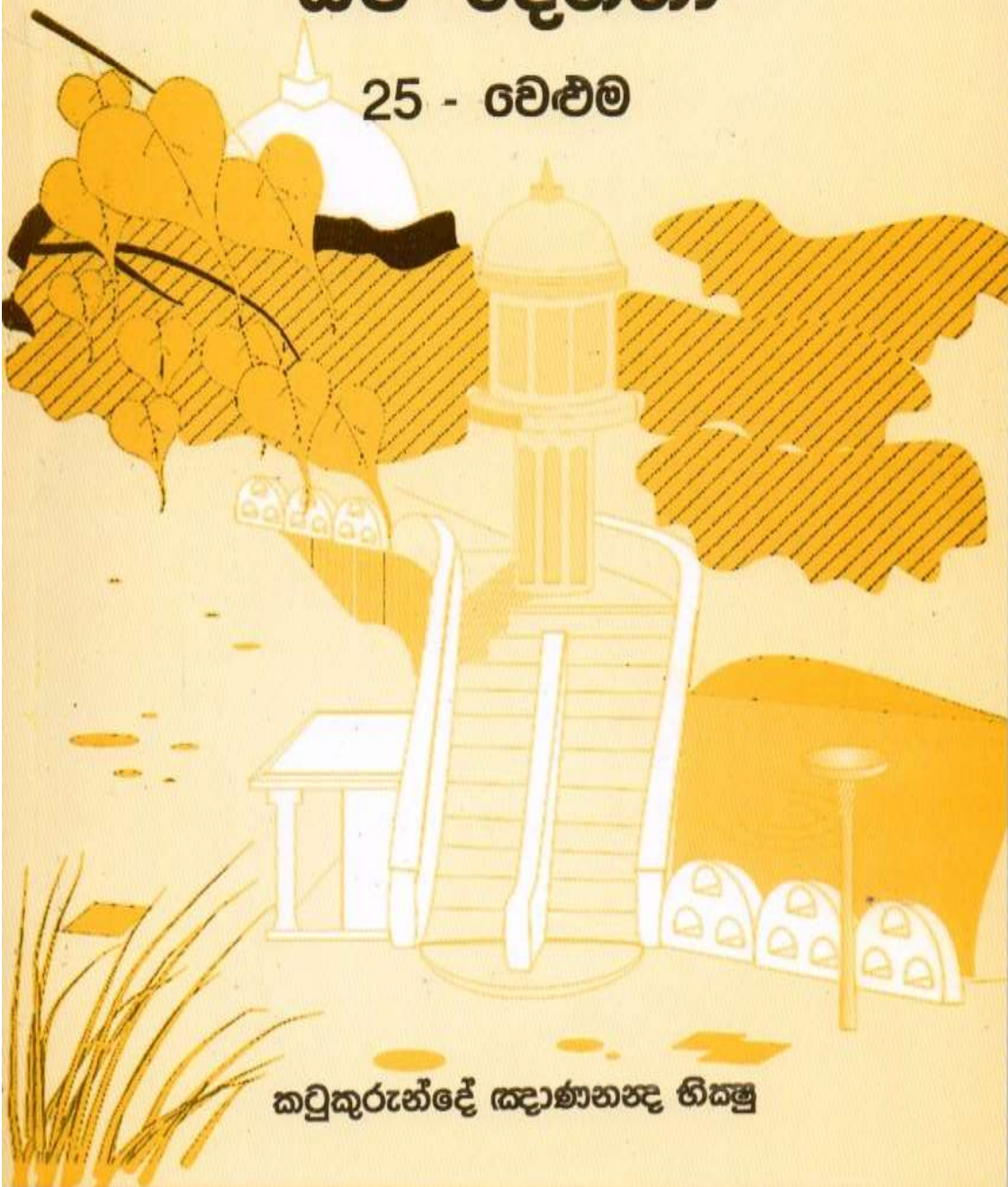

පහන් කණුව බම් දෙශනා

25 - වෙළුම

කටුකුරැහේදේ ඤාණහඤා හිසඡු

පහන් කණුව ධරී දේශනා

විසිපස්වන වෙළුම

කටුකුරුන්දේ ඥාණානන්ද භික්ෂු

ප්‍රකාශනය

කටුකුරුන්දේ ඥාණානන්ද සඳහම් සෙනසුන් භාරය

2020

ධර්මදානයකි

මුදලට විකිණීම සපුරා තහනම් වෙයි.

ප්‍රථම මුද්‍රණය - 2020 ජූනි

සියලුම හිමිකම් ඇවිරිණි

මුදලට විකිණීම සඳහා හෝ ලාභ ලැබීම පිණිස වන සියලු ආකාරයේ උපුටා ගැනීම්, නැවත පළ කිරීම් සපුරා තහනම්ය. මෙම දහම් පොත ධර්මදානයක් ලෙස නැවත පළ කිරීමට කටුකුරුන්දේ ඥාණනදු සඳහම් සෙනසුන් භාරය වෙත විමසීම් යොමු කරන්න. ධර්ම ග්‍රන්ථ සහ දේශනා සඳහා පිවිසෙන්න

www.seeingthroughthenet.net

ISBN 978-624-5061-06-8

විමසීම්

කටුකුරුන්දේ ඥාණනදු සඳහම් සෙනසුන් භාරය
කිරිල්ලවලවත්ත, දම්මුල්ල, කරදන.

දුරකථනය: 0777127454

knssb@seeingthroughthenet.net

මුද්‍රණය

කොලිටි ප්‍රින්ටර්ස්

17/2, පැඟිරිවත්ත පාර, ගංගොඩවිල, නුගේගොඩ.

දුරකථනය: 0114870333

ධර්මදානයකි

මුදලට විකිණීම සපුරා තහනම් වෙයි.

කතු හිමියන්ගේ දහම් පොත් ලබාගත හැකි ස්ථාන:

1. කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන
කිරිල්ලවල වත්ත, දම්මුල්ල, කරදන.
2. සුනිල් විජේසිංහ මහතා – 39/10, ශාන්ත ඊටා පාර, ගල්කිස්ස.
3. හේමමාලා ජයසිංහ මහත්මිය
29/8, පැරිවත්ත මාවත, මිරිහාන, නුගේගොඩ.
4. වන්දන විජේරත්න මහතා
23/79A, 1 වන පටුමග, ධර්මපාල පෙදෙස, තලවතුගොඩ.
5. එස්. ඒ. සුරියාරච්චි මහතා
මොරටු ලීබඩු වෙළඳසැල, කඩ වීදිය, දේවාලේගම.
6. එස්. ඒ. ලයනල් මහතා
140/19, රුහුණසිරි උද්‍යානය, හක්මන පාර, මාතර.
7. සිරිමා විජේරත්න මහත්මිය – 15, ඇලපාත, රත්නපුර.
8. මහාචාර්ය කේ. එම්. විජේරත්න මහතා, දන්ත විද්‍යා පීඨය,
පේරාදෙණි විශ්ව විද්‍යාලය, පේරාදෙණිය.
9. වෛද්‍ය පී. වීරසිංහ මහතා
බණ්ඩාර බුලංකුලම, ලංකාරාම පාර, අනුරාධපුර.
10. ආර්. ඒ. වන්දි රණසිංහ මහත්මිය
ස්ටුට්ට්ගෝ 'වායා', රෝහල හන්දිය, පොළොන්නරුව.
11. නේරා විජේසුන්දර මහත්මිය
ඉළක්පිටිය බෙහෙත් ශාලාව, ඉළක්පිටිය, ගැටහැන්න.
12. ඩී. සී. ඒ. නිශ්ශංක මහතා – 91A, වුඩ්වර්ඩ් පාර, ගාල්ල.
13. ඩබ්ලිව්. ඒ. සුමිත් ප්‍රියදර්ශන මහතා
සුමිත් මෝටර්ස් (ස.කො.ස ඉදිරිපිට), 163G, වතුපිටිවල, නිට්ටඹුව.
14. Mr. Janitha Wijesinghe (janithasw@gmail.com)
47 Putters Circuit, Blacktown, NSW 2148, Australia.
15. Mr. Siyuranga Koswatta (koswatta@gmail.com)
11 Gleneida Ridge Rd, Carmel, NY 10512, USA.

www.seeingthroughthenet.net

සබ්බ පාපස්ස අකරණං
කුසලස්ස උපසම්පදා
සචිත්ත පරියොදාපනං
ඵතං බුද්ධානසාසනං

- බුද්ධ චග්ග, ධම්ම පදාය

හැම පවිත්
කුසල් වෙනටම
සිත පිරිසිදු
සස්න මෙයමැයි හැම

වැළැකුම
ඵළැඹුම
කැරුම
බුදුන්ගෙම

පටුන

හැඳින්වීම	vi
ප්‍රකාශක නිවේදනය	ix
අමා ගඟ	x
121. 'නතං කමමං කතං සාධු' (පහන් කණුව 34)	1
122. 'මා පමඤ්ඤාදුච්ච පුඤ්ඤාසං' (පහන් කණුව 57)	27
123. 'දිසො දිසං යනං කයිරා' (පහන් කණුව 102)	53
124. 'ධනපාලකො නාම කුඤ්ඤරො' (පහන් කණුව 132)	77
125. 'ඵතං නාගස්ස නාගෙන' (පහන් කණුව 174)	99

හැඳින්වීම

දහම් දන හැමදන්ම	පරදයි
දහමිරස හැම රසම	පරදයි
දම් ඇලුම හැම ඇලුම්	පරදයි
නිවන් සුව හැමදුක්ම	පරදයි

අනුතාර ධර්මාඡයාණන් වහන්සේගේ ධර්මවිඡයට අරමුණු වූයේ දෙව් මිනිසුන්ගේ විතත සන්තානයයි. අනාදිමත් කාලයක් තුළ මෝහයෙන් මුළාවී සසර දුක් ගින්තෙන් දූවෙමින් සිටින ලෝ සතුන්ගේ සිත් සතන් දහම් අමා දහරින් සිසිල් කර අමා මහ නිවනින් නිවා සුවපත් කිරීම ඒ මහා කාරුණිකයාණන් වහන්සේගේ ධර්මවිඡය පරමාර්ඡය විය. දුක් ගිනි වඩන දිග්විඡය වෙනුවට දුක් ගිනි නිවන ධර්මවිඡයක් බුදුපියාණන් වහන්සේ ලෝකයාට හඳුන්වා දුන්හ.

ධර්මදනය අන් හැම දනයකටම වඩා උතුම් වන්නේ සිතකට වැටෙන දහම් පදයකින් පූණී ඡ්ඡිත පරිවර්තනයක් පවා සිදුවිය හැකි බැවිනි. බාහිර වස්තු දනයෙන් සැලසෙන තාවකාලික සහනය මෙන් නොව, එය සනාතන සැනසුමකට මඟ හෙළිකරයි. මොහොතකට දිවගට දැනී-නොදැනී යන ආමිස රසය මෙන් නොව, නිරාමිස දහම් රසය අසහනය දුරුකොට සිත් සනහන ගැඹුරු අථ රසයකි. සසර වඩන ගේහසිත ඇලුම් මෙන් නොව, ලොවුතුරු දහමට ඇති ඇල්ම සසර ගමන කෙටිකරයි. තණ්හා පිපාසය සන්හිඳුවන අමා මහ නිවන සියලු සසර දුක් නිවාරණය කරයි. ‘නිවනේ නිවීම’ පොත් පෙළෙන් අප දියත් කළ ධර්මදන වැඩ පිළිවෙළෙහි දෙවැනි අදියර වශයෙන් මේ ‘පහන් කණුව ධර්ම දේශනා’ පොත් පෙළ එළිදකී. මිනිරිගල නිස්සරණ වන සෙනසුනෙහි යෝගාවචර සගපිරිස හමුවේ අප විසින් දේශනා කරන්නට යෙදුන දෙසුම් 33 ක් රැගත් යටකී පොත් පෙළට වඩා සරල අන්දමින්, ඡන ඡ්ඡිතයේ එදිනෙදා ගැටළුවලට එල්ලකොට දෙසන ලද බැවින් මෙම ධර්මදේශනා මාලාව බොහෝ දෙනෙකුට වැඩදයක වනු ඇතැයි සිතමු. සසරදුක් ලියලවන විවිධ විෂම දෘෂ්ටි මතවාදයන්ගෙන් ගැවසීගත් පොත් පත් සඟරා ‘සහරාවක’ අතරමංව සිටින වත්මන් පාඨක සමාඡයට මේ තුළින් ලොවුතුරු මඟට යම් ‘තරු සලකුණක්’ හෝ ලැබෙතොත් අප දුරු උත්සාහය සඵල වූ ලෙස සළකමු.

‘ආනුපුබ්බි කථා’ නම් වූ අනුපිළිවෙළ කථාමාර්ඡයක් අනුගමනය කරමින් දහම් දෙසූ බුදුපියාණෝ එවැනිම ‘අනුපිළිවෙළ කථාවක්’

ධම්මදේශකයින්ට අනුදන වදළන. දන කථාව, සීල කථාව, සඟ කථාව, කාමයන්ගේ ආදීනව හා නෙකධම්මයෙහි ආනිසංස ඒ අනුපිළිවෙළ කථාවට අයත්වේ. ඒ සියල්ල තුළින් සකස් වූ, මාදුටු, පුබුදුටු, පහන්වූ සිතට වතුරාසීසත්‍ය දේශනාව මැනවින් විෂය වේ. දේශනා විලාස වශයෙන් සලකන කළ, බුද්ධ දේශනාවෙහි ඉස්මතුව පෙනෙන ආදර්ශීවත් අංග සතරක්ද ඇත. එනම්, උපමා, නිදර්ශන, ආදියෙන් ධම්ම කරුණු සන්දර්ශනය කිරීම (සන්දර්ශන) සිත් කාවදින අන්දමින් ඒත්තු ගන්වාලීම (සමාදායන) ඒවා ප්‍රතිපත්තියට නැංවීමෙහිලා උත්සාහවත් කිරීම (සමුත්තරණ) සහ අසන්නන්ගේ සිත්සතන් ප්‍රසාදයට පත්කිරීමයි (සමපනංසෙති).

ධම්මපදයෙන් තෝරාගත් ගාථා මාතෘකා කොටගෙන පැවැත්වෙන මෙම දෙසුම් පෙළෙහිදී ද හැකිතාක් දුරට ඉහත සඳහන් මූලධම්ම අනුගමනය කිරීමට තැත් දරුවෙමු. බුද්ධෝත්පාද කාලයක ලැබිය හැකි අග්‍රඵලය වන අර්භත් ඵලයෙන්ම දේශනාවක් කුළුගැන්වීමට උනන්දු වීමු. වෙනත් සුලභ ලෝකික පරමාථී තුළ අසන්නන් සිරකොට නොතබා, බුදුපියාණන් වහන්සේ වදළ අප්‍රමාද පදය සිහිගන්වමින් සංසාර විමුක්තිය දෙසටම ඔවුන් යොමු කරවීම අපගේ පරම අධ්‍යාශය විය. ‘පහන් කණුවෙන්’ විහිදෙන මෙම ධර්මාලෝකයෙන් ලෝකයාට නිවන් මග හෙළි පෙහෙළි වේවා!

දෙස් විදෙස් වැසි සැදුහැවත් පරිත්‍යාගශීලී විශාල පිරිසකගේ නොමසුරු ආධාරයෙන් ‘අමා ගඟ’ දිනෙන් දින පුළුල් වෙමින් ගලායයි. එයින් ජනිත පුණ්‍ය ශක්තිය ඔවුන්හට පරම ශාන්ත නිවාණාවබෝධය පිණිස උපනිශ්‍රය සම්පතක්ම වේවා!

‘විරං තිට්ඨතු ලොකස්මිං - සමමාසමබුද්ධ සාසනං’

මෙයට,
සසුන් ලැදි
කටුකුරුන්දේ ඤාණනැද හිඤ්ඤ

කටුකුරුන්දේ ඤාණනැද සදහම් සෙනසුන
කිරිල්ලවල වත්ත, දම්මුල්ල
කරදන
(2560) 2016 ජුනි

සටහන

අපගේ ගුරු දේවයන් වහන්සේගේ පිරිසිදු ධර්මය වැඩපිළිවෙල දෙස් විදෙස් දහම් පිපාසිතයන් උදෙසා තවදුරටත් මෙසේ එළිදැක්වීමට ලැබීම අප වෙත පැවරුණු මහත් භාග්‍යයක් ලෙස සලකමු. පටිගත කළ 'පහන් කණුව' දෙසුම් පිටපත් කරදීමේ සහ සෝදුපත් බැලීමේ කාර්යයන්ට සහාය වන පින්වත් සිරිමා විජේරත්න, ලිලියන් රත්නායක සහ වත්සලා කරුණාරත්න යන මහත්මීන්ටත්, අපගේ පොතපත මුද්‍රණය කරදෙන කොලිටි ප්‍රින්ටර්ස් සමාගමේ සී. ජයසෝම මහතා ඇතුළු සැමටද අපගේ පුණ්‍යානුමෝදනාව හිමිවේ.

මෙයට,
සසුන් ලැදි
අනුශාසක - මිල්ලතේ සුභුති හිඤ්ඤ

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන
කිරිල්ලවල වත්ත, දම්මුල්ල
කරඳන
(2562) 2019 මාර්තු

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය ප්‍රකාශක නිවේදනය

'කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය' පූජ්‍ය කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ විසින් සම්පාදිත සියලුම ධර්ම ග්‍රන්ථ හා දේශිත ධර්ම දේශනා පිරිසිදු ධර්ම දනයක් වශයෙන්ම ධර්ම පිපාසිත ලෝකයාහට ප්‍රදානය කිරීමේ උන්වහන්සේගේ අභිමතාථීය ඉටු කිරීමට ඇප කැප වී සිටියි. මේ අනුව ධර්ම ග්‍රන්ථ මුද්‍රණය සහ බෙදාහැරීම පිළිබඳ කාර්යභාරයත්, ධර්ම දේශනා සංයුක්ත තැටිගත කිරීම සහ,

www.seeingthroughthenet.net වෙබ් අඩවිය,
www.facebook.com/seeingthrough සමාජ ජාල අඩවිය

පවත්වාගෙන යාමත් කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරයේ වගකීම වනු ඇත.

දෙස් විදෙස් වැසි ධර්මකාමී පාඨක ශ්‍රාවක විශාල පිරිසක් වෙනුවෙන් ක්‍රියාත්මක වන මෙම පුළුල් ධර්මදාන වැඩ පිළිවෙලට දයකවීමට කැමති පින්වතුන්හට පහත සඳහන් බැංකු ගිණුමට තම ආධාර මුදල් යොමුකිරීමට අවස්ථාව ඇත. මෙම ධර්මදාන වැඩපිළිවෙලට ආධාර එවීම පිළිබඳ සියලු විමසීම්:

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය
කිරිල්ලවල වත්ත, දම්මුල්ල, කරදන.
දුරකථන අංක: 0777127454
ඊමේල් ලිපිනය: knssb@seeingthroughthenet.net

ආධාර මුදල් යොමු කිරීම:

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය (K.N.S.S.B)
ගිණුම් අංක: 007060000241
සම්පත් බැංකුව, SWIFT: BSAMLK LX
ශාඛා අංකය: 070
ශාඛාව: ආර්. ජී. සේනානායක මාවත, කොළඹ - 07.

අමා ගඟ

මහවැලි ගඟ උතුරට හැරවීමෙන් පසු එතෙක් නිසරු මුඩු බිම් ලෙස පැවති පෙදෙස්වල සිදුවූයේ ඉමහත් වෙනසෙකි. පිපාසයට පැත් බිඳක් නොලබා සිටි ගොවිහු පෙදෙස පුරා නිහඬව ගලා යන සිසිල් දිය දහරින් පිනා ගියහ. මැලවුණු ගොයම සරුව නිල්වන්ව කරලින් බර විය. මල් පලින් ගැවසීගත් කුරු-ලිය බලා සැනසෙන පෙදෙස් වැසියෝ කුටු කඳුළු වගුළහ.

දහම් අමා ගඟ 'උතුරට' හැරවීමේ වැඩ පිළිවෙළක් මෙයට තෙවසරකට පෙර ඇරඹුණි. දහම් පත-පොත තබා 'එද-වේල' සඳහා වත් වියපැහැදුම් කිරීමට වත්-කමක් නැත්තෝ, නිහඬව නොමිලයේ ගලායන අම්ල දහම් අමා දිය දහරින් සදහම් පිපාසය සන්සිඳුවා ගත්හ. අරිටු මිසදිටු හැර, සැදුහැයෙන් සරුව, ගුණ නුවණින් බරව පිළිවෙත් මගට නැමී ගත්හ. ලොවී-ලොවුතුරු මල් පල නෙළා ගනිමින් හද පුරා පිරි බැතියෙන් නත් අයුරින් සොම්නස පළ කළහ.

'ධම් ග්‍රන්ථ මුද්‍රණ භාරය' නමින් දියත් කළ මෙම ධම්දන වැඩපිළිවෙළ සඳහා අපගෙන් වැයවූණේ පිරිසිදු ධම්දන සංකල්පය පමණි. අමාගඟ 'උතුරට' හැරවූවෝ සසුන් ගුණ හඳුනන පරිත්‍යාගශීලී සැදුහැවත්හුමය. 'නිවනේ නිවීම' පොත් පෙළ එළි දැක්වීමෙන් නොනැවතී 'පහන් කණුව ධම්දේශනා' පොත් පෙළෙහි 'බර පැන' දැරීමටත්, දෙස්-විදෙස්වල දහම් පිපාසිතයින් උදෙසා අප අතින් ලියැවෙන අනිකුත් පොත-පත ඒ අයුරින්ම එළි දැක්වීමටත් ඔවුහු උත්සුක වූහ. 'දෙන දේ පිරිසිදුවම දීමේ' අදහසින් අම්ල වූ දහම ඊට නිසි ශෝභන මුද්‍රණයකින්ම ධම්කාමීන් අතට පත් කිරීමට පියවර ගත්හ. මුද්‍රිත පිටපත් සංඛ්‍යාව අවසන්වනු හා සමගම 'නැවත මුද්‍රණ' පළකිරීමෙන් දහම් අමා ගඟ වියළී යා නොදීමට දැඩි අදිටනකින් ඇප කැපවූහ.

'පොත් අලෙවිය' පිළිබඳව මෙකල බහුලව දක්නට ලැබෙන වාණිජ සංකල්පයට පිටුපා, තහංචි වලින් තොරව, තමන් අතට නොමිලයේම පත් කැරෙන 'දහම් පඬුර' තුළින් ධම්දන සංකල්පයෙහි අගය වටහාගත් බොහෝ පාඨක පින්වත්හු තමන් ලද රස අහරක්, නැතිතවතුන් සමග බෙද-හද ගන්නාක් මෙන් නොමසුරුව අන් දහම් ළැදියනටද දී ධම් දනයට සහභාගී වූහ. ඉනුදු නොනැවතී, ශක්ති පමණින් 'ධම් ග්‍රන්ථ මුද්‍රණභාරයට' උරදීමටද ඉදිරිපත්වූහ. ඇතැමෙක් ලොකු කුඩා

දහම් පොත් මුද්‍රණය කරවීමේ හා නැවත-නැවත මුද්‍රණය කරවීමේ බරපැන ඉසිලීමට පවා පසුබට නොවූහ.

සම්බුදු සසුන මේ ලක් පොළොවෙහි පවතින තාක් මේ දහම් අමාගඟ ලෝ සතුන් සිත් සනහමින් නොසිඳී ගලා යේවා යනු අපගේ පැතුමයි.

‘සබ්බදනං ධම්මදනං ජිනාති’

මෙයට,
සසුන් ලැදි
කටුකුරුන්දේ ඤාණනඤ භික්ෂු

පොත්ගුල්ගල ආරණ්‍ය සේනාසනය
‘පහන් කණුව’
කන්දේගෙදර, දේවාලේගම.
2000 ජූනි 05 (2544 පොසොන්)

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

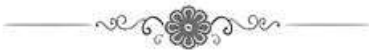
25 - වෙළුම

ප්‍රථම මුද්‍රණය

පිටපත් 1000 කින් යුත් මෙම ප්‍රථම මුද්‍රණය පාඨකයින් අතට පත්කරන ධර්මදනයට ලැදි පින්වත් පිරිසට, එම ධර්මදනය කුශලය පරම ශාන්ත උතුම් නිවාණාවබෝධය පිණිස උපනිශ්‍රය සම්පතක්ම වේවායි පතමු.

- අනුශාසක

(2564) - 2020 ජූනි

පුණ්‍යානුමෝදනාව

ත්‍රිපිටකයේ ගම්හීර වූ ශුන්‍යතා ප්‍රතිසංයුක්ත දේශනාවල සැගවුණ අරුත් පෙන්වා දෙමින් ඒ තුලින් අප නිවන් මගට යොමුකළ කලාණ මිත්‍ර, අතිපූජ්‍ය කටුකුරුන්දේ ඥාණනන්ද ලොකු ස්වාමීන් වහන්සේට මෙම 'පහන් කණුව ධර්ම දේශනා 25 - වෙළුම' ග්‍රන්ථ රත්නය, උපහාරයක්ම වේවා! එම ධර්මදනය කුසලය උන්වහන්සේට නිවාණාවබෝධය පිණිස උපනිශ්‍රය වේවා!

එසේම උන්වහන්සේ ජීවත්ව සිටියදී, ආදර ගෞරවයෙන් රැක බලාගත්, එම අධ්‍යාත්මික වැඩපිළිවෙල අනුගමනය කරණ අරණ්‍ය සේනාසනවාසී අපගේ ගෞරවණීය, පූජ්‍ය සුභුති ස්වාමීන් වහන්සේ සහ පූජ්‍ය යසෝජ ස්වාමීන් වහන්සේ ඇතුළු අනෙකුත් ස්වාමීන් වහන්සේලාට ශාසන කටයුතු නිසි අයුරින් සම්පූර්ණ කරගැනීමට ශක්තිය, ධෛර්ය, නිද්‍රක් නිරෝගී සුව ලැබේවා! උන්වහන්සේලාද නිවනින් නිවේවා!

- ධර්මදනයට ලැදි පින්වත් පිරිසක්

121 වන දිනය

121 වන දේශනය

(පහත් කණුව ධරී දේශනා අංක 34)

‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස’

නතං කම්මං කතං සාධු - යං කක්ඛා අනුතප්පති
යස්ස අස්සුමුඛො රොදං - විපාකං පටිසෙවති’ති

- ධම්මපද, බාල වග්ග.

සැදහැවත් පින්වතුනි,

කර්මයත් කර්ම විපාකයත් අතර සම්බන්ධතාව හරියාකාර තේරුම් නොගැනීම නිසා මේ සංසාරයේ සත්ත්වයා ඉමක්-කොණක් නොපෙනෙන පරක්-තෙරක් නොපෙනෙන කර්ම සාගරයක, දුක් සාගරයක පීනන හැටි තිලෝගුරු සම්මා සම්බුදුපියාණන් වහන්සේට පෙනී ගියා. කර්මයක් කිරීමේදී සිත තුළ ඇතිවන යම්කිසි චේතනා ශක්තියක් ක්‍රමක්‍රමයෙන් පැසිලා, මෝරලා එහි ප්‍රතිඵලයක් දක්වන අවස්ථාවට කර්ම විපාකයී කියලා කියනවා. මේ කර්ම විපාක වල මතුපිටින් පෙනෙන ස්වභාවය ගැන හිතලා බොහොම දෙනා ඒ අනුව හොඳ නරක පිළිබඳ වැරදි අවබෝධයක් ඇතිකරගෙන ලෝකයේ නොයෙකුත් පාපකර්ම කරලා සංසාරයේ භයානක දුක් විපාක විඳිනවා.

හොඳ-නරක, කුසල්-අකුසල්, පින්-පවි කියලා අපි බෙදලා දක්වන ඒවා සාමාන්‍යයෙන් තේරුම් ගන්නේ ඒවායේ සැප විපාක හෝ දුක් විපාක ගෙන දෙන ශක්තිය අනුවයි. නමුත් මේ කර්මයක් පැසෙන, මෝරන ආකාරය බුදුපියාණන් වහන්සේටම මිසක් සාමාන්‍ය ලෝකයාට දකින්නට, තේරුම්ගන්නට අමාරුයි. මොකද ඒකට හේතුව? සාමාන්‍ය ලෝකයාගේ දෘෂ්ටි කෝණය පටුයි. දුර දක්නා නුවණක් නෑ, ගැඹුරු අවබෝධයක් නෑ. ඒක නිසා අර කෙටිකාලීන දෘෂ්ටිය අනුව, දර්ශනය අනුව, පටු දුක්ම අනුව, මේවායේ ඒ කර්ම වල තිබෙන, මතුපිටින් පෙනෙන සැප විපාක ගැන හිතලා මේක හොඳයි, මේක නරකයි කියලා සමාජ සම්මතයක් ඇතිකරගෙන ඒ අනුව ජීවිතය ගෙනිහිල්ලා අන්තිමට මේ භයානක අපාය ආදී තැන්වල දුක් විඳිනවා.

මෙන්න මේක නිසා බුදුපියාණන් වහන්සේ බොහෝවිට අවස්ථාවල් යොදගන්නා මේ හොඳ නරක පිළිබඳව ලෝකයාට අවශ්‍ය දුර දුක්ම, දුරදර්ශී බුද්ධිය - අවබෝධ කරවීමට. අන්න ඒ වගේ

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

යොදගත්තු අවස්ථාවක් තමයි අපි මේ මාතෘකා කරගත්තු ගාථාවට අදාල නිදන කථාව හැටියට පොත පතේ දැක්වෙන්නේ.

බුදුපියාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයේ වැඩ වාසය කරන කාලයේදී එක දවසක්ද ඒ අසල ගොවියෙක් තමන්ගේ කෙත සී සාන්ත ගියා. ඊට කලින් දවසේ රාත්‍රියේ හොර මුළක් නගරයේ කැලි කසල ගලාගෙන යන කාණුව ඔස්සේ නගරයට ඇතුල්වෙලා, උමඟක් කැනලා ධනවත් ගෙයක් බිඳලා රන් රිදී ආභරණ මිල මුදල් ආදිය අරගෙන පිට වෙලා ගියා. එයින් එක හොරෙක් අනිත් හොරුන්ටත් නොපෙනෙන ආකාරයට කහවණු පොදියක් බැඳගෙන ඔඩොක්කුවේ දමාගෙන අර පිරිසත් එකතුකරගෙන, වෙලක් ළඟට ගිහිල්ලා ඒ - හොර බඩු බෙදගත්තා. හොර බඩු බෙදගෙන නික්මීලා යනකොට අර හංගගෙන හිටිය කහවණු පොදිය හොරාට වැරදීමකින් නොදැනුවත්වම ඒ වෙල අයිනෙ වැටුණා. බුදුපියාණන් වහන්සේ පුරුදු පරිදි මහාකරුණා සමාපත්තියෙන් එද උදෑසන ලෝකය බලා වදරනකොට ඒ කෙතේ සී සාන ගොවියා පෙනී ගියා. මේ අවස්ථාවේදී ඒ තුළ යම්කිසි ධර්මතාවක් බුදුපියාණන් වහන්සේට පෙනුණා. මේ ගොවියා විපතට පත්වෙන ආකාරයත් එයින් බුදුපියාණන් වහන්සේට මුදගන්න හැකි බවත්, ඒ වගේම මේ ගොවියාට සෝවාන් වීමේ යම්කිසි උපනිශ්‍රය සම්පත්තියක්, අතීත පිනක් තිබෙන බවත් දැකලා ආනන්ද ස්වාමීන්වහන්සේ එක්ක ඒ කෙත සමීපයට වැඩම කළා.

අර ගොවියාත් ඇතදීම බුදුපියාණන් වහන්සේ දැකලා ළඟට ගිහිල්ලා වැඳලා ඇවිල්ලා තමන්ගේ සී සෑමී කටයුතු කරනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ අර වෙල අයිනෙ කහවණු පොදිය තියෙන තැනට ගිහිල්ලා ආනන්ද ස්වාමීන්වහන්සේට කියනවා ‘දැක්කද ආනන්ද සර්පයා?’ ආනන්ද ස්වාමීන්වහන්සේ පිළිතුරු දෙනවා ‘එසේය ස්වාමීනි දැක්කා විසඳෙර සර්පයා’ නැවතත් ‘දැක්කද ආනන්ද සර්පයා?’ කියලා ඇහුවා. ‘ස්වාමීනි දැක්කා විසඳෙර සර්පයා’ කියලා ආනන්ද ස්වාමීන්වහන්සේ පිළිතුරු දුන්නා. මේක අර ගොවියාට ඇහිලා බුදුපියාණන් වහන්සේ වැඩම කළාට පස්සෙ මේ මං අවේලාවේ යන එන තැන සර්පයෙක් ඉන්නවා වගේ කියලා කෙටිටික් අරගෙන ආවා සර්පයා මරන්න. ඇවිල්ලා බලනකොට මෙතන තියෙන්නෙ කහවණු පොදියක්. තේරුම්ගත්තා බුදුපියාණන් වහන්සේ මේකට තමයි සර්පයා කියලා කිව්වේ. නමුත් තමන්ගේ දුර දක්නා නුවණක් නැති නිසා කහවණු

පොදියන් අරගෙන ඒක පැත්තක තියලා පස් වලින් වහලා කුඹුර සාන කටයුතු වල යෙදුනා. ඒ අතරේ අර ගෙවල් බිඳපු තැන ගෙවල් අයිතිකාරයෝ හොරැන්ගේ පා සටහන් අනුව ඇවිල්ලා අර වෙල අයිනේ ඒ බඩු බෙදගත්තු තැනක් දක්කා. ඊළඟට ගොවියාගේ අඩි පාර දකලා ගිහිල්ලා ගොවියා අල්ලගත්තා 'මේ බොරුවට දෑන් මෙතන සී සානවා අපේ ගෙවල් බිඳලා' කියලා.

ගොවියා අරගෙන ගිහිල්ලා රජ්ජුරුවන්ට දක්වුවා. රජ්ජුරුවෝ මේ ගොවියාට මරණ දඬුවම නියම කලා. දෑන් ඉතින් අර වධක පිරිස මේ ගොවියා අත්දෙක පිටිපස්සට තියලා බැඳලා කස පහර ගහමින් ගෙනයනවා මරන්න. මේ ගෙන යන අතරේ ගොවියා අර ගහන ගහන කස පහරට මොකක්ද කියන්නේ 'ආනන්ද දක්කද සර්පයා?' පාලි භාෂාවෙන් දක්වලා තියෙන්නේ පොතේ. නමුත් අදහස ගත්තහම 'දක්කද ආනන්ද සර්පයා? දක්කා ස්වාමීනි විසකුරු සර්පයා' කියලා ඕක කිය කියා යනවා අර ගහන ගහන පාරට. එතකොට අර රාජ පුරුෂයෝ අහනවා 'මොකක්ද මනුස්සයෝ මේ කියන්නේ?' කියලා. 'රජ්ජුරුවෝ ළඟට ගෙනිව්වොත් විතරක් මං මේක තේරුම් කරනවා' කියලා කිවුවා.

මේ මිනිස්සු රජ්ජුරුවෝ ළඟට එක්කගෙන ගියා. රජ්ජුරුවෝ ඇහුවහම කිව්වා මේ සියළුම ප්‍රචාන්තිය. 'මං මෙතන නිර්දෝෂයි. බුදුපියාණන් වහන්සේ මෙතනට වැඩම කලා. මෙන්න මේ විදියේ දෙයක් සිදු වුණේ. මම ඒක හැංගුවා විතරයි' කියලා, ප්‍රචාන්තිය කිව්වා. එතකොට රජ්ජුරුවෝ රාජ පුරුෂයන්ට කිව්වා 'මේ කියන හැටියට තුන් ලෝකාග්‍ර බුදුපියාණන් වහන්සේ සාක්කි කරුවෙක් හැටියට මේ තැනැත්තා ප්‍රකාශ කරන්නේ. ඒක නිසා වධයට පමුණුවන්න එපා, මං ඒ හරිය බලාගන්නම්' කියලා රාජපුරුෂයන් ඇරලා හවස් යාමයේ බුදුපියාණන් වහන්සේ දකින්න ගියා මේ ගොවියාත් එක්ක. ගොවියාත් අරගෙන ගිහිල්ලා බුදුපියාණන් වහන්සේගෙන් ඇහුවා 'භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මේ විදියට උදෑසන ආනන්ද ස්වාමීන්වහන්සේ එක්ක වෙළක් ළඟට වැඩම කලාද?' 'ඔව්' කියලා කිව්වහම බුදුපියාණන් වහන්සේගෙන් ඇසුවා 'මොකක්ද ඒ සිද්ද වුණ සිද්ධිය?' කියලා. බුදුපියාණන් වහන්සේ 'මං මේ වගේ වචන කීපයක් කිව්වා' කියලා තවදුරටත් වදලා පණ්ඩිතයෙකු විසින් යම් කර්මයකින් පසුතැවිල්ලක් ඇතිවේද එය නොකළයුතුව තිබේනවා කියන ඒ අවවාදය දෙමින් අර අපි සඳහන් කළ ගාථා ධර්මය වදලා.

පහන් කණුව ධම් දේශනා

නතං කම්මං කතං සාධු - යං කඤ්ච අනුත්තරාපි
යස්ස අස්සුමුඛො රොදං - විපාකං පටිසෙවති

යම් කර්මයක් කරලා පසුතැවිල්ලක් ඇතිවෙයිද, යම් කර්මයක විපාකය කඳුළු වැකුණු මුහුණෙන් යුක්තව හඬමින් විදින්නට සිද්ධවෙද, අන්න එබඳු කර්මයක්, එබඳු වැඩක් නොකළයුතුය කියන එකයි ඒ ගාථාවේ අදහස. ඒ ගාථාව සහ ගාථාවක් එක්කම බුදුපියාණන් වහන්සේ පැවැත්වූ දේශනාව අහලා අර ගොවියා සෝවාන් ඵලයට පැමිණි බව සඳහන් වෙනවා. එතකොට කථාව වශයෙන් තිබෙන්නේ ඔව්වරයි.

මේ කථාවේ මතුපිටින් බලනකොට අපට පෙනීයන්නේ මගතොටේ වැටිලා තියෙන කාසි පොදියක් අහුලගන්න එක භයානකයි කියන එක. එව්වරයි සාමාන්‍ය බුද්ධියට වැටහෙන්නෙ. ඒකත් ලොකු දෙයක්. දැන් කාලෙනම් මොන කුණු කන්දලයක් නමුත් පාරේ වැටිලා තියෙනවානම් ඒක ගන්නවා විතරක් නෙවෙයි හොර හිතීන් ගන්නේ. එබඳු යුගයක්. ඉතින් එපමණකිනුත් ලොකු පාඩමක් මෙතන තියෙනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ අර කහවණු පොදිය සර්පයා හැටියට හැඳින්වුවේ සාමාන්‍ය දුප්පත් මනුෂ්‍යයෙක්, එහෙම නැත්නම් සාමාන්‍ය පුද්ගලයෙක් කහවණු පොදිය දිහා බලන දෘෂ්ටි කෝණය හරියට දැනගෙනයි. ඒක සර්පයෙක් බව වටහා ගන්නෙ නැතුව ඒක අහුලගෙන යනවා. අන්තිමට ඒ සර්පයා දෂ්ට කළ අවස්ථාවේ තමයි පීඩාවක් වෙන්නේ.

ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ එතනට වැඩියේ මොකටද කියන එක අද කාලේ ඒ විදියට තෝරගන්න පුළුවන්. නමුත් ඊට වඩා ගැඹුරක් මේකෙ තිබෙනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ හැම නඩුවටම සාක්කි-කාරයෙක් හැටියට ඉදිරිපත් වුණු බවක් නෑ පොත පතේ. මෙතන මේ විශේෂයෙන් සාක්කිකරුවෙකු හැටියට ඉදිරිපත් වුණේ අර ගොවියා තුළ ඊට වඩා වටිනා ශක්තියක් තිබුණ නිසා. සෝවාන් ඵලය ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගන්න තරම් පිනක් තිබුණා. එබඳු අවස්ථාවේ බුදුපියාණන් වහන්සේ යොදුන් ගණන් පවා ගිහිල්ලා නිසි අවස්ථාව පැමිණියම ඒකට සුදුසු උපක්‍රමයක් යොදනවා. දැන් මෙතනත් යම් ආකාරයකින් හෝ අර ගොවියාට කහවණු පොදිය හා සම්බන්ධ වෝදනාවකට අසුවෙන කර්මයක් තිබෙන්න ඇති. ඒකත් අතීත කර්මයක් නිසා. මේ අපට සිදුවෙන අස්ථාන වෝදනා කියන ජාතිය ගැන අපි බොහෝවිට කලබල වෙනවා. නමුත් ඇත්ත වශයෙන්ම මේ හැම අස්ථාන වෝදනාවකම ස්ථානය පෙනෙන්නෙ බුදුපියාණන් වහන්සේටයි. ඒක තමයි ධානධාන

- ස්ථානය හෝ අස්ථානය පිළිබඳව බුදුපියාණන් වහන්සේටයි හරි වැටහීම තියෙන බව කියන්නේ. අස්ථාන වෝදනා වලින් අපට නිරපරාදේ දඬුවම් පැමිණුනා කියන ඒවා යට කර්ම වේගයක් තිබෙනවා. කොයි හැටි හෝ වේවා බුදුපියාණන් වහන්සේ මෙතෙතට වැඩම කළේ අර ගොවියාට සෝවාන් වීමට ශක්තිය තිබෙන නිසාත් ඊළඟට ඒ තුළින් ලෝකයාට ගැඹුරු දුරදක්නා නුවණක් ඇතිකරගැනීමට උපකාර වන යම්කිසි ධර්මෝපදේශයක් දේශනා කිරීමට අවස්ථාව සැලසෙන නිසාත් කියලා අපට අපේ මට්ටමින් හිතාගන්න පුළුවන්.

ඊළඟට අපි කල්පනා කරල බලමු මේ කථාව තුළ, අර පුද්ගලයා සෝවාන් වෙන්න තරම් මොකක්ද හේතුවුණේ කියලා. මේ ටිකකට කලින්, එහෙම නැත්නම් එදම උදේ කෙතක් සී සාමිත් හිටිය, ඒ වගේම හොර හිතක් ඇතුළු හිටිය ඔය සාමාන්‍ය මනුෂ්‍යයෙක්. කොහොමද මේ චක්‍රවර්තී රාජ්‍යයටත් වඩා උසස් ලෝකෝත්තර තත්ත්වයක් ලබාගත්තෙ හවස් වෙනකොට? මේක මේ කාලේ ගැටළුවක් වෙන්න පුළුවන්. අපි දැන් බලමු මේ කතාව දිහා. සෝවාන් ඵලය කියන එක ලැබෙන්නෙ විදර්ශනා ඥාන කියන ඒ හිත තුළ ඇතිවෙන යම්කිසි පරිවර්තනයක අවසාන ප්‍රතිඵලය හැටියට. අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම කියන ලක්ෂණ තුන යම්කිසි කෙනෙකුට එක්තරා මට්ටමකින් ප්‍රත්‍යක්ෂ වෙන්නට ඕනෙ සෝවාන් ඵලය ලබාගන්න. ඒකෙ මූලිකම ඥානය හැටියට දැක්වෙන්නේ උදයබ්බය ඥානයයි. ඇතිවීම, නැතිවීම පිළිබඳ අවබෝධයයි. ඒක ගැඹුරින් ප්‍රත්‍යක්ෂ වෙන්නට ඕන. ඊළඟට නැතිවීම පක්ෂය, භාවනාමය නැත්නම් තැන්පත් වුණ මනසට නැතිවීම වඩාත් ශීඝ්‍රයෙන් සිදුවෙන බව පේන අවස්ථාවක් තිබෙනවා. ඒක තමයි භංග ඥානය කියලා කියන්නෙ, බිඳී බිඳී යනවා. මේ හැම එකක්ම සංස්කාර. මේ සිත තුළ ඇතිවෙන විප්ලව රාශියක් මේ. ඒ දේවල් හැම එකක්ම ඇතිවෙලා නැතිවෙනවා. ඇතිවෙනවාටත් වඩා නැතිවීම ශීඝ්‍ර බව දකිනකොට භයක් ඇතිවෙනවා මේ හැම එකක්ම බිඳී බිඳී යන ඒවා නේද මම මේ අල්ලගෙන බදගෙන මමය, මාගේය කියලා ඉන්නෙ කියලා. ඒකට කියන්නේ භයතුපට්ඨාන ඥානය කියලා.

ඊළඟට ඒ භය අනුව ඒ තැනැත්තා ඒ ඥාන මාර්ගයේදී ලෝකයා සාමාන්‍යයෙන් අල්ලගන්නා හැම දෙයක් පිළිබඳවම ආදීනවත්, ඒ වගේම අනිෂ්ඨ විපාක පක්ෂයත් වටහා ගන්නවා. ඒ නිසා ඒ තැනැත්තා තුළ ලොකු කළකිරීමක් ඇතිවෙනවා. මේ මුළු මහත් සංසාරය ගැන, ලෝකය

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

ගැන, අනිත් ලෝකයාට නොපෙනුනත් හිත ඇතුළේ විශේෂ පරිවර්තනයක් සිද්ධවෙනවා සංස්කාරවල ස්වභාවය මෙහෙමනම්, මේකෙ ඉඳලා වැඩක් නෑ. මේ භවයෙන් පැවැත්මෙන් වැඩක් නෑ කියලා කළකිරිල්ලක් ඇතිවෙනවා. ඊළඟට ඒ කළකිරිල්ල අනුව මේකෙන් කොහොම හරි මිඳෙන්න ඕන, නිවන ලබන්න ඕන, අමාමහ නිවන් සුවයෙන් මේ සංසාර දුක කෙළවර කරගන්න ඕන කියන හැගීම යම්කිසි ආකාරයකින් ඒ පුද්ගලයාගේ වැටහීම් ශක්තිය අනුව අවබෝධ වෙන අවස්ථාවක් තිබෙණවා. ඒකට කියනවා මුඤ්චිකුකමමයනා කියලා, මිඳෙනු කැමැත්ත. ඒකත් එක්තරා විදර්ශනා ඥානයක්. ඊළඟට ඒ අනුව ඒ තැනැත්තාට අර අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්ෂණය ගැඹුරින් වැටහෙන අවස්ථාවක් එනවා. ගැඹුරින් සලකලා බලන, මෙතෙහි කරන අවස්ථාවක්. ඒකට කියනවා පටිසංඛා ඥාන කියලා.

ඉතින් ඔය ඥාන පහුකරලා යම්කිසි අවස්ථාවක් එනවා මේ සංස්කාරයන් පිළිබඳව, මේවායේ අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම එක්තරා මට්ටමකින් වැටහිලා මේවා මට අයිති දේවල් නෙවෙයි කියලා ඒවායින් ඇත් වෙලා, හරියට අර නෙළුම් කොළයට වැටුණු පිනි බිංදුවක් ඒ කොළයට අයිති නැතුවා වගේ ගැලවිලා යන්නා වගේ, එන අරමුණු හිතට නොඅල්ලනා වෙලාවක්, ඒකට කියනවා සංඛාරුපෙක්ඛා කියලා. සංස්කාරයන් පිළිබඳ උපේක්ෂා වන අවස්ථාවක් තිබෙණවා. ලොකු පොත්පත් නොකියෙව්වත් අර දුප්පත් ගොවියෙකුට පවා මේවා ඇතිවෙනවා, අතීතයේ ඒකට ගැලපෙන ආකාරයේ භාවනා වඩලා තියෙනවානම්, ඒ අවස්ථාව ආපුවාම. දැන් අපි බලමු මේ ගොවියාට එහෙම දෙයක් ඇතිවෙන්න යන්නම් හරි යම්කිසි විරියයක් ගන්න පුළුවන් කමක් මේ කථාන්තරය තුළින් අපට පෙනෙන මට්ටමින් තියෙනවාද කියලා. ඉස්සල්ලාම අපි කල්පනා කරලා බලමු ගොවියාට අර කහවණු පසුම්බිය හමුවෙලා ඒක පැත්තකින් තියලා සී සාන්න පටන්ගත්ත අවස්ථාවේ ඒ තැනැත්තාට කොයි විදියේ හිතිවිලිද එන්න ඇත්තේ? කියලා. දහසක් සිහින සිතිවිලි එන්න ඇති, සුභ සිහින. 'දැන් ඉතින් මට මේ කහවණු පොදිය තියෙනවා. දැන් ඉතින් මට ගොවිතැන් කරන්න ඕන නෑ' කියලා ඒ විදියට නොයෙකුත් විදියේ සුභ සිහින දකිමින් හිටින්නට ඇති.

ඔන්න ඔක්කොම බිඳෙන්න පටන්ගත්තා රාජ පුරුෂයෝත් අර ගෙවල් අයිතිකාරයෝත් ඇවිල්ලා අස්ථාන වෝදනාවකට මේ පුද්ගලයාට

අල්ලාගෙන යනකොට. එනකොට ඇතිවුණේ මර බියයි. කහවණු පොදිය තුළ ඇත්ත වශයෙන්ම බුදුපියාණන් වහන්සේ කිව්ව විදියටම සර්පයෙක් හිටිය බව පෙනුණා. ඒ අවබෝධය ආවා. එතනත් ඇතිවුණේ සංස්කාර ගොඩක් - කහවණු පොදිය කියලා කියන්නේ. කෙනෙකු තුළ හිතිවිලි, බලාපොරොත්තු ඇතිවන විදියේ දෙයක්. මේක සංස්කාර ගොඩක්. ඉතින් අන්න ඒකත්, ඒවායේ ඇති ආදිනවයත් වටහා ගන්නා. මුලින් තමන්ට අනාගතය ගැන සුභ සිහින මවන්න උපකාර වුණ ඒ වස්තුවම දැන් තමන්ගේ මරණයට හේතුවක් වුණු බව දැක්කා. අන්න ඒක නිසා තමයි මේ තැනැත්තාට කස පහර ගහනකොට අර වගේ ප්‍රතිචාරයක් දැක්වුවේ. සාමාන්‍යයෙන් කෙනෙකුට කස පහර ගහනකොට කොයිතරම් ද්වේෂයක් ඇතිවෙනවාද? තරහක් ඇතිවෙනවාද? ඒ ගහන පුද්ගලයින් පිළිබඳව, එහෙම නැත්නම් විශේෂයෙන්ම තමන් නිරපරාදනම් මේ මට නිරපරාදේ ගහනවා කියලා තව ද්වේෂයක් ඇති කරගන්නවා. නමුත් මේ ගොවියා කළේ මොකක්ද? ඒ ගොවියා ඒ වෙලාවේ බුද්ධානුස්සති භාවනාවට බැස්සා. ඒ ගොවියා බුදුපියාණන් වහන්සේ හඳුනාගත්තු වචන ටික කියන්න පටන්ගන්නා. 'ආනන්ද දැක්කද සර්පයා', ඊළඟට ආනන්ද භාමුදුරුවෝ දෙන පිළිතුර. ඕකයි කිව්වේ මන්තරය වගේ.

ඉතින් ඒ තුළින් කළේ මොකක්ද? සමථ භාවනාවක් වශයෙන් බලනවානම් බුදුපියාණන් වහන්සේ සිහිපත් කලා. මේ පින්වතුන් දන්නවා යම්කිසි උපද්‍රවයක් පැමිණි අවස්ථාවේ, ඔය ධජග්ග ආදී සූත්‍ර වල තියෙන්නේ තුනුරුවන් සිහිපත් කිරීම, තමන්ට විශේෂ ආරක්‍ෂාවක් බව. බුදුපියාණන් වහන්සේ සිහිපත් කරලා ඒ පුද්ගලයා ඒ ආරක්‍ෂාව තමන්ගේ ප්‍රත්‍යක්‍ෂයට අනුව, අත්දැකීමට අනුව ලබාගන්නවා. ඊළඟට බුද්ධානුස්සති වශයෙනුත් සලකා ගන්නත් පුලුවන් සමථ භාවනාවක් හැටියට. හිත තැන්පත් වෙන්න උපකාර වෙන්නත් ඇති. ඒ වගේම ඒ කියමන ගැඹුරින් කල්පනා කරලා බලනකොට, මේ සංස්කාර පිළිබඳ කළකිරීමක් ඇතිවෙන්නත් පුළුවන්. දැන් මට වැටහෙනවා මේ සර්පයා තමයි. ලෝකයේ හැම එකක්ම සර්පයෝ වගේ. දෂ්ට කරනතුරු හොඳයි. ඒ විදියට තේරුම් අරගෙන ඊළඟට ඇතිවුණේ සංස්කාර පිළිබඳ උපේක්‍ෂාවයි. අරවා විඳ දරාගන්නා. ගහන ගහන පාරට ඒ වචන කියනකොට හිත තුළ තියෙන්නේ යම්කිසි උපේක්‍ෂාවක්. වෙන හැඩ්ම වැළපීම් ආදියක් නොකර අර වාක්‍ය කීපය කියනවා. ඉතින් ඒ තුළින් අපට හිතාගන්න පුලුවන් ඇත්ත වශයෙන්ම ඒ අත්දැකීම් රාශියම, අපි බොහෝ අවස්ථාවල කියන පරිදි වෙස්වලාගත්ත ආශීර්වාද. ඉතින් මේවා

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

සිද්ධවෙන්න ඉඩ ඇරියා බුදුපියාණන් වහන්සේ. මේ පුද්ගලයා ලෝක සරසවියෙන්, එහෙම නැත්නම් ජීවන අත්දැකීම් තුළින්, ඒ කම්පන ගැටුම් තුළින් අර විදර්ශනා ඥාන මතුකරගන්නා.

දැන් අපට මේකෙන් හුගක් පාඩම් ඉගෙනගන්න පුළුවන්. අපට ඉදිරිපත්වන අස්ථාන වෝදනා සහිත තව නොයෙකුත් දුක්බර ගැටළු, ජීවන ප්‍රශ්න පිළිබඳව බොහෝවිට කලබල වෙලා අතින් අයට දෙස් කියමින් මහා කර්මවේග වලට පටලැවෙනවා. නමුත් ඇත්ත වශයෙන් අපට මේවා එක පැත්තකින් හිතනවානම් අතීත කර්මයක විපාක. අපි දන්නේ නැත්ත විපාක වාරයක්. අතීත කර්මයක විපාක වාරයක්. මේ විපාක වාරය හමුවේ ඒවා පිළිබඳව ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහාදී කෙලෙස් ඇතිකරගෙන දැලෙන් පටන්ගත්තොත් අපි තව කර්ම එකතු කරගන්නවා. මේවා සංස්කාර බව වැටහීම නැතිකමින්. අන්න ඒක නිසා ඒ ජීවන ගැටළු පිළිබඳව යෝනිසෝමනසිකාරය කියලා කියන නුවණින් මෙතෙහි කිරීම පුරුදු කරගන්න හොඳ පාඩමක් මේ ගොවියා අපට දුන්නේ.

කසපහර වලින් තලනකොට කෙනෙක් අඩු ගණනේ බැනීම වශයෙන් හරි ඒ ඇතිවෙන වේදනාව ගැන කියනවා. ඒ වෙනුවට මේ තැනැත්තා, අර බුදුපියාණන් වහන්සේ කියාපු සත්‍ය වචනය මෙතෙහි කලා. මේ සර්පයා කියන ඒ අවබෝධය, සංස්කාරයන්ගේ ස්වභාවය පිළිබඳව ප්‍රකාශ කලා. අන්න ඒක තුළින් අපට හිතාගන්න පුළුවන් අපට පවා ජීවිතයේ ඉදිරිපත් වෙන නොයෙකුත් උග්‍ර කම්පන තුළ - කොටින්ම කියතොත් හැම කර්ම වේගයක් තුළම තියෙනවා මෙන් මේ කියාපු විදර්ශනා තැන්පත් වෙලා. විටමින් පෙත්තක් කියන එක දෙස්තර කෙනෙක් නැත්නම් ඒ පිළිබඳ අවබෝධයක් තියෙන කෙනෙක් විතරයි ඒ ගැන විස්තර කියවලා ඒක තුළ මේ මේ දේවල් තියෙනවා කියලා දන්නේ. නමුත් ඒක නොදැන ගත්තත් සාමාන්‍ය පොඩි දරුවෙකුට වුණත් විටමින් පෙත්ත දුන්නොත් ඒකෙ ගුණය දරුවාට තියෙනවා. ඒ වගේ මේ අත්දැකීම් තුළ ගැබ්වෙලා තිබෙනවා මේ විදර්ශනා ඥාන. පොත පතේ දැනුම ඇති හෝ වේවා නැති හෝ වේවා ඒවා ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගන්න ඕන වෙන්නෙ, උපකාර වෙන්නෙ අන්න අර යෝනිසෝමනසිකාර කියලා කියන නුවණින් හරියාකාරව මෙතෙහි කිරීම. මේවා ඇතිවෙන තැන ගැන මෙතෙහි කිරීම. ඒ වෙනුවට අයෝනිසෝමනසිකාර කියලා කියන වැරදි මෙතෙහි කිරීම කරගත්තොත් අරවා කවදාවත් මතු වෙන්නෙ නෑ.

ඒ වෙනුවට තව තවත් විපාක ලැබෙන කර්මයන් සකස්කරගන්නවා. ඕකයි සංසාර පටලාවිල්ල.

කඹයක දඟ ලිහෙන්න යන අතරේ අපි අල්ලා ගත්තොත් ඒකට තව දඟ එකතු වෙනවා. ඒ වෙනුවට මේක ලිහෙන්න අරිනවා උපේක්ෂාවෙන්. ඒකයි මේ ගොවියා කරන්න ඇත්තේ. සංස්කාර පිළිබඳ උපේක්ෂාවක් ඇති කරගත්තා. එතකොට ඒක තුළින් අපට වටිනා ධර්මයක් මතුකරගන්න පුළුවන්. යෝනිසෝමනසිකාරය පිහිට කරගෙන අර පුද්ගලයා තමන්ට පැමිණි ඒ උපද්‍රව තුළින් යහපත සලසා ගත් ආකාරය මේ කථාන්තරය තුළ තිබෙනවා. ඒ වගේම එතන එතන ස්ථානෝචිත ප්‍රඥාවක් ඒ තැනැත්තා උපකාර කරගත්තා. බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ඒ වචනය තමයි අන්තිමට තමන්ට සාක්ෂි ස්ථානය හැටියට තබාගත්තේ. ඒ වචන නිසාම රජතුමාගෙන් සමාවක් ලැබුණා. බුදුපියාණන් වහන්සේට රජුරුවන් කිව්වා 'භාග්‍යවතුන්වහන්සේ නිසයි අද මේ පුද්ගලයා ජීවිත දනය ලැබුවේ' කියලා ඒ වගේම ඊටත් වඩා වටිනා දේ තමයි ඒ මනුෂ්‍යයා අර ගාථාවක් ධර්මදේශනාවක් අහලා උතුම්වූ සෝවාන් ඵලය ලැබුවා.

මේ තුළින් අපට හිතාගන්න පුළුවන් සාමාන්‍ය ධර්මකථාවක කොයිතරම් ධර්ම කාරණා රාශියක් ඇතුළත් වෙනවද කියලා. එදිනෙද ජීවිතයේ අපට ලොකු උගතුන්ගෙන් පමණක් නෙවෙයි සාමාන්‍ය මනුෂ්‍යයෙක්ගෙන් පවා ඉගෙන ගන්න දේවල් හුඟක් තියෙනවා අපේ ජීවිතයට. මේ හැම එකක් තුළම නිවන තිබෙනවා. 'මේ ළඟම තිබෙන නිවන මෝඩයින්ට පේන්නේ නෑ' කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ සමහර අවස්ථාවල කියන්නේ ඕකයි. අපට ඉදිරිපත් වෙන ජීවිතයේ කම්පන ගැටළු තුළ තැන්පත් වෙලා තිබෙනවා ඔය කියපු විදර්ශනා ඥාන. ඒ හැම එකක්ම අතීත කර්ම වේග හා සම්බන්ධයි. ඒ කියන්නේ කොටින්ම කිව්වොත් විදර්ශනය කියලා කියන්නේ ලෝකයේ කොයි දේ තුළත් දකින්න ලැබෙන අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම ස්වභාවයයි. අනිත්‍යයි. යමක් අනිත්‍යනම් ඒක දුක් ස්වභාවයයි. ඒක දුක් ස්වභාවයනම් ඒක භය ගෙන දෙන විදියේ දෙයක්. ඊළඟට ඒක මමය, මාගේය කියලා අල්ලාගතයුතු තත්ත්වයක් නෑ එතන. තමන්ගේ වසයෙහි පවත්වන්න බෑ. අර කහවණු පොදිය පස් වලින් වහලා තමන්ට අයිති කරගන්න බැරි වුණා වගේ. ඔය විදියට ඒ කථාව තුළින් අපට හුඟක් කාරණා මතුකරගන්න පුළුවන්.

මැරීම, හොරකම් කිරීම, තව සුරාහල් වැඩි කිරීම වැනි නොයෙකුත් පාපකර්ම ඇතිවෙන්න පුළුවන්. අර සැලැස්ම අනුව ආර්ථික ප්‍රතිඵල ලැබෙන්න පුළුවන්. නමුත් බුද්ධ දර්ශනය අනුව බලනකොට ඒවායේ බරපතල අනිෂ්ට විපාක විඳින්නට සිද්ධවෙනවා කවදහරි. එක වරක් නොවෙයි සිය දහස් ලක්ෂ වාරයක්. කෝටි වාරයක්.

මේ සිතේ ස්වභාවය වෙන්නේ යම්කිසි කර්මයක් සිතේ තැන්පත් වුණහම, විඤ්ඤාණයේ තැන්පත් වුණාම ඒක නැවත නැවත මතු වීමයි. හරියට අර ඉක්කාව හැදුණහම වගේ. ඒක නැවත නැවත මතු වන ස්වභාවයක් තිබෙණවා. මතුවෙන මතුවෙන අවස්ථාවේ අර පුද්ගලයා තැවෙනවා. මෙලොවත් තැවෙනවා. පරලොවත් තැවෙනවා. ඔන්න ඕක තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ යම් කර්මයක් කරලා තැවීමට පත්වෙනවද එය නොකළයුතුයි කියලා. එතකොට මේකෙ අපි කොහොමද අඳුනගන්නෙ හොඳ නරක පිළිබඳව? ඒක බුදුපියාණන් වහන්සේ ඉතාම සරල ආකාරයකින් පෙන්නුම් කරලා තිබෙණවා. දුෂිත සිතකින් කරන දේ නරකයි. ප්‍රසන්න සිතකින් කරන දේ, පහන් සිතකින් කරන දේ හොඳයි. මේක තවදුරටත් තේරුම් ගත්තොත් බුදුපියාණන් වහන්සේ සියළුම පාපකර්ම වලට හේතු, නැත්නම් මුල් හැටියට දක්වලා තිබෙන්නේ ලෝභය, ද්වේෂය, මෝහය කියන ඒවා. ලෝභයයි, ද්වේෂයයි, මෝහයයි කියන එක අමුතුවෙන් නොකිව්වට මේ හැම දෙනාටම තම තමන් දිහා බලනකොට අඳුනගන්න පුළුවන්. ලෝභය, ද්වේෂය, මෝහය ඇතිවීමෙන් සිත කිලිටි වෙනවා. ඒක මුල් වූ යම් චේතනාවක් ඉදිරිපත් කරගෙන හිතනවානම්, එහෙම නැත්නම් වචනයක් පාවිච්චි කරනවානම්, ක්‍රියාවක් කරනවානම් ඒ හැම එකක්ම පාපකර්ම, අකුසල කර්ම කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ කෙටියෙන් දක්වා වදළා.

ඊළඟට කුසල් ධර්ම. කුසල් කර්ම කියන ඒවාට යටින් තිබෙන්නේ මොකක්ද? අරකෙම අනිත් පැත්ත. ලෝභයෙන් ඉවත් වීමයි. අලෝභ කියලා කියන්නෙ. ලෝභයෙන් යම් ප්‍රමාණයකට ඉවත් වුණානම් ඒ ප්‍රමාණයට ඒ හිත පිරිසිදුයි, පැහැපත්, ප්‍රසන්නයි. අන්ත එබඳු සිතකින් කළ කර්ම කුසල කර්ම. ඉතින් ඒ විදියට, ලෝභය, ලෝභයේ ඉඳලා අලෝභය දක්වා ගමන් කරන මාර්ගයයි මේ ප්‍රතිපදාව කියලා කියන්නේ. ද්වේෂයේ ඉඳලා අදෝස කියලා කියන ද්වේෂයෙන් ඉවත් වීම කරා යන මාර්ගයයි. මෝහයේ ඉඳලා ප්‍රඥාව එහෙම නැත්නම් අමෝහ කියලා කියන - මුළාවෙන් ඉවත් වීම, ඉතින් ඔය දෙක අතරෙයි කුසල් අකුසල්

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

හේදය බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදලේ. අර තාවකාලික ප්‍රතිඵල අනුව නෙවෙයි. ඊට වඩා විපාක කියන වචනය ඇත්ත වශයෙන්ම ඉතාමත්ම ඇතට විහිදෙන, පැසීමි, මේරීමි ශක්තියක්. ඒ විදියේ දෙයක් කර්මයක් තුළ තිබෙනවා මහා පුදුම දෙයක්. ඒක ධර්මතාවක්. මොකද විඤ්ඤාණය කියන එක, මේක නැවත නැවත කරකැවී කරකැවී මේ විපාක වාර මතුකරලා දෙනවා. කර්මය බැලුවම සුළු දෙයක් හැටියට පේන්නේ. නමුත් ඒක හිතේ තැන්පත් වුණාට පස්සේ අර ඉක්කාව හැදෙන්නා වගේ නැවත නැවත මතුවෙනවා. ඒක මතුවෙන මතුවෙන සැරේට එක්කො ප්‍රේත ලෝකවල, අසුර ලෝකවල, එහෙම නැත්නම් අපායවල, එහෙම නැත්නම් මනුෂ්‍ය ලෝකයේම, තිරිසන් ලෝකයේ ඔය වගේ තැන්වල උත්පත්ති ලබාදෙනවා. මේ ඔක්කෝගෙන්ම කෙරෙන්නෙ මොකක්ද මේ පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන ධාතු හතර තුළින් ශරීර කුඩුවක් මවලා විදපත් කියලා දෙනවා. ඉතින් විදවනවා. ඔන්න ඔය විදියේ දෙයක් මේ සංසාරය කියලා කියන්නෙ. භවය කියලා කියන්නේ. පැවැත්ම කියලා කියන්නෙ. ඔය තත්ත්වයෙන් මිදීමටයි බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ නිර්වාණ ධර්මය දේශනා කලේ.

බුදුපියාණන් වහන්සේ බාලයා කියලා කියන්නේ වයසින් බාල කියන අදහසම නොවෙයි, මෝඩයා කියන එකයි. අවුරුදු හැට පිරුණත් ඒ තැනැත්තාට දණ ගාන දරුවෙකුට තරම්වත් දැනුමක් නැත්නම් ඒ තැනැත්තා බාලයෙක්. පොඩි එකෙක්. අන්න ඒ වගේ බාලයා කියන වචනය ධර්මයේ යෙදෙන්නේ මෝඩයා කියන අදහසින්.

බාලයාත් පණ්ඩිතයාත් හඳුනාගන්න ක්‍රමය බුදුපියාණන් වහන්සේ එක්තරා අවස්ථාවක බාල පණ්ඩිත සූත්‍රය කියන සූත්‍රයේ ප්‍රකාශකොට වදලා. නරක හිතීවිලි හිතන, නරක වචන පාවිච්චි කරන, නරක ක්‍රියා කරන යම් කෙනෙක් ඉන්නවානම් ඒ තැනැත්තා කොයිතරම් දැනගත්කම් තිබුණත් බාලයෙක්, මෝඩයෙක්. පණ්ඩිතයා කියලා කියන්නේ හොඳ සිතීවිලි සිතන, හොඳ වචන කතා කරන, හොඳ ක්‍රියා කරන පුද්ගලයා. බොහොම පහසුයි ඔවුන් හඳුනාගන්න. බුදුපියාණන් වහන්සේ, මේ බාලයා ඒ තමාගේ බාල වැඩ නිසා කොයිතරම් තැවෙනවාද කියන එක දක්වනවා. මේ ගාථාවේ විශේෂයෙන් කියනවා යම් කර්මයක් කිරීමෙන් තැවීමක් වේද එය නොකළයුතුය කියලා. ඒ තැවීම ඇතිවන අවස්ථාවලේ බුදුපියාණන් වහන්සේ පෙන්වනවා. පස්පව්

තමයි ලෝකයේ තිබෙන නරකම දේ හැටියට. පහසුවෙන්ම අඳුනගන්න පුළුවන්.

මේ පස්පව් වලින් එකක්වත් අර කියාපු විදියට පසන්න සිතින් කරන්න බෑ. මේ පින්වතුන් දන්නවා සතෙක් මරන්න, මනුෂ්‍යයෙක් මරන්න, ඒ වගේම භොරකමක් කරන්න, කාමයෙහි වරදවා හැසිරෙන්න, බොරු කියන්න, මත්පැන් පානය කරන්න බෑ සිත ප්‍රසන්නව තියාගෙන. සිත කිලිටි වෙනවා. සිත නොදැනුවත්ව වගේ හරි කිලිටි වෙනවා. ඉතින් ඒ කිලිටි වීමේ ප්‍රතිඵල තමයි විපාක කියලා කියන්නේ. නරක විපාක. පව් විපාක. බාලයා පස්පව් වලට අදාළ පාපකර්ම පිළිබඳව හිතවිලි පවත්වනවා. මේ පින්වතුන් දන්නවා ප්‍රාණඝාත, මිනීමැරුම්, භොරකම් කිරීම් ආදියට බොහෝවිට බොහෝ කාලයක් ඒවා පිළිබඳ සැලැස්මවල් හදනවා - හිතන්න ඕන. ඒ හිතවිලි පවත්වන විට පාපකර්ම ගලාගෙන එනවා. පව් විපාක ගලාගෙන එනවා. ඊළඟට ඒ පිළිබඳව වචන, සංවිධානය කරනවා. ඊළඟට ක්‍රියාවෙන් කරනවා.

ඔය අවස්ථා තුනටයි කියන්නේ තුන්දෙර අවකාසේ කියලා. දෙරවල් තුනයි කිව්වේ ඔය තුන්දෙරයි. ගෙදරවල් වල තියෙන දෙරවල් නෙවෙයි. එතකොට ඔන්න ඔය තුන්දෙරයි රැකගන්න තියෙන්නේ. තමන්ගේ ගෙදරවල් වල තිබෙන දෙරවල් රැකගන්නනම් අපි බොහොම උත්සාහ කරනවා. නමුත් මෙන්න මේ තුන්දෙර රැකගත්තේ නැත්නම් ඒ පමණටම අපිට මේ සංසාරයේ භයානක විපත් තියෙනවා. අන්න ඒක තමයි විදගම ස්වාමීන්වහන්සේත් කිව්වේ නුදුන මැනවි තුන්දෙර අවකාසේ කියලා. ඉතින් අර බාලයා ඒ තුන්දෙර ගැන සැලකිල්ලක් නැතිව අර විදියට වැරදි සිතිවිලි පවත්වලා, වැරදි වචන කතා කරලා, ප්‍රාණඝාත ආදී ඒ පාපකර්ම කරලා, අපි හිතමු මං සන්ධියකට එහෙම නැත්නම් සභාවකට යනවා. මේ පස් පව් පිළිබඳව එතන කතාවෙනවා. ඒ අවස්ථාවේ මේ තැනැත්තාට පසුතැවිල්ලක් ඇතිවෙනවා. ඔය කියන දේ තමයි මාත් කරලා තියෙන්නේ, කියලා යම්කිසි ප්‍රමාණයක පසුතැවිල්ලක් ඇතිවෙනවා. ඒක ඒ බාලයාට ඇතිවෙන පළමුවෙන් අවස්ථාවයි කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා.

ඊළඟට ඒ වගේම මේ තැනැත්තාට දකින්න ලැබෙනවා තමන් කළ වැරදිම කරපු තව කෙනෙකුට, නීතියට අහුවෙලා දඬුවම් පමුණුවනවා. හිර ගෙදරට යවනවා. එහෙම නැත්නම් අර මෙතන කෙරුණා වගේ මරණ දඬුවම අත්වෙනවා. ඒක දැක්කමහත් වකිතයක්

පසුතැවිල්ලක් ඇතිවෙනවා මේ පුද්ගලයාට, දැන් මමත් ඒවා කරලා තියෙනවා මාත් අනුවුණොත් එහෙම, කවුරුවත් මේක ගැන ඔත්තුව කිව්වොත් මටත් මේක වෙනවා කියලා අන්න පසුතැවෙනවා. තුන්වෙනි අවස්ථාව හැටියට බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා බාලයා, මෝඩයා යම් පුටුවක ඉඳගත්තානම්, යම් ඇඳක භාන්සි වුණානම්, බිම හෝ ඉඳගත්තානම් ඒ හැම අවස්ථාවකම තමා කළ පාපකර්මය පිළිබඳ මතකය ඇවිල්ල ඔහුට පීඩා කරනවා. මේ පිළිබඳව බුදුපියාණන් වහන්සේ හොඳ උපමාවක් දෙනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ දෙන උපමා බොහොම ගැඹුරුයි. කෙනෙකුට හිතලා ඒක තුළින්ම ඒ අවවාදය හිතේ කාවද්දගන්න පුළුවන්. සංඝයාවහන්සේලාට ප්‍රකාශ කරනවා 'මහණෙනි යම්සේ හැන්දෑ යාමයේ මහාපර්වතයක ඡායාව - හිතලා බලන්න - මහාපර්වතයක හෙවනැල්ල - ඡායාව හැන්දෑ වෙනකොට කොහොමද? පර්වතයටත් වඩා ඇතට විහිදෙනවා. නුගාක් ඇතට විහිදිලා විහිදිලා යනවා. ඒක හරියට පර්වතයෙන් එල්ලෙන දෙයක් වගේ. හෙවනැල්ල පර්වතයේ එල්ලිලා ඉන්නවා වගේ. අන්න ඒ වගේ අර බාලයාගේ පසුතැවිලි හිත ඒ බාලයාගේ ඇගේ එල්ලිලා ඉන්නවා වගේ.

ඒ කියන්නෙ තමන් පුටුවක ඉඳගෙන හිටියත්, ඇඳක භාන්සිවෙලා හිටියත්, බිම ඉඳගෙන හිටියත් ඒ තැනැත්තාගේ හිත ආවරණය වෙනවා. හිතේ එල්ලිලා හිටිනවා අර අතීතයේ කරපු පාපකර්මය පිළිබඳ මතකය. මතක සටහන මතක් වෙනවා. මතක් වෙන මතක් වෙන සැරේට ඒ තැනැත්තා තැවෙනවා. ඔන්න ඕකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ උපමාවෙන් දක්වන්නේ. ඒ පාපකර්මවල භයානක විපාක හැටියට මෙලොවම විදින්න සිද්ධවෙන දේවල් තමයි මේ පසුතැවීම. ඒ තැවිල්ලටත් වඩා බරපතල තැවිල්ල ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා. යම් අවස්ථාවක මේ තැනැත්තා මියගිහිල්ලා නිරයේ උපන්නානම් - එතන ඉඳලා බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ මේ නිරා දුක් ගැනයි. මේ අපායේ ඇති භයානකඝය ගැන මහා දීර්ඝ විස්තර දක්වනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ ගැන විස්තර කරලා සංඝයාවහන්සේලාට ප්‍රකාශ කරනවා නිරයේ තිබෙන දුක් ප්‍රමාණය කොයිතරම්ද කියලා කිසිම උපමාවක්වත් දක්වන්න බැරිය, උපමාවක් දක්වන එකත් අපහසුයි කියලා.

මේ සංඝයාවහන්සේලා අතරේ හිටිය එක්තරා හික්සුවක් බුදුපියාණන් වහන්සේගෙන් ඉල්ලා හිටිනවා 'භාග්‍යවතුන් වහන්ස, අනේ

මට උපමාවක් දෙන්න' කියලා. 'දෙන්න අමාරුයි' කිව්වත් උපමාවක් දෙන්න කියලා ඉල්ලා හිටියා. ඔන්න එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ දෙනවා මේ උපමාව. 'හොඳයි මහණෙනි ටිකක් හිතන්න යම්කිසි රජ කෙනෙක් බරපතල වැරද්දක් කරපු හොරෙක් අල්ලගෙන ඒ තැනැත්තාට දඩුවමක් හැටියට තමන්ගේ රාජ පුරුෂයන්ට කියනවා මේ තැනැත්තාට උදේ වරුවේ තියුණු උල් වලින් - තෝමර නැන්නම් හෙල්ල කියලා කියන්නේ, ඒ වගේ උල් වලින් - සිය වරක් අනින්න. අර රාජ පුරුෂයෝත් ඒක ඉෂ්ට කළා. ඊළඟට ඒ අය ගෙන්වලා අහනවා 'කොහොමද අර මනුෂ්‍යයා තාම ජීවත්වෙනවාද?' 'එසේය දේවයිනි' කියලා කිව්වහම, 'ආ එහෙනම් දවල්ටත් දෙන්න ඒ වගේම බෙහෙතක්. ඒ වගේම සියක් අනින්න' දවල්ටත් දෙනවා. ඊළඟට හවසටත් අහනවා 'කොහොමද අර පුද්ගලයා තාම ඉන්නවාද?' 'ඉන්නවා - තාම ජීවත්වෙනවා'. 'ආ එහෙනම් හවසටත් ඒ වගේම සියවරක් අනින්න'. ඊළඟට ඒ විදියට තුන්සිය වරක් එහෙම ඇන්නහම අර පුද්ගලයා කොයි විදියේ දුකක් විඳිනවාද?' කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ සංඝයාවහන්සේලාගෙන් අහනවා. 'භාග්‍යවතුන් වහන්ස, තුන්සියක් ඕන නෑ. එකක් ඇන්නත් බොහොම තද බල දුකක් කෙනෙක් විඳිනවා' කියලා පිළිතුරු දෙනවා.

ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ උපමාව ඉදිරිපත් කරනවා. බොහෝ අවස්ථාවල කරන්නා වගේ බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ ළඟ තිබුණු අල්ලක් පමණ තරමක ගල් කැටයක්, අතට ගත්තා. 'මහණෙනි මේ ගල් කැටයද ලොකු? හිමාලය පර්වත රාජයාද?' 'භාග්‍යවතුන් වහන්ස මේ ගල්කැටය හිමාලය පර්වත රාජයාට කිට්ටු කරන්නවත් බෑ'. 'අන්න ඒ වගේ තමයි දන් මේ මං දීපු උපමාවේ දැක්වෙන බරපතල වද හිංසා වලින් කෙනෙක් විඳින දුක් ගැහැට හරියට මේ අතේ තිබෙන පොඩි ගල් කැටය වගේ. නිරා දුක්, සතර අපායේ - විශේෂයෙන්ම නිරයේ අර පෙනෙන හිමාලය පර්වතය තරම් විශාල දුක් ප්‍රමාණයක් විඳින්න වෙනවා' කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ උපමා දක්වා වදළා.

බුදුපියාණන් වහන්සේ තවත් අවස්ථාවක, අත්තානුවාද භය, පරානුවාද භය, දණ්ඩ භය, දුග්‍රහි භය කියලා පුද්ගලයෙකුට පැමිණිය හැකි භය හතරක් දක්වලා තියනවා. භය කියලා කියන්නේ එතන අන්තරාව කියලා කියන එකයි. එතකොට අත්තානුවාද භය කියලා කියන්නේ තමන්ගෙ හිතම තමන්ට දෙස් කියනවා. ඒක තමයි අර මුලින්ම කියාපු කාරණා වලින් පෙන්වුවේ, ඒ තැනැත්තාගෙ හිත

තමන්ට දෙස් කියනවා. ඒක අන්තිමට පිස්සුවක් වෙන්තත් ඉඩ තියෙනවා. ඔය මහාධනවතුන්ට සමහරවිට - හැමදෙනෙක්ම පිළිබඳව කියනවා නොවෙයි - සමහර අවස්ථාවල් වල නින්දා නොයාම ආදියට එක හේතුවක් වෙනවා ඇත්තේ තමන් ධනය ලබාගත්තේ අයථා ක්‍රම වලින් නිසා. ඒවා මතක් වෙන්න මතක් වෙන්න ඒ තැනැත්තාට සහනයක් නෑ. නිදි පෙනිවල පිහිට සොයන්න වෙනවා. ඒ විදියට අපිට හිතාගන්න පුළුවන් මෙලෝ වශයෙන් එන දූවිල්ල, පසුතැවිල්ල කොයිතරම් භයානක දූවිල්ලක්ද කියලා. ඊට වඩා භයානකයි යම් අවස්ථාවක මියගිහිල්ලා අර ප්‍රේත ලෝකවල එහෙම නැත්නම් අසුර, යක්‍ෂ ලෝක, නිරය ආදී තැන්වල ඉපදිලා ඒ තමන් කළ කර්මයට අනුරූපවම ඒ විදියේම විපාක විදින්න සිදුවීම. මැරුවානම් තමනුත් මරණයට පත්වෙනවා. හොරකම් කළානම් ඒ හොරකම් කළ දේ නැතුව වස්ත්‍රයක්වත් නැතුව සමහරවිට උපදිනවා, ඊටත් වඩා භයානක විදියට. ඔන්න ඔය විදියට ඒ 'කමම පරික්කාව' කියන කර්මයට අනුරූපවම විපාකය දෙන ස්වභාවයකුත් තිබෙනවා. මේ හැම එකක් තුළින්ම අපට හිතාගන්න පුළුවන් ලෝකයා කොයිතරම් භයානක කර්ම සාගරයකද අතරමං වෙලා ඉන්නෙ කියලා.

ඇත්ත වශයෙන්ම තිලෝගුරු බුදුපියාණන් වහන්සේ කෙනෙක් ලෝකයේ පහළ වී වදරන්නේ සාමාන්‍ය දෙයක් උගන්වන්න නොවෙයි. ඒක තමයි ඒ අතීතයේ පඬිවරු ප්‍රකාශ කරලා තිබෙන්නේ,

න හි සීලවතං හෙතු උප්පජ්ජන්ති තථාගතා
අධ්‍යක්ඛරා තීණ්පද සමබුද්ධෙන පකාසිතා

කියලා. සාමාන්‍ය සීල වුතයක් පමණක් ඉගැන්වීමට නෙවෙයි තථාගතයන්වහන්සේලා උපදින්නේ. මුළු මහත් සංසාරය ගැන කළකිරීමට හේතුවන විදියට ගැඹුරු දර්ශනයක් ඇතිකරගෙන අකුරු අටකින් යුත් පද තුනක් ලෝකයාට හඳුන්වා දීමටයි, අනිච්චං දුක්ඛං අනත්තා කියලා කියන ත්‍රිලක්‍ෂණය පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබාදීමයි. ඒක තමයි අර දුප්පත් ගොවියන් ලබාගත්තේ තමන්ගේ අත්දැකීම් තුළින්. මේ සංසාරයේ ආදීනව වශයෙන් කර්මය ගැන හිතීම තුළින්ම කෙනෙකුට විශාල භයක්, සංසාරය ගැන භයක් ඇති කරගන්න පුළුවන්. දැන් මේ බුද්ධෝත්පාද කාලයකනම් බුදු කෙනෙක් දේශනාකොට වදළ ඒ සම්මාදිට්ඨිය - සමයක් දෘෂ්ටිය තිබෙනවා. යටත් පිරිසෙයින් පොතපතේවත් තිබෙනවා, කියවලා හරි දන්න කෙනෙකුගෙන් හරි

අභගන්තවත් හැකියි. අබුද්ධෝත්පාද කාලයක කෙනෙක් උපන්තොත් හරියට තිරිසනුන්, යක්ෂයින්, ප්‍රේතයින් වගේ ජීවිතය ගෙවන්නේ. කිසිම ධර්මයක් නෑ. එබඳු යුගයක තමන් පාපකර්ම කරලා මේ සංසාරයේ කොයිතරම් භයානක දුක් විදින්න සිද්ධවෙනවාද කියන එක හිතන්න ඕන. ඒ තැවිලි වලට මම සුදනම්ද කියලා විශාල භයක් කෙනෙකුට ඇති කරගන්න පුලුවන්. අපි සමහරවිට අස්ථාන වෝදනා හැටියට සලකන දේවල් හැම එකක් තුළම තිබෙන්නේ යටින් එන කර්ම වේග. මේ කර්මයක විපාක වාර කොයිතරම් බරපතලද කියතොත් සමහරවිට කල්ප ගණන් - සාමාන්‍ය එක සුළු මොහොතක, එක වෙලාවක කරන ලද බරපතල පාපකර්මයක් නිසා කල්ප ගණන් දුක් විදින්න සිද්ධවෙනවා. කර්මය පිළිබඳ නොයෙක් විදියේ විග්‍රහ ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා. සමහර බරපතල පාපකර්මවල විපාක දිට්ඨදම්මවේදනීය කියලා මෙලොවම විදින්න සිද්ධවෙනවා. එහෙම නැත්නම් තවත් සමහර ඒවා ඒකාන්තයෙන්ම ඊළඟ ජාතියේ, ඊළඟ උත්පත්තියේ විපාක දෙනවා. තවත් ඒවා ඉදිරි යම්කිසි ආත්මභාවයක උත්පත්තියක් ලබාදෙනවා.

ඔය විදියට නොයෙකුත් විදියේ ක්‍රම වලින් මේ කර්මය ඒ ඒ තැන් වලින් මතුවෙනවා. අපේ ජීවිත තුළ සිදුවන සිදුවීම් රාශියට යටින් තිබෙන්නේ මෙන් මේ කර්මවක්‍රයයි. ඒක නිසා තමයි 'කර්මවක්‍රයයි ධර්මවක්‍රයයි' කියන දෙකක් මේ ලෝකයේ තිබෙනවයි කියලා කියන්නේ. කර්මවක්‍රය නිතරම කරකැවෙනවා. ධර්මය තිබුණත් නැතත් කර්මවක්‍රය කරකැවෙනවා. මේ කර්මවක්‍රයට අනුවෙලා ලෝකයා භයානක දුක් රාශියකට භාජනය වෙනවා. නමුත් මේකෙ හේතුවක් දන්නේ නෑ. කොහොම වෙනවද දන්නේ නෑ. ඒක නිසාම කර්මයේ විපාක එනකොට විපාක එක්ක දැගලලා තව තවත් කර්ම රැස්කරගන්නවා. මේක මහා පටලැවිල්ලක් වෙන්නේ ඒකයි. ගැටවැටුණු නූල් බෝලයක් වගේ මේක ලිහන්න හම්බවෙන්නේ නෑ.

බුද්ධෝත්පාද කාලයේ පමණක් ලැබෙන අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම කියන මේ ත්‍රිලක්ෂණය ඔස්සේ විදර්ශනා ඥාන වඩාගන්න උනන්දු වෙන්න ඕන. ඊට පස්සෙ ඇතිවීම් නැතිවීම් පිළිබඳ අවබෝධයෙන් මේවා බිඳිලා යන ආකාරය බලලා ඒ පිළිබඳ භය ඇතිකරගෙන ආදීනව පක්‍ෂය තේරුම් අරගන්න ඕන. තවදුරටත් අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්ෂණය දියුණු කරගැනීමෙන් සංස්කාරයන් පිළිබඳ උපේක්ෂාව ඇතිකරගන්න පුළුවන්. එයින් එහාට ගිහිල්ලා තව දුරටත් පටිසංඛා

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

ඥාන අනුලෝම ඥාන ආදී වශයෙන් දක්වන ඒ විදර්ශනා ඥාන පසුකරලා තමයි කෙනෙක් මාර්ග එල අවබෝධය ලබන්නේ. මේක සිත තුළ ඇතිවෙන විශේෂ පරිවර්තනයක්. මේකට ඕන කරන මූලද්‍රව්‍ය අපේ එදිනෙද ජීවිතයේ කොතෙකුත් තිබෙනවා. දැන් අර ගොවියාට ඒ දවසේ උදෑසන සිදුවූණ සිද්ධි සමූහයම එහෙම පිටින්ම බණ පොතක් වුණා. උදේ හිටිය ගොවියා නෙවෙයි හවස් වෙනකොට ආර්ය පුද්ගලයෙක්. බණක් කියන්න පුළුවන් තරම් - තමන්ගේ ජීවිතය අලලා, ජීවිත ප්‍රවෘත්තිය අලලා හොඳ බණක් කියන්න පුළුවන් විදියේ කෙනෙක් වුණා.

අන්න එබඳු ඒ සෝවාන් පුද්ගලයා ගැන බුදුපියාණන් වහන්සේ වර්ණනා වශයෙන් කියනවා ඒ තැනැත්තා දිට්ඨමෙමා, පහතමමෙමා, විදිනමමෙමා, තිණණවිචිකිචෙණා, විගතකථංකනො, වෙසාරස්සපනො සත්තුසාසනෙ කියලා. ධර්මය දුටු කෙනෙක්, ධර්මයට බැසගත්තු කෙනෙක්, ධර්මය තේරුම්ගත්තු කෙනෙක්, ඒ ලෝකෝත්තර ධර්ම පිළිබඳව යම් සැකයක් තිබුණානම් ඒවා පිළිබඳව සැක දෙහිඩියාවල් ඉවත් කළ කෙනෙක්. විශාරද පුද්ගලයෙක්. දැන්ම විශාරද කියන වචනය උපාධි හැටියට කොතෙකුත් යෙදෙන බව පේනවා. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ විශාරද නාමය දෙනවා අර දුප්පත් ගොවියාට පවා. අන්න ලෝකෝත්තර ධර්මයන් පිළිබඳ විශාරදත්වයක් ලබාගන්නා. ආර්ථිකය ඔස්සේ කෙටිකාලීන සැලැස්මවල් සාර්ථක කරගැනීම සඳහා ධර්මය පැත්තකට දලා අධර්මමාර්ගයේ වේගයෙන් දුවන ලෝකයක අපි නුවණැති බෞද්ධයින් වශයෙන් මේ ශාසනය රැකගන්නනම් මේ කියාපු ශාසනික වටිනාකම් ගැන මෙබඳු මේ කෙටි ධර්මදේශනා ආශ්‍රයෙන් පවා හිතන්න පුරුදු වෙන්න ඕන.

මේ ධර්මයේ තිබෙන සන්ද්‍රවීක, අකාලික, එහිඵසිසික ආදී ඒ ගුණ සමුදයෙන් කියන්නේ මෙලොවම ඇස් පනාපිටම මේ ධර්මය ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගන්න පුළුවන් බවයි. ලෝකෝත්තර ධර්ම. කල් නොයවා විපාක දෙනවා. ඒ වගේම ඇවිත් බලන්න කියලා කියන විදියට ධර්මය අපට ආරාධනාවක් කරනවා. ධර්මය අපට ආරාධනාවක් කරනවා කියලා කියන්නේ මොකද? බුදුපියාණන් වහන්සේ ආරාධනා කරනවා නොවෙයි. ධර්මයයි ආරාධනා කරන්නේ, යම් ප්‍රමාණයකට ධර්මය අනුව ජීවත්වෙනවානම් ඒ ප්‍රමාණයට එල ප්‍රයෝජනය ස්වාභාවිකවම ලැබෙනවා. ආයෙත් වෙනත් කෙනෙක් ඇවිල්ලා ඒක දෙන්න ඕනේ නැ. 'එහිඵසිසික' කියලා කියන්නේ ඒකයි. එව බලව. ඊළඟට ඔපනයික. ධර්ම

මාර්ගයේ එක පියවරක් තැබුවොත්, ඒ පියවර ඔස්සේ ඉදිරියට යන්න ඉබේම ශක්තියක් ඇතිවෙනවා. ඒක ධර්මය විසින් පමුණුවන ස්වභාවයක් තිබෙනවා යම්කිසි තැනකට. ඒ වගේම පව්විතරණ වෙදිතබ්බො විකුණුණි. නුවණැත්තන් විසින් අවබෝධ කළයුතු දෙයක් මේ ධර්මය. ඕවායි ධර්මයේ ගුණ කියන්නේ. අපි එදිනෙදා කොතෙකුත් බුද්ධ වන්දනා, ධර්ම වන්දනා, සංඝ වන්දනා වශයෙන් මේ පාඨ කියනවා. ඒවා ගැන හිතන්න පෙළඹෙන්නෑ. නමුත් අර විටමින් පෙන්න තුළ තිබෙන්නා වගේ තමන්ගේ ජීවිත අත්දැකීම් තුළ මේවා හැම එකක්ම තිබෙනවා. ඒකට ඕන කරන උපක්‍රමය මොකක්ද? අයෝනිසෝමනසිකාරය වෙනුවට යෝනිසෝමනසිකාරය තමන්ගේ සිත් තුළින් මතුකරගන්න ඕන.

විදර්ශනා භාවනාව කියලා කියන්නේ අන්න ඒ නුවණින් මෙනෙහි කිරීමයි. ඒ නුවණින් මෙනෙහි කිරීම තුළ තිබෙන්නේ මොකක්ද? මේවායේ අනිත්‍ය ස්වභාවය මතු කරගෙන මේ හැම එකක්ම එන යන දේවල්, ඇතිව පැවතීමට නැතිවෙලා යන දේවල් කියන ඒ අවබෝධය සිතට දමාගෙන, ඒ අනුව සිතට එන අරමුණු පිළිබඳව සැලකිල්ලෙන් මෙනෙහි කිරීමයි. අපි අර කලින් කිව්වා ලිහෙන කඹයක් මැදින් අල්ලගත්තොත් ලිහෙනවා වෙනුවට එතන ගැට වැටෙනවා කියලා. අන්න ඒ වගේ අපට විපාක වාර වශයෙන් මතුවෙන දේවල් මමඤයෙන් යුක්තව උපාදාන හැටියට අල්ලගත්තොත්, එහෙම නැත්නම් ඒවා තුළින් තවත් කර්ම මතුකරගත්තොත් මේක ලිහෙන්නේ නෑ කවදවත්. ඒ වෙනුවට මේ භාවනා මාර්ගයේ තිබෙන්නේ මේවා පිළිබඳ උපේක්‍ෂාව.

උපේක්‍ෂාව කියලා කියන්නේ මේවා පිළිබඳ බලාගෙන ඉන්නවා. කඹයක් ලිහෙන්න අරින වෙලාවේ අපිට බලාගෙන ඉන්නත් සිද්ධවෙනවා. අන්න ඒ වගේ මේ කර්ම වේගයක් තුළ මේවා එහෙම පිටින්ම ලිහිලා ලිහිලා යන හැටි බලා ඉදීම වගේ දෙයක් තමයි අර ගොවියා කළේ. ඉතින් අවස්ථාව අනුව ඒකට සුදනම් උනා. අත්දෙකත් බැඳලා, කරකියාගන්න දෙයක් නෑ. එතකොට ඉනුත් මීදෙන්න ඕනකම තියෙනවා මුඤ්චිකමානා කියලා කියන්නේ. මෙලෝ වශයෙන් බලනකොට ඒකෙන් මිදීමේ ආසාවත් තියෙනවා. යටත් පිරිසෙයින් අත්දෙකවත් මිදුණොත් ඇති කියලා. නමුත් ඒක නිසා කරන්න තිබුණු දේ කළා ඒ තැනැත්තා. මෙනෙහි කළා. වෙන මොකක්ද කරන්න

තියෙන්නෙ? රාජ පුරුෂයින්ගෙන් බේරෙන්නද? ඒ මොකක්වත් බෑ. අන්ත නුවණින් මෙනෙහි කළා. ‘දුක්කද ආනන්ද සර්පයා? දුක්කා ස්වාමීනී විසඳෙර සර්පයා. දුක්කද ආනන්ද සර්පයා? දුක්කා ස්වාමීනී විසඳෙර සර්පයා’ ඕකයි මන්ත්‍රය, ඕකයි කමටහන. ඒකයි උපකාර වුණේ මේ ගොවියාට සෝවාන් ඵලය ලබන්න.

ඔය විදියට අපට පුළුවන් අපේ ජීවිත සරසවියේ අත්දැකීම් තුළින් ඔය පාඩම් ඉගෙනගන්න. එහෙම නැත්නම් අපේ ජීවිත අත්දැකීම්වල එන කම්පන ගැටළු ඔය ධර්ම දෘෂ්ටි කෝණය අනුව - ඔය කියාපු යෝනිසෝමනසිකාරය අනුව විග්‍රහ කරන්න පුළුවන්. ඇත්ත වශයෙන් විග්‍රහ කරන්නත් දෙයක් නෑ - ඒවා මෙනෙහි කරලා ඒවා පිළිබඳ උපේක්ෂා වෙන්න ඕන. ප්‍රත්‍යාවේක්ෂා වශයෙන් නුවණින් කල්පනා කරලා ඒවායින් හිත මුදගැනීමයි. විමුක්තිය කියලා කියන්නෙ හිත මුදගැනීමයි. හිතට ගලාගෙන එන දේවල් වලින් හිත මුදගැනීම දගලලා කරන්න පුළුවන් දෙයක් නොවෙයි. නුවණින් ප්‍රඥාවෙන් යුක්තව ඒ පිළිබඳව උපේක්ෂාවෙන් බලාගෙන සිටීමෙන් කළ යුත්තක්. අන්ත ඒක නිසා මේ නිවන් මාර්ගය ඇත්ත වශයෙන්ම අපි අපිම අහුරගෙන තිබෙන්නේ. ඒකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නේ මේ ළඟම තිබෙන නිවන මනුෂ්‍යයෝ දකින්නෙ නෑ කියලා. කොයිරම් ආලෝකය ඇති පහනක් ළඟට ආවත්, පහන් කණුවක් ළඟට ආවත් අපි ඇස් දෙක අරින්නෙ නැත්නම් පේන්නෙ නෑ. ඒක නිසා අපේ ඇස අරින්න උත්සාහ කරන්න ඕන. ඇස් දෙක වහගෙන කෝ පේන්නෑ කියලා කිව්වට හරි යන්නෙ නෑ. අන්ධයාට පේන්නෙ නෑ. ඒක නිසා මේ, තම තමාගේ ජීවිත පිළිබඳව යම්කිසි ප්‍රයත්නයක් තමතමන් දැරිය යුතුව තිබෙනවා.

පළමුවෙන්ම සමථ වශයෙන් යම්කිසි කර්මස්ථානයක් වඩලා. දැන් අපි කිව්වා ගොවියාට බුද්ධානුස්සති වශයෙන් හිත තැන්පත් කරගන්න උපකාර වෙන්න ඇති ශ්‍රද්ධාවෙන් යුක්තව ‘අනේ බුදුපියාණන් වහන්සේ මට මේක කලින් කිව්වනේ. කොයිරම් වටින කෙනෙක්ද? මට නොපෙනෙන දෙයක් පෙනුණා නේද. මේ සර්පයා බව දැනගත්තා නේද’ කියලා. ඒ ශ්‍රද්ධාවෙනුයි අර බුද්ධ වචනය ප්‍රකාශ කළේ. ඒ ගොවියා කියාපු වචනයේ තියෙන්නෙන් අර අපි කියන ලෝකවිදු ගුණයමයි. මේ ලෝකෙ ගැන අනිත් අයට නොපෙනෙන දේවල් දන්නවා. ඒ විදියට බැලුවොත් බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ඒ ගුණ සමුදය සමථ කර්මස්ථානයක් හැටියට ඒ ගොවියාට උපකාර වුණා. අපටත්

පුළුවන් ඒ වගේ ශ්‍රද්ධාව ඇතිකරගෙන තුනුරුවන් පිළිබඳව හිත තැන්පත් කරගන්න උපකාර වන යම්කිසි කර්මස්ථානයක් තුළින් සිත තැන්පත් කරගන්න. මේ පින්වතුන් දන්නවා සතර කමටහන් කියලා තිබෙනවා බුද්ධානුස්සතිය වෙන්න පුලුවන්, මෙමත්‍රී කර්මස්ථානය වෙන්න පුලුවන්, අසුභය වෙන්න පුලුවන්, මරණසතිය වෙන්න පුලුවන්. ඔය කොයි එකකින් හෝ යම්කිසි ප්‍රමාණයකින් සිත තැන්පත් කරගන්න පුළුවන්.

වෙනතා වශයෙන්, බලාපොරොත්තු වශයෙන් සිතේ ඇතිවෙන නොයෙකුත් විදියේ මේ සිතිවිලි සමූහය මේ සංස්කාර ගොඩ - ඒ හැම එකක්ම යට තිබෙන්නේ හිතයි. 'මනොපුබ්බංගමා ධම්මා'. ඒක නිසා අන්තිම පරිච්ඡේදයෙන් බලනකොට හැම එකක්ම යටින් තිබෙන්නේ මේ සිතිවිල්ලයි. ඔය සිතිවිල්ල කියන එකත් නිත්‍ය දෙයක් නොවෙයි. එනවා යනවා. ඇතිවෙනවා නැතිවෙනවා. මේවා බදගත්තේ නැත්නම් අල්ලගත්තේ නැත්නම් ඒවා ඇතිවෙනවා, පවතිනවා, නැතිවෙලා යනවා. ඔය තත්ත්වය දිහා බලනකොට පෙනෙනවා අපි මේ ලොකුවට බදගෙන ඉන්න මුලු මහත් පැවැත්ම - භවය මේ හැම එකක්ම මේ හිතිවිල්ල කියලා කියන නූලෙන් එල්ලෙන්නෙ. මුළු මහත් ලෝකයම එල්ලෙන්නෙ ඔන්න ඔය හිතිවිල්ල කියන නූලෙන්. එතකොට ලෝකෝත්තර වෙන්නනම් ඔය නූල කපන එකයි තිබෙන්නේ. මේක ලේසි වැඩක් නෙමෙයි. මේ නූල හැටියට කිව්වට මොකද විදර්ශනා ඥාන කියලා කියන එහෙම නැත්නම් මාර්ග ඥාන කියලා කියන සියුම් පිහියකින් තමයි මේක කපන්න වෙන්නෙ.

මේ මුළු මහත් ලෝකයම, විශ්වයම එල්ලලා තිබෙන්නේ එක නූල් පටකින්. හිතිවිල්ල කියන නූල් පටින්. නමුත් මේ හිතිවිල්ල කියන නූල් පට කඩාගන්න බැරුවයි මේ උගත්තු හැම කෙනෙක්ම දැනෙන්නෙ. දැනෙන දැනෙන තරමට අර කර්ම සාගරයේ බැඳිලා ඒ කර්ම සාගරයේ පීනනවා. ඔන්න ඕකයි එතකොට ලෝකයේ තත්ත්වය. ඕකයි බුද්ධ වචනය. මේක ගැන කල්පනා කරන නුවණැති පින්වතුන් තමතමන්ගේ ජීවිත, මේ කාලයේ නිවන බැරි දෙයක් කියලා හෝ මේ කාලයේ පැතිරෙන නොයෙකුත් මිථ්‍යා දෘෂ්ටිවලට හෝ අහු නොවෙන්න උත්සාහවත් වෙන්න ඕන. මේ ධර්මයේ නියම බුද්ධ ගරුකියක්, ධර්ම ගරුකියක්, සංඝ ගරුකියක් ඇතිකරගෙන මේ ත්‍රිවිධ රත්නයම මුල් කරගෙන, එහි ශ්‍රද්ධාව උපදවාගෙන ඊළඟට යම්කිසි වර්තානුකූල සමථ කර්මස්ථානයක් මගින් අර විසිරෙන සිත තැන්පත් කරගන්න ඕන.

ඊළඟට මේ දුවන සිත එක්ක දුවන්නේ නැතුව ඒ දිවීම නතර කරගැනීමට අර කියාපු ආකාරයට කම්බය ලිහෙන එක බලාගෙන ඉන්නවා වගේ ඒ උපේක්ෂාව පුරුදු කරගෙන සංස්කාරයන්, සංස්කාරයන් හැටියට අවබෝධ කරගත්තු අවස්ථාවේ තමයි ඒ සංස්කාරයන් සංසිදීමට පත්වෙන්නේ. සංස්කාර තත්ත්වය අවබෝධ වෙනකොටම ඒ තුළම මේ විඤ්ඤාණය ඇතුළත තිබෙන මහා මෝහය, අවිද්‍යාව තුරන් වෙලා ප්‍රඥාව උදවෙනවා. ඒ ප්‍රඥාලෝකයෙන් තමයි කෙනෙක් ඒ කල්ප කෝටි ගණන් තිස්සේ වින්ද සංසාර දුකෙන් අත මිදිලා උතුම් අමාමහ නිවන් සාක්ෂාත් කරගන්නේ.

ඒක නිසා මේ පින්වතුන් අද මේ වටිනා පෝය දවසක මේ අවස්ථාවේ තම තමන්ගේ විත්ත සන්තාන තුළ ඇතිවුණු පරිවර්තනය ගැනත් බලන එක හොඳයි. අපි බණක් අසනවා කියලා කියන්නේ අපේ සිත්සතන්වල තාවකාලිකව හරි යම්කිසි සෝදු පිරිසිදු කිරීමකටයි. නිකන් බණ අහලා එයින් අනාගතයේ ලැබිය හැකි ආනිශංසයක් ගැන නෙවෙයි. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ කාලේ ප්‍රකාශ කළ ආකාරයට අධිකක්‍ෂා, මනසිකක්‍ෂා, සබ්බවෙනසො සමන්තාහරික්‍ෂා, ඔහිතසොතො ධම්මංසුනාති කියන විදියට ආර්ය ශ්‍රාවකයා ධර්මය අහන්නේ මේ ධර්මයෙන් මට වැඩක් ඇත. අධිකක්‍ෂා, මනසිකක්‍ෂා කියන්නේ ඒ ධර්මයේ වචනයක් පාසාම මෙනෙහි කරනවා. ඊළඟට ඒ වගේම හොඳට කන් නමලා ඒකට අවධානය යොමුකරලා අසනවා. අන්න එහෙම අහනකොට තමයි මේ ධර්මයන් පිළිබඳව ගැඹුරු වැටහීම් ඇතිවෙන්නේ. ඒ විදියට ධර්මය අහලයි අතීතයේ ඒ මාර්ගඵල පවා අවබෝධය කරගත්තේ. ඒක නිසා නුවණැති පින්වතුන් මේ අවස්ථාවේ තුනුරුවන් කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව ඇතිකරගෙන මේ වටිනා ශීලයක්වූ ආජීව අෂ්ටමක ශීලය සමාදන් උනා.

කෙනෙකුගේ ජීවිතයේ පසුතැවිල්ලට හේතුවන කාරණා අටකින් ඉවත් වීමයි මේ ආජීව අෂ්ටමක ශීලය කියලා කියන්නේ. සතුන් මැරීම, හොරකම් කිරීම, කාම මිථ්‍යාවාරයෙන් වැළකීම, බොරැකීම, කේලාම් කීම, පරුස වචන කීම, නිෂ්ඵල වචන දෙසීම, ඊළඟට වැරදි ජීවිකා ක්‍රම. මේ හැමඑකක්ම තමන්ට පසුතැවිල්ලට හේතුවන දේවල්. ඉතින් ඒක නිසා ඒවායින් වෙන් වීමට කළ අධිෂ්ඨානය තුළ තිබෙන්නේ පසුතැවිල්ලෙන් මිදීමයි. ඉතින් ඒකත් ලොකු සැපයක්. ‘අනවජ්ජ සුඛ’ කියලා ධර්මයේ දක්වන්නේ වැරදි නැති ජීවිකාවක් ගෙනයන කෙනාට අනිත් අයට නොලැබෙන සැපයක් තිබෙනවා. මගේ නිරදව්‍ය ජීවිකාව

කියලා සතුටු වෙලා ඒ තැනැත්තාට උදම් අනන්ත පුළුවන් ඕනෑම වෙලාවක. ඒ විදියේ වටිනා ශීලයක් සමාදන් වුණා වගේම මේ සරල හැටියට පෙනෙන නමුත් ගැඹුරු ධර්මයක් අඩංගු මේ ගාථාව ගැන යම්කිසි විවරණයකට කන්දුන්නා. ඒ කාලය තුළ තමන්ගේ සිතිවිලි පිළිබඳව මොකක්ද සිදුවුණේ. ඒ කාලය සාමාන්‍ය ඵදිනෙද ජීවිතය ගෙව්වානම් මෙබඳු සමාජයක කොයිරම් කෙලෙස් සමූහයක් සිතට ගලාගෙන එනවාද? එක්කො අතීතය පිළිබඳව, අනාගතය පිළිබඳව එහෙම නැත්නම් මේ සිටි කියලා කියන වර්තමානය පිළිබඳව. ඒ වෙනුවට මේ පින්වතුන් තුනුරුවන් පිළිබඳව ශ්‍රද්ධාව ඇතිකරගෙන ධර්ම ගෞරවය ඇතිකරගෙන මේ අවස්ථාවේ ධර්මශ්‍රවණය කළා. ඊළඟට නුවණින් ඒක කළානම් ඒ එක එක වචනයක් පාසා පෙනුනා මේ හැම එකක්ම එනවා යනවා. මේවායින් යම්කිසි හැඟීම් රාශියක් ඇතිවෙනවා. නමුත් මේ එකකවත් අල්ලගන්න දෙයක් නෑ අන්තිමට බලනකොට. මේ ධර්මය තුළම ගැඹුරින් කල්පනා කරලා බලනකොට සිත තැන්පත් කරගත්තට පස්සෙ පේන්නෙ අර කියාපු අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම ස්වභාවය.

පැයක් බණ කියනවා කියලා අපි ආරම්භ කළා. දැන් ඉතින් පැය අවසාන වෙන්න ළඟයි. මේ පැය ගෙවෙනවා කියලා කියන්නේ අපේ ජීවිතයේ එක පරිච්ඡේදයක්, වටිනා පරිච්ඡේදයක්, දීර්ඝ කාලයක් ගෙවුණා කියලා හිතන්න ඕන. අපි මේ තමන්ගේ ජීවිතය කියලා කියන එක දිග එකක් කියලා හිතාගන්නවා, විශ්‍රාමගන්න කාලය කියලා ලොකු ඉදිරි කාලයක් ගැන හිතනවා. නමුත් මේ මෙතනම සමහරවිට මරණය වෙන්න පුලුවන්. අන්න ඒ විදියට මරණය ගැන හිතලා බලනකොට මේ පැයක් කියන එක මේ මනුෂ්‍යයෙකුගේ ජීවිතයේ කොයිරම් දිග කාලයක්ද කියලා හිතන්න පුළුවන් ඇත්ත වශයෙන්ම ඒ පැයත් ගෙවිලා ගියා. ඒ එක්කම අපේ ජීවිතයත් ගෙවිලා ගියා. මේ හැම එකක්ම අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම ස්වභාවය අපි ගැඹුරින් වටහාගන්න ඕන.

බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ ආකාරයට අප්‍රමාදී වීමට බොහෝ හේතු තියෙනවා - එකක් තමයි මේ ශාසනය. වැඩිකල් යන්න කලින් මේ නිවන කියන වචනය හැංගෙනවා. මේක අහන්නවත් නැතිවෙනවා. එබඳු යුගයක තමයි ශාසනය නැති වුණා කියලා කියන්නෙ. නැවත බුදුකෙනෙක් පහළ වෙනතුරු කෙනෙකුට මේ සංසාර දුක්ඛය කෙළවර කරලා මේ කියාපු ලෝකෝත්තර සැප ලබාගන්න

අවස්ථාවක් නැතිවෙනවා. මහාඅන්ධකාරයකට පත්වෙනවා. මහා නගරයක හොඳට විදුලි එලියෙන් ඒවායේ දර්ශන බලමින් යන අතර හිටි ගමන් විදුලි එළිය නැතිවුණොත් කොයිතරම් අන්ධකාරයක මං මුළා වෙනවාද ඒ පිරිස? අන්න ඒ වගේ හිතාගන්න ඕන. ඉදිරියට ඒ වගේ කාලයක් එනවා. ඊට කලින් ගිහි හෝ වේවා පැවිදි හෝ වේවා හැමකෙනෙක්ම බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන මේ උතුම් ලෝකෝත්තර තත්ත්වය තමන්ගේ ජීවිතයේ ඉලක්කය හැටියට තබාගෙන, ඒ තුන්තරා බෝධියෙන් එක්තරා බෝධියකින් සංසාර දුක්ඛය කෙළවර කරගන්න ඕන කියලා අධිෂ්ඨානය ඇති කරගන්න ඕන. ඒ සඳහා ශ්‍රද්ධා, චීර්යය, සති, සමාධි, ප්‍රඥ වශයෙන් තමන්ගේ චිත්ත සන්තානයේ තැන්පත් වුණු ඒ ගුණධර්ම සමූහය උපනිශ්‍රය වේවා! කියල ප්‍රාර්ථනා කරගන්න ඕන.

දැන් මෙතෙක් මේ තමන් මේ සංඝෝපස්ථාන වශයෙන් හෝ වැදීම පිදීම වශයෙන් හෝ ධර්මශ්‍රවණයෙන් හෝ තව නොයෙකුත් ආකාරයෙන්, යම්කිසි කුසල චේතනා රාශියක් ඇති කරගන්නා. අපි රැස්කරගන්නා එබඳු ඒ කුසල ධර්ම පිළිබඳව සතුටු වෙලා, අනුමෝදන් වෙලා තමන්ගේ ධර්ම ප්‍රාර්ථනා ඉෂ්ට සිද්ධ කරගන්න බලාපොරොත්තු වෙන ඒ සමයක් දෘෂ්ටික ශාසනාරක්‍ෂක දෙවි දේවතාවුන්වහන්සේලා, දිව්‍ය බ්‍රහ්මවහන්සේලාත් අනුමෝදන් වෙත්වා! උන්වහන්සේලාගේ ධර්ම ප්‍රාර්ථනා ඉෂ්ට සිද්ධ කරගනිත්වා! ඒ වගේම අපටද ආරක්‍ෂාව සලසමින් ශාසනය දීර්ඝ කාලයක් පවත්වාගැනීමට උපකාර කරත්වා! කියලා දෙවියන්ටත් අනුමෝදන් කරන්න ඕන. ඒ වගේම අපගේ මියගිය ශ්‍රේණීන් ඇතුළු අවිච්ඡේද පටන් අකනිටාව දක්වා යම්තාක් සත්ත්ව කෙනෙක් මෙබඳු මේ ධර්මශ්‍රවණමය ධර්මදේශනාමය වශයෙන් පින් අනුමෝදන් වෙන්න කැමතිනම් හැම කෙනෙක්ම එසේ අනුමෝදන් වී උතුම් අමාමහ නිවනින් සැනසීමට උපනිශ්‍රය කරගනිත්වා කියන ප්‍රාර්ථනාව ඇතුළු දැන් මේ ගාථා කියලා පින් දෙන්න!

‘එතනාවතා ව අමෙහනි...’

122 වන වගුව

122 වන දේශනය

(පහත් කණුව ධරී දේශනා අංක 57)

‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සමමා සම්බුද්ධස්ස’

මා ආමඤ්ඤාදා පුඤ්ඤස්ස - න මං තං ආගමිස්සති
උදබ්ඤ්ඤ නිපාතෙන - උදකුමොහා’පි පුරති
පුරති ධරො පුඤ්ඤස්ස - ථොකථොකමපි ආචිනං’ති

- ධම්මපද, පාප වග්ග.

ශ්‍රද්ධාවන්ත පින්වතුනි,

සසර සැරිසරණ සත්ත්වයාගේ සැබෑ දියුණුව, සැබෑ ප්‍රගතිය සලසා දෙන මූලිකම ශක්තිය පුණ්‍යශක්තිය බව, තිලෝගුරු බුදුපියාණන් වහන්සේ ලෝකයාට පැහැදිලිකොටදී වදළා. බෞද්ධ ජීවන ප්‍රතිපදාවේ මූලධර්මය පවෙත් වැළකී සිටීමත්, පිනට නැඹුරු වීමත් බව අපි කවුරුත් දන්නවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ නිතරම අපට පෙන්වා දෙනවා ලෝකයේ නොයෙකුත් වටිනාකම් අතර පිනට දිය යුතු වටිනාකමත්, ඒ වගේම පින් රැස් කිරීමේ අගයත්.

අද මාතෘකා කරගත්තු මේ ගාථාවේත් ඊට අදාළ නිදන කථාවේත් අවධාරණයෙන් පෙන්නුම් කරන්නේ මෙන්න මේ කාරණයයි. බුදුපියාණන් වහන්සේ සැවැත් නුවර ජේතවනාරාමයේ වැඩ වාසය කරන කාලයේ සැවැත් නුවර පිරිස් වශයෙන් එකතුවෙලා බුද්ධ ප්‍රමුඛ සංඝයාවහන්සේලාට නිතිපතා දන් පිරිනැමීමේ, දන් වැටක්, දන් ක්‍රමයක් තිබුණා. එක් අවස්ථාවක බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ දනය අවසානයේදී අනුමෝදනා වශයෙන් මෙන්න මෙහෙම දේශනාවක් පැවැත්වුවා. ‘උපාසකවරුනි, යම් කෙනෙක් තමන් දන් දෙනවා නමුත් අනිත් අය දන් දීමේ ප්‍රතිපත්තියට සමාදන් කරවන්නෙ නෑ. සභාගී කරවන්නෙ නෑ. අන්ත එබඳු පුද්ගලයාට උපන් උපන් තැන්වල හෝග සම්පත්තිය ලැබෙණවා, නමුත් පරිවාර සම්පත්තිය ලැබෙන්නෙ නෑ. දෙවනුව තවත් කෙනෙක් තමන් දන් දෙන්නෙ නෑ. අනිත් අය දන්දීම පිළිබඳව උනන්දු කරවනවා. එබඳු පුද්ගලයාට උපනුපන් තැන්හි හෝග සම්පත්තියක් ලැබෙන්නෙ නෑ. පරිවාර සම්පත්තිය ලැබෙණවා. තවත් තුන්වෙනි කෙනෙක් තමන් දන් දෙන්නෙත් නෑ. අනුන් දන් දීම පිළිබඳව උනන්දු කරවන්නෙත් නෑ. සමාදන් කරවන්නෙත් නෑ. එබඳු කෙනාට හෝග

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

සම්පත්තියක් ලැබෙන්නේ නෑ. පරිවාර සම්පත්තියක් ලැබෙන්නේ නෑ. හතර වෙනුව දක්වනවා තවත් කෙනෙක් තමුණුත් දන් දෙනවා. අනිත් අයත් දන් දීමට සමාදන් කරවනවා. අන්න එබඳු පුද්ගලයාට උපනුපත් තැන්වල සංසාරයේ හෝග සම්පත්තියක් පරිවාර සම්පත්තියක් ලැබෙනවා' කියලා.

මේ දේශනාව අහන් හිටි නුවණැති උපාසක මහත්මයෙක් කල්පනා කරනවා 'මේක මහා ආශ්චර්යවත් දෙයක්. මම මේ සම්පත්ති දෙකම ලබාගන්න ආකාරයට කටයුතු කරන්න ඕනේ' කියලා දැඩි අධිෂ්ඨානයක් ඇතිකරගෙන බුදුපියාණන් වහන්සේ ධර්මදේශනාවෙන් පස්සෙ වැඩමකරන්න සුදනම් වෙනකොට මේ මනුෂ්‍යයා ඉදිරියට ගිහිල්ලා බුදුපියාණන් වහන්සේට ආරාධනා කරනවා 'භාග්‍යවතුන් වහන්ස, හෙට දවසට අපෙන් දනය පිළිගන්න' කියලා. 'සංඝයාවහන්සේලා කී නමක් අවශ්‍යද?' කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ඇහුවා. 'මුලු හික්කු සංඝයාම. බුද්ධ ප්‍රමුඛ මුළු මහත් සංඝයාටමයි මගේ ආරාධනාව' කියනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේත් ඒකට කැමැත්ත පල කළා. තුෂ්නිමිභූතව කියන්නේ නිශ්ශබ්දව ඒක පිළිගන්නා. ඔන්න ඉතින් මේ මනුෂ්‍යයා, මේ උපාසක මහත්මයා ඊළඟට ගමට ගිහිල්ලා ගෙන් ගෙට යනවා 'අම්මේ, තාත්තේ මම හෙට දවසට බුද්ධ ප්‍රමුඛ සංඝයාවහන්සේලාට දනයට ආරාධනා කළා. තමතමන්ට පුලුවන් මට්ටමින් යම් යම් ප්‍රමාණයට හික්කුන්වහන්සේලාට තමන්ට දෙන්න පුලුවන්නම් දනය අන්න ඒ ප්‍රමාණයට කළමනා අරගෙන අපි එකතැනකට රැස්වෙලා දනය සුදනම් කරමු' කියලා ඔය විදියට උද්දේශණය කරමින් මේ මනුෂ්‍යයා ගෙන් ගෙට යනවා.

ඔහොම යන අතරේ එක සිටාණන් කෙනෙකුගේ වෙළඳ ශාලාවට - මේ සිටාණන් කියනනේ දැන් මේ කාලේ ව්‍යාපාරිකයෙක්, මුදලාලි කෙනෙක් කියලා කියන්නා වගේ තැනැත්තෙක් වෙන්නට ඕන - ඒ වෙළඳ ශාලාවටත් ගියා. එතකොට මේ සිටාණන් මේක පිළිබඳව යම්කිසි විදියක ඊර්ෂ්‍යා සහගත ද්වේෂ අදහසක් ඇති කරගත්තා. 'මේ මිනිහා තමන්ට දන් දෙන්න පුලුවන් ප්‍රමාණයට සංඝයාවහන්සේලාට ආරාධනා කරන්නේ නැතුව කරන්න බැරි වැඩක් පටන්ගෙන ගම පුරා කෑ ගහහා ඇවිදිනවා' කියලා. ඊළඟට මොකද කළේ ඔව්වමට වගේ 'ආ ගේන්න මමත් සම්මාදමක් දෙන්නම්' කියලා අර පුද්ගලයාට දෙනවා ඇඟිලි තුනකට අල්ලලා හාල් ඇට තුනකුත්, මුටු ඇට ටිකකුත්, මෑ ඇට

ටිකකුත්. ඒ වගේම තෙල්, ගිතෙල්, පැණි ආදියෙනුත් - භාජනයේ කෙනෙස්ස දමලා යන්තම් බිංදු බිංදු කීපය. මේ උපාසක මහත්මයාත් අර අනිත් අය දුන්න දන වස්තූන් වෙත භාජනයකට අරගෙන මේ සිටාණන් දෙන දේවල් වෙනම භාජනකට ගත්තා. මේක දෑකලා සිටාණන්ට සැකයක් ඇතිවුණා. මොකක්හරි මෙතන මේ මනුෂ්‍යයා මට නිග්‍රහයක් කරයි කියලා. ඒ අතරේ මේ සිද්ධිය බලාගෙන හිටි අය - ඉන්දියාවේ ඒ කාලෙ, දැන් මේ කාලෙත් එහෙම වෙන්න ඇති ගම් ගොඩේ නම් පටබදින්න බොහොම දක්ෂ බව පේනවා - දැන් මේ සිටාණන්ට නමක් පටබැන්ද 'බළල් පා සිටාණන්' කියලා. බළලෙකුගේ පයින් අරගෙන මොකක් හරි දෙන්නා වගේ, ඒ වගේ අර ඇඟිලි තුනෙන් හාල් ඇට දුන්න නිසා ඒකට උපහාසාත්මකව මේ සිටාණන්ට නමකුත් පටබැන්ද 'බිළාල පාදක සෙට්ටි' කියලා. බළල් පා සිටාණන් කියලා. ඉතින් කොහොම හරි මේ සිටාණනුත් මොකද කළේ අර උපාසක මහත්මයා බඩු අරගෙන යනකොට රහසින් වගේ තමන්ගේ සේවකයෙක් යැව්වා පිටිපස්සෙන් මොකක්ද මෙයා කරන්නෙ කියලා බලාගෙන ඇවිල්ලා මට කියන්න කියලා.

මේ උපාසක මහත්මයාත් අරවා විසි කළේ නෑ. මොකද කළේ? අර දනය පිළියෙල කරන ස්ථානයට ගිහිල්ලා කැඳ බත් ආදිය සුදනම් කරන ඒ භාජනවලට හැම එකකටම හාල් ඇට දෙක බැගින්, මුං ඇටය දෙක බැගින්, මෑ ඇටය දෙක බැගින් දැමීමා. කැවුම් එහෙම සුදනම් කරන ඒවාටත් අර පැණි, තෙල් ආදියත් බිංදු බිංදු දැමීමා. දැමීමේ සිටාණන්ට මහත් එල මහානිශංස වේවා! කියලා. සිටාණන්ට මේ දනය මහත්එල වේවා! කියලා. ඕක බලන් ඉඳලා මේ සේවකයා ඇවිල්ලා මේ සිටාණන්ට කිව්වා. ඒත් සිටාණන්ගේ සිත මෘදු, මොළොක් වුණේ නෑ. සිටාණන් කල්පනා කළා 'හොඳයි හෙට දවසෙන් අපි බලමු. හෙට දවසේ ඒ බුද්ධ ප්‍රමුඛ සංඝයාට දන් දීලා ඉවරවෙලා මගේ නම අරගෙන මට නිග්‍රහ කළොත් මම දන්නවා කරන වැඩේ' කියලා. ඔන්න මේ සිටාණන් දනය දවසේ ඉණේ කිරිවිවියක් වගේ යම්කිසි උල් ආයුධයක් අරගෙන යනවා, 'මට නිග්‍රහ කළ හැටියේ මම මේ මනුස්සයා මරණවා' කියලා. ඒ තරම් ද්වේෂ සිතකින් වගේ මේ සිටාණන් ගිහිල්ලා බලාගෙන ඉන්නවා. ඔන්න ඉතින් දන කටයුතු හොඳට නිමා වුණා. අන්තිමේදී අර ප්‍රධාන දයක මහත්මයා බුදුපියාණන් වහන්සේට ප්‍රකාශ කරනවා 'භාග්‍යවතුන් වහන්ස, අද අපි මේ දුන්න දනයට මේ හැම කෙනෙක්ට සහභාගී වුණා. ඒ ඒ අයගේ ශක්ති ප්‍රමාණයෙන්. සමහරු හුඟක් දුන්නා. සමහරු ටිකක්

පහන් කණුව ධම් දේශනා

දුන්නා. ඒ හැම කෙනාටම මේ දනය එකසේ මහත්ඵල වේවා! කියලා මේ මනුෂ්‍යයා කිව්වා. එතකොට මේක අහලා අර සිටාණන්ට විශාල සිත් වේදනාවක් ඇතිවුණා අපොයි මෙහෙම කෙනෙක් මරන්න නේද මං මේ ආවේ කියලා ඉදිරියට ඇවිල්ලා වැද වැටිලා සමාව ඉල්ලුවා. මොකක්ද මේ හේතුව කියලා ඇහුවහම ඒ සිටාණන් ඒ ප්‍රවෘත්තිය කිව්වා. ඒ වගේම බුදුපියාණන් වහන්සේත් මොකක්ද මේ වෙන්තෙ කියලා බලන් ඉඳලා අර ලොකු දයක උන්නැහේගෙන් ඇහුවා මොකක්ද මේකට හේතුව කියලා. ඔන්න ඒ කාරණය කිව්වාට පස්සේ ඒ වෙලාවේ බුදුපියාණන් වහන්සේ අර සිටාණන්ට කියනවා 'සිටාණෙනි, බුද්ධ ප්‍රමුඛ සංඝයාවහන්සේලාට සුළු දෙයක් දුන්නත් ඒක සුළු කියලා හිතන්න එපා. ඒක ගැන නිගරු කරන්න එපා. සුළු දෙයක් හැටියට සලකන්න එපා, නුවණැති පුද්ගලයින් ටිකින් ටික නමුත් පින් කරලා පිනෙන් පිරෙනවා' ය කියලා උපමාවට දුන්නේ වහින වෙලාවක එළියෙන් තැබූ භාජනයක බිංදු බිංදු එකතුවෙලා වතුර පිරෙන්නා වගේ කියන අදහසයි. මේ අපි මාතෘකා කළ ගාථාවේ තියෙන්නේ ඒ අදහසයි.

මා පාමඤ්ඤාඋප් පුඤ්ඤාසංඝ - න මං තං ආගමිසංඝති

මේ පින් මා කරා එන්නෙ කොහොමද කියලා පින්ට අවඤ්ඤා කරන්න එපාය. සුළු හැටියට සලකන්න එපාය.

උදබිඤ්ඤා නිපාතෙන - උදකුමෙහා'පි පූරති

වතුර බිංදු වැක්කිරීමෙන් වතුර කළයක් වුණත් පිරෙනවය. ඒ වගේම

පූරති ධිරො පුඤ්ඤාසංඝ - ථොකථොකමපි ආචිනං.

ටික ටික එකතු කරලා නමුත් නුවණැති පුද්ගලයා, පණ්ඩිත පුද්ගලයා පිනෙන් පිරෙනවා කියලා ඒ විදියට බුදුපියාණන් වහන්සේ දේශනා කළා. ඒ ගාථාවත් එක්කම දේශනා කළ ධර්මදේශනාව අහලා විශාල පිරිසක් ප්‍රතිඵල ලැබුවා. මෙතන විශේෂයෙන් කියවෙනවා අපිට සමහරවිට කෙනෙකුට සැක හිතෙන්නත් පුලුවන් දෙයක්. අර කියාපු අර සිටාණනුත් සෝවාන් වුණා කියලා. කෙසේ නමුත් කථාව එහෙමයි තියෙන්නෙ. ඊළඟට අපි බලමු මේ කථාව ආශ්‍රයෙන් අපට ගතහැකි යමක් තිබෙනවාද කියලා අපේ ජීවිත වලට.

ඇත්ත වශයෙන්ම ආරම්භක වශයෙන් බැලුවත් බුදුපියාණන් වහන්සේගේ දේශනාවම ලෝකයාට විශාල ශාන්තියක් ගෙනදෙන කාරණයක් හෙළිකිරීමක්. මොකද දැන් දන්දීම කියන එක හොඳ ප්‍රතිපත්තියක් බව අපි කවුරුත් දන්නවා. නමුත් දන්දීම එක්කම යන ඒ වගේම වටිනා දෙයක් හැටියට මෙතන දක්වලා තියෙන දන්දීමට අනිත් අය උනන්දු කරවීම, ඒකට යොදලා තියෙන්නේ 'සමාදන' කියන වචනය. කාලයක් යනකොට මේ වචන වල අර්ථය වෙනස් වෙන හැටි පින්වතුන්ට මේකෙන් හිතාගන්න පුළුවන්. දැන් ශීලය සම්බන්ධව යොදන වචනය තමයි මෙතන යොදලා තියෙන්නේ සමාදනය කියලා. සිල් සමාදන් වෙනවා. සමාදන් කරවනවා. නමුත් දනය සම්බන්ධයෙන් මුදල් පිළිබඳව දැන් ව්‍යවහාරයේ තිබෙන්නේ සම්මාදන් කියන වචනයයි. පුද්ගලයින් සමාදන් කරවීම නෙවෙයි. මූලික අර්ථයනම් දන්දීමේ ප්‍රතිපත්තිය පිළිගන්න සැලැස්වීම කියන එකයි සමාදනය කියලා කියන්නේ.

දැන් ශීල සමාදනය කියලා කියන්නේ ශීල ප්‍රතිපත්තියක් පිළිගන්න සලස්වනවා. ඒ වගේම දන් දීමේ ප්‍රතිපත්තිය පිළිගැන්වීම කියන එකයි මූලික අදහස - සමාදනය කියන එක. නමුත් දැන් ඒ වචනය, දනය ගැන කියනකොට සම්මාදම වෙලා. ඒක සම්මාදමකට, ආර්ථික පැත්තකට නැඹුරු වෙලා. සම්මාදමේ සාර්ථකත්වය බලන්නේ ඒ සම්මාදන් ලැයිස්තුවේ එකතුව අනුවයි. නමුත් ගැඹුරින් කල්පනා කරලා බලනවානම් සම්මාදමේ යන කට්ටිය කල්පනා කරගන්න ඕන ඇත්ත වශයෙන්ම අපේ පරමාර්ථය වියයුත්තේ ඒ ඒ පුද්ගලයාගේ හැකියාව අනුව යමක් දෙන්න, ඒ දීමේ ප්‍රතිපත්තියට හුරු කිරීමයි. ලැබෙන ගණන් නොවෙයි එතන වැදගත් වන්නේ. එහෙම බලනවානම් අපට එහෙමනම් කියන්න පුළුවන් සිලුන් සම්මාදන් කළා කියලා. අපි සිල් සම්මාදන් කිරීම වගේ තමයි මේ සිල් දීම කියන එක. මොකද ඒ ශීල ප්‍රතිපත්තිය පිළිගන්න සලස්වනවා. අන්න ඒ වගේ දන ප්‍රතිපත්තියත් පිළිගන්න සලස්වනවා. ඉතින් අන්න ඒකට නිදර්ශනයකුත් මේ කථාන්දරයෙන්ම ලැබෙනවා. ඇත්ත වශයෙන්ම මෙතන නම් වශයෙන්වත් සඳහන් නොවෙන මේ පණ්ඩිත උපාසක මහත්මයා අති ශ්‍රේෂ්ඨ චරිතයක් ඇති කෙනෙක් බව අපට හිතාගන්න පුළුවන්. මේ කාලේ සංවිධානාත්මකව පින්කම් කරන අයට හොඳ පාඩමක්. හොඳ ආදර්ශයක් ඒ උපාසක මහත්මයාගෙන් ලැබෙනවා. මොකද හොඳට කල්පනාවෙන් බලනවානම්

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

මේ කථාව තුළින් ගුණ සම්භාරයක් අපට පේනවා. එකක් තමයි ඒ උපාසක මහත්මයාගේ අධිෂ්ඨාන ශක්තිය.

හෙට දවසට බුද්ධ ප්‍රමුඛ සංඝයාවහන්සේලාට ආරාධනා කරනවා කියන එක කොයිතරම් බැරැරුම් වැඩක්ද. හරියට ඒක කරගන්න බැරි වුණොත් කොයි විදියට හිතෙනවද? බුද්ධ ප්‍රමුඛ මහාසංඝ රත්නයම ඊළඟ දවසෙ කුසගින්නෙන. නමුත් අර පුද්ගලයාගෙ විත්ත ශක්තිය කොයිතරම්ද කියතොත්, අර හිත ඇත්නම් පත කුඩාද කියලා කියමනක් තියෙන්නෙ, දැඩි ශ්‍රද්ධාවයි අර ධර්මදේශනාව නිසා ඇතිවුණ සමයක් දෘෂ්ටියයි නිසා ඒ පුද්ගලයා විශාල බරක් කරට ගත්තා. නමුත් ඒකට ගැලපෙන නිහතමානීත්වයක් තිබුණා. ඒකට ගැලපෙන පරිත්‍යාගයක් තිබුණා. ඒකට ගැලපෙන මෙහිත්‍රී, කරුණා, මුදිතා, උපේක්‍ෂා කියන ඒ බ්‍රහ්ම විහරණ තිබුණා. ඒ වගේම ධර්ම විජය ප්‍රතිපත්තීන් අනුව ගමන් කළා. ඒක නිසා ඒ උපාසක මහත්මයාට ඒ කාරණය ඉෂ්ට කරගන්න පුළුවන් වුණා.

දැන් මේ පින්වතුන් දන්නවා ඔය විදියේ සංවිධානාත්මක පින්කම් කරනකොට සමාජයෙන් නානාවිධ බලාපොරොත්තු නැති කරදර, එරෙහිකම්, එදිරිවාදිකම් ඉදිරියට එනවා. ඒකෙ නිදර්ශනයක් තමයි මේ සිටාණන්ගේ ඔව්වම් කටයුත්තත්, ඒ වචනත්. නමුත් මේ පුද්ගලයා කැළඹුනේ නෑ. සාමාන්‍ය කෙනෙක්නම් ඒවා පැත්තකට විසි කරලා, එහෙම නැත්නම් එතන කෝලාහලයක් වෙන්නත් පුළුවන් මට නිග්‍රහ කරන්නෙ මොකද කියලා. ඒ මොකක්වත් නෑ. නිහතමානීව ඒ දුන්න දේ, ඒක වෙනම භාජනයකට ගත්තෙන් ලොකු අදහසකින්. ඒ වගේම මේ පුද්ගලයාගේ නිහතමානීකම අපට පේනවා දැන් මේ ගම පුරා - දැන් මේ කාලෙ වගේ යකඩ කටවල් නෑ - ඒ මනුෂ්‍යයාගේ කටම පාවිච්චි කළා, අම්මේ තාත්තේ කියලයි ඒ සම්මාදන් කරන්න ගියේ. 'අම්මේ තාත්තේ' කියලා කියනකොට එතන ලොකු සමානාත්මතාවක් තියෙනවා. ඒ වගේ ආකල්පයක් අනුවයි ලොකු කරුණා මෙහිත්‍රියක් ඇතිවයි අර මනුෂ්‍යයා, සිටාණන්ගෙන් ඔව්වම් හැටියට ලැබුණ දේ පවා ඒක මහත් ඵල, මහානිසංඝ වෙත ආකාරයට අර විශාල භාජනවලට ටික ටික දම්මේ. අන්න ඒක තමයි නියම සම්මාදම කියලා කියන්නේ.

බොහෝවිට මේ කාලෙනම් මේ පින්වතුන් නොවුණත් ඇතැම් කෙනෙක් ඉන්නවා ඔය විදියේ සම්මාදම් කටයුතුවලට ගියාම නිලතල තියෙන, ඇති හැකි අය ළඟට දෙකට තුනට නැවිලා නොයෙකුත් විදියේ

වාටු වචන කියලා ලොකු සම්මාදමක් බලාපොරොත්තු වෙනවා. ඒක ලබාගන්න බලනවා. එහෙම නැත්නම් ඉතාම අසරණ දුගී මනුෂ්‍යයෙක් එද වේල කන්න නැතුව මහාපරිත්‍යාගයක් හැටියට සුළු මුදලක් දුන්නොත් ඕක පරිස්සම් කරලා තියාගන්න කියලා, අර පුද්ගලයාටත් නිග්‍රහ කරලා අන්තිමට හැරිලා යනවා. අන්න ඒ විදියේ ආකල්පයකුත් ඇතැම් අයට තියෙනවා. අන්න එතන සාමාන්‍යත්මනාවක් නෑ. ඒ වගේ නෙවෙයි මේ මනුෂ්‍යයා, දෙන්න පුලුවන්කම තිබෙද්දීත් උපහාසාත්මකව, නින්දා සහගතව දුන්නු දේ ගැනවත් කළකිරෙන්නෙ නැතුව ලොකු කරුණාවක් මෙමතියක් ඇතුව, උපේක්ෂාවක් ඇතුව ඒ මනුෂ්‍යයාට - ඒ සිටාණන්ට සෙනක් සැලසෙන ආකාරයට කටයුතු කළා. එහෙම නූනානම් සම්භවවිට ජීවිතය හානි වෙන්නත් ඉඩ තිබුණා. අන්න ඒක හොඳම ආදර්ශයක් මේ කාලේ සංවිධානාත්මක පින්කම් කරන අයට. හිතේ ඇතුළත කොයි විදියේ ශක්තියක් තියෙන්න ඕනෙද ලොකු වැඩක් කරන්න කියලා. එහෙම නැතිවෙනකොට තමයි නොයෙකුත් විදියේ අර්බුද හදගෙන අනිත් අයගෙන් සිත දූෂ්‍ය කරලා, තමන්ගෙන් සිත දූෂ්‍ය කරගෙන අන්තිමට තුනුරුවන්ටත් නිග්‍රහ කරලා පින්කම් වලින් ඇත් වෙන්නෙ. අන්න ඒක නිසා මේ කථාන්දරයෙන් අපි ඒ පැත්තෙනුත් ගතයුතු ප්‍රයෝජන ගන්න ඕන.

ඒ මහාකාරුණික බුදුපියාණන් වහන්සේ ගැන අපි අමුතුවෙන් නොකිව්වත් මේ පින්වතුන් දන්නවා. මහා පුදුම විදියේ ඒ මහාකරුණාවත් ප්‍රඥාවත් අනුව ඒ දේශනා කරන හැම වචනයකම තියෙන විශාල ගැඹුර පිළිබඳව. දැන් මෙතන මේ පින්වතුන්ට අහන්න ලැබුණු ගාථාව ඇත්ත වශයෙන්ම අර ප්‍රධාන දයක මහත්තයාට කළ අනුමෝදනාවෙ කොටසක් නොවෙයි. බලල් පා සිටාණන් කියලා නමක් ලැබුණු අර සිටාණන්ගේ හාල් ඇට, මුටු ඇට සුළු දනයට කළ අනුමෝදනාවක්. ඒක හොඳට මතක තියාගන්න. බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ ගාථාවෙන් අර පුද්ගලයා සැනසුවා. ඒ පුද්ගලයාට බොහොම සංවේගයක් ඇතිවෙලා ‘අපොයි මෙහෙම කෙනෙකුට නේද මං මේ විදියේ දෙයක් කළේ. මේ වගේ බුද්ධ ප්‍රමුඛ සංඝයාට මම සුළු දෙයක් නේද දුන්නේ’ කියලා ඒ විදියට පසුතැවිල්ලක් ඇතිවෙන්න ඇති ඒ අවස්ථාවෙ. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ මහාකරුණාවෙන් සැනසුවා ඒ පුද්ගලයාව. එහෙම හිතන්න එපා උපාසකය. එහෙම පොඩි දෙයක් කියලා හිතන්න එපා, මේ වගේ සංඝයාට පොඩි දේ වුණත් පූජා කරලා ටිකෙන් ටික එහෙම කරලා කවදහරි පිනෙන් පිරෙන්න පුලුවන් කියලා

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

තුනුරුවන් කෙරෙහි ලොකු ශ්‍රද්ධාවක් ඇතිවෙන ආකාරයට සිත සනසමින් දේශනාවක් කළා. ඒ දේශනාවයි දැන් මේ පින්වතුන්ට අපි මාතෘකා හැටියට තිබ්බේ.

ඉතින් අපට ජේනවා අර ලොකු දයක මහත්තයාගේ මූණ හොඳ කරන්න නෙවෙයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ දේශනාව කළේ. ධර්මය නොදත්, තව දුර්වලතාවල් ඇති පුද්ගලයා හැදෙන විදියට, ඒ තැනැත්තාට සැනසිල්ලක් ඇතිවෙන ආකාරයටයි ඒ දේශනාව කළේ. ඒක නිසා අපට ප්‍රශ්නයක් වගේ බැලූ බැල්මට ජේන, කථාව අගදී සඳහන් වෙන, අර සිටාණන් සෝවාන් වුණයි කියලා කියන පුවතත් සමහරවිට පුදුමයක් නෑ. බොහෝවිට ඒ විදියේ ලෝකෝත්තර තත්ත්වලට පනින්නේ, ඒවාට වැටෙන්නේ යම්කිසි විත්ත විප්ලවයක් තුළින්. ඒක තුළින් ගැඹුරු අවබෝධයක් එනවා. මේ එහෙම එකක්ද අපි දන්නෙ නෑ. එහෙම වෙන්න ඉඩ තිබෙණවා. ඒ විදියටයි අර නුවණැති උපාසක මහත්මයාගෙ කටයුතුත්, බුදුපියාණන් වහන්සේගේ වචනත් තිබ්බොති යන්නේ. එතකොට ඒ කථාන්තරය ආශ්‍රයෙන් අපට හුඟක් කාරණා ඉගෙනගන්න පුළුවන්.

ඊළඟට අපි මේ ගාථාවෙන් බුදුපියාණන් වහන්සේ ඉදිරිපත් කළ මේ පින් පිළිබඳ අදහස ගැනත් කල්පනා කරලා බලමු. ධර්මානුකූලව බෞද්ධයින් තුළ පින් පව් කියන එක අර විදියට ප්‍රතිපත්තියක් වියයුතු නමුත් බොහෝ දෙනා ඊට වැඩිය වටින දේ හැටියට සලකන්නෙ මේ ලෝකයේ අර තාවකාලික වටිනාකමක් ඇති රන්, රිදී, මුතු මැණික් ආදියයි. නමුත් ඇත්ත වශයෙන් කල්පනා කරලා බලනවානම් ධර්මානුකූලව, බුදුපියාණන් වහන්සේ දේශනා කළ ධර්මය අනුව ලෝකයේ තිබෙණ ආර්ථික උද්ධමන ආදියට භාජනය වෙන්නැති සනාතන වටිනාකමක් ඇති රන්කාසියක් වගේ දෙයක් තමයි පින් කියලා කියන්නේ. මොකද බුදුවරුන් පහළ වුණා හෝ නොවුණා හෝ බුද්ධෝත්පාද කාල හෝ අබුද්ධෝත්පාද කාල හෝ වේවා ඒ ධර්මතාව අනුවම පින් තිබෙණ ආනිශංස ශක්තිය, විපාක ශක්තිය නැතිවෙන්නෙ නෑ. ඒකෙ සනාතන වටිනාකමක් තිබෙණවා. එහෙම සනාතන වටිනාකමක් නැත්නම් පින් තුළින් කෙනෙකුට පාරමී පුරන්න බෑ. බුදු කෙනෙක් පහළ වෙන්නෙ නෑ. පසේ බුදු කෙනෙක් පහළ වෙන්නෙ නෑ. රහතන්වහන්සේ කෙනෙක් පහළ වෙන්නෙ නෑ. මොකද කරන කරන දේ එතන එතනම ඉවරයි. නමුත් මේක මේ ඇත්ත වශයෙන්ම

කියනවානම් කර්ම නියාමනාවයේම කොටසක්. මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් අහලා ඇති හැම කෙනාටම තමන්ගේම කියලා අයිතියක් තියෙන්නේ තමන් කරන කර්මයයි. 'කමමසසකා'. තමන්ගේ දයාදයන් කර්මයයි. තමන්ගේ ඉපදීම පිළිබඳව තීරණය කෙරෙන්නේ කර්මයෙනුයි, බන්ධුවරයාත් කර්මයයි, පිළිසරණත් කර්මයයි ආදී වශයෙන් බුදුපියාණන් වහන්සේ කර්මය පිළිබඳව කළ දේශනාවේම කොටසක් තමයි මේක. පවත් පිනත් තමයි අපි අරගෙන යන්නේ. අපි කරන කර්ම ටිකයි අපි අරගෙන යන්නේ. දැන් මෙතන අවධාරණය කරන්නේ පිනයි. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා මේ ලෝකේ කෙනෙකුට ඇති නියම නිධානය, නියම ධන සම්පත්තිය පිනයි. පුණ්‍ය සම්පත්තියයි. ඒ පිළිබඳව බුදුපියාණන් වහන්සේගේ බොහෝ දේශනා මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් අහලා ඇති දන පින්කම් ආදියේදී. නමුත් ඇහූ පමණට ඒවා සුළුකොට සැලකිය යුතු නෑ. ගැඹුරු අදහසක් එතන තිබෙන්නේ. අපේ චිත්ත සන්තානය තුළින් අපට අපේම අනාගත සංසාරික ජීවිත සාර්ථක කරගැනීමට එහෙම නැත්නම් පුණ්‍ය වශයෙන් අපි තබාගන්න ඉලක්ක සාර්ථක කරගැනීමට උපකාර වන වටිනාම දේ තමයි මේ අකුරු දෙකකින් දැක්වෙන 'පින' කියන එක.

එතකොට මේ පුණ්‍ය ස්කන්ධය බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා නිධානයක් හැටියට - එක් අවස්ථාවක දක්වලා තිබෙනවා දීර්ඝ දේශනාවකින්. ඒ කාලේනම් මහා සිටුවරු එහෙම බොහෝවිට ගංගාවල් අයිනේ - ගං ඉවුරුවල තමන්ගේ වස්තුව නිධාන කියලා හංගලා තැන්පත් කරලා යම්කිසි සලකුණක් දනවා තමන් විතරක් දන්න. දැන් මේ කාලේ වගේ බැංකු ආදී ඒවා වෙනුවට බිම 'නිධාන' කරනවා. එක්කො කැළේ හරි කොතැනක හරි. ඉතින් එහෙම 'නිධාන' කරලා ඒ අය බලාපොරොත්තු වෙන්නේ මොකක්ද? මට අර විදියේ යම්කිසි රාජ උපද්‍රව - ඒ කියන්නේ නඩු හබ මේ කාලයේ හැටියට කියනවානම් - එහෙම නැත්නම් රෝග පීඩා දුර්භික්‍ෂ ඒ විදියේ අගහිඟකම් ඇතිවෙන අවස්ථාවල මට මේ නිධාන පිහිට වෙනවා කියලා. එහෙම හිතුවට මොකද සමහරවිට ගඟට ගහගෙන යන්න පුළුවන් අර නිධාන. ඒවායේ යොදු පු සලකුණු අමතක වෙන්න පුළුවන්. එහෙම නැත්නම් තමන් අකැමති කෙනෙක් හෝ භොරුන් හෝ ඇවිල්ලා ඒවා උගුල්ලගෙන යන්න පුළුවන්, අරගෙන යන්න පුළුවන්. ඔය විදියට ජීවත්වෙලා ඉන්න කාලේම නිධාන නැතිවෙලා යනවා, විනාශ වෙලා යනවා. ගින්නෙන් පවා විනාශ වෙන්න පුළුවන් කියලා ඔය ආදී වශයෙන්

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

දක්වන්නේ. සාමාන්‍ය ලෝකයා ලොකුවට තැන්පත් කරගන්න තැන්පතු, ඉතුරුම් ආදී වශයෙන් නොයෙකුත් වචන පාවිච්චි වෙනවා දැන් කාලේ. ඒවා ගැන පමණයි බොහෝ දෙනා මේ කාලේ අවධානය යොමුකරන්නේ. නමුත් මුළු මහත් සංසාරයටම ඉතුරු වෙන්නේ, තැන්පත් වෙන්නේ ඔන්න ඔය පින් නිධානයයි. ඒකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ ඒක අනුගාමික නිධානයක් හැටියට. තමන් සමගම මිය පරලොව යනකොට තමන්ට ඊළඟට භවයට අවශ්‍ය උපධි සම්පත් ආදිය පවා ළඟා කරදෙන ශක්තියක් තිබෙනවා ඒ පුණ්‍යශක්තිය තුළ.

අසාධාරණ අඤ්ඤාසං - අවොර හරණෝ නිතී
කයිරාථ ධිරො පුඤ්ඤනි - යො නිධි අනුගාමිනො

කියලා ප්‍රකට ගාථාවක් තිබෙනවා. අසාධාරණ අඤ්ඤාසං, අනිත් අයට සාධාරණ නැහැ කියලා කියන්නේ, අනිත් අයට බෙදගන්න බෑ ඒ පින. ඕන වුණත් බෙදගන්න බෑ අනුමෝදන් වීමෙන් මිසක්. අවොර හරණෝ නිතී - හොරුන්ටත් හොරකම් කරන්නට බැහැ. ඒක නිසා නුවණැති පුද්ගලයන් ඒ අනුගාමික නිධානයක් වන පින් කරගත යුතුයි කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ නොයෙකුත් ආකාරයෙන් දක්වනවා. මේ පින කියලා කියනකොට දැනට මේ පින්වතුන්ගේ හිතේ තිබෙන්නේ දැනමය පින. නමුත් ධර්මයේ දැක්වෙනවා පුණ්‍ය ස්කන්ධ තුනක්. දැනමය, ශීලමය, භාවනාමය වශයෙන්. ඒ ඔක්කොම අයිතියි මේකට.

එතකොට අර ඒ දැනමය, ශීලමය, භාවනාමය වශයෙන් එකතු කරගන්න පුණ්‍ය නිධානය තුළින් තමයි ලෝකෙට බුදු කෙනෙක් බිහිවෙන්නේ. බුදු කෙනෙක් ඇතිවෙන්නේ. පසේ බුදු කෙනෙක් ඇතිවෙන්නේ. රහතන්වහන්සේලා, තව නොයෙකුත් ඒ මහාශ්‍රාවක ආදී තත්ත්ව ලැබෙන්නේ. මොකද ඒ උද්ධමනයට භාජනය නොවන සනාතන වටිනාකමක් ඇති දෙයක් නිසා. ඒවා කලින් කලට වෙනස් වෙනවානම් තමන්ගේ පරමාර්ථය ඉෂ්ඨ කරගන්න බෑ. වෙනස් නොවන නිසාම තමයි ජාතියෙන් ජාතියට ඒ පින් එකතුවෙලා මේ විඤ්ඤාණයේ තැන්පත් වෙලා, ඒ කර්ම ශක්තිය නිසාම යම්කිසි ඒකට අනුරූප යොමුවකට ගෙන යනවා, අමුතු ප්‍රාර්ථනා නැතත්. ඒ පින්වල තියෙන ආනිශංස බලයයි. දැන් මේ පින්වතුන් දන්නවා නිදර්ශනයක් වශයෙන් කියනවානම් ආහාරය ගැන කියනකොට ආයු, වර්ණ, සැප, බල, ප්‍රඥ ඒ ආහාරයේ තිබෙන නිසා ඒ ආයු, වර්ණ, සැප, බල, ප්‍රඥ තමන්ටත් ලබන්න පුලුවන් කියනවා. ඒ වගේම ඒ දෙන දේවල් වලට ආවේණික ඒවාට අයිති යම් යම් ශක්තීන්

තිබේනවානම් ඒකට අනුරූපවම, ඒකට ගැළපෙන ආකාරයට විපාක, ආනිශංස ලබාගන්න පුලුවන් බවත් ඒ පින් පිළිබඳව සඳහන් වෙනවා. ඇත්ත වශයෙන්ම පින් කිරීමට සුදුසු ආකල්පයක්, සිතක් සකස් කරගෙන සිටිනවානම් පින් කිරීම දුෂ්කර නෑ. මහා පුදුමයි, නුවණැත්තාට හැම තිස්සෙම පින් පිරෙන විදියට තමන්ගේ ජීවිතය ගතකරන්න පුලුවන්.

මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් අහලා ඇති තුන් සිත පහද දන් දෙනවා කියන කීම. දන් දෙන්න කලින් සොම්නස ඇති කරගන්නවා. දෙන අතරේ ප්‍රසාදය ඇති කරගන්නවා. ඔය බුද්ධාදී සංසයාවහන්සේලාට දන් දීමේදී, ගුණ සම්පත්තිය ඇති අයට දන් දීමේදී ප්‍රසාදයක්, ශ්‍රද්ධාවක් ඇති කරගන්නවා. ඊළඟට දුන්නට පස්සේ ඒ ගැන සතුටු වෙනවා. දන් අර කියාපු සිටාණන්ගේ තුන් සිතෙන්, මුල් සිත් දෙකම කිලිටි වෙලයි තිබුණේ. නමුත් යටත් පිරිසෙයින් අර අවසාන සිතවත් සකස් කරගන්න තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ අර විදියට ගාථාවක් පවා වදලේ - ඒක ගැන පසුතැවෙන්න එපා, ඔය දුන්න එකත් ලොකු දෙයක් කියලා. අන්න ඒ නිසා පින්වතුන් කල්පනා කරන්නට ඕන දන් දෙන්න කලින්ම ඒකට සුදුසු ආකල්පයක් සකස් කරගන්නට. ඒකට උපකාර වන ශ්‍රද්ධාව වගේම සමාසක් දෘෂ්ටිය කියලා කියන, කර්මය, කර්ම ඵල අදහාගැනීමෙන් යුක්තව දන් දෙන්න ඕන. කර්මය, කර්ම ඵල අදහාගැනීම කියන ඒ විශ්වාසය තිබේනවානම් සමාසක් දෘෂ්ටිය තිබේනවානම් අර දන්දීම ආදී කටයුතු වලදී ලෝකයාගේ නින්ද ප්‍රශංසා වලින් සැලෙන්නෙ නෑ. ඒ අය නින්ද කළා හෝ වේවා, ප්‍රශංසා කළා හෝ වේවා පිනෙහි තෙසර්ගික විපාකය මා කරා එනවා කියන දූඩි අධිෂ්ඨානය ඇති කරගන්න ඕන. අන්න අර උපාසක උන්නැහේට ඒවා තිබුණ නිසා තමයි කැළඹුණේ නැත්තේ. ලෝකයේ බාධක එනවා නොයෙක් අයගෙන්. නමුත් ඒ හැම එකක්ම පසුබාගෙන තමන්ගේ සමාසක් දෘෂ්ටිය තිබේනවානම් පින් පිළිබඳව, මේක මං අමාරුවෙන් කළ තරමට වැඩියත් පින් කියලා හිතාගෙන කළහම ඒ පින් තවත් ශක්තිමත් වෙනවා.

ශීලමය පින් කියන එකත් ඒ වගේම දෙයක්. ඒකත් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා දනයක් හැටියට සමහර අවස්ථාවල. මහාදන පහක් හැටියට දක්වනවා මේ පන්සිල් රැකීම. මොකද එතනත් කරන්නෙ විශාල පරිත්‍යාගයක්. පරපණ නැසීමෙන් වෙන්වීමේ ඒ අධිෂ්ඨානය අරගෙන ඒ ශික්‍ෂා පදය රකින පින්වතා අනන්ත අප්‍රමාණ සත්ත්වයන්ට අහස,

අවෙච්චි බව දෙනවයි කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ වදලා. ඒ නිසා ඒක මහාදනයක් හැටියට, ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයින් පවා පිළිගන්නා බව දක්වලා තිබෙනවා. ඒ වගේම තමයි භාවනාමය පින. ඒකේදීත් මෙමතිය ආදී සිතිවිලිවල තිබෙන ඒ ශක්තිය, ලෝකයාට විසුරුවලා හරින එකේ විශාල පිනක් තිබෙනවා. පුණ්‍යශක්තියත් එක්කම යන එකක් තමයි කුසල කියන එක. මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් අසා තියන කුසල්, පින් වචන දෙක බොහෝවිට සමානාර්ථ වශයෙනුත් යෙදෙනවා. සාමාන්‍යයෙන් කුසල් කියලා කියන එකේ දැක්ම කියන අදහස තියෙනවා. පින් කිරීමේ දැක්ම බව, ඒ වගේම සංසාරයේ තමන්ගේ ඉදිරි ගමන පිළිබඳව දැක්ම ආකාරයෙන් ක්‍රියා කිරීමට පුලුවන් ආකාරයේ සිතිවිල්ලක් ඇතිකරගැනීම ආදී වශයෙන්. මේ පින්වතුන් දන්නවා ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ කියන ඒ කෙලෙස් ඇතට තල්ලු කරලා අලෝභ, අදෝස, අමෝහ කියලා කියන හිතවිලි මතුකරගෙන තමයි කෙනෙක් පින් කරන්නට ඕනෙ.

පින් පිළිබඳව තවත් තැනක දක්වනවා දස පින් කිරිය වත් කියලා. මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් අහලා ඇති

දනං සීලංව භාවනා - පහති පහතානුමොදනා
වෙය්‍යාවච්චාපවායඤ්ච - දෙසනා සුති දිට්ඨිජු

කියලා ඔය විදියට දක්වනවා ගාථාවකින්. එතන කියවෙන්නේ මේ ප්‍රකටවම තියෙන පින් කිරීමේ මාර්ග. පුණ්‍ය ක්‍රියා වස්තු කියලා කියන්නේ පින් කිරීමේ අරමුණු එහෙම නැත්නම් ඒවාට උපකාර වෙන මාතෘකා. දනය, ශීලය, භාවනාව ඊළඟට පින් දීම. පින් අනුමෝදන් වීම. ඊළඟට වතාවත් කිරීම. ගරු කටයුත්තන්ට ගරු බුහුමන් කිරීම, ධර්මය දේශනා කිරීම, ධර්මය ඇසීම. ඔය විදියට දස පින් කිරියවත් කියලා කොටසක් දක්වෙනවා. ඔය කොයි ආකාරයෙන් කළත් අපේ මේ විත්ත සන්තානයේ ඇති කරගන්න යම්කිසි ශක්තියක් මේ. සංසාරයේ දීර්ඝ කාලයක් ඒ සත්කයින්ට උපධි සම්පත් කියලා කියන භවයට උපකාර වන, ජීවිතයට උපකාර වන නොයෙකුත් ශක්තීන් - ආයු වර්ණ ආදී ඒ දේවල්, ධන සම්පත්ති, භෝග සම්පත්ති, පරිවාර සම්පත්ති ඔය හැම දෙයක්ම ළඟා කර දෙන ශක්තියක් මේ පින් තියෙනවා.

අවසාන වශයෙන් තමන්ගේ යම්කිසි පරමාර්ථයක්, අධිෂ්ඨානයක්, ප්‍රණිධියක් කියලා කියන ඒ ඉලක්කයක් තබාගෙන හිටියානම් ඒකත් ඉෂ්ඨ කරන ගතියක් මේ පින් තියෙනවා. ඒක

නිසාමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ලෝකයේ තියෙන උතුම්ම සම්පත්තිය හැටියට, සාංසාරික සත්ත්වයාට තියෙන ලොකුම සම්පත්තිය හැටියට, එව්වර උනන්දු වියයුතු දෙය හැටියට පින ගැන අරතරම් දක්වන්නෙ. ඒ වගේම දැන් මෙතනත් කියවෙනවා පින සුළු හැටියට සලකන්න එපා. ඒවා එකතුවෙනවා. පිනට පින එකතුවෙනවා. එකතුවෙලා ගිහිල්ලා මේවායේ පුණ්‍යශක්තිය වැඩෙනවාත් එක්කම ඒ පුද්ගලයාගේ විශාල පරිවර්තනයක් සිදුවෙනවා.

කොටින්ම කියතොත් අපේ මේ ජීවිතය, අපේ මේ උත්පත්තිය, මේ දැන් තියෙන සැනසිල්ල ලැබුණේ අපට නොපෙනුනාට මොකද අතීත පින නිසයි කියලා හිතාගන්න ඕන. එතකොට ඒ පින ගෙවලා කාබාසිනියා කරනවාද එහෙම නැත්නම් තවත් පිනට හිත යොදලා ඒ සාංසාරික පැවැත්ම සාර්ථක ජීවිතයක් තුළින් ඊළඟට නිවන කරා ගෙනයනවාද කියන එකයි අපි කල්පනා කරලා තීරණය කරගන්න ඕන. ලෝකයේ නොයෙකුත් වටිනාකම් එක එක කාලවල වෙනස් වෙනවා. මේ රන්, රිදී ආදියේ මිල වෙනස් වෙනවා. මුදල් නෝට්ටු එක රැයින් සමහරවිට අවලංගු වෙනවා. ඒ විදියේ තත්ත්වයක් ලෝක සම්මත ධන සම්භාරවල තිබෙන්නෙ. ඒවගේම නිධාන හැටියට තිබෙන දේවල් සමහරවිට හොරුන්ට රජුන්ට ගින්නට ජලයට එහෙම අහුවෙලා විනාශ වෙලා යනවා. නමුත් මේ අපේ චිත්ත සන්තානයේ ගොඩනගාගන්න පුණ්‍යශක්තියයි අපට අවසානයේ උපකාරවත් වෙන්නෙ. ඉතින් ඒක නිසා බුදුපියාණන් වහන්සේ ඇතැම් අවස්ථාවල දක්වලා තිබෙනවා

මා හික්කිවෙ පුඤ්ඤණං භායිතතං සුඛසෙසතං හික්කිවෙ අධිවචනං ඉධිසස කන්තසස පියසස මනාපසස යදිදං පුඤ්ඤයි කියලා. 'මහණෙනි, පින් කියන එකට බය වෙන්න එපා. මොකද පින කියලා කියන්නේ තමන්ට ඉතාමත්ම ප්‍රිය මනාප තමන් ඉතාමත්ම බලාපොරොත්තු වියයුතු විදියේ සැපතටම කියන වෙන නමක්' කියලා ඒ විදියටත් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා. එහෙම දක්වන්නෙ මොකද බුදුපියාණන් වහන්සේ තමන්ගේ ප්‍රත්‍යක්ෂයම ආශ්‍රය කරගෙනයි ඒ දේශනාව කළේත් එතනදී. 'මම මෙහෙම කියන්නෙ මම මේක ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගත්ත නිසා, මොකද බෝධිසත්ත්ව කාලේදී දීර්ඝ කාලයක් තිස්සේ මම සංසාරයේ එකතු කළ පින්වල ආනිශංස මම අත්දුටුවා. ඒක නිසයි මම අත්දුටු සත්‍යයක් ප්‍රකාශ කරන්නේ' කියලා ඒ අවස්ථාවේ බුදුපියාණන් වහන්සේ වදලා. ඊළඟට ඒකට නිදර්ශනයකුත් දක්වනවා එතන. 'සත් අවුරුද්දක් මෙමඟී සිත

වඩලා, කල්ප හතක් ඇති වී නැතිවෙනතාක් මම බුහුම ලෝකවල ගතකළා. ඊළඟට ඒ හත් අවුරුද්දක් මෙෙත්‍රී හිත වැඩීමේ, මෙෙත්‍රී භාවනාව වැඩීමේ ආනිශංස වශයෙන්ම තිස් හය වාරයක් ශක්‍ර දේවේන්‍ද්‍රයා වුණා. නොයෙක් සිය ගණන් වාර වක්‍රවර්තී රජකම ලැබුවා. ප්‍රදේශ රාජ්‍ය රජකම් ලැබූ වාර ගණන අමුතුවෙන් කියන්න දෙයක් නෑ. ඒ තරමට විශාල ආනිශංස සමූහයක් මම නෙලා ගත්තා' කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ තමන්වහන්සේගේ ප්‍රත්‍යක්‍ෂයෙන් ප්‍රකාශ කරලා කියනවා ඊළඟට 'ඒවායේ විපාක, ආනිශංස භුක්ති විදින අවස්ථාවල මම ප්‍රත්‍යවික්‍ෂා කරලා බැලුවා මට මේ තරම් සම්පත් ලැබෙන්න කොහෙන්ද මොකක් නිසාද කියලා'. අන්න එතනදී මෙෙත්‍රී සිත ගැන කිව්වට මොකද ඊට වඩා ගැඹුරු දෙයක් එතන හකුළුවා දක්වනවා. මේ සියල්ලම 'දන, දම, සංයම' කියලා කියන ප්‍රතිපත්ති තුනක ප්‍රතිඵලයයි. දනය කියන එක දන්දීමයි. දම කියලා කියන්නේ ඉන්ද්‍රිය දමනයයි. ශීලාදියයි. සංයම කියලා කියන්නේ සිත සංවර කරගැනීම - භාවනාවට අදාල දෙයක්. එතකොට මෙෙත්‍රී භාවනාව වඩන පුද්ගලයා තුළ අර දන්දීමේ සිතත්, ඊළඟට ඒකට උපකාර වන ශීලයත් මේ හැම එකක්ම වැඩෙනවා. මෙතන පිත කියලා කියනකොට අර කියාපු ත්‍රිවිධ පුණ්‍යස්කන්ධයම අයිතියි. දනය, ශීලය, භාවනාව.

ඒ හැම එකක් තුළින්ම ඇතිවෙන ශක්තිය තමයි අර විදියට මහාආනිශංස බෝසතුන් වහන්සේට ගෙනත් දුන්නේ. ඒ විදියටම අපි කල්පනා කරන්න ඕනේ අපේ එදිනෙදා ජීවිතයේ නොයෙකුත් විදියේ ඉලක්ක තියෙන්න පුළුවන්. පරමාර්ථ තිබෙන්න පුළුවන්. නමුත් ඒ හැම එකක්ම - සාමාන්‍ය ලෝකයේ ලොකුවට ගන්න ඒවා - මේ ජීවිතයට පමණයි, තාවකාලික දේවල්. නමුත් දීර්ඝ කාලයක් සංසාරයේ යන්න වෙන නිසා කෙනෙකුට උපකාර වෙන්නේ ඇත්ත වශයෙන්ම තමන්ගේ චිත්ත සන්තානයේ තැන්පත් කරන ධන නිධානයයි. ඒකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ පිත හැටියට දක්වලා තිබෙන්නේ. ඒ වගේම මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් අහලා ඇති බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා, මේ කියාපු පින්කම් තුන අතුරින් දනමය පුණ්‍ය කර්මයට වැඩිය ශීලමය පුණ්‍ය කර්මය උසස්. ඊටත් වැඩිය භාවනාමය පුණ්‍ය කර්මය උසස්.

ඊළඟට දනයේත් නොයෙකුත් මට්ටම් තිබෙනවා. මේ පින්වතුන්, ඇත්ත වශයෙන්ම ඒ ගැනත් සැලකිලිමත් වියයුතු දෙයක්. අර දනය දෙන අවස්ථාව ගැන කිව්වා වගේම දනයක් පිරිනැමීමේදී දෙන පින්වතාගේ -

ඒකට කියනවා දයක සම්පත්තිය කියලා, දයකයාගේ නියම දයක බව. ඊළඟට දොසධමම සම්පත්තිය කියලා කියන්නේ දෙන දේහි ධාර්මික බවත්, පිරිසිදු බව, සුදුසු බව. ඊළඟට ප්‍රතිග්‍රාහක සම්පත්තිය කියලා කියන්නේ පිළිගන්න පක්‍ෂයේ ගුණ සම්පත්තියයි. මේ කියාපු කාරණා තුනෙන් සම්පූර්ණ පින තමයි දනමය පුණ්‍ය කර්මය උත්කාෂ්ඨ ප්‍රණීත උසස් පිනක් හැටියට සැලකෙන්නේ. ඒවා ගැනත් සැලකිලිමත් වියයුතුයි. මොකද තමන් දුශ්ශීලව ඒ වගේම නොයෙකුත් විදියේ කිලිටි අදහස් වලින් මිථ්‍යා දෘෂ්ටි වලින් හිත පුරවාගෙන ලෝක මානයට දෙනවානම් ඒක දයක පැත්තෙන් අපිරිසිදුයි. ඊළඟට දෙන වස්තුව විසි කරලා දන්නා වගේ නොවටිනා දෙයක් - නොවටිනා කියලා කියන්නේ තමන් අහක දන දෙයක් ඒ විදියට දමලා ගහන්නා වගේ දුන්නොත් ඒ වගේම ඒ දෙන වස්තුවත් තමන් අධාර්මික අන්දමින් උපයා ගත්තු දෙයක්නම් දෙයා ධර්ම සම්පත්තියක් සම්පූර්ණ වෙන්නෙ නෑ.

ඊළඟට ප්‍රතිග්‍රාහක සම්පත්තිය ගැන බුදුපියාණන් වහන්සේ විශේෂයෙන්ම ප්‍රකාශ කරනවා ලබාගන්න පක්‍ෂයේ ගුණ සම්පත්තියයි. ඒක බොහෝ දුරටම බුදුපියාණන් වහන්සේ විග්‍රහ කරලා තියෙනවා ඇතැම් සූත්‍රදේශනාවල. ඇතැම්විට මේ පින්වතුනුත් අහලා ඇති. පුද්ගලික දන ක්‍රම දහහතරක් දක්වලා තියෙනවා. පුද්ගලයින් දහහතර දෙනෙකුට දෙන දනයේ ආනිශංස විවිධ වෙන හැටි, වෙනස් වෙන හැටි. අවම මට්ටමින් ගත්තහම තිරිසනෙකුට දෙන දනයක පවා සිය ගුණයක් ආනිශංස තියෙනවා කියලා. ඒ විදියට බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා තිරිසනෙකුට දෙන දේකට වඩා මනසින් දියුණු පෘථග්ජනයෙකුට හැබැයි දුස්සීලයි, දුස්සීල පෘථග්ජනයෙකුට දුන්නහම එය දහස් ගුණයක් ආනිශංස සම්පන්නයි. ඊළඟට සිල්වත් පෘථග්ජන සාමාන්‍ය පුද්ගලයෙකුට දුන්නහම ඒක ලක්‍ෂ ගුණයක්, දස දහස් ගුණයක් ආනිශංස ගෙන දෙනවා. ඊළඟට කියනවා වෙන ශාසනවල නමුත් විතරාගී - ඒ කියන්නේ රාගය ඉවත් කරලා තමතමන්ගේ භාවනා මගින් හිත උසස් තත්ත්වයකට පත් කරගත්තු ශ්‍රාවකාදීන්ට දෙන දනයෙන් කෝටි ලක්‍ෂයක් පමණ ආනිශංස දෙනව.

එතන ඉඳලා ඊළඟට කියන්නේ ලෝකෝත්තර තත්ත්ව ලැබූ අය පිළිබඳව. එහෙම නැත්නම් ලෝකෝත්තර තත්ත්ව ලබාගන්න සුදනම් වන, සෝවාන් තත්ත්වයට, සෝවාන් විමේ මාර්ගයට පිළිපත් අයට. ඔය අෂ්ඨාර්ය පුද්ගල සංඝ රත්නය ගැන කියනකොට එහෙම කියන්නෙ.

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

අන්ත ඒ වගේ එහෙම ක්‍රමක්‍රමයෙන් ගිහිල්ලා අවසාන වෙන්තෙ මහරහතන්වහන්සේ කෙනෙකුට, පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙනෙකුට, සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙනෙකුට දෙනකොට අන්ත ඒවා ගැන කියන්නේ අසංඛ්‍යය, අප්‍රමාණය කියලා. ඒවා ප්‍රමාණ කරන්න බෑ කියලා කියනවා. ප්‍රමාණ කළේ අර මුල කියාපු තුන් හතර දෙනා පිළිබඳව පමණයි. ඒ තරම් පුදුම විදියේ ආනිශංස සමූහයක් පුණ්‍ය ධාරා සමූහයක් මේ පින, පින් සිතිවිල්ල තුළින් ගලාගෙන එන බවයි බුදුපියාණන් වහන්සේ නිතරම අවධාරණය කරලා දක්වලා තිබෙන්නේ.

ඒ හැම පුද්ගලික දනයකටම වඩා, සංඝගත දක්ෂිණාව ආනිශංස සම්පන්නයි කියලා දක්වා තිබෙනවා. ඒකෙදි දුන හතක් ගැන සඳහන් වෙනවා. මූලික වශයෙන් එතනදි බුදුපියාණන් වහන්සේ ජීවමාන කාලයේදී බුද්ධ ප්‍රමුඛ සංඝයාට දෙන දනය ඉතාමත්ම ආනිශංස සම්පන්න බවයි. ඊට වඩා අඩුයි බුදුපියාණන් වහන්සේ පිරිනිවියාට පස්සෙ හික්කු සංඝයාට දෙන දනය. ඊළඟට හික්කුණි සංඝයාට, ක්‍රමක්‍රමයෙන් දැක්වෙනවා. මුල හරියට වඩා අග හරිය අවධාරණය කිරීමයි දේශනාවල බොහෝවිට තියෙන්නේ. නමුත් අපට පෙනී යන්නේ ඒ සංඝගත දක්ෂිණාවේ පවා ගුණ සම්පත්තිය අනුවයි මේ දනයක් මහත්ඵල මහානිශංස වෙන්නේ. අවම මට්ටමින් උනත් ඒක ආනිශංස සම්පන්න තමයි. නමුත් අපි උත්සාහවන්ත වෙන්න ඕන දයක පින්වතුන්ට හැකිතාක් දුරට ඒ පින සම්පූර්ණ කරලා දෙන්න. බුදුපියාණන් වහන්සේ උපමාවක් ආශ්‍රයෙන් දක්වලා තියෙන ආකාරයට පින් කිරීමට කෙතක් තිබෙනවා. ඒක තමයි මේ ගුණ සම්පත්තියෙන් යුක්ත අය. 'පුඤ්ඤකෙඛිතං අනුතරං' කියලා සංඝයාවහන්සේලා හඳුන්වලා තියෙන්නේ මේක පින් කෙතක් වගේ. මොකද ඒ ගුණ සම්පත්තියෙන් යුතු අයට දුන්නහම තමයි ඒක ඉතාම ආනිශංස සම්පන්න වෙන්නේ.

දුන් ඇතැම් කෙනෙක් වී මල්ලක් ගහනකොට වී ඇටයක් නොදැනුවත්ව හෝ සරු බිම්ක වැටුණොත්, ඒකෙන් ලොකු ගොයම් පඳුරක් හැදෙනවා. අන්ත ඒ වගේ තමා නොදැනුවත්ව නමුත් ලොවුතුරු ගුණ ඇති කෙනෙකුට දනයක් පූජා කරන්න ලැබුණොත්, පසේ බුදු කෙනෙකුට, බුදු කෙනෙකුට, රහතන්වහන්සේ කෙනෙකුට ඒක ඉතාමත්ම පුදුම විදියේ ආනිශංස ශක්තියක් ලබා දෙනවා. ඔය විදියේ ධර්මතාවයක් ලෝකයේ පවතින බවයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ලෝකයාට

මතක් කරදෙන්නේ. ඒක නිසාම තමයි පින් සුළු හැටියට සලකන්න එපා කියන්නේ. තමන්ට හොඳට ශ්‍රද්ධාව තිබෙනවානම්, අතීත ධර්ම සාහිත්‍යයේ කොතෙකුත් කථාන්තර සඳහන් වෙනවා ඉතාමත්ම දුගී අය තමන්ගේ ආහාරය සමහරවිට පූජා කරනවා පිණිස පාතයේ වැඩිය හිඤ්චක් වෙනුවෙන්, සංඝයාවහන්සේ කෙනෙකුත් වෙනුවෙන්. ඒ තුළින් ලැබෙන පින් සමහරවිට, ශ්‍රද්ධාවක් සමායක් දෘෂ්ටියක් නැතුව ඒ වගේම අධාර්මික විදියකින් උපයාගත්තු ධනයකින් ලෝක මාන්තයට දෙන විශාල ධනයකට වඩා උසස්. නමුත් අර සම්මාදන් වට්ටෝරුව අනුව බලන කෙනාටනම් ඒක සුළු දෙයක්. ඕක පරිස්සම් කරලා තියාගන්න කියලා නිග්‍රහ කරලා හැරිලා එන දෙයක්. නමුත් අර පුද්ගලයාගේ චිත්ත ශක්තිය අනුව ඒ දනය මහත්ඵල මහානිශංස වෙනවා. අන්න ඒක දැනගෙන තමයි මේ කථාවේ කියන විදියට අර ඥානවන්ත දයක මහත්මයා එක එක පුද්ගලයා පිළිබඳව හිත දූෂ්‍ය කරගන්නේ නැතුව සමානාත්මතාවකින් යුතුව ධාර්මිකව, නිහතමානීව අර සම්මාදන් කටයුත්තේ යෙදුණේ.

ඒ වගේම පින්වතුන් හැම තිස්සෙම කල්පනා කරගන්න ඕන අපි නිතරම පින් සිතකින් ජීවත්වෙන්න ඕන කියලා. පින් කරන්න අවස්ථාව සැලසුණහම ඉන් ප්‍රයෝජනය ගන්න පුළුවන් වන්නේ කල් තබාම ඒකට සිත සකස් කරගෙන සිටීමෙන්. 'පුබ්බව දනා සුමනෝ' කියන එකේ ලොකු ගැඹුරක් තියෙනවා. දනයක් දෙන වෙලාවට ඇතිවන සොම්නස විතරක් නෙවෙයි. අනේ මට දන් දෙන්න අවස්ථාවක් උදකරගන්න ඇත්නම් කියන විදියේ සිතිවිල්ලක් ඇතුව ජීවත්වෙන කෙනාට තමයි අවස්ථාව ආවහම ඒක පැහැර හරින්නේ නැතුව ඉන් ප්‍රයෝජනය ගන්න පුළුවන් වෙන්නේ. එතකොට ලෝකයාට දනයේදී ඒ දෙන වස්තුව ඒ පුද්ගලයාට ඒ තරම් අවශ්‍ය නැති හැටියට සමහරවිට ජේන්න පුළුවන්. නමුත් ඒ දන සංකල්පය තුළ දන වේතනාව තුළින් ඇතිවෙන චිත්ත ශක්තිය විශාල ආනිශංස ලබාදෙන බවයි බුදුපියාණන් වහන්සේ මතක් කරලා දෙන්නේ.

ඒ දනය වගේම තමයි අපි සමහරවිට සුළු හැටියට සලකන ශීලයත්. දන් මේ පින්වතුන් සමහරවිට හිතන්න පුළුවන් මොකක්ද මේ පන්සිල් රකිනවා කියලා කියන්නේ ශික්‍ෂා පදයක් සමාදන් විමය කියලා. නමුත් ඒ පංචශීලය රැකීමත් නොරැකීමත් අතර වෙනස අපට ජේනවා. මේ පින්වතුන් ඇතැම් අය අහලා තියෙනවා ලෝකයේ ඇතැම් ප්‍රකට

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

අය මේ ප්‍රාණසාත ශික්‍ෂා පදය ගැන දන්නෙත් නැතුව එහෙම නැත්නම් ඒ ගැන තැකීමකුත් නැතුව මුලු ජීවිතයම ගතකරලා ලෝකයට කොයිතරම් විනාශකාරී දේවල් කළාද කියලා. ඒක අනුව හිතන්න ඕන. අපටත් එහෙම දෙයක් කරන්න සිත් සකස්වෙන්න බැරි නෑ. ලෝකයට මහාභයානක අපරාධ තත්ත්වයක් ළඟාකරදෙන්නට වුණත් චිත්ත ශක්තියක් අපට තිබෙනවා, ඒ වෙනුවට අපි මේ මාර්ගයෙයි යන්නේ. අන්න එතකොට අර ශික්‍ෂා පදයේ අනිත් පැත්ත බලනකොට අපට පේනවා බුදුපියාණන් වහන්සේගේ වචනයේ සත්‍යතාවය. අනන්ත අප්‍රමාණ සත්ත්වයින්ට අභය දුන්නා වගේ. ඒ ශික්‍ෂා පදය හරියට රකින කෙනා අනන්ත අප්‍රමාණ සත්ත්වයින්ට අභය ලබාදුන්නා. ලෝකයාගේ ඇගයුම් මට්ටමත්, බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ඇගයුම් මට්ටමත් අතර වෙනසක් තිබෙනවා. ලෝකයා ඇහැට පේන උසස් දේවල් හැටියට සලකන දේවල් බුදුපියාණන් වහන්සේ සුළු හැටියට ගොරෝසු දේවල් හැටියට සලකනවා. ඊට වඩා ප්‍රණීත උසස් දේවල් තිබෙන බව දක්වනවා.

දනයට වඩා ශීලය උසස්ය කියනකොට කෙනෙකුට ඒ ගැන සැක හිතෙන්න පුලුවන්. නමුත් මෙයින් පේනවා අර දනයේ ආනිශංස පක්‍ෂය වගේම, ශීලයේ තියෙන ආනිශංස පක්‍ෂයත්. අපි අර කියාපු නිදර්ශනය අනුව එක්කෙනෙක් අර විදියට පංචශීලය රකිනවානම්, දෙනෙනෙක්, තුන් දෙනෙක්, මුලු ජාතියක්, රටක්, ලෝකයක් - කොයිතරම් විශාල වෙනසක් සිද්ධවෙනවාද? අන්න එතකොට කය වචනය හික්මවාගැනීම, ලොකු පරිත්‍යාගයක්. සතෙක් මරන්න හිතෙනවා. භොරකමක් කරන්න හිතෙනවා. අනෙකුත් දේවල් කරන්න හිතෙනවා. ඒ හැම එකක් තුළින්ම සමාජයටත්, තමන්ටත් ගැහැටක් සිද්ධවෙන්නේ. තමන්ට තාවකාලික සතුටක්, ලාභයක් ප්‍රයෝජනයක් ලැබුණත් ඒක පරිත්‍යාග කිරීමයි ශීලය කියලා කියන්නේ. ඊළඟට භාවනාව ඊටත් වඩා උසස් කියලා කියනවා. භාවනාවනම් ලෝකයාට සමහරවිට පෙනෙන්නේ සමාජ විරෝධී ක්‍රියාවක් හැටියට. මේ තරම් මේ ආර්ථිකය ගැන වගාවල් ගැන උනන්දුව තිබෙද්දී මොකටද මේ කෙනෙක් භාවනා කරන්නේ කියලා හිතන්න පුලුවන්. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා එක පුද්ගලයෙකුගේ සිතිවිල්ලක් තුළ ඇතිවන ඒ භාවනාමය ශක්තිය සමහරවිට මුලු ලෝකයටම ශාන්තිය උදකරන්න පුලුවන් බව.

අනිත් අතට එක පුද්ගලයෙකුගේ සිතිවිල්ලක් තුළින් ලෝකයක් විනාශ කරන්නත් පුළුවන්. මේ භාවනාව කියලා කියන්නේ සිත තනාගැනීම. සිත සකස් කරගැනීම. විශේෂයෙන්ම මෙහි භාවනාව පිළිබඳව බුදුපියාණන් වහන්සේ පුදුම විදියට ප්‍රකාශ කර තිබෙනවා. මෙහි භාවනාව තුළින් ඇති කරගන්න උසස් සමාධි මට්ටමකට තමයි මෙහි වේතෝ විමුක්තිය කියලා කියන්නේ. මුළු මහත් ලෝකයාට දිසා අනුදිසා වශයෙන් භේදයක් නැතුව උඩ, යට, සරස, දස දිසා හැම පැත්තටම, මුළු මහත් ලෝකයටම එක හා සමානව මෙහි කරන්න පුළුවන් විදියේ, එක තැනකවත් බැඳෙන්නේ නැතුව වැට කඩුළු කඩාගෙන යන විදියේ, මහා පුදුම මෙහි සිතක් ඇති කරගන්නොත් කෙනෙක් ඒ මෙහි සිත - ඒ මෙහි වේතෝ විමුක්ති සිත අර මුළු මහත් ලෝකයේ ලොකුවට අරගෙන සලකන සියලුම දහ පින්කම් අභිබවලා, ඒවා යටත් කරලා, ඊට වඩා ඉහළින් කැපී පෙනෙනවාය කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා. යම්කෙනෙක් ධන ධාන්‍ය, නිලතල සම්පත් ඇතිව හොඳ ශරීරයක් ඇතිව රූපසම්පන්නව ශක්තිය ඇතුව සිටිනම්, ඒවා තමයි උපධි සම්පත් හැටියට සලකන්නේ. ඒවා ලබාදෙන ශක්තිය ඇති පින්කම් ගැන බලනකොට ඔය කියාපු දනමය පින්කම් මෙහි වේතෝ විමුක්තියෙන් දහසයෙන් පංගුවක්වත් වටින්නේ නැත. ඒ කියන්නේ මෙහි වේතෝ විමුක්ති කියලා අර මෙහියෙන් හිත දියුණු කරගත්තු පුද්ගලයාගේ සිතින් ඇති කරගන්න ආනිශංස ශක්තියෙන් දහසයෙන් පංගුවක්වත් වටින්නේ නෑ ඔය ලෝකයේ ලොකු හැටියට සලකන දහ පින්කම්. ඒ විදියටත් බුදුපියාණන් දක්වනවා.

ඒ පිළිබඳ හොඳ උපමා තුනක් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා. අහසේ තරු කොයිතරම් තිබුණත් හඳ පායනකොට ඒ තරුවල ප්‍රභාව මැකිලා යන්නා වගේ හඳ බබලන්නා වගේ මෙහි වේතෝ විමුක්තිය අර සියලුම දනමය පින්කම් අභිබවලා දිලිසෙනවායි, ආලෝකමත්ව බැබලෙනවායි කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා. ඒ වගේම තවත් උපමාවක් දක්වනවා හරියට සරත් කාලයේ සූර්යයා අහසට පැන නැඟිලා මුලු මහත් අහසේ තියෙන අඳුරු කඳ ඉවත් කරලා බැබලෙන්නා වගේ මෙහි වේතෝ විමුක්තිය සියලුම දනමය පින්කම් අභිබවලා බැබලෙනවායි. ඒ වගේම තුන්වෙනුව දක්වනවා දැන් ඔය ඉරබටු තරුව කියලා තිබෙනවානේ අහසේ තිබෙන තරු අතරින් දීප්තිමත් තරුවක්. මෙතන දක්වන්නේ අළුසම් කාලයේ ඉරබටු තරුව අහසෙහි බැබලෙන්නා වගේ අර මෙහි වේතෝ විමුක්තිය කියන උසස් භාවනා

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

තත්ත්වය සියලුම උපධි සම්පත්ති ගෙන දෙන පින්කම් අභිබවලා දිලිසෙනවාය කියලා. අන්න ඒකෙන් අපට ජේතවා එතකොට අපි දන, ශීල, භාවනා කියන තුන් ආකාරයේ පිනෙන් ක්‍රමක්‍රමයෙන් මෙතන ප්‍රගතියක් තිබෙන බව. දනයේම ගැලීලා ඉන්නේ නෑ. බොහෝ දෙනා තුළ දනය දීමේදී තියෙන්නේ අර සාංසාරික වශයෙන් හව හෝග සම්පත් ලැබීම ගැන බලාපොරොත්තු. ඒක වෙළඳ සංකල්පයක් වගේ. වාණිජ සංකල්පයක්. ඇත්ත වශයෙන් රහත් වුණත් කෙනෙකුට පින් අවශ්‍ය වෙනවා. ඒකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ සුමනා දේවියට දේශනා කළ දේශනාවක ප්‍රකාශ කරන්නේ, මනුෂ්‍යයින්ටත් පින් උපකාර වෙනවා දෙවියන්ටත් පින් උපකාර වෙනවා, පැවිද්දන්ටත් උපකාර වෙනවා කියලා.

එසේ නමුත් මේ පින් කියලා පොදුවේ කිව්වට මොකද අපි හිතන්න නරකයි මේ දනමය පින්කම් වලටම ගැලීලා ඉන්නවයි කියලා. දනය තුළින් ඇති කරගන්න ඒ ශක්තිය ඊළඟට ගෙනියන්න ඕන ශීලමය පින්කම් කිරීමට. ඊළඟට ශීලය තුළින් ඒ කය වචනය හික්මවාගැනීමෙන් ලබාගත්තු විවේකය - ඒ ඉඩකඩ අපි යොදගන්න ඕන භාවනාවට. ඒ තුළින් තමයි අර ඉතාමත්ම ප්‍රණීත කුසලය කියලා කියන භාවනාමය කුසලය අපට විත්ත සන්තානයේ තැන්පත් කරගන්න පුළුවන් වන්නේ. අන්න ඒ විදියේ භාවනාමය කුසලයක, සත් අවුරුද්දක් එවැනි කුසල් සිතක් වඩාගැනීමේ ආනිශංසයි බුදුපියාණන් වහන්සේ අපි අර කලින් සඳහන් කළ දේශනාවේ දැක්වුවේ. අවුරුදු හතක් මෙහි සිතක් වඩලා, කල්ප හතක් බ්‍රහ්ම ලෝකවල ඉපදීලා තිස් හය වාරයක් ශක්‍ර දේවේන්‍ද්‍රයා වෙලා තවත් නොයෙක් සිය ගණන් වාර වක්‍රවර්තී රජකම් කරලා තවත් සීමාවක් කියන්න බැරි තරම් රජකම් ආදී සම්පත් ලැබුවයි කියන්නේ අන්න අර මෙහි සිතේ ශක්තියෙන්.

ඒ අනුව අපට ජේතවා මේ පින් කියන එක බාහිර ලෝකයේ පෙනෙන ලෝක මාන්තයට සමාජයේ කැපී පෙනෙන්නට කරන දෙයක් නෙවෙයි. අපේ විත්ත සන්තානය හා සම්බන්ධ දෙයක්. අපි හොඳ සිතකින්, පිරිසිදු සිතකින් අර කියාපු විදියට සමාජ දෘෂ්ටියක් ඇතිව ශ්‍රද්ධාව පෙරදැරි කරගෙන තුනුරුවන් හමුවේ කරනවානම්, එහෙම නැත්නම් කරුණාව පෙරදැරි කරගෙන දුගී, මගී, යාවකාදීන්ට දන් දීම ආදියේ යෙදෙනවානම් අන්න ඒ පින් අපේ විත්ත සන්තානයේ අර ඉතාම සියුම්ම ආකාරයෙන් එකතුවෙනවා. මේ එකතුවෙන දේවල් විපාක

නොදී නැතිවෙන්නේ නෑ කියලත් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා - 'මම දේශනා කරනව මේ සංසාරයේ කරන ලද කර්ම, ඒවාට අවශ්‍ය විපාක නොදී ගෙවිලා යන්නෙන් නැත' කියලා. යම්කිසි ආකාරයකින් විපාක දෙනවා. යටත් පිරිසෙයින් පාපකර්ම වල බල බිඳින්නවත් උපකාර වෙනවා මේ අපි කරන කුසල්. එතකොට මෙන්න මේ විදියට ඇත්ත වශයෙන් අපේ හිත්වල, අපේ වචනවල නිතර එකතුවෙලා තියෙන්න ඕනේ වචන යුගලයක් තමයි 'පින-පව' කියන එකත්, 'කුසල්-අකුසල්' කියන එකත්. ඒ කියන්නේ යම්කිසි ක්‍රියා පටිපාටියක්, කරන්න තිබෙන වැඩක් ගැන හිතනකොට මෙයින් පිනක් සිද්ධවෙයිද, පවක් සිද්ධවෙයිද කියලා හිතන්න ඕනේ. මේක කුසල්ද, අකුසල්ද කියලා හිතන්න ඕන. ඒකයි පළමුම ඇගයුම් වාරය. මිල මුදල් අනුව ලෝකයේ සම්මත වටිනාකම් අනුව තමන්ගේ ක්‍රියා පටිපාටිය විග්‍රහ කරන එක නෙවෙයි සිදුකළ යුත්තේ. බුද්ධ වචනයට අනුව නොගෙවෙන රන් කාසියක් වගේ සනාතන වටිනාකම් ඇති එකක් පින කියන්නේ. ඒකට අනුව අපේ හිතිවිලි පවත්වන්න උත්සාහවත් වෙන්න ඕන.

මේ පින්වතුන් දැන් මේ අවස්ථාවේ ආජීව අෂ්ඨමක ශීලය සමාදන් වීමේදී ආජීවයක් ගැන කතා කළා. හොඳ ජීවිකාවක් ගැන. පින්වතුන් දන්නවා දැන් සමාජයේ ඉක්මනින් පොහොසත් වීම සඳහා කොතෙකුත් විදියේ අනියම් මාර්ග දක්වලා තිබෙනවා. ඉක්මනින් පොහොසත් වීමට. අර විදියට සතුන් මැරීම, සතුන් මසට ඇති කිරීම, තව නොයෙකුත් අවි ආයුධ වෙළඳුම්, මත්පැන් වෙළඳුම්, වස විස වෙළඳුම් ඔය විදියේ දේවල් කරලා ඉක්මනින් පොහොසත් වෙන්න පුලුවන්. නමුත් එබඳු ක්‍රියාමාර්ග ඉදිරිපත් වුණහම එවැනි රක්‍ෂාවල් ඉදිරිපත් වුණහම ඒක ඇත්ත වශයෙන්ම රක්‍ෂණයක්ද? ආරක්‍ෂාවක්ද වෙන්නේ කියලා හිතන්නට ඕනේ. අන්න එහෙම අපේ සිතූම් පැතුම් බුදුපියාණන් වහන්සේ දේශනා කළ ධර්මයට අනුව සකස් වෙනවානම් මේ භයානක විදියට ප්‍රපාතයට යන සමාජයේ යම්කිසි දියුණුවක් ඇතිවෙන්න පුලුවන්. මොකද බොහෝ දෙනා කෙටි මාර්ග සොයාගෙනයි යන්නේ. නමුත් අර පින්-පව, කුසල්-අකුසල් කියන ඒ ඇගයුම්, ඒ වටිනාකම් අනුව අපේ ක්‍රියා පටිපාටිය සකස් කරගන්නවානම් එතකොට හැම තිස්සෙම තමන්ගේ ශීලය ආරක්‍ෂා කරගැනීමට අවස්ථාවක් වෙනවා ඒක.

මේ ශීලය කියන එකේ, එක එක ශික්ෂා පදයක් තුළ විශාල ශක්තියක් තිබෙනවා. ඒවා රකින්න රකින්න තමන්ගේ සිත ඒකට අනුරූපව ඒකට ගැලපෙන සිතිවිලි සමූහයක් සහිතව හැඩගැසෙනවා. ප්‍රාණඝාතයෙන් වැළකෙන අවස්ථාවේ ඒ සිත තුළ අවිහිංසාව ආදී ඒ විදියේ වටිනා ගුණධර්ම රාශියක්, භොරකමින් වැළකෙනකොට ඒ අවංකබව එක්රැස් වෙනවා. අනෙකුත් දේවල් පිළිබඳවත් එහෙමයි. මත්පැනින් ඉවත් වෙනකොට තමන් ලබාගත්තු මනුෂ්‍ය සිතෙන් ගතහැකි උපරිම ප්‍රයෝජනය ගන්න ශක්තියක් ඇති කරගන්නවා. ලෝකයාටත් ඒ වගේම අභය දෙනවා. ඒ ආකාරයට ලෝකයාට පැමිණෙන්න පුළුවන් ගැහැටින් ලෝකයා මුද්‍රගන්නවා මේ ශික්ෂාපද තුළින්. ඒ වගේම තමයි භාවනාමය සිත. ඒ සිතිවිලි මේ විශ්වයට එකතුවෙනවා එක්තරා ආකාරයකින්, සියුම් ආකාරයකින්. ඇතැම්විට ඒ සිතුවිල්ල තුළින් අනිත් අයගේත් සිතිවිලි පිළිබඳව යම්කිසි වෙනසක් පවා සිද්ධවෙනවා. ඒ නැතත් ඒක පුණ්‍යශක්තියයි.

බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙනවා තමන්ගේ සිත තුළ ඇතිවෙන ඒ පිනේ, ඒ පුණ්‍ය චේතනාවේ විපාකයම තමයි තමන්ට අනාගතයේදී බුදු, පසේබුදු අරහත් ආදී ඒ තත්ත්වලට පවා උපකාර වෙන්නේ. අන්න ඒක නිසා මේ පින්වතුන් මේ ගාථාව වගේම මේ කතන්දරයෙන් දක්වෙන ආදර්ශය තමන්ගේ ජීවිතයට ළං කරගෙන බුදුපියාණන් වහන්සේත් ලෝකයාට හෙළිකර වදළ නියම වටිනාකම් අනුව ජීවිත සකස් කරගන්න උනන්දු වෙන්න ඕනේ. පින් සිතක්, කුසල් සිතක් ඇතුව සිටිනවානම් හැම කෙනාටම දවස පුරා පින් උණනවා. එපමණක් නොවෙයි ඒ පින් කරන කෙනා පිළිබඳව මුදිතාවක් ඇතිකරගෙන විශාල කුසලයකුත් ඒ සමගම එක් රැස්කරගන්න පුළුවන්.

පින් කරන තැනැත්තා දිනා බලලා මුදිතාවක් ඇතිකරගැනීම. අර සිටාණන් ඒක කරගෙන නෑ. නමුත් කී දෙනෙක් සතුවු වෙන්න ඇත්ද - අර මනුෂ්‍යයා අර විදියට බුද්ධ ප්‍රමුඛ සංඝයාවහන්සේලාට එක රැයින් දනයක් සංවිධානය කරලා දුන්නා. ඒ දනය අනුමෝදන් වීම තුළිනුත් විශාල ආනිශංස ලබාගන්න ඇති අනන්ත අප්‍රමාණ සත්ත්වයා. ඇත්ත වශයෙන්ම අපේ නියම නුවණ, නියම දක්ෂකම ඇතිවෙන්න ඕන ඔන්න ඔය කුසල් පිළිබඳවයි. කුසලය කියලා කියන්නේ ඇත්ත වශයෙන්ම ලෝක සම්මත දක්ෂකම නොවෙයි. බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදළ ආකාරයට සංසාරයේ තමන්ගේ ගමන අපාය මාර්ගයෙන් ඉවත් කරගෙන

සුගති මාර්ගය ඔස්සේ නිවන් කරා යන ඒ ගමනෙහි දක්ෂ වීමයි කුසලය කියලා කියන්නේ. ඉතින් කුසල්-අකුසල්, පින්-පව් කියන ඔය වචන යුගල අනුව අපේ ජීවිත වර්යාව සකස්කරගන්න මෙන් මේ දේශනාවන් උපකාර කරගන්න කල්පනා කරගන්න ඕන.

අද දවසෙ මේ පින්වත් පිරිසත් ඒ ඒ මට්ටමින් යම් යම් ශීලයක පිහිටියා. සිල් සම්මාදන් වුණා. අපි උදේ මේ පැත්තෙ ආවේ සිල් සම්මාදන් කරන්න. ඉතින් ඒක සාර්ථක වුණ බව පේනවා. හුඟක් දෙනෙක් සිල් සමාදන් වුණා. මේ අවස්ථාවෙන් සිල් සමාදන් වුණා. ඉතින් අපි කල්පනා කරන්න ඕන මෙවැනි දේ තුළින් තමයි ලෝකයාට යහපතක් සැලසෙන්නෙ. තමන්ටත් යහපතක් සැලසෙන්නෙ. අද මෙතෙක් වෙලා පැයක් පමණ බුදුපියාණන් වහන්සේගේ චට්තා ගාථා ධර්මයකුත් ඒකට අදාල චට්තා ආදර්ශමත් කථාවකුත් ආශ්‍රයෙන් අපට අපේ සිත තැන්පත් කරගන්න උපකාරවන ශ්‍රද්ධා, වීර්යය, සති, සමාධි, පඤ්ඤා කියලා කියන කාරණාවලට අවශ්‍ය වෙන විදියේ ධර්මදේශනාවකට සවන් දෙන්න ලැබුණා. මේ ධර්මදේශනාවෙන් කියවුණු කාරණා වලින් දක්වෙන මූල ධර්ම අනුව අපගේ ජීවිතත් සකස් කරගෙන හැකිතාක් ඉක්මනින් මේ අතිහයානක සංසාරයෙන් අත්මිදිලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ලෝකයාට දක්වා වදාළ ඒ ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ ආදී සියලු සංසාර දුකින් අත්මිදී උතුම් අමාමහ නිවනින් සැනසීමට මේ ධර්මශ්‍රවණමය ආනිශංසත් අපට ඒකාන්තයෙන් හේතු වාසනා වෙත්වා! කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගන්න ඕන.

ඒ වගේම සමයක් දෘෂ්ටික දිව්‍ය බ්‍රහ්මරාජයාණන් වහන්සේලා ඇතුළු අපේ ඥාතීන් ඇතුළුව අවිච්ඡේ සිට අකනිටාව දක්වා යම් කෙනෙක් පින් අනුමෝදන් වෙන්න කැමතිනම් ඒ හැම දෙනෙක්මත් අප විසින් මේ ධර්මදේශනාමය, ධර්මශ්‍රවණමය වශයෙන් රැස්කරගත්තු කුසල සම්භාරය අනුමෝදන් වෙත්වා! අනුමෝදන් වී ඒ තමන්ගේ ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් හැකිතාක් ඉක්මනින් සියලු සංසාර දුකින් අත්මිදිලා උතුම් අමාමහ නිවනින් සැනසෙත්වා! කියලා ප්‍රාර්ථනාවක් ඇතිකරගෙන මේ ගාථා කියලා පින් දෙන්න.

‘එතනාවතා ව අමෙහි...’

123 වන ඉදිරිපස

123 වන දේශනය

(පහත් කණුව ධරී දේශනා අංක 102)

‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සමමා සම්බුද්ධස්ස’

දිසො දිසං යන්තං කයිරා - වෙරිවා පන වෙරිනං
මිච්ඡාපණ්ණිතං චිත්තං - පාපියො නං තතො කරෝති

– ධම්මපද, චිත්ත වග්ග.

සැදහැවත් පින්වතුනි,

හැම දේකටම සිත පෙරටු වෙන නිසා සිත හරියාකාරව පිහිටුවාගැනීමේ වැදගත්කම බුදුපියාණන් වහන්සේ නිතරම අවධාරණය කළා. තමාගේ සිත වැරදි මගට යොමුකර පිහිටවාගත්තොත් තමා තමාටම සතුරෙක් වෙනවා. වෙන බාහිර සතුරෙකුගෙන් වෙන උපද්‍රවවලට වඩා විපතක් වැරදියට යොමුකරගත්තු සිතෙන් සිදුවන බව බුදුපියාණන් වහන්සේ පෙන්වා වදළා. ඒ කාරණය ප්‍රකාශ වෙන ගාථාවකුයි අද අපි මාතෘකා කරගත්තෙ.

ඒ ගාථාව දේශනා කරන්නට යෙදුණේ සැවැත් නුවරදී අනේපිඬු සිටාණන්ගේ නන්ද නමැති ගෝපාලයා - ගොපල්ලා සම්බන්ධයෙනුයි. බුදුපියාණන් වහන්සේ නිරන්තරයෙන්ම වගේ අනේපිඬු සිටාණන්ගේ සිටු මැදුරට පිණිසපාතයේ වැඩම කළා. එතකොට මේ නන්ද කියන ගොපල්ලා, අනේපිඬු සිටාණන්ගේ ගවරැළ බලාගන්න කෙනා බොහොම ධනවත් කෙනෙක්. මෙයත් විටින් විට ඒ පස් ගෝ රස කොටස අරගෙන සිටාණන්ගේ නිවෙසට එනකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ දකලා බණ අහලා බුදුපියාණන් වහන්සේට ආරාධනා කළා තමන්ගේ නිවසට පැමිණෙන්න කියලා. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ ගොපල්ලාගේ ඥානශක්තිය මෝරාගෙන යනතුරු ගමන ප්‍රමාද කළා. ඉන්පසු එක්තරා අවස්ථාවක සංඝයාවහන්සේලා පිරිවර සමග වාරිකාවේ වඩින අතරේ මේ නන්ද ගොපල්ලාගේ නිවස කිට්ටුව ගසක් මුළු වැඩහුන්නා. එතකොට මේ නන්ද ගෝපාලයා එතනට ඇවිල්ලා බුදුපියාණන් වහන්සේ එක්ක සතුටු සාමීචි කරලා ආරාධනා කළා සත් දවසක් තමන්ගේ නිවෙසේ දනය වළඳන්න කියලා. බුදුපියාණන් වහන්සේත් සංඝයාවහන්සේලා සමග ඒ ආරාධනය භාර අරගෙන ඒ නිවසේ සත් දවසක් දනය වැළඳුවා. හත්වෙනි දවසේ අනුමෝදනාවෙන් පස්සෙ

බුදුපියාණන් වහන්සේ අනුපිළිවෙල කථාවෙන් ධර්මදේශනාව කළහම නන්ද ගෝපාලයා සෝවාන් ඵලයට පත් වුණා.

බුදුපියාණන් වහන්සේ ආපසු වඩින අතරේ මේ නන්ද ගොපල්ලා බුදුපියාණන් වහන්සේගේ පාත්‍රයක් අරගෙන පිටුපස්සෙන් යනවා. මෙහෙම තරමක් දුරට ගියාට පස්සේ බුදුපියාණන් වහන්සේ 'නන්ද නවතින්න' කියලා කිව්වා. මේ ගොපල්ලා ආපසු හැරීලා එන අතරේ වැද්දෙක් විදලා මේ ගොපල්ලා මරණයට පත් වුණා. එතකොට පිටුපස්සෙන් ආපු සංඝයාවහන්සේලා මේ කාරණය දැකලා ඇවිල්ලා බුදුපියාණන් වහන්සේට කියනවා 'භාග්‍යවතුන්වහන්ස, භාග්‍යවතුන්වහන්සේ මේ දුනාරාධනාව භාරගෙන මේ නිවසට වැඩිය නිසා තමයි නන්ද ගෝපාලයා මේ විදියට හදිසි මරණයකට පත්වුණේ. භාග්‍යවතුන්වහන්සේ වැඩියෙ නැත්නම් ඒ මරණය වෙන්නෙ නැත' කියලා. බුදුපියාණන් වහන්සේ වදලා 'මහණෙනි, මා ආවත් නැතත් මේ නන්ද ගෝපාලයා හතර දිසාවට හරි, අනු දිසාවට හරි, ඉහළට හරි, පහළට හරි ගියත්, කිසිසේත් අද දවසේ මරණයෙන් බේරෙන්න බෑ'. එවැනි කමියක් තිබෙණවා කියන එකයි හැගෙව්වේ. එහෙම ප්‍රකාශ කරලා බුදුපියාණන් වහන්සේ වදලා කිසි බාහිර සතුරෙකුගෙන් වෛරකාරයෙකුගෙන් වෙන්න පුළුවන් විපතකටත් වඩා විපතක් නරකට පිහිටුවාගත්තු තමාගේ සිතෙන් සිද්ධවෙනවාය කියලා ඒ කාරණය දක්වමින් අර අපි මාතෘකා කළ ගාථා රත්නය වදලා.

දිසො දිසං යනතං කයිරා - වෙරිවා පන වෙරිනං
මිඤ්ඤාපණ්හිතං චිත්තං - පාපියො නං තතො කරෙ

සතුරෙක් සතුරෙකුට යමක් කරයිද, වෛරකාරයෙක්, වෛරකාරයෙකුට යමක් කරයිද, වැරදියට පිහිටුවාගත්තු සිත ඊට වඩා පාපතර බරපතල විපතක් තමාට කරයි කියන එකයි ඒ ගාථාවේ අදහස. ඊළඟට ඒ ගාථාව ප්‍රකාශ කරලා ඒ පිරිස ඒක අනුව මාගී ඵලයන් ලැබුව බවත් සඳහන් වෙනවා පොතේ.

මෙතන විශේෂයක් තියෙන්නෙ අතීත කථාන්තරය සඳහන් වෙන්නෙ නෑ. ඒ කියන්නෙ සංඝයාවහන්සේලා අහලා නෑ, ප්‍රශ්න කරලා නෑ, මේ නන්ද ගොපල්ලා අතීතයේ කරපු පාපකර්මය මොකක්ද කියලා. ඒක නිසා බුදුපියාණන් වහන්සේත් ඒ කාරණය ප්‍රකාශ කළේ නෑ කියලයි පොතේ සඳහන් වෙන්නෙ. මේක ටිකක් අමුතු දෙයක්, සාමාන්‍යයෙන්

දැන් මේ පින්වතුන් වුණත් බලාපොරොත්තු වෙන්න ඇති අතීත කථාන්තරය. නන්ද ගොපල්ලා මොනවා කළාටද හදිසියේ මෙහෙම මැරුණේ කියලා. නමුත් මොන හේතුවකට හරි පොතේ ඒ ගැන සඳහන් වෙන්නේ නෑ. අපට ඉතින් හිතාගන්න තියෙන්නෙ මෙහෙමයි. බුදුපියාණන් වහන්සේට අස්ථාන වෝදනාවක් සංඝයාවහන්සේලා කළේ නොදනුවත්ව නමුත් - භාග්‍යවතුන්වහන්සේ වැඩිය නිසයි මේක වුණේ කියලා - ඉතින් සංඝයාවහන්සේලාගේ හදිසි මරණ පරීක්ෂණයට අනුව පෙනුනේ එහෙමයි. මේ කාලෙත් තියෙනවානෙ හදිසි මරණ පරීක්ෂණ කියලා දෙයක්. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේගේ බුද්ධඥනයට අනුව පෙන්වුවා මේක මේ නන්ද ගොපල්ලාම අතීතයේ යම්කිසි අවස්ථාවක වැරදියට පිහිටුවාගත්තු සිත නිසා කරපු කර්මයක විපාකයක් කියන එක. ඊට එහාට සංඝයාවහන්සේලා අහපු නැති බවයි පෙනෙන්නේ. ඒකෙන් සැහීමකට පත්වුණා, ඒ සාමාන්‍ය ධර්ම න්‍යාය, ධර්මතාවය පෙන්වුම් කිරීමෙන්.

එතකොට අපි ඒ පොඩි කාරණය ගැනත් හිතලා බලමු. දැන් මේ සමාජයේ ඔය විදියට හදිසි මරණ, වාහන අනතුරු, ඝාතන ආදී දේවල් කොතෙකුත් සිදුවෙනවා. මේවා අපට ප්‍රවෘත්ති වෙන්නෙ මේවා බලන්න අපි වෙහෙසෙන්නෙ බලාපොරොත්තු නැති හදිසි දේවල් නිසා. අපට ජේන්නෙ එහෙමයි. නමුත් බුද්ධඥනයට සිත යොමුකරනකොට බුදුපියාණන් වහන්සේට පෙනෙනවා ඒ සියලු කම් - ඒවා සාමාන්‍ය සිද්ධි වගේ. මේ කාලේ හදිසි මරණ පරීක්ෂණ කියන ජාතියක් පවත්වනවා. අධිකරණ වෛද්‍ය නිලධාරියෙක් ඇවිල්ලා ඔය ශරීරය එහෙම කපලා යම්කිසි නිගමන එහෙම කියනවා, ප්‍රකාශ කරනවා, පුද්ගලයන්ගේ මරණය සිදුවුණු ආකාරය. කාට වුණත් පහසුවෙන්ම කරන්න පුලුවන් නිගමනය තමයි හුස්මගන්න බැරිවීම නිසා මරණය සිද්ධවුණා කියලා. තවත් ටිකක් ඇතට බලාගෙන යනකොට ශරීරය කපලා කොටලා, ශරීරයේ යම්කිසි අංගෝපාංගයක, එහෙම නැත්නම් ඉන්ද්‍රියක අඩුපාඩුවක්, හදිසි ලේ ගමන නැවැතීමක්, ඒ විදියේ දෙයක් නිසා වුණා කියනවා. එහෙමත් නැත්නම් වස විස කැවීමක්, වස විස දීමක් වැනි බාහිර උපද්‍රවයක් නිසා වුණා කියලාත් දක්වනවා. ඊට එහාට ඔය වෛද්‍ය පරීක්ෂණ ආදියෙන් කෙනෙකුට කියන්න බෑ මරණයට හේතුව. නමුත් ඇත්ත වශයෙන් ගැඹුරින් කල්පනා කරලා බලනකොට අර ඔක්කොම පුද්ගලයාගේ කමියට ඇවිල්ලා හේත්තු වෙව්ව දේවල් පමණයි. නියම

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

හේතුව, ගැඹුරු හේතුව, දුර නිදනය කියලා කියන දුර හේතුව පවතින්නෙ කම්ප පිළිබඳවයි.

ඒක නිසා මෙතෙක්ද, අර කර්මය පිළිබඳවත් අර කියාපු මිඬු පණහිත හිත පිළිබඳවත් විශේෂයෙන් සැලකිලිමත් වෙන්න ඕනෙ. බුදුපියාණන් වහන්සේගේ බුද්ධඥනයටම අයිති කොටසක් තමයි දිබ්බවක්ඛු කියලා කියන්නේ දිවැස. ඒ දිවැස අතීතයේ සමහර සෘෂිවරුන්ට පවා තිබුණු බව සඳහන් වෙනවා බුද්ධ කාලයේ හිටි අයට. ඒ අයට ඒ කර්මය පිළිබඳව පිරිසිදු ඥානයක් තිබුණේ නෑ. අතීත ජාති එහෙම පෙනුනා. නමුත් ඒවායේ සියට සියක්ම සම්පූර්ණ විදියට ඔවුන්ට පෙනුනෙ නෑ. අධාලවයි පෙනුනේ. බුදුපියාණන් වහන්සේට ඒ පිළිබඳව ඉතාමත්ම පිරිසිදුව අවබෝධය තිබුණා දිවැස අනුව. ඒක නිසා බුදුපියාණන් වහන්සේ ඇතැම් අවස්ථාවල ප්‍රකාශ කළා 'මහණෙනි, වැරදියට පිහිටුවාගත්තු මනස නිසා, වැරදි වචන පාවිච්චි කිරීම, වැරදි ක්‍රියා කයෙන් කිරීම, සත්ත්වයා ඒ වගේම මිථ්‍යා දෘෂ්ටික වීම, ආර්යයන්වහන්සේලාට අපහාස කිරීම, ආදී කාරණා නිසා සත්ත්වයන් නිරයට යනවා. මේ කාරණය මම ප්‍රකාශ කරන්නේ වෙන ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයෙකුගෙන් අහලා නෙවෙයි. කාගෙවත් කීමක් අහලා නෙවෙයි. මමම, මගේම ඒ ඥානයෙන්ම දැකලයි මේ කාරණය ප්‍රකාශ කරන්නේ' කියලා ඒ විදියට අහිතව බුදුපියාණන් වහන්සේ කොතෙකුත් ප්‍රකාශ කරපු තැන් තියෙනවා. ඊළඟට විශේෂ කාරණයක් හැටියට අපට මෙතන මතුකරන්න පුළුවන් - දැන් අපි සාමාන්‍යයෙන් පාපකර්මයක් ගැන හිතනකොට ඒකට නිදන හැටියට බොහෝ තැන්වල සඳහන් වෙන්නෙ ලෝභයයි, ද්වේෂයයි, මෝහයයි. කෙටියෙන්ම සලකලා බැලුවොත් අපේ සිත් තුළ තිබෙන පාපකර්මවලට නිදන කියලා කියන්න පුළුවන් - හේතු හැටියට දක්වන්න පුළුවන් දේවල් තමයි ලෝභයයි, ද්වේෂයයි, මෝහයයි.

එක්තරා අවස්ථාවක විසාලා මහනුවර බුදුපියාණන් වහන්සේ වැඩ වාසය කරන අවස්ථාවක මහාලී කියන ලිච්ඡවී රජදරුවා බුදුපියාණන් වහන්සේගෙන් අහනවා 'භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මේ පාපකර්මයක් කිරීමට - පාපකර්මයක් පැවතීමට හේතුව මොකක්ද?' කියලා. ඒ අවස්ථාවේ සවිස්තරව බුදුපියාණන් වහන්සේ මෙන්න මෙහෙම ප්‍රකාශයක් කරනවා. එතනදී කාරණා පහක් දක්වනවා. ලෝභය, ද්වේෂය, මෝහය. ඒ පළමුවෙනි කාරණා තුන කවුරුත් දන්න ඒවා. හතරවෙනුව දක්වනවා අයෝනිසෝමනසිකාරය. ඒ කියන්නෙ වැරදි

විදියට මෙතෙහි කිරීම. ඊළඟට පස් වෙනුව දක්වනවා මිච්ඡා පණ්ණික විතතං, වැරදියට පිහිටුවාගත්තු සිත. එතකොට අර කියාපු මුල් නිදන තුනට අමතරව පාපකර්මයක් කිරීමට අයෝනිසෝමනසිකාර කියලා කියන වැරදි මෙතෙහි කිරීමත් උපකාර වෙන බව අපට තේරුම්ගන්න පුළුවන්. ඒ වගේම වැරදියට පිහිටුවාගත්තු සිතත් ඒකට උපකාරයි. ඒ අනුව අපි කල්පනාකාරී වෙන්න ඕනෙ අර වැරදියට සිත පිහිටුවාගන්නෙ නැතුව හරියාකාරව පිහිටුවාගන්න.

ඒ අදහසම තමයි කලින් කියවුණේ වැරදියට පිහිටුවාගත්තු සිත, සතුරෙකුට, වෛරක්කාරයෙක් කරනවාටත් වඩා බරපතල විපතක් තමාට කරනවා කියලා. ඒ වගේම ඒකේ අනිත් පැත්තත් ප්‍රකාශ කරන තවත් ගාථා ධර්මයක් ධම්මපදයේ සඳහන් වෙනවා. හරියට පිහිටුවාගත්ත සිත, තමන්ගේ මව්පියන්ටත් කරන්න බැරි, නැයන්ටත් කරන්න බැරි තරම් යහපතක් තමන්ට සලසනවා. ඉතින් කොයි හැටි වෙතත් මේ පණ්ණික කියන වචනයේ තියෙන්නේ ගැඹුරු අදහසක්.

ඒ වගේම ප්‍රණිධි කියන වචනයක් තියෙනවා. ප්‍රණිධි කියලා කියන්නේ යමක් පිළිබඳ ඉලක්කයක් ඇතිකරගැනීම. ඒක නොයෙකුත් විදියට ඒ ඒ අය තේරුම්ගන්න බලනවා. නමුත් ඒ කාරණය හෙළි කරගන්න බුදුපියාණන් වහන්සේ ඉතාමත්ම සරල උපමාවක් දක්වලා තිබෙනවා එක් අවස්ථාවක. උපමාව විස්තර කරන්න එක්තරා වචනයක් අපට තේරුම් කරන්න වෙනවා. මේ ප්‍රදේශයේ සමහරවිට ඒ නම වැඩිය ව්‍යවහාර වෙන්නේ නැතුව ඇති. වී කරලක, වී ඇටයක් අග තියෙනවා ඉතාමත්ම පුංචියට පෙනෙන තුඩක්. ඒකට තමයි වී නණ්ඩුව කියලා කියන්නේ. මෙතනදී ඒ වී නණ්ඩුව තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ උපමාවට ගන්නේ. 'මහණෙනි හැල් වී නණ්ඩුවක් හරි යව වී නණ්ඩුවක් හරි, වැරදියට පිහිටුවලා තිබුණොත් එහෙම නැත්නම් පැත්තට හැරවිලා තිබුණොත් අත්ලට පත්ලට යට වුණහම අත්ල පත්ල සිදුරු වීමක්, ලේ පිටවීමක් ආදියක් සිද්ධවෙන්නෙ නැත. අර වී නණ්ඩුව හරියට කෙලින් පිහිටලා තිබුණේ නැති නිසා. මේක උපමා කරන්නේ මිච්ඡා පණ්ණික සිත, වැරදියට පිහිටුවාගත්තු සිතටයි. ඒ අර අත්ල පත්ල සිදුරු කිරීම කියන එකට සමාන කරන්නේ අවිද්‍යාව බිඳීම, අවිද්‍යාව දැරූ කිරීම. ඊළඟට ලේ උපදවීම කියන එකට උපමා කරන්නේ විද්‍යාව මතුකරගැනීම, නිර්වානය ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගැනීම. නමුත් අවිචර පොඩි වී නණ්ඩුව වුණත් හරියාකාරව යම් අවස්ථාවක එහෙම කෙලින් වෙලා

තිබුණෙක් අත්ලට පත්ලට යට වුණහම සිදුරු වෙලා ලේත් එනවා. ඒකට කියන්නේ සම්මා පණිහිත සිත. ඒ වගේම හරියට පිහිටුවාගත්තු සිතෙන් අවිද්‍යාව බිඳලා විද්‍යාව මතුකරගෙන නිවන් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගන්නත් පුළුවන් කියලා.

අපිට හිතන්න තියෙන්නේ අර වී නණ්ඩුවනම් අපට පෙනෙනවා. නමුත් හිත පේන්නෙත් නෑ. ඒ සුළු වශයෙන් පෙනෙන වී නණ්ඩුවෙන් අවචර දෙයක් කරන්න පුළුවන් නොපෙනෙන හිතෙන් ඊටත් වඩා පුදුම දෙයක් කරන්න පුළුවන්. මේ ප්‍රණිධි කියන වචනය මේ පින්වතුන් අහලා ඇති ඔය බෝධිසත්ත්වයන්වහන්සේලා පිළිබඳව කියනකොටත් ඒ ප්‍රණිධිය ගැන කියනවා. යම්කිසි ඉලක්කයක් ඇතිකරගෙනයි බෝධිසත්ත්වයන්වහන්සේලා ඒ තරම් දීර්ඝ කාලයක් - කල්ප ගණනක් 'මම බුදු වෙනවා' කියලා ඒ ප්‍රාර්ථනාව ඇතිකරගෙන ඒ හිත පිහිටුවාගන්නේ. ශ්‍රාවක පාරමී ආදී ඔය පාරමී කථාවන් එක්ක සම්බන්ධ කරන්නේ බොහෝවිට ඔය ප්‍රණිධි කියන වචනයයි. ඊළඟට හරියට හෝ වැරදියට හෝ හිත පිහිටුවාගැනීමේදී මූලික වෙන්නෙ පෙරටු වෙන්නෙ මොකක්ද කියලත් අපි තේරුම්ගන්න ඕන. බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා මිච්ඡා පණිහිත හිතට පෙරටු වෙන්නෙ මිථ්‍යා දෘෂ්ටියයි. සම්මා පණිහිත සිතට පෙරටු වෙන්නෙ සම්මාදිට්ඨියයි. දෘෂ්ටිය ප්‍රධාන වෙන්නෙ, හැමතැනම දෘෂ්ටියයි මුළුට එන්නෙ.

ඒක නිසා තමයි සඳහන් කරල තිබෙන්නෙ සම්මාදිට්ඨි පුබ්බඛගමා කියලා. මේ ආර්ය මාර්ගය ගැන ප්‍රකාශ කෙරෙන තැන්වල තියෙනවා සම්මාදිට්ඨිය තමයි පෙරටු වෙලා යන්න. ඉස්සරහින් යන්න. එක් අවස්ථාවක මෙන්න මෙහෙම දේශනාවකුත් වදලා බුදුපියාණන් වහන්සේ. 'මහණෙනි, මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය ඇති, ඒ වගේම මිථ්‍යා සංකල්ප ඇති' - දැන් අපි මේවා සිංහල වචනයට එහෙමත් නගලා තියෙනවානෙ - මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය කියන්නේ වැරදි දැක්ම ඊළඟට මිච්ඡා සංකප්ප කියන්නේ වැරදි සිතූම් පැතුම්. ඒ වගේම වැරදි වචන ඇති, මිච්ඡා වාචා, මිච්ඡා කම්මනා, වැරදි ක්‍රියා. මිච්ඡා ආජීව, වැරදි දිවි පැවතුම්. මිච්ඡා වායාම, වැරදි වීර්යය දැරීම් උත්සාහ කිරීම් කියන එකයි. මිච්ඡා සති, වැරදි සිහිය. ඊළඟට මිච්ඡා සමාධි, වැරදි සමාධිය. එනනිනුත් එහාට ගිහිල්ලා කාරණා දහයක් ඒ සූත්‍රයේ සඳහන් වෙනවා මිච්ඡා ඤාණ කියලා එකකුත් කියවෙනවා. වැරදි ඤාණයක්. ඊළඟට මිච්ඡා විමුක්ති. වැරදි විමුක්තියක්. මේ අර මිථ්‍යා දෘෂ්ටිකයින් අතර තියෙන සංකල්පයක්.

ඔවුණුත් එක්තරා විදියක බුදුරජාණන් වහන්සේගේ විග්‍රහයට අනුව මිථ්‍යා දෘෂ්ටියෙන් පටන් ගෙන ඔවුන්ගේ විමුක්තිය දක්වා යන කාරණා ටිකයි මෙතන සම්පීණ්ඩනය කරලා තියෙනේ. බුදුපියාණන් වහන්සේ තවදුරටත් දක්වනවා, යම් කෙනෙක් මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය, මිථ්‍යා සංකල්ප, මිථ්‍යා වචන, මිථ්‍යා කර්මාන්ත, මිථ්‍යා ආජීව, මිථ්‍යා වායාම, මිච්ඡා සතිය, මිච්ඡා සමාධිය, මිච්ඡා ඥාන, මිච්ඡා විමුක්තිය ඇතිව ඉන්නවානම් ඒ තැනැත්තාගේ කාය කර්ම, වාග් කර්ම, මනෝ කර්ම ඒ හැම එකක්ම අර දෘෂ්ටිය අනුවම යනවා. එතන තවත් වැදගත් වචන කිහිපයක් සඳහන් වෙනවා.

යම් චේතනාවක්, යම් ප්‍රාර්ථනාවක්, යම් ප්‍රණීධියක්, යම් සංස්කාර කොටසක් ඒ පුද්ගලයා ඇතිකරගන්නවානම් ඒ හැම එකක්ම අර දෘෂ්ටිය අනුවම යනවා. වැරදි පැත්තට යනවා. ඒ කියන්නේ චේතනාවක් ඇතිවෙනවානම් ඒකත් වැරදි චේතනාවක්. ප්‍රාර්ථනාවක් ඇතිකරගන්නවානම් ඒකත් මිථ්‍යා ප්‍රාර්ථනාවක්. ප්‍රණීධි, ඔන්න අපේ වචනය අනුවුණා. යම් යොමු කිරීමක්, ඉලක්කයක්, යොමුවක් තියෙනවානම් ඒකත් වැරදියි. ඒ යොමුවත් වැරදියි. ඊළඟට සංඛාර. ඒක කෙටියෙන් සලකාගන්න පුළුවන්. යම් සකස්වීම, අරඹුණු, ක්‍රියා දමයන්, ක්‍රියා පටිපාටියක් කියන අදහසින්. එවැන්නක් තිබෙනවානම් ඒ හැම එකක්ම අර නොමගට යන්නේ මුල වැරදුණ නිසා, සම්මාදිට්ඨිය වැරදුණ නිසා. ඊළඟට දක්වනවා එක්තරා උපමාවක්. බුදුපියාණන් වහන්සේ සමහරවිට උපමාව කලින් දක්වලා ඊළඟට ධර්ම කොටස. සමහරවිට ධර්ම කොට්ඨාසය කලින් පෙන්වුම් කරලා ඊළඟට උපමාව දක්වනවා.

ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ වදාරනවා, 'යම් සේ මහණෙනි, කොහොඹ ඇටයක්, කරවිල ඇටයක්, තිත්ත ලබු ඇටයක්, තෙත් පොළොවක තැන්පත් කළහම ඒකට යම් පෘථිවි සාරයක් උරාගන්නවානම්, දිය සීරාවක් උරාගන්නවානම් ඒ හැම එකක්ම තිත්ත එලයක් ලබාදෙනවා. මොකද ඒකට හේතුව අර බීජය නරකයි - බීජය තිත්ත එලයක් ලබාදෙන ස්වභාවයයි. ඒක නිසා මිථ්‍යා දෘෂ්ටියෙන් පටන් ගත්තු අර සියලුම අංගවල ප්‍රතිඵලය, අවසානයේ වචන, ක්‍රියා, සිතීවිලි පමණක් නෙවෙයි අන්න අර කියාපු චේතනා, ප්‍රාර්ථනා, ප්‍රණීධි, සංස්කාර හැම එකක්ම නරක පැත්තට යනවා. තිත්ත කටුක එලයක් ලබාදෙනවා. ඒ නරක පැත්ත කියලා ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ අනිත් පැත්තත් ප්‍රකාශ කරනවා. මේ පින්වතුන්ට පහසුවෙන්

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

සලකාගන්න පුළුවන් අමුතුවෙන් නොකිව්වත් යම් කෙනෙක් සම්මාදිට්ඨියෙන් පටන්ගත්තොත් සම්මා සංකප්ප, සම්මා වාචා, සම්මා කම්මන්ත, සම්මා ආජීව, සම්මා වායාම, සම්මා සති, සම්මා සමාධි, සම්මා ඤාණ, සම්මා විමුක්ති කියලා අංග දහයෙන්ම පෙන්නුම් කරන්නේ - ඒ පුද්ගලයා කරන යම් කාය කර්මයක් තියෙනවානම්, වාග් කර්මයක් තියෙනවානම්, මනෝ කර්මයක් වේනම්, ඒ ඔක්කොම සම්මා. ඒ ඔක්කොම හොඳ පැත්ත බවයි.

ඒ වගේම ඒ තැනැත්තාගේ යම් චේතනාවක්, ප්‍රාර්ථනාවක්, ප්‍රණීධියක්, සංස්කාර කොටසක් තියෙනවානම්, සංස්කාරයේ ක්‍රියාදමයන් තියෙනවානම් ඒ හැම එකක්ම හොඳ පැත්තට, හොඳ විපාක ගෙන දෙනවා. ඒකට දක්වන උපමාව තමයි යම් සේ උක් බීජයක් හෝ හැල් බීජයක් හෝ මිදි බීජයක් හෝ තෙත් පොළොවේ තැන්පත් කළහම ඒකෙන් හටගන්න එලය මිහිරි, මධුර එලයක් වෙනවා. අන්න ඒ වගේ තමයි අර දෘෂ්ටිය හරි ගියොත් ඔන්න ඔය විදියේ දෙයක් වෙන්නේ. ඉතින් මේක තුළින් අපි තේරුම්ගන්නවා ඔය ආර්යඅෂ්ටාංගික මාර්ගය කොයිතරම් පුදුම දෙයක්ද කියලා. දෘෂ්ටියෙන් පටන්ගෙන, සාමාන්‍යයෙන් ඒක සම්මා සමාධියෙන් ඉවර වෙන්නේ - සම්මා සමාධිය ළඟට ඇතැම් තැන්වල තියෙනවා සම්මා සමාධිය පිහිටකරගෙන ඊළඟට ඇතිකරගන්න සම්මා ඤාණය තුළින් තමයි කෙනෙක් සම්මා විමුක්තිය ලබන්නේ. අංග දහයක් හැටියටත් දක්වනවා. එතකොට ඒකමයි මෙතන මතුකරලා දීලා තියෙන්නේ. ඒ කොයිවත් මිථ්‍යානම් මිථ්‍යා එලය - නරක, කටුක පැත්ත එන්නේ - සම්මා නම් යහපත් ප්‍රතිඵල.

මේ ආර්යඅෂ්ටාංගික මාර්ගයේම වැදගත්කම පෙන්නුම් කරන මහපුදුම දේශනාවක් බුදුපියාණන් වහන්සේ තවත් අවස්ථාවක සංඝයාවහන්සේලාට වදලා. 'මහණෙනි, ඔය පින් කෝප, සෙම් කෝප, වාත කෝප එහෙම ඇතිවුණහම වෙදවරු විරේක බෙහෙත් දෙනවා. විරේචනයක් දෙනවා. මහණෙනි, එහෙම විරේචනත් තියෙනවා. මම ඒවා නැතෙයි කියලා කියන්නේ නෑ. වෙද්දු ඒ තුන් දෙස් කිපීමට දෙන විරේක බෙහෙත් හරියන්නත් පුළුවන්, වරදින්නත් පුළුවන්. නමුත් මහණෙනි, මම දෙනවා ආර්ය විරේකයක්. මම නුඹලාට දේශනා කරනවා ආර්ය විරේකයක්. ඒක හරියනවාමයි. වරදින්නේ නෑ. මොකක්ද ඒ ආර්ය විරේකය?' ඔන්න ඊළඟට විග්‍රහ කරනවා.

‘මහණෙනි, සමාසක් දෘෂ්ටිය ඇතිකරගත්තු පුද්ගලයාගේ ඒ සමාසක් දෘෂ්ටිය ඇතිකරගැනීමේ ශක්තිය තුළින්ම මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය විරේක වෙනවා. මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය හා සම්බන්ධ යම්තාක් පාපක අකුසලධර්ම තියෙනවානම් ඒ හැම එකක්ම විරේක වෙලා යනවා. සමාසක් දෘෂ්ටියට අදාල කුසල් ධර්ම වැඩෙනවා. ඊළඟට සමාසක් සංකල්පය ඇති පුද්ගලයා තුළ ඒ සමාසක් සංකල්ප ශක්තිය තුළින් - ඒ සිතූම පැතූම තුළින් මිච්ඡා සංකල්ප විරේක වෙනවා. මිථ්‍යා සංකල්ප නිසා යම්තාක් අකුසලධර්ම ඇතිවෙනවානම් ඒවත් විරේක වෙලා යනවා. සමාසක් සංකල්පයෙන් යම්තාක් හොඳ දේවල් ඇතිවෙනවානම් ඒවා තුළින් භාවනාව වශයෙන් ඒ වර්ධනය ඇතිවෙනවා. ඒ කියන්නේ හොඳ පැත්ත. ආනිශංස. එතනත් දහසක්ම දක්වනවා. සමාසක් විමුක්තිය දක්වාම. ඒ හැම එකකම පෙන්නුම් කරන්නේ මිච්ඡා විමුක්තිය නැති වෙනවා, අනිත් පැත්තට මිච්ඡා විමුක්තිය හා සම්බන්ධ සියළුම පාපක අකුසලධර්ම ආදියත් ඒ එකක්ම නැතිවෙලා යනවා. ඔන්න විරේක බෙහෙත - බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ආර්ය විරේකය.

එතනින් නවතින්නේ නෑ. ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ වමනෙ බෙහෙතකුත් දෙනවා. ඒකත් අර විදියටයි පටන්ගන්නේ. ‘මහණෙනි ඔය වෙද්දු පින් කෝපවලට, සෙම් කෝපවලට, වාත කෝපවලට වමන ක්‍රමයක් දෙනවා’. දන්නවනේ දන් උඩින් හරි පහළින් හරි යන එක යන්න එපාය. ඉතින් සම්භරුන්ට වමනයෙන් ගලවලා යන්නත් බෙහෙත් දෙනවා. ‘එහෙම වමන ක්‍රමයකුත් තියෙනවා මහණෙනි. මං ඒක නැතෙයි කියන්නේ නෑ. නමුත් මහණෙනි මම දෙනවා වමනෙ බෙහෙතක්. ආර්ය වමනයක්. අර වමන බෙහෙත වරදින්නත් පුළුවන් හරියන්නත් පුළුවන්. මේක වරදින්නේ නෑ. නොවරදින ආර්ය වමනයක්. මොකක්ද?’ ඒකත් අර විදියටයි ඊළඟට විග්‍රහ කරන්නේ. සමාසක් දෘෂ්ටිය ඇති, සමාසක් දෘෂ්ටිය හරියට පිහිටුවාගත් පුද්ගලයා තුළ මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය වමනය වෙනවා. එයාට මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය වමනෙ කරන්න වෙනවා. මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය හා සම්බන්ධ යම්තාක් පාපක අකුසලධර්ම තිබෙනවානම් ඒවාත් වමනෙ යනවා. ඊළඟට ගුණ පැත්ත කියනවා. සමාසක් දෘෂ්ටිය නිසා යම්තාක් කුසල් ධර්ම තියෙනවානම් ඒවා වැඩෙනවා ඒක තුළින්. සම්මා සංකල්පය ඇතිකරගත්තු පුද්ගලයා තුළ මිච්ඡා සංකල්ප වමනය වෙනවා. මිථ්‍යා සංකල්පය හා සම්බන්ධ යම්තාක් පාපක අකුසලධර්ම තිබෙනවානම් ඒවාත් වමනයට යන්න වෙනවා. සමාසක් සංකල්පයට අදාල ගුණ පකෂය, සෞඛ්‍යයට අදාල ටික එකතුවෙනවා.

ඉතින් ඔය විදියට තේරුම්ගන්න පුලුවන් අර දහය දක්වාම. ඔය විදියට බුදුපියාණන් වහන්සේ හිත් කාවදින විදියට එක එකක් අරගෙන පෙන්නවා සම්මාදිට්ඨියත්, මිච්ඡා දිට්ඨියත් අතර වෙනස. බුදුපියාණන් වහන්සේ තමන්වහන්සේම හඳුන්වා දුන්නා අනුත්තරෝ භිසකෝ සලකනෝ කියලා. එහෙම හැදින්වුවේ මොකද, අනුත්තර කියන එක දන්නවා උත්තරීතර බව. භිසක කියලා කියන්නෙ හෙසස්. භිසග් වෛද්‍ය කියලා කියන්නේ දන් ඒක බොහෝ දෙනා කායික වෛද්‍ය කියලා පාවිච්චි කරනවා. සමහර වචන දූන් අභාවයට ගිහිල්ලා. අතීතයේ එහෙම අයට කියනවා භිසග් වෛද්‍ය. ශල්‍ය වෛද්‍ය කියලා වෙනම කොටසක් ඉන්නවා. භිසග් වෛද්‍ය කියලා කියන්නේ බෙහෙත් දීලා හොඳ කරනවා. ශල්‍ය වෛද්‍ය කපලා කොටලා හොඳ කරන එක්කෙනා. එතකොට මෙතන බුදුපියාණන් වහන්සේ භිසග් වෛද්‍යයෙක් හැටියටයි මේ කතා කරන්නෙ - විරේක බෙහෙත් දෙනවා, වමනෙ බෙහෙත් දෙනවා ඒ විදියට. අර උත්තරීතර නොවන වෙද්දු දෙන ඒවා වරදිනවා. අනුත්තර බුදුපියාණන් වහන්සේ දෙන මේ විරේකය, මේ වමනය වරදින්නෙ නෑ. ආර්ය වමනයක්, ආර්ය විරේකයක්. ආර්ය වමනයක් කියලා ප්‍රකාශ කළේ ඒ විදියටයි.

ඇත්ත වශයෙන්ම අපි නිරන්තරයෙන් සිහියට නඟාගතයුතු කර්මය පිළිබඳව, බුද්ධදේශනාවේ එන වටිනාම කියමනක් තිබෙනවා. මේ පින්වතුනුත් අහලා පුරුදු වැදගත් වචන ටිකක් සඳහන් වෙනවා. කම්මස්සකා කම්මද්‍යාද කම්මයොනි කම්මබ්ඤ්ඤා කම්මපටිසරණා කියලා. ඒ එක එකක්ම හරි වැදගත් වෙනවා. කම්මස්සකා කියලා කියන්නේ තමන්ට අයිති දේ කර්මයයි. වෙන ඔය තමන් අයිති කරගෙන තියෙන දේපළ ආදිය නොවෙයි. නියම වශයෙන් සංසාරයේ තමන්ට අයිති වෙන්නෙ කර්මයයි. ඊළඟට කම්මද්‍යාද, මව්පියෝ දරුවන්ට නොයෙකුත් ද්‍යාද දෙනවා. ඒවා දරුවන්ට අරගෙන යන්න බෑ. දරුවෝ අරන් යන්නෙ තමන් කරපු කර්මයමයි. කම්මයොනි, මේ අපේ උත්පත්තිය ඇතිවුණේ කර්මයෙන්. යෝනි කියන වචනය දැමීමේ ප්‍රභවය කියන අදහසින්. අපි නැවත උපදින්නෙත් ඒ අපේ කර්මානුරූපවයි. අපේ නියම යාලුවා, නියම බඤ්ඤාවරයා, නියම නෑයා කර්මයයි. නියම නෑයා කර්මයයි කිව්වට අර අපි දන් කලින් කියාපු ගාථාව අනුව ඒ හොඳ කර්මය තමයි තමන්ගේ නියම නෑයා. නරක කර්මය කළොත් තමන්ගේ වෛරකාරයා එහෙම නැත්නම් සතුරා කියලා ගන්න වෙන්නෙ. ඉතින් කොහොම නමුත් අර බඤ්ඤාව, ඤාතිකය එතන තියෙනවා, කම්මබ්ඤ්ඤා. ඊළඟට කම්ම පටිසරණා. තමන්ගේ

පිහිට, තමන්ට පිහිට හැටියට තියෙන්නෙ මේ සංසාරයේ කර්මයමයි. ඒ කාරණය අපි නිතර මතක් කරගන්න ඕනෙ. කම්මසසකතා සම්මාදිට්ඨියට අනුව ඇතැම් කෙනෙක් මේ කාලේ ඔය නාස්තික දෘෂ්ටියට යන්නෙ ඔන්න ඔය විදියේ දේවල් ගැන නොතැකීම නිසයි. මමය, මාගේය කියන හැඟීම තුළ ජීවිතය ගෙවන සංසාරගත සාමාන්‍ය මනුෂ්‍යයාට බලපාන ධර්මතාවක් මෙතන බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කලේ. එයාට අයිති දෙයක් තියෙනවානම් ඒ තමන් කරන කම්මයමයි. එතකොට ඒකට පදනම තමයි සම්මාදිට්ඨිය තුළ තියෙන්නෙ.

ඒ සම්මාදිට්ඨිය දස වස්තුක හැටියට දක්වනවා - කාරණා දහයක් හැටියට. කෙටියෙන් සලකාගත්තොත් ඔය දූන මාන ආදියේ ආනිශංස විපාක තියෙනවා. ඊළඟට මෙලොවක් ඇත, පරලොවක් ඇත කියලා කියන්නෙ මෙලෝ පරලෝ හේදයක්. සමහරු හිතන්නේ මෙතනින් ඉවරයි කියලා. සංසාර ජීවිත පැවැත්මේ මෙලෝ පරලෝ හේදයක් තිබෙනවා. මෙලොවක් සහ පරලොවක් ගැන හිතන්න වෙනවා. මවෙක් ඇත පියෙක් ඇත කියලා කියන්නේ මවිපියන්ට සැලකීමේ උපස්ථාන කිරීමේ ආනිශංස ඇත කියන එකයි. ඒ වගේම හොඳ කම්, නරක කම්වල විපාක ආනිශංස ඇත. ඒකත් විශ්වාස කරන්න වෙනවා ප්‍රස්තුතයක් හැටියට. පිළිගත්තු දෙයක් හැටියට. ඊළඟට ඒ වගේම තමයි ලෝකයේ ඉන්නවා මේ ලෝකය ගැන හරියට අවබෝධයක් ඇති ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයින්. අපට වඩා නුවණැස දියුණු කළ අභිඥ ආදිය ලබාගත්තු උත්තමයන් සිටිනවා කියන කාරණයත්, තමන් තේරුම්ගන්න ඕන. ඔන්න ඔය විදියේ ප්‍රස්තුත රාශියක් උඩයි හොඳ කම් සහ නරක කම් පිළිබඳ ඒ මතය බුදුපියාණන් වහන්සේ ඉදිරිපත් කරන්නෙ. ඒ දස වස්තුක සම්මාදිට්ඨිය නැත්නම් අර කුසල් අකුසල් පින් පවි ගැන තැකීමක් නොකර කැමති හැටියට ජීවත්වෙන්න බලනවා. මනුෂ්‍යයින් පහසුවට කරන්නෙ ඒකයි. දූන් ඒ විදියේ නාස්තික දෘෂ්ටියක් තමයි ලෝකයේ දකින්න ලැබෙන්නෙ පහසුවට. ඒවාට විපාකත් ඒ වගේම තියෙනවා. ඒවාත් විදින්න වෙනවා. ඉතින් ඔන්න ඕකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ අපට නිරන්තරයෙන්ම මේ ධර්මතාව මතක් කරලා දෙන්නේ. බුදුපියාණන්ටවත් මේකෙන් බේරෙන්න බෑ. රහතත්වහන්සේලාටවත් බේරෙන්න බෑ. මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් අහලා ඇති ඒක.

දූන් අපට හිතාගන්න පුළුවන් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ඒ බුද්ධ ශක්තිය අනුව දෙවිදත් පෙරලූ ගල, ඒක පිළිගන්න ගල් දෙකක් ආවා. ඒ

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

පතුරට බුදුපියාණන් වහන්සේගේ පතුල කැපුණා. ඒ ගල් පතුරට පතුල කැපිලා බරපතල වේදනා ඇතිවුණා. ජීවක වෙදණන්ගෙන් බෙහෙත් ගන්නන් සිද්ධවුණා. මොකක් නමුත් කමියක් නිසයි. ඊළඟට කවුරුත් හොඳට අහලා තියෙන එකක් තමයි මුගලන් මහරහතන්වහන්සේ අවචර මහා පුදුම විදියේ අභිඥ ශක්තීන්, සෘද්ධි ප්‍රාතිහාර්ය පවා පෙන්වමින්, බුන්ම ලෝකවලට පවා යමින්, දිව්‍යලෝකවලට පවා යමින් ඒ විදියට මහාආශ්චර්යවත් දේවල් කළත් අතීතයේ මවිපියන් මැරූ පාපකර්මය මතු වූ අවස්ථාවේ, කමී වක්‍රය පෙරලිලා ආපු අවස්ථාවේ උන්වහන්සේටත් බැරවුණා එයින් ගැලවෙන්න. අවස්ථා දෙකකදී තමන්ගේ ධ්‍යාන ශක්තීන් තුළින්, සෘද්ධි ශක්තීන් තුළින් පන්සියස් සොරුන්ගෙන් බේරිලා යන්න බැලුවා. තුන්වෙනි අවස්ථාවේ තේරුම්ගන්නා කමී ආකර්ෂණය දැඩි බව.

කමී ආකර්ෂණය කියලා දෙයක් තියෙනවා පින්වතුනි, ඒක ලෝකයා දන්නේ නෑ. භෞතික ආකල්පයෙන් මේවා තේරුම්ගන්නයි බොහෝ දෙනා උත්සාහ කරන්නේ. ඒවාට අහු නොවෙන කොටසුත් තියෙනවා. ඔය කමී ආකර්ෂණ කියන්නෙන් ඒකයි. මේ ඇතුළත තියෙන්නෙන් ධාතු හතර. පිට තියෙන්නෙන් ධාතු හතර. නමුත් මේ ඇතුළත තියෙන ධාතු හතර තණ්හාව අවිද්‍යාව තුළින් දැඩිව ගත්තු පුද්ගලයා ඇතිකරගන්න විත්ත ශක්තිය - වේතනා, සංස්කාර ආදියෙන් දැක්වෙන ඒ විත්ත ශක්තිය කොයිතරම් බලගතුද කියතොත් බාහිරව තියෙන ධාතු හතරත් ඒකට අවනත වෙනවා, ඒකට නතු වෙනවා. එතකොට අර බාහිර අපි හදිසි අනතුරු කියලා කියන දේවල් මහාආශ්චර්යවත් විදියට සමහරවිට සිද්ධවෙන්නේ. සමහරු බේරෙනවා. සමහරු ඒ විපතට වෙලාව එනකොට එතනට ඇදීලා එනවා. ආකර්ෂණයක් වෙනවා. එවැනි සිද්ධි ජාතක කථාවල පවා තිබෙනවා දැන් මේ කාලෙන් එබඳු දේවල් කොතෙකුත් සිද්ධවෙනවා. සමහරවිට මහාබරපතල පාප කමීයක් කරනවා. ඒ තැනැත්තා දන්නේ නෑ ඒක පාප කමීයක් බවවත්. සමහරවිට හෙතෙයක් පාත් වෙලා ඒ පුද්ගලයා අර කියාපු ආකාරයටම මරණයට පත්වෙනවා. ඒ කොතෙකුත් දේවල් සමාජයේ හැඟවුණු සත්‍යය දේවල් තිබෙනවා. අනුමාන වශයෙන්වත් හිතාගන්න පුළුවනි කමී ආකර්ෂණය කියලා දෙයක් තියෙන බව.

ඇතැම් ශාස්තෘන් කමීය පිළිබඳ අධ්‍යාල අවබෝධයක් ඇති, ඒ කියන්නේ දිවැස තිබෙනවා, නමුත් සම්පූර්ණ කමීය පිළිබඳව

නොපෙනෙන අය වැරදි නිගමන පවා ගන්නවා කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා. මෙහෙම විස්තර කෙරෙනවා. යම්කිසි කෙනෙක් පාප කම් කරමින් සිටිනවා. ඒ තැනැත්තා අපි බලාපොරොත්තු වෙන්නෙ අපායට යයි කියලා. නමුත් අර ශාස්තෘවරයාට ජේනවා සුගති තත්ත්වයට ගිහිල්ලා උපදිනවා දිව්‍යලෝකයේ. එතකොට ඒ තැනැත්තා කල්පනා කරනවා 'එහෙමනම් මේ කම්යේ විපාකයක් නැත. ඒ බව මට ජේනවා'. බුදුපියාණන් වහන්සේ කියනවා එයාට ඒ අඩාලව පෙනුණාට ඒ පාප කම්යේ විපාක යම්කිසි අවස්ථාවක එනවා. අරක සිද්ධවුණේ මොකද? එක්කො ආසන්න සිත. මැරෙණ වෙලාවෙ හොඳ දෙයක් මතුවුණා. එහෙමත් නැත්නම් අර පාප කම්යට වඩා බලගතු කුසල කම්යක් ඒ අවස්ථාවේ ඉදිරිපත් වෙලායි මේ උත්පත්තිය ලැබුවේ. නමුත් අර කරපු පාප කම්වල විපාකත් යම්කිසි අවස්ථාවක ඇතිවෙනවා. ඒ අවස්ථාව ඇතැම්විට වචන තුනකින් දක්වනවා. ඇතැම් කම් දිට්ඨධම්ම වේදනීයයි. මෙලොවම විපාක දෙනවා. තවත් කොටසක් ඊළඟ ආත්මේ විපාක දෙනවා උත්පත්තියකුත් ලබා දීලා. තවත් කම් නොයෙකුත් ආත්මවල නොයෙකුත් ආකාරයට විපාක දෙමින් දිගින් දිගටම යනවා. ඔන්න ඔය විදියේ තත්ත්වයක් සංසාරයේ තියෙනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේට ඒවා පිළිබඳව පැහැදිලි අවබෝධයක් තිබුණ නිසා අර අනිත් ශාස්තෘන් වගේ ඒවා පිළිබඳව අන්තගාමී නිගමන ගත්තෙ නෑ. එබඳු අවස්ථාවල තේරුම්ගත්තා ඒ විදියේ දේවල් සිද්ධවෙන්නෙ පාප කම්වල විපාක නැති නිසා නෙවෙයි නමුත් යම්කිසි විශේෂ කාරණයක් මතු වීම නිසයි ඒ තැනැත්තාට එක පාරටම විපාක නුදුන්නෙ.

ඉතින් ඒ කාරණයන් ධම්මපද ගාථාවකම එක් අවස්ථාවක බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා

න හි පාපං කතං කමමං - සජ්ජු ඛීරං ව මුච්චති
 ඩහන්තං බාලමනෙති - භසමච්ඡන්තො ව පාවකො

කරන ලද පාපකර්මය හරියට අර එළඳෙනගෙන් කිරි දෙවිනකොට එක පාරටම කිරි එළියට එන්නා වගේ විපාක දෙන්නෙ නැත. ඒ වෙනුවට කොහොමද ඒක විපාක දෙන්නෙ? ඩහන්තං බාලමනෙති, ඒ බාල පුරුෂයා, ඒ මෝඩ පුද්ගලයා පසුපස එනවාය කම්ය හරියට අළු යට තියෙන ගිනි පුපුරු වගේ.

මේ ගාථාව ඔය අටුවාව ආදී ඇතැම් තැන්වල ටිකක් වෙනස් විදියට, වැරදි ආකාරයකට තෝරනවා. මේ උපමාව පවා වැරදියටයි තෝරන්නේ. නමුත් අපට කියන්න වෙනවා - අටුවා ආදියේ වහා කිරි මිදීමක් ගැන කතන්දරයක් එනවා - නමුත් මෙතන අපට ගන්න වෙන්නේ පාපකර්මය වහා විපාක දෙන්නේ නෑ, ඒ තන පුඩුවකින් හරි බුරුලකින් හරි එක පාරටම කිරි එළියට එන්නා වගේ. ඒ වෙනුවට අළු යට ගිනි පුපුරක් වගේ දවමින් තමා පසුපස යනවා. අන්න ඒකයි එතන කියන්නේ.

ඇතැම් කම් විපාක එක පාරටම බලාපොරොත්තු වියයුතු නෑ. විශේෂයෙන්ම කාර විදියට කරපු කම් දිට්ඨදම්ම වේදනීය වශයෙනුත් විදින්න වෙනවා. නමුත් ඇතැම් කම්, ඒ පුද්ගලයාගේ උත්පත්තිය ලබාදුන්න කමිය බොහොම ශක්තිමත්නම් ඒවා පෙන්නුම් කරන්නේ නෑ මේ ජීවිතය තුළ. ඒකයි ඔය දැන් බොහෝ දෙනා තර්කවලට ඉදිරිපත් කරන්නේ 'අපි මේ හොඳට ධාර්මිකව ජීවත්වෙනවා සිල් සමාදන් වෙලා පන්සිල් රකිමින්. කෝ අපට? අපට මොකක්වත් නෑ. අන්න අර විදියට සතුන් මරාගෙන කාගෙන හොරකම් කරගෙන සිටින අයට කදිමට හරියනවා' කියලා ඔය වැරදි මතයක් ගන්නේ අන්න අර කාරණය නිසා. පින්වතුනි, ඔය අළු යට ගිනි පුපුරු උපමාවේ හුඟක් කාරණා තියෙනවා. අළු යට ගිනි පුපුරු තියෙනකොට ඕක උඩ ඉඳගෙන ඉන්න පුළුවන්. ටික වෙලාවක් යනකොට රස්නේ දූනෙනවා. තව ටික වෙලාවක් යනකොට නැගිටින්න හිතෙන තරමට දූනෙනවා. නොනැගිටි හිටියොත් සමහරවිට ඒ පැත්ත දූවිලත් යන්න ඉඩ තියෙනවා. ඒ වගේ දෙයක් තමයි මේ පාප කමිය. ඉස්සෙල්ලම පසුතැවෙනවා. අන්න තැවිල්ල පටන්ගන්න තැන. පාප කමිය කළ වෙලාවේ ඉඳලා පසුතැවෙනවා. මොකද පසුතැවෙන්නේ? තමන්ගේ හිත දන්නා නිසා. ලෝකේ කොතෙකුත් අබිරහස් දේවල් තියෙනවා මේ පින්වතුන් දන්නවා. මහාඝාතන, ඔය පොලිස් පරීක්ෂණ කරලා බොහොම අමාරුවෙන් සොයාගන්නවා. සමහර ඒවා කොයිතරම් සියුම් අන්දමට සිදු කරනවද? ඒ සියුම් සැලැස්ම තමයි අන්න අතන මිච්ඡා පණිහිත කියලා කියන්නේ. මිච්ඡා පණිහිත කියලා කියන්නේ අර කියාපු සියුම් සැලැස්ම.

බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා මෝඩයාට ලැබෙන ප්‍රඥවත් එයාගේ විනාශයටයි කියලා. ඒ වගේ ඇතැම් භයානක අපරාධකරුවන්ට තියෙනවා පුදුම විදියේ බුද්ධියක්. ඒ බුද්ධිය තුළින්

ලොකු සැලැස්මක්, කුමන්ත්‍රණ, කපටිකම් ආදියෙන් මහාභයානක ඝාතන භොරකම් කරනවා කාටවත් අල්ලගන්න බෑ. රහස් පොලිසියටවත් අල්ලගන්න බැරි තරම්. ඒ අයත් හිතනවා, ලෝකෙටත් පේන්නෙ ඒ අය හරි දකෂයින් හැටියට. නමුත් එක්කෙනෙක් දන්නවා. කවුද ඒ? එක්කෙනෙක් දන්නවා - තමන්. ඒකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ,

නතී ලොකෙ රහො නාම - පාපකං මං පමුක්කිතො
අත්තා තෙ පුරිස ජානාහි - සචං වා යදිවා මුසා

පාපකර්ම කරන කෙනාට ලෝකයේ රහසක් කියලා දෙයක් නැත. අත්තා තෙ පුරිස ජානාහි එනන බුදුපියාණන් වහන්සේ අර පුද්ගලයාට ඉස්සරහටම ගිහිල්ලා කියන්නා වගේ 'මිනිහෝ නුඹ දන්නවා', අත්තා තෙ පුරිස ජානාහි, සචං වා යදිවා මුසා, 'මය කියන්නේ ඇත්තද නැත්තද' කියලා. එතකොට දක්ෂ නීතීඥයින් යොදලා නොයෙකුත් කුට උපක්‍රම යොදලා, සාක්ෂි පගාව ආදී ඒ දේ වලින් වහලා, එහෙම නැත්නම් බියගැන්වීම් වලින්, තැතිගැන්වීම් වලින් ඒ කොයි විදියට හෝ සාක්ෂිත් වහලා නඩුවෙන් ජයගත්තත්, හෘදය සාක්ෂිය අනුව කම් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ තමන්ට විපාක දණ්ඩන විදින්න වෙනවා. ඕකයි තත්ත්වය. එතකොට අන්න ඒ හෘදය සාක්ෂිය කාටවත් වළක්වන්න බෑ. ඒක තමයි ඊළඟට රැට නිදගන්න බැරිවෙන්නෙ. ඊළඟට ඒ පුද්ගලයාගේ අර අපි කලින් සඳහන් කළ තැවිල්ලට ඉස්සෙල්ලම ගොදුරු වෙන්නෙ තමන්ගෙ ශරීරයේ තියෙන ධාතු හතරයි. වාත කෝප, සෙම් කෝප. තව නොයෙකුත් විදියේ දේවල්, දූවිලි, තැවිලි, කැසිලි, බිබිලි මතු වෙලා තුවාල වෙලා ඊළඟට අන්තිමට රෝහල්වල ලගින්න වෙනවා. දෙස්තරලටවත් භොයාගන්න බෑ. ඒ දෙස්තරලට සොයාගන්න බැරි නිදනය අන්න බුදුපියාණන් වහන්සේ පෙන්නවා. ඒ තමයි මිච්ඡා පණ්හිත සිත. වැරදියට පිහිටුවාගත්තු සිත.

එතකොට අර විදියේ කුටෝපක්‍රම වලින් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණත් රවට්ටලා ලෝකයත් රවට්ටලා ඝාතන, භොරකම් ආදිය කළොත් ඒ අනිත් සාක්ෂි නැවැත්කුවත් අර එක සාක්ෂියක් නවත්වන්න බෑ, හෘදය සාක්ෂි නවත්වන්න බෑ. ඒ වගේම ඒකෙ විපාක, දඬුවම තමන්ම විදිනවා. එබඳු අයගේ ජීවිතය අවසාන වන්නේ ඇත්ත වශයෙන්ම මහාභයානක අන්දමට, ශෝකී අන්දමට, දුක් වේදනා මධ්‍යයේ. සමහරවිට ඒ වෙලාවේ කියවනවා කැගහනවා, අපි මේ මේ විදියට කළා මනුෂ්‍යයින් මැරීම

පිළිබඳව පමණක් නොවෙයි පින්වතුනි, තිරිසනුන් මැරීම පිළිබඳවත් - ඒ රස තෘෂ්ණාව ජයගන්න, රස තෘෂ්ණාව සන්තර්පණය කරන්න අසරණ තිරිසනුන් දවසකට කොයිතරම් මරණයට පත්වෙනවාද කියලා මේ පින්වතුන් දන්නවා. ඒවාට යොදන උපක්‍රම සමහරවිට ඇඟ හිරිවැටෙන විදියේ මහපුදුම උපක්‍රම, මොකද අර අමු මසට ඒ තරම් ලොල්. මිනිසා තුළ සිටින යකා, යක්‍ෂයා, තිරිසනා කොයිතරම් බලගතුද කියනොත් ඔය කඩසාප්පුවල තියෙන පරණ මස්වලට කැමති නෑ. කවුරුවත් පරණ එළවළු ගන්න කැමති නැතුවා වගේ - දවස් ගානකට කලින් මරපු සතෙක් ආහාරයට ගන්න කැමති නෑ. එදිනෙද ඉක්මනින්ම, මේ ළඟදීම මරපු සතෙකුගේ මසට තමයි කැමති. සමහරවිට සතා තමා ඉදිරියට ගෙනල්ලා මරලා එතෙන්දීම අනුභව කරනවා. අර හැදි ගැරුප්පුවල වෙනස විතරයි තියෙන්නේ ඒ පුද්ගලයා සතෙක් නොවන බව පෙන්නුම් කරන්න. නමුත් ඇතුළත සිටින අර යක්‍ෂයා, එහෙම නැත්නම් තිරිසනා තමයි ඒ විදියට ඒ කාරතර ඝාතන කරන්නේ. එයින් ඒ ශරීරය වැඩුණත් ප්‍රතිඵලය අර කියාපු ලෙඩ, මානසික ලෙඩ එතනම පටන්ගන්නවා. ඊළඟට ඒකේ ප්‍රතිඵලයක් හැටියට කායික ලෙඩත් පටන්ගන්නවා. ඒක තුළින් ඉස්සෙල්ලා පසුතැවිල්ල, ඊළඟට ශරීරයේ දූවිල්ල, දූවිලි තැවිලි. ඊළඟට එතනින් ගියාට පස්සේ අපායේ දූවෙන්න ගිනිදූල් ලැස්තිවෙලා ඉන්නවා. එතැන ගිනිදූල් බලාගෙන ඉන්නවා. දැන් ගිනිකඳු තියෙන බව අපි දන්නවා. ඒ වගේම මේ කාලයේ ගණන් ගත්තේ නැතත් පොළොව පලාගෙන ගිනි ඇවිලිලා එහෙම අපායට ඇදගෙන යන කතන්දරත් තියෙනවා. ඒ වගේම උඩින් එන ඒවා තමයි අර හෙන ගෙඩි කියන ජාතිය.

අපි පැහැදිලි කළ විදියට මෙතන තියෙන්නේ ධාතු හතර. පිට තියෙන්නේ ධාතු හතර. ඔය දෙන්නගේ නෑ කමක් තියෙනවා, යාළුකමක් තියෙනවා. ඒක ක්‍රියාත්මක වෙන්නේ අන්න අර කම් යන්ත්‍රය තුළින්. ඇත්ත වශයෙන්ම සමහර අතීත පොත්වල, යන්ත්‍ර ගැන අවබෝධයක් නැති කාලේ අතීත ආචාර්යවරු 'කම්මයනෙන යනතියෝ', කම් යන්ත්‍රයක් හැටියට සැලකුවා. ඒ තරම් පුදුම දෙයක් මේ කම් යන්ත්‍රය එක - බුද්ධ ඤාණයට පමණක් වැටහෙන මහා පුදුම දෙයක්. අපට වුණත් ඒකේ ඇතුළත හරියාකාර පෙනෙන්නේ නෑ. ඒකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ මුළු මහත් සංසාරයම 'තනනාපුටකජානා' 'මුඤ්ජපබ්බතභුතා' ආදී නොයෙක් වචන වලින් පෙන්නුම් කරන්නේ - මේක එහෙම පිටින්ම අවුල්වුණ නූල් කැරැල්ලක් වගේ බේරගන්න බැරි

දෙයක්. කම්යයි විපාකයයි ඔක්කොම පටලවිලා. මොකද ඒකට හේතුව? ඔන්න අපි හිතමු අපට කම් විපාක හැටියට අර විදියේ, කෙනෙකුගෙන් හානියක් පැමිණියා. හොරකමක් හරි එහෙම නැත්නම් ශරීර පීඩාවක් හරි ඇතිවුණා. ඒ වෙලාවේ අපට අපේ කර්මය පේන්නෙ නෑ. අපිම ඒක කරගත්තු බව පේන්නෙ නෑ. අර පුද්ගලයා අපට ඒකට උපකරණයක් වුණ බව පේන්නෙ නෑ. ඒ වෙනුවට අපි හිතාගන්නවා මේ නිර්දෝශී මම, ඇයි මට මෙහෙම කළේ? ඊළඟට පලිගන්නවා. අන්න ඒක තුළ දිගට දිගට යනවා. ඒක තමයි අර කම්යේ තිබෙන භයානකකම. නුල් බෝලය අවුල් කරගන්නවා.

නුල් බෝලයක් බලලෙකුට දුන්නොත් මේක බේරලා දෙන්න කියලා, ඌ මොකක්ද කරන්නෙ? ඒ අතට මේ අතට පෙරළලා මේක අවුල් කරගන්නවා. ඒ අවිද්‍යාව නිසා. ඒ වගේමයි මනුෂ්‍යයාත්. කම් වක්‍රයත් මහපුදුම දෙයක්, අතීත ජීවිතයක තරුණ වයසෙ කරපු පාප කම්ය, මේ ජීවිතයේත් කරකැවිලා එනකොට තරුණ කාලයේම සමහරවිට විපාක දෙන්න පුලුවන්. ඒ වගේම කම් වක්‍රය පිළිබඳව කාලයකුත් ධර්මානුකූලව දක්වනවා සමහර තැන්වල. ඒකයි ඔය සමහර කම් හත් දවසක් යනවා ගෙවෙන්න. සමහර ඒවා දහතර, සමහර ඒවා පන්සිය වාර. සමහර ඒවා දහස් වාර, සමහර ඒවා දස දහස් වාර. ඔය විදියට විපාක දෙන මේ කම් වක්‍රයක් තියෙනවා. මේක විඤ්ඤාණයක් තුළ කරකැවෙමින් විපාක දෙනවා. දෑත් මොකක්හරි කරකැවෙන රෝදයකට වැලි ඇටයක් අහුවුණාම ඕක කරකැවෙන වාරයක් පාසා අමුතු සද්දයක් එනවානෙ. ඒ වගේ තමයි මේ විඤ්ඤාණයට වැටුණු පාප කම්ය. අර විදියට ජීවත්වෙනතාක් වක්‍රය කරකැවෙනවා. ඒවා මතක්වෙන වාරයක් පාසා පසුතැවිලි විඳිමින්. ඒ වගේම තමයි ඊළඟට උත්පත්තිය ලැබුවත්. කම් බීජ යම් තැනක පැළවුණානම් ඒක අනුව කටුක විපාක තමන්ට විඳින්න වෙනවා අනන්ත කාලයක් සංසාරයේ.

එතකොට අපට හිතාගන්න පුළුවන් මේ හැම එකකටම මුළු එක පැත්තකින් මිච්ඡා පණිහිත හිත. වැරදියට පිහිටුවාගත්තු සිත. ඒකට උපකාර වෙන්නෙ වැරදි දෘෂ්ටියයි. වැරදි දෘෂ්ටියයි පිටිපස්සෙන් සිටින්නෙ. ඒක නිසා අපි උත්සාහවත් වෙන්න ඕනෙ අන්න ඒ වැරදි දෘෂ්ටි ඉවත් කරලා ජීවිතය පිළිබඳ නිවැරදි ප්‍රස්තුත ඉදිරියට ගැනීමට. බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදළ මේ සංසාරක සත්ත්වයාට මෙලොවක් පරලොවක් තියෙනවා. මවෙක් පියෙක් ඉන්නවා. හොඳ කම් නරක කම්

කියලා දෙකක් තිබෙනවා. සමාජයේ බුද්ධිවාදීන් කියලා කොටසක් සිටිනවා. ඒ අය නිවන් දකින්න කලින්, හිතෙන් තර්කයෙන් නිවන් දැකලා ඉවරයි. එබඳු අයට පින් අවශ්‍ය නෑ. පින් කරනකොට සංසාරයේ හුඟක් කල් ඉන්න වෙනවා. ඒක නිසා පින් ඕනෙන් නෑ. පව්නම් අපි කරන්නෙම නෑනෙ. අපි කාටවත් වරදක් කරන්නෙ නෑනෙ. ඔන්න ඔය විදියට තර්ක ඉදිරිපත් කරන අය සිටිනවා. නමුත් ඒවායින් බේරෙන්න බෑ. බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙනවා අපි අතීතයේ කොයි විදියේ කම් කරලා තිබෙනවාද අපි දන්නෙ නෑ. නමුත් අපට යම් ගැලවිල්ලක් තිබෙනවා. ඒ කරපු කම් හැම එකකටම අපි විපාක විදිය යුතු නෑ අවශ්‍යයෙන්ම. ඒ වෙනුවට දක්වන්නෙ අපි කලින් අවස්ථාවලත් මතක් කළ ගෙදර තියෙන ලුණු කැටය.

ලුණු කැටයේ උපමාවෙන් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වපු කාරණය තුළින් තමයි මේ සත්ත්වයාට කම් වක්‍රය තුළින් යම් සහනයක් මතුකරගන්න පුලුවන් වන්නෙ. ඉස්සෙල්ලා අපි උපමාව දෙමු. බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ ධර්ම කාරණය පළමුවෙන්ම ගැටළුවක් හැටියටම ඉදිරිපත් කරනවා. 'මහණෙනි, එකම ප්‍රමාණයේ පාප කමීයන් කරපු පුද්ගලයෝ දෙන්නෙක් අතුරින් එක්කෙනෙක් ඒ කමීය නිසා නිරයට යනවා. තව කෙනෙක් ඒ කමීයෙන් නිරයට නොගිහිත් මෙලොවම සුළු වශයෙන් ගෙවා දනවා. එතකොට මේක ගැටළුවක්. මේක කමීයේ අසාධාරණත්වයක් වගේ බැලූ බැල්මට පේන්නෙ. එකම විදියේ කමීයක් කළා දෙන්නා. එයින් පළමුවැන්නා නිරයට යනවා. කමීයේ විපාක නිසා, අනිත් එක්කෙනා මෙලොවම ටිකක් යන්නම් ගෙවාදලා බොහොම පහසුවෙන් බේරෙනවා. මොකද මේකට හේතුව? බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා අත්තානො ලොකො අනභිසාරො, ලෝකයට ආරක්ෂකයයි කිවහැකි එක්කෙනෙක් නෑ. ඊෂ්වරයෙක් නෑ. දෙවියන්වහන්සේ කෙනෙක් නෑ. ඇයි මෙහෙම වෙන්නෙ? මේක අසාධාරණද?

ඔන්න ඊළඟට හේතුව දක්වනවා. 'මහණෙනි, අර පළමුවෙන් කියාපු පුද්ගලයා පාප කමීයක් කළා පමණක් නොවෙයි. ඒ පුද්ගලයාගේ ජීවිත පැවැත්ම මෙන්න මේ විදියයි. 'අභාවිත කායො, අභාවිත සීලො, අභාවිත විතො, අභාවිත පඤ්ඤා, පවිතො, අභාවිතො'. ඒ වචන වලින් කියන්නෙ මේ පුද්ගලයා කය දියුණු කරලා නෑ - ඒ කියන්නෙ හැසිරීම දියුණු නෑ. සීලය දියුණු නෑ. සිත දියුණු නෑ. ඊළඟට ප්‍රඥාව නෑ.

බොහොම පටු සිතක් ඇති ඉතාමත්ම පහත් විදියේ පුද්ගලයෙක්. ඒ ගතිය නිසා අර පොඩි පාප කම් වලින් ඒ පුද්ගලයා නිරයටම යනවා. ඊළඟට අනිත් පුද්ගලයා, අර මෙලොවම යන්නම් දිට්ඨධම්මවේදනීය වශයෙන් ගෙවලා බේරෙන තැනැත්තාගේ ජීවිතය ගැන කියනවා. භාවිත කායො, භාවිත සීලො, භාවිත චිත්තො, භාවිත පඤ්ඤා, අප්පමානො, ඔය විදියට වචන යොදනවා. ඒ කියන්නේ ඒ පුද්ගලයාගේ කය, කායික හැසිරීම්, ශීලය, චිත්තය, ප්‍රඥාව ඒවා දියුණුයි. ඒ නිසයි ඒ පුද්ගලයා එයින් බේරෙන්නේ.

මන්න ඊළඟට දෙන උපමාව. ඒ උපමාව අනුව කාටත් තේරුම්ගන්න පුළුවන්. ලුණු කැට දෙකක් තියෙනවා එක සමානයි. එක ලුණු කැටයක් අපි දනවා පොඩි වතුර භාජනයක, හැලියක, පොඩි හට්ටියක. ඔක දිය වුණාට පස්සේ බලනකොට හරි ලුණු රහයි. අනිත් ලුණු කැටය අපි ගිහිල්ලා ගංගා නම් ගඟේ දිය කරනවා. ගඟේ වතුර බලනවා, නෑ ලුණු රහක්. මොකද හේතුව? අර හැලියේ, අර ඇතිලියේ වතුර ටිකයි. ඒක නිසා ලුණු රහ වැඩිය දූනෙනවා. ගංගා නම් ගඟේ වතුර හුගයි. ඒක නිසා දූනෙන්නේ නෑ. දම්මදවත් කියලා නෑ. මන්න ඔය විදියේ ධර්මතාවක් නිසයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නේ මේ බ්‍රහ්මචරිය වාසය - බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන ධර්මමාර්ගය තුළින් විමුක්තියක් ලබන්න පුළුවන් කියලා. ඒ කාරණය නොදන්න ඔය ජෛන ශ්‍රාවකයින්, නිසංශ්ඨයින් කළේ මොකක්ද? ඔවුන්ටත් කමීය පිළිබඳ යම්කිසි අවබෝධයක් තිබුණා. නමුත් අධාල අවබෝධයක් තිබුණේ. ඒක නිසා ඔවුන් කල්පනා කළා අපි අනන්තවත් පාප කම් කරලා තියෙනවා අතීතයේ. දැන් අපට කරන්න තියෙන්නේ කයට දුක් දෙමින් ඒ පාප කම් ගෙවා දන එකයි. උත්සාහ කරලා ගෙවා දනවා. පුළුවන් තරම් දුක් විඳලා කයට වද දීලා එයින් පාප කම් ගෙවාදනවා. අලුත් කම් නොකරන හැටියට ඔය සමහර නිසංශ්ඨයින් ජීවත්වෙන හැටි මේ පින්වතුන් ඉන්දියාවට එහෙම ගියහම දකිනවත් ඇති. වස්ත්‍රත් නැතුව ආහාරත් නැතුව මහපුදුම විදියට ජීවිත ගෙවන්නේ. ඒ අර අන්තගාමී මතය.

ඒ වෙනුවට බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ මෙන්න මේ ලුණු කැටයේ උපමාව. ඒක තුළින් අපි කල්පනාකාරී වෙන්න ඕන. අපි දන්නේ නෑ අතීතයේ කොයි කොයි විදියේ පාප කම් කරලා තියෙනවාද කියලා. නමුත් පසුතැවෙන එක නෙවෙයි කරන්න ඕන. අපේ වතුර ප්‍රමාණය

ලොකු කරගන්න ඕන. අර ඇතිලියේ තියෙන වතුර ටික වෙනුවට ගංගා නම් ගඟේ වතුර උපමාව ගැන හිතලා. ශීලාදී ගුණධර්ම දියුණු කරගත්තොත් අර පාප කම් ආවත් ඒවා හිරිලා බේරෙන්නා වගේ වෙනවා. ඔය භයානක අනතුරු වලින් සමහර කෙනෙක් මරණයට පත්වෙනවා. සමහරු අනුනවයෙන් බේරෙනවා කියන්නා වගේ බේරෙනවා. තවත් සමහර කෙනෙක් යන්තම් හිරිලා බේරෙනවා. ඕවා තුළ යම්කිසි ධර්මතාවන් තියෙන්න පුළුවන්. ඇතැම්විට ඒ හොඳ ගුණ තියෙන කෙනා වෙන්න පුළුවන් ඒ විදියට බේරෙන්නෙ. ඉතින් මේ බුද්ධ වචනය අපි තේරුම්ගන්නවානම් ඒක තුළින් අපට තියෙනවා විමුක්තියට පාරක්. කොයිතරම් අනන්ත කාලයක් අපි සංසාරයේ සැරිසැරුවාද? මුගලන් මහරහතන්වහන්සේත් තම මව්පියන් මැරුවානම් මේ දීර්ඝ සංසාරය තුළ අපි මොනවාද නොකරන්න ඇත්තේ? කොතෙකුත් පාප කම් කරලා තිබෙන්නට පුළුවන්.

නමුත් මේ අවස්ථාවේ අපට කරන්න තියෙන්නේ බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙන මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව අනුව ඒ කළයුතු ටිකයි. ඒකට තමයි ශීලය කියලා කියන්නේ. ශීලය ගැන සමහරවිට ප්‍රකාශ කරනවා මේ සංසාර මඩවගුරේ තමන් භාවනාවට ඉදගන්න පොඩි වේදිකාවක් හදගන්නවා වගේ. ඒ වේදිකාව හදගන්න කණු පහක් ඉන්ද්‍රිය - පංචශීලය හැටියට. කණු අටක් ඉන්ද්‍රිය පෝය අටසිල් හැටියට. කණු දහසක් ඉන්ද්‍රිය දස සිල් හැටියට. ඒ විදියට පොඩි වේදිකාවක් හදගෙන එයින් සිත සකස්කරගන්නවා මම අද දවසේ මෙන්න මේ ශීලය මත, අධිෂ්ඨානය මත ජීවත්වෙනවා. මගේ සිත පිරිසිදුයි. ඒක නිසා ඒක තුළ සිත සතුටුකරගෙනයි භාවනාව දියුණුකරගන්නේ. ඉතින් මේ පින්වතුන් අහලා තියෙනවා අව්වර දහස් ගණන් මනුෂ්‍යයින් මැරූ අංගුලිමාල තෙරුන් පවා අන්තිමට රහත් වුණේ ඔන්න ඔය ධර්මතාවය උඩයි. ඒ කියන්නේ ඒ අතීත කම් කෙසේ හෝ වේවා මේ වර්තමාන මොහොතේ බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදළ ක්‍රමයට ජීවත්වෙනවානම් අපට ඒක තුළ විමුක්තිය මතුකරගන්න පුළුවන් බව ධර්මානුකූලව කියන්න පුළුවන්.

එතකොට මෙන්න මේ මිච්ඡා පණ්හිත කියන ඒ වචනය හරියාකාරව තේරුම්ගන්න ඕනේ. මිච්ඡා පණ්හිත වෙන්නේ අර කියාපු මිච්ඡා දෘෂ්ටිය අනුව ගිය ඒ වැරදි අංග රාශිය අපේ හිත් තුළට එකතු වුණොත් තමයි. අපි උත්සාහවත් වෙන්න ඕනේ සම්මාදිට්ඨිය පිරිසිදුව

මතුකරගැනීමට. සම්මාදිට්ඨිය ඇති කෙනාට නිරායාසයෙන්ම සම්මා සංකල්ප ඇතිවෙනවා කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා. ඒක කෙනෙක් කරන දෙයක් හැටියට නොවෙයි. එතන තියෙන්නෙ මහපුදුම ධර්මතාවක්. ඒ තමයි පින්වතුනි පටිච්චසමුප්පාදය කියලා කියන්නේ. මේ ධර්මයේ විමුක්තිය - දැන් බොහෝ දෙනා අහනවා මමෙක් නැත්නම් කොහොමද මේක කරන්නෙ කියලා. මමෙක් නෑ මෙනෙ, ඇත්ත තමයි. අප තුළ තියෙන අවිද්‍යාව නිසා මම කියන හැඟීම තිබෙන්නවා. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදළා මේ ධර්ම මාගීයේ හැම එකකම පුදුම විදියට සම්බන්ධතාවක් තියෙනවා. ඒකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ ධම්මාව ධම්මෙ අභිසංඤ්ඤාති. ධම්මාව ධම්මෙ පරිපුරෙනති. අපාරා පාරංගමනාය. මෙතෙර ඉඳලා එතෙරට යාමේදී කෙරෙන්නෙ මොකක්ද? ධර්මයන්ම ධර්මයන් තුළට ගලාගෙන යනවා. ධර්මයන්ම ධර්මයන් පරිපුරණය කරනවා. ඒක ධර්මයන්ගේ වැඩක්. තමන්ගේ වැඩක් නෙමෙයි. තමන්ගේ කියලා හිතාගත්තාට.

අපට කරන්න තියෙන්නේ ඒ ධර්ම ටික සම්පූර්ණ කිරීම පමණයි. ඒක නිසා තමයි සමයක් දෘෂ්ටිය යම් කෙනෙක් තුළ ඇතිවුණානම් ඒක අනුව නිරායාසයෙන්ම වගේ ඒ තැනැත්තා තුළ සමයක් සංකල්ප ඇතිවෙනවා. සමයක් සංකල්ප කියන්නේ පින්වතුනි දන්නවනේ, හොඳ සිතූම් පැතුම්නෙ. හොඳ සිතූම් පැතුම් ඇතිවුණානම් ඒ පුද්ගලයා තුළ හොඳ වචන පිටවෙනවා. ඒ වචන අනුව ඊළඟට ක්‍රියාවලිය හරිගස්සගන්න උත්සාහවත් වෙනවා. ඒ ක්‍රියාවලිය පිරිසිදුව හරිගස්සගත්තොත් තමන්ගේ රැකී රක්‍ෂා පිළිබඳවත් අර කියාපු මිච්ඡා ආජීවවලට යන්නෙ නැතුව ඒ තැනැත්තා තුළ සමයක් ආජීව කියන එකක් ඇතිවෙනවා. සම්මා ආජීවය ඇති තැනැත්තාට ඒ කරන උත්සාහය තුළින් දන්නෙම නැතුව සිතේ සමයක් වායාම ඇතිවෙනවා. නූපන් අකුසල් නූපදවීම සඳහාත්, උපන් අකුසල් නෙරපා හැරීම සඳහාත්, නූපන් කුසල් ළං කරගැනීම සඳහාත්, උපන් කුසල් තහවුරු කරගැනීම සඳහාත් කියන හතර ආකාර සමයක්ප්‍රධාන චීර්යය තමා තුළ වැඩෙනවා දන්නෙම නැතුව. දන්නෙම නැතුව කියලා කියන්න පුළුවන්.

එතකොට ඒ වැඩෙන අතරේ මොකක්ද වෙන්නෙ? තමන්ගෙ හිත ගැන මුරකාරයෙක් වගේ ඉන්නකොට නිරන්තරයෙන් මොකක්ද කෙරෙන්නෙ? සතිය වැඩෙනවා. සිහිය වැඩෙනවා. නිරන්තරයෙන් සිහිය ඉබේටම වැඩෙනවා. සිහිය හරියාකාරව පවත්වගන්න පුළුවන්නම්

විසිරෙන්න නොදී විනාඩි දහයක්, පහළොවක්, පැය භාගයක්, පැයක්, දෙකක්, තුනක් - සමාධිය. ඒක තමයි සමාධිය. මිච්ඡා සමාධිය නොව නියම සමාධියනම් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදළ ආකාරයට ඒ සමාධිය උපකාර කරගෙන පුලුවනි අර අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්ෂණය පැත්තට මනසිකාරය යොමු කරන්න. ඒ යෝගාවචරයා යෝනිසෝමනසිකාරය යොමු කළොත් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදළ අන්දමට ඒ විදර්ශනා ඤාණ තුළින් යම් අවස්ථාවක සෝවාන්, සකදගාමී, අනාගාමී, අරහත් කියන මාර්ගඵල ප්‍රතිවේදයෙන් උතුම් අමාමහ නිවන් සාක්ෂාත් කරගන්න පුලුවන් වෙනවා.

අපි මේ කෙටි කාලය තුළ බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදළ මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවයි පෙන්නුම් කළේ. මිච්ඡා පණ්ණිත සිත වෙනුවට සම්මා පණ්ණිත සිත ඇතිකරගැනීමට අද දවසෙන් මේ පින්වතුන් අර විදියට ශීලයක් සමාදන් වෙලා ධර්මශ්‍රවණය කළා. අපි මේ නිතර මතක් කරන ශ්‍රද්ධා, විරිය, සති, සමාධි, පඤ්ඤා කියලා කියන මෙන් මේ ඉන්ද්‍රිය, බල ධර්මයන්ට උපකාර වන මේ කාරණා මේ ධර්මශ්‍රවණය තුළින් ඇතිකරගන්නා කියලා හිතනවා. මේ හැම එකක්ම පිහිට කරගෙන කල්‍යාණමිත්‍ර ආශ්‍රයත් උපකාර කරගෙන නිරන්තරයෙන් අප්‍රමාදීව මේ බණ භාවනා කටයුතුවල යෙදෙමින් තමන්ගේ විමුක්තිය සඳහා කළයුතු හැම එකක්ම අප්‍රමාදීව කරමින් මේ ශාසන පරිභානියට කලින් අර කියාපු විදියට සෝවාන් ආදී මාර්ග ඵල ප්‍රතිවේදයෙන් උතුම් අමාමහ නිවන් සාක්ෂාත් කරගැනීමට මේ ධර්මශ්‍රවණමය කුසලයන් හේතුවාසනා වේවා! කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගන්න. ඒ වගේම මේ විශ්වයේ යම්තාක් අවිච්ඡේද සිට අකනිටාව දක්වාම මේ ලෝකසත්ත්වයින් අතර ඒ ධර්මදේශනා, ධර්මශ්‍රවණාදී කුසලයන් අනුමෝදන් වීමට කැමති අය එසේ අනුමෝදන් වීම තුළින් ඒ හැම සත්ත්වයෙක්ම යම් අවස්ථාවක ඒ කුසල ශක්තිය උපකාරයෙන් ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමාමහ නිවන් සාක්ෂාත් කරගනිත්වා! කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගෙන මේ ගාථා කියන්න.

‘එත්තාවතා ව අමෙහති...’

124 වන ඉදිගනයි

124 වන දේශනය

(පහන් කණුව ධර්ම දේශනා අංක 132)

‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සමමා සම්බුද්ධස්ස’

ධනපාලකො නාම කුඤ්ජරො
කටුකප්පහෙදනො දුන්නිචාරියො
බද්ධො කබලං න භුඤ්ජති
සුමරති නාගවනයස්ස කුඤ්ජරො’ති

– ධම්මපද, නාග වග්ග.

සැදහැවත් පින්වතුනි,

මහා කාරුණික තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ මව්පිය උපස්ථානයට සමාජ ධර්ම අතර උත්කෘෂ්ඨ තැනක් ලබාදුන්නා. ඒ ගුණධර්මය මුළු ගැන්වෙන අවස්ථාවල උපාය කෞෂල්‍ය යොදලා ඊට ප්‍රතිකර්ම පවා යෙදුවා. බෝධිසත්ත්ව අවදියේදී තමන්වහන්සේ ඒ ගුණධර්ම පිරිමෙන් දුන්නු ආදර්ශය අවස්ථානුකූලව හෙළිකර වදළා. අද අපි මාතෘකා කරගත්තු ගාථාවත්, ඊට අදාළ නිධාන කථාවත් ආශ්‍රයෙන් ඊට සාධක ලබාගන්න අපට පුලුවන් වේවි. සැවැත් නුවර එක්තරා බමුණෙකුගේ පුත්‍රයින් හතරදෙනෙකු අරමුණු කරගෙනයි බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ගාථාව දේශනා කළේ.

සැවැත් නුවර අට ලක්‍ෂයක් ධනය ඇති එක්තරා බමුණෙක් තමන්ගේ පුත්‍රයින් හතරදෙනා නිසි වයසට පැමිණියහම ආවාහ කටයුතු සලසලා දීලා ඒ ලක්‍ෂ අටෙන්, ලක්‍ෂ හතරක්ම ඒ දරුවන් හතරදෙනාට දුන්නා. ඊට ටික කලකට පස්සේ ඒ බැමිණියා කාලක්‍රියා කළා. මේ දරුවන් කල්පනා කළා දැන් පියාණන් වෙත භාර්යාවක් ගෙනාවොත් මේ අපේ පවුල පිළිබඳ යම්කිසි ප්‍රශ්න පැන නගින්න පුලුවන් කියලා ඒකට උපක්‍රමයක් වශයෙන් පියාණන්ට වෙනදටත් වඩා හොඳ ආහාර පාන ආදියෙන් සංග්‍රහ කරමින්, අත්පා සම්බාහනය කරමින් උපස්ථානය කරන්න පටන්ගත්තා. එක දවසක්ද දවල් කාලයේ නින්දෙන් නැගිටිටට පස්සේ පියාණන්ව සම්බාහන කරන අතරේ මේ දරුවන් කියනවා ගිහි ජීවිතයේ කටුකකම් - සසර කළකිරෙන අන්දමට එහෙම නැත්නම් පැවිද්දට යොමු කෙරෙන අන්දමට පියාණන්ට කියමින්, ඊළඟට කියනවා ‘පියාණන්ට ජීවිත කාලය තුළම අපි උපස්ථාන කරනවා. අර ඉතුරු

ධනයක් අපටම දෙන්න' කියලා. ඒක විශ්වාස කරලා මේ බමුණා ඒ දරුවන්ට ඒ ලක්ෂ හතරක් දුන්නා. එපමණක් නොවෙයි ඒ අනෙකුත් හෝග, පරිහෝග වස්තූන් බෙදලා දුන්නා. තමන්ගේ වස්තූයන් උතුරු සළුවක් පමණක් ඉතිරි වෙන පමණට. එහෙම කරලා ඔන්න ඒ වැඩිමහල් පුතාගේ ගෙදර ටික දවසක් ඉන්න අතරේ එක දවසක්ද පිටතට ගිහිල්ලා නාලා එනකොට ඒ ලේලිය දෙරකඩ ඉදගෙන කියනවා 'මොකද වැඩිමහල් පුතාට වැඩිපුර සියක් දහක් දුන්නද? ඔක්කොටම දෙලක්ෂය බැගින් නේද දුන්නේ? අනිත් පුතාලාගෙ ගෙදරට භාර ගන්නෙ නැද්ද?' කියලා. ඉතින් මේ බමුණා ඒකට කිපිලා 'වසලි' කියලා බැනලා ඔන්න එයින් පිට වෙලා ගියා. ඊළඟට අනිත් පුතාලාගෙ ගෙදරට ගියා. ඒ පුතාලාගෙ ගෙදරවල් වලත් ඒ විදියේම සැලකිලි ලැබිලා අන්තිමේද මගට බහින්න සිද්ධවුණා මේ බමුණාට. ඊළඟට කල්පනා කළා ජීවත්වෙන්න, යැපෙන්න ක්‍රමයක් විදියට කණ්ඩලංග කියන ඒ පැවිද්දෙන් පැවිදි වෙලා සිඟා කමිත් ජීවත්වෙන්න පටන්ගත්තා.

ක්‍රමක්‍රමයෙන් මහඵ වයසට යනකොට හරියට ආහාර පාන නැතිකමෙන්, නිදගන්න තැනක් නැති කමෙන් ශරීරය ඉතාමත්ම දුර්වලව ගිහිල්ලා එක දවසක්ද ලැල්ලක් උඩ නිදගෙන නැගිටලා කල්පනා කරනවා. මට දැන් පිහිටකට ඉන්නෙ අපේ ශ්‍රමණ ගෞතමයින් පමණයි. මං අහලා තියෙන හැටියට පිළිසඳර කතා එහෙම කරන, භය නැතුව කීට්ටු වෙන්න පුළුවන් හොඳ කෙනෙක් කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ සමීපයට ගියා හැරමිටියත් අරගෙන. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇහුවා 'මොකද බමුණ ඉතාමත්ම දුර්වල විදියට හරියට ඇඳුම් පැලඳුම් නැතුව මෙහෙම ඇවිත් ඉන්නේ?' කියලා. ඔන්න තමන්ගෙ කතන්දරය කිව්වා. එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ බමුණාට ගාථා පහක් ඉගැන්නුවා. මේ ගාථා පහ තමන්ගේ දරුවන් බ්‍රාහ්මණ සභාවක රැස්වුණු අවස්ථාවක ගිහිල්ලා කියන්න කියලා. බමුණාත් ඒ ගාථා පහ ඉගෙනගෙන ගිහිල්ලා අර දරුවන්, ඒ බමුණු පිරිස සමග රැස්වෙලා ඉන්න අවස්ථාවේ ඇතුළට ගිහිල්ලා අත ඔසවලා 'මට ගාථා ටිකක් කියන්න අවසර දෙන්න' කිවුවා. ඒකට අවසර ලැබුණහම බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ, ඒ උගන්වා වදළ ගාථා පහ ප්‍රකාශ කළා. ඒ ගාථාවල අර්ථය අපි කියන්නම්.

ඒ ගාථා වලින් බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉදිරිපත් කළේ, ඒ බමුණා දරුවන් අරමුණු කරගෙන කියන විදියට. 'යම් ඒ දරුවන්ගේ උපතකින් මම සතුටු වුණාද, යම් ඒ දරුවන්ගේ දියුණුව මං බලාපොරොත්තු වුණාද,

ඒ අය තමන්ගේ භාර්යාවන් සමග කටීකා කරගෙන මාව ගෙදරින් එලෙව්වා. හරියට බල්ලන් බුරලා බුරලා උගරෙකු එලවන්නා වගේ'. ඊළඟට ඒ වගේම කියනවා 'මේ අසන්පුරුෂ ළාමක දරුවෝ පුත්‍ර වේශයෙන් රාක්ෂසයන් වගේ මේ වයෝවෘද්ධ මාව ගෙයින් එලවලා දැමීමා. හරියට අර අශ්වයින්ට හොඳට ආහාරපාන ලැබෙනවා ජව සම්පත්තිය තියෙනකන්. නාකි අශ්වයාට සලකන්නෙ කොහොමද? ගවයින් වගේ තණකොළ කන්න අරිනවා. අන්න ඒ වගේ, නාකි අශ්වයෙකුට ඒ නියමිත ආහාරය නොදී හරින්නා වගේ මාව පන්නලා තිබෙනවා ගෙදරින් මගේ මේ දරුවන්' කියලා. ඊළඟට කියනවා 'මේ අසන්පුරුෂ දරුවන්ට වඩා, මට මේ හැරමිටිය පිහිට වෙනවා. මේ හැරමිටිය උපකාර කරගෙන මම නපුරු බල්ලන්, ගවයින් එහෙම එලවනවා. රාත්‍රි කාලයේ ඇවිදිනකොට මගේ මේ හැරමිටිය මට පාර පෙන්නනවා, මට පෙරටු වෙලා. ඒ වගේම වතුරට බහිනකොට වතුරේ ගැඹුර කියාදෙනවා. මම වැටෙන්න යනකොට හැරමිටිය මට පිහිට වෙනවා. එව්වරවත් පිහිටක් නෑ මගේ දරුවන්ගෙන්' කියලා ඒ විදියට ඒ ගාථා ටික කිව්වා. ඒ කාලේ සිරිතක් තිබුණා කියලා කියනවා යම් කෙනෙක් මව්පියන්ගෙන් ඒ දයාදය ලබාගෙන මව්පියන්ට සලකන්නෙ නැත්නම් ඒ තැනැත්තා මරණයට පත් කරන්න ඕන කියලා. ඒ නිසා මේ දරුවන් බය වෙලා පියාණන්ගේ පා මුල වැදලා 'අපි සලකනවා. අපට ජීවිතය ලබා දෙන්න' කියලා ඉල්ලුවා.

එතකොට මේ බමුණා අනිත් පිරිසට, සභාවට කිව්වා 'දරුවන් දැන් ඉතින් මාව බලාගන්නවා ඇති' කියලා. ඔවුන් ඊළඟට පුටුවක ඉන්දවලා ඒ පියාණන්ව ගෙදරවලට අරගෙන ගියා. වැඩිමහල් පුත්‍රයා ඒ තමන්ගේ භාර්යාවට කිව්වා හොඳට බලාගන්න නැත්නම් දඬුවම් කරනවා' කියලා. එද ඉඳලා ඒ දරුවන් හතර දෙනාගෙම ගෙදරවල් වලින් 'නිති බත්' කියලා කියන ආකාරයට බත් අටකින් බමුණාට ඕන හැටියට හොඳට ආහාරපාන, පාද සම්බාහන ඒ සියල්ල ලැබුණා. වැඩි දවසක් යන්න කලින් ඒ බමුණා හොඳට ඇඟ සනීප වුණාට පස්සෙ කල්පනා කරනවා - බමුණන්ගෙ තිබෙනවා ගුරු පඬුරු දෙන සිරිතක්. එහෙම හිතලා තමන්ට ලැබුණු වස්තු දෙකක් අරගෙන බුදුරජාණන් වහන්සේට ගිහිල්ලා පූජා කරනවා 'ශ්‍රමණ ගෞතමයින්ට මම මේ ගුරු පඬුරු අරගෙන ආවා'යි කියලා. ඉතින් බුදුරජාණන් වහන්සේත් ඒක අනුකම්පාවෙන් පිළිගෙන වදළා. අනුමෙවෙනි බණ වදළනම බමුණා ශ්‍රද්ධාව ඇතිකරගෙන තුනුරුවන් සරණ ගියා. ඒ වගේම ආරාධනා කළා

බුදුරජාණන් වහන්සේට තමන්ට තිබෙන ඒ දරුවන් හතර දෙනාගෙන් ලැබුණු නීති බත් අටෙන් හතරක් භාග්‍යවතුන්වහන්සේ පිළිගන්න කියලා. එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේත් එයට එකඟතාවය පළ කළා. ගෙදර ගිහිල්ලා තමන්ගේ දරුවන්ට දැන්වුවා හවත් ගෞතමයන්වහන්සේ ඔන්න ගෙදරට ආවොත් හොඳට සලකන්නයි කියලා, බුදුරජාණන් වහන්සේත් පිළිවෙලින් ඒ ගෙවල් වලට පිණිඬපාතේ වැඩියා. ඉතින් ඒ අයත් හොඳට ආහාරපාන සකස් කරලා බුදුරජාණන් වහන්සේට පිණිඬපාතේ බෙදුවා.

එක්තරා අවස්ථාවක් සඳහන් වෙනවා ඒ වැඩිමහල් පුත්‍රයාගේ ගෙදර යම්කිසි මගුල් අවස්ථාවක් එළඹියහම කාටනම් මේ මගුල් බත දෙනවද කියලා ඒ පියාගෙන් ඇහුවා. වෙන කාටද දෙන්නෙ, අපේ ශ්‍රමණ ගෞතමයින්ටයි දිය යුතු කියලා කිව්වා. ඒ ආකාරයට බුදුරජාණන් වහන්සේටත්, පන්සියක් සංඝයාවහන්සේලාටත් ආරාධනා කළා. ඒ වැඩිමහල් පුත්‍රයාගේ ගෙදරට. එසේ පැමිණි අවස්ථාවේ බුදුරජාණන් වහන්සේට හොඳහැටි ඒ දනමාන ආදී කටයුතු කරලා ඒ දරුවන් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ සම්පයේ ඉඳගෙන කිව්වා අපි හොඳට පියාණන්ට සලකනවා දැන්, ජේන්නෙ නැන්ද ඉතාමත්ම හොඳට සනීපව ඉන්නවා කියලා. අන්න ඒ අවස්ථාවේ තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ 'එහෙම තමයි අතීතයේ පැරණි පණ්ඩිතයින් පවා තමන්ගේ වයෝවෘද්ධ මව්පියන්ට උපස්ථාන කළා' කියලා ආදර්ශ වශයෙන් ජාතක පොතේ සඳහන් වෙන මාතුපෝසක නාග රාජ ජාතකය නමින් හඳුන්වන ජාතක කථාව වදළා. ඒ ජාතක කථාවට අදළ ඒකේ අර්ථය ප්‍රකාශ කරන ගාථාවක් තමයි අපි මාතෘකා කරගත්තෙ.

ධනපාලකො නාම කුඤ්ජරො
කටුකප්පභෙදනො දුනනිවාරියො

මද කීපුනාවු සාමාන්‍යයෙන් වැළැක්විය නොහැකි තරම් වණ්ඩවු නමුත් ධනපාලක නමැති හස්තියා -

'බද්ධො කබලං නභුඤ්ජති', ඒ ඇත් හළේ බැන්දට පස්සෙ ආහාර පිඩක්වත් අනුභව කළේ නෑ.

'සුමරති නාග වනසස කුඤ්ජරො'නි, ඒ ඇතා ඒ තමන්ගේ මැණියන් සිටින නාග වනය සිහිපත් කළා. ඒක නිසා ආහාර ගත්තෙ නෑ කියන අදහසයි ඒ ගාථාවේ කියවෙන්නෙ.

ඒ මාතූපෝසක ජාතක කථාව අපි කෙටියෙන් සැකෙවින් සඳහන් කළොත් විස්තර වෙන්වන මෙහෙමයි. අතීතයේ ජාතක කථාවල, මේ පින්වතුන් දන්නවා බුන්මදක්න රජුගේ කාලේ බෝසතුන් වහන්සේ හිමාල වනයේ දහස් ගණන් ඇතුන් සිටින ඇත් කුළයක, සර්වාංග ධවල - සම්පූර්ණයෙන්ම සුදු පාට ඇතෙක් හැටියට, මහාපුණ්‍ය ලක්ෂණ ඇති ඇතෙක් හැටියට උත්පත්තිය ලබලා, ඇත් රජෙක් වශයෙන් ඇත් පිරිස පිරිවරාගෙන හිටියා. කල් යාමේදී තමන්ගේ මෑණියන් අන්ධ වුණාට පස්සෙ ඒ අන්ධ මෑණියන්ට ආහාර අනිත් ඇතුන් අතේ යැව්වා. නමුත් ඒ ඇතුන් ඒවා ඒ අන්ධ මෑණියන්ට දෙනවා වෙනුවට තමන් අනුභව කරන බව පසුව දැනගන්න ලැබුණා. ඒක දැනගෙන මේ බෝධිසත්ත්ව ඇතා කළකිරිලා රාත්‍රියේම එතනින් පිටවෙලා ඇත් පිරිස අතහැරලා, වණ්ඩෝර කියන එක්තරා පර්වතයක් ළඟට ගිහිල්ලා උණ පඳුරක් අසළ තිබෙන ගුහාවක මෑණියන් - මව් ඇතිනිය නවත්වලා එතන ඉඳලා ඒ මෑණියන්ට සියළුම උපස්ථාන කරමින් සිටියා.

එක් අවස්ථාවක බරණැස් නුවරින් පිටත් වෙලා ආපු එක්තරා දුගී මනුෂ්‍යයෙක්, වැදි මනුෂ්‍යයෙක් පාර හොයාගන්න බැරුව මං මුළා වෙලා අඩන්න පටන්ගත්තා. ඉතින් මේ බෝධිසත්ත්ව ඇතා ගිහිල්ලා බලලා, මං මුළා වුණු බව කිව්වනම තමන්ගේ පිට හිඳුවාගෙන නැවත නගරයට එන්න මාර්ගය පෙන්වුවා. නමුත් මේ අසත්පුරුෂ මනුෂ්‍යයා ඒ මග සලකුණු බලාගෙන නගරයට ගියා. ඒ අතර ඒ රජ්ජුරුවන්ගේ මඟුල් ඇතා දුර්වල වෙලා වැඩගන්න බැරි තත්ත්වයට පත්වුණහම කවුරුවත් දන්නවනම් හොඳ ඇතෙක් ඉන්නවනම් කියන්න කියලා අණබෙර ලැව්වා. මේ මනුෂ්‍යයා ඉදිරිපත් වෙලා, මෙන්න සම්පූර්ණයෙන්ම ධවල ඇත් රාජයෙක් අභවල් තැන දුටුවා කියලා ඊළඟට ඒ ඇතරුවන් එක්කරගෙන ගිහිල්ලා බෝධිසත්ත්ව ඇතා විලේ ඉන්න අවස්ථාවේ පෙන්වුවා. බෝධිසත්ත්ව ඇතා මේ කාරණය තේරුම් අරගෙන මේ අසත්පුරුෂ පුද්ගලයා තමයි මට මේ විපත පැමිණුවේ කියලා ඊට කිසිම විරෝධයක් නොදක්වා සන්සුන්ව හිටියා. අර පිරිස මේ බෝධිසත්ත්ව ඇතා කැඳවාගෙන නගරයට ගෙනිව්වා. ඉතින් ඒ රජ්ජුරුවන් ඒ ඇතා ගෙන්වීම පිළිබඳ මංගල අවස්ථාවට ඒ ඇත්තල සරසලා ඇතාට ගැළපෙන නොයෙකුත් විදියේ රසවත් රාජ භෝජන වගේ භෝජන සමීපයේ තැබුවා. හත් දවසක් ගමනට ගතවූ නමුත් ඇතා ඒ ආහාරවත් ගත්තෙ නෑ. එතකොට ඒ රජ්ජුරුවෝ ඇවිල්ලා යාඥා කළා. 'දැන් ඔහොම හිටියොත් මේ කටයුතු කරන්න බෑ' කියලා එතකොට කිව්වා 'මගේ මව

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

ඒ විදියට අන්ධව සිටියදී මා ආහාර ගන්නෙ නෑ' කියලා. ඒ ගුණයේ පැහැදුණු රජ්ජුරුවෝ ඒ ඇත් රජු නිදහස් කලා. ඉතින් ඒ බෝධිසත්ත අතා නැවතත් ඒ රජ්ජුරුවන්ගේ කටයුතු වලින් මිදිලා නිදහස්ව තමන්ගේ මෑණියන් ළඟට ගිහිල්ලා මෑණියන්ට උපස්ථාන කලා. ඊළඟට ධර්මයේ සඳහන් වෙන ආකාරයට රජ්ජුරුවෝ ඒ ගුණයේ පැහැදිලා ඒ ප්‍රදේශය වෙනම ගමක් හැටියට නම්කරලා අන්තිමට බෝධිසත්ත අතාටත් මෑණියන්ටත් විශේෂ පහසුකම් සැලසුවා. ඒ කියන්නෙ ආහාර පාන ආදිය ලැබෙන ආකාරයට, ඒවා ඔක්කොම සලස්වලා පසු කාලෙක ඒ ප්‍රදේශය හස්තිපුර කියලා නම් කරලා, ඒ බෝධිසත්ත අතාගේ රූපය ගලින් නිර්මාණය කලා. ඒ ඇතා පිළිබඳ ප්‍රවෘත්තිය ඊට පසුවත් දඹදිව පැවතුන බවයි පොත පතේ සඳහන් වෙන්නෙ. ඉතින් ඔන්න ඔය ඇත් රාජ කථාවත් එක්ක බුදුරජාණන් වහන්සේ සවිස්තරව දේශනා කරන අවස්ථාවේ අර දරුවන්ට ඒ මව්පිය උපස්ථානය පිළිබඳ ලොකු සංවේගයක් ඇතිවුණා.

ඒ අවස්ථාවේ බුදුරජාණන් වහන්සේ චතුරාර්ය සත්‍යය දේශනාව කළ බවත්, ඒ දේශනාව අහලා අර බමුණාත්, දරුවන් සහ ලේලියන් ඒ හැම දෙනාමත් සෝවාන් ඵලයට පැමිණි බවත් කථාන්තරයේ සඳහන් වෙනවා. කෙටියෙන් සලකාගත්තොත් මේ ගාථාවට නිදන වුණේ ඔන්න ඔය කථාන්දරයයි. ඒකට සම්බන්ධ වෙලා තියෙනවා අර ජාතක කථාව.

මේක ආශ්‍රයෙන් අපි දැන් මේ යුගයටත් සම්බන්ධ කරමින් ඒ වගේම ධර්මයේ මව්පිය උපස්ථානයට අදාළ ධර්ම කොට්ඨාශ ආදියත් සිහියට නංවාගන්න බලමු. මොකද මේ ගුණධර්ම පරිභානිය කියන එක හැම පැත්තෙන්ම ඇතිවෙනවා. ගිහි සමාජයේ, පැවිදි සමාජයේ හැම පැත්තෙන්ම. එතකොට මේ ගිහි සමාජයේ ගුණධර්ම අතර බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉතාමත්ම උත්කෘෂ්ඨ තැනක් මේ මව්පිය උපස්ථානයට දීපු බවත් අපට හෙළිවෙන සූත්‍රදේශනා කොතෙකුත් තිබෙනවා. විශේෂයෙන්ම එක් අවස්ථාවක බුදුරජාණන් වහන්සේ වදලා යම් ගෙයක, මව්පියන්ට හරියට පුද සත්කාර කරනවානම් ඒ ගෙවල් වල බ්‍රහ්මයින් සිටිනවා වගේ කියලා. මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් අහලා ඇති 'සබ්බමකාණි කානි කුලානි', යම් යම් කුළුවල, යම් පවුල්වල මව්පියන්ට හරියට සත්කාර සම්මාන කරනවානම් ඒ පවුලේ, ඒ ගෙදර බ්‍රහ්මයෙක් ඉන්නවා කියලා. ඒ වගේම බ්‍රහ්මයින්ට කරන පූජාව වන යාග හෝම ආදිය ලැබීමටත් මව්පියන් සුදුසු අය හැටියට බුදුරජාණන් වහන්සේ

දක්වලා තිබෙනවා. ඒ වගේම 'පුබ්බාවරිය' කියලා කියන්නේ පූර්වාචාරීන් - ගෙදරවල් වල පූර්වාචාරීන් සිටිනවා. ඒ වගේම යාග ලැබීමට සුදුස්සනුත් සිටිනවා කියලා ඔය විදියට මවිපිය උපස්ථානය පිළිබඳව බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉතාමත්ම උත්කෘෂ්ට අන්දමින් වර්ණනා කරලා තියෙනවා.

ඒ වගේම ශක්‍ර තත්ත්වය ලැබීමට හේතුවන වුත පද හත අතුරින් ප්‍රධාන එකක් වන 'යාවජ්චං මාතා පෙනති භරොවසංසං', දිවි ඇති තෙක් මම මවිපියන්ට උපස්ථාන කරනවා කියන එක. ඒ වුත පදය, ඒ ශික්‍ෂා පදය තමන් සමාදන් වී රැකි නිසා ශක්‍රයා ඒ තත්ත්වය ලැබූ බව සඳහන් වෙනවා. තවත් මේ පින්වතුන් අහලා තියෙනවා වසල සූත්‍රයේත්, පරාභව සූත්‍රයේත් දෙකේදීම බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා යම් කෙනෙක් හැකියාව තිබේදී තමන්ගේ වයෝවෘද්ධ මව්වරුන්ට උපස්ථාන කරන්නේ නැත්නම් ඒ තැනැත්තා වසලයෙක් කියලා. ඒ වගේම පරාභවයට, තමන්ගේ පරිහානියට හේතුවක් හැටියටත් මවිපිය උපස්ථානය පැහැර හැරීම දක්වලා තියෙනවා. මේ පින්වතුන් නිතර වගේ සිහි කරන ගිහි ජීවිතයට අදාළ සිගාලෝවාද සූත්‍රයේ දැක්වෙන ආකාරයට සිගාල කියන ඒ බ්‍රාහ්මණ ගෘහපති පුත්‍රයා තමන්ගේ දිනපතා චාරිත්‍රයක් හැටියට දිසා නමස්කාරය කළා. භය දිසාවටම වැන්ද, නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ බමුණන් අතර තිබුණ දිසා නමස්කාරයට වෙනම අර්ථයක් දුන්නා, සමාජ ධර්ම රැකීමට. ඒ අතරින් පළමුවෙන්ම බුදුරජාණන් වහන්සේ දැක්වූවා නැගෙනහිර දිසාව - පූර්ව දිසාව තමයි 'මාතා පිතා දිසා පුබ්බා' කියලා පූර්ව දිසාව මවිපියන් හැටියට.

මවිපිය උපස්ථානය සම්බන්ධයෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙනවා කාරණා පහක් - දරුවන් විසින් මවිපියන් වෙනුවෙන් ඉටු කළයුතු. තමන්ව පෝෂණය කළ මවිපියන් වයෝවෘද්ධ අවස්ථාවේ පෝෂණය කරන්නේමු කියන ඒ අදහස තබාගන්න ඕන. ඒ වගේම ඔවුන්ට පැමිණෙන කටයුතු කාර්යය ආදිය, ඒවා ඉෂ්ට කරන්න ඕන ඔවුන්ට ඒවා කරගන්න බැර අවස්ථාවේදී. ඒ වගේම කුළ වංශය, කුල පරම්පරාව රැකගැනීම. මවිපියන්ගෙන් ලැබෙන දයාදය පිළිබඳව හරියාකාරව පිළිපැදීම, ඒ දයාදය ආරක්‍ෂා කරගැනීම. ඊළඟට මිය පරලොව ගියාට පස්සෙ පින්පෙන් පැමිණවීම කියන ඔන්න ඔය කාරණා පහ ඉෂ්ට කළයුතු බවත් බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙනවා සිගාලෝවාද සූත්‍රයේ. ඒ විදියට ඒවා ඉෂ්ට කරනකොට මවිපියන්ගෙනුත්

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

තමන්ට ඒ ලැබෙන සහනය අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් මවිපිය සම්බන්ධතාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ සූත්‍රයේ දක්වා වදවා.

ඒ විදියට මවිපියන්ට උපස්ථාන කරනකොට දරුවන්ටත් ඒක ආනිශංස ලැබෙනවා. දරුවන් මවිපියන්ට උපස්ථාන කරනවානම් මවිපියෝ ඒ නිසා ඇති කරගත්තු, සතුටු සිතින් දරුවන්ට ආශීර්වාද කරනවා. 'විරං ජීව විරං ආයු!' කියලා. ඒ කියන්නේ දීර්ඝ කාලයක් ජීවත්වෙන්නවා! ආයුෂ ලබන්නවා! කියලා එහෙම ආශීර්වාද කරනවා. ඒ ආශීර්වාද කිරීම දරුවන්ගේ වැඩි දියුණුවට හේතු වෙනවා. ඒවගේම මවිපියන් දරුවන් පාපකර්ම වලින් වළක්වනවා. කුසලධර්ම, හොඳ පින්වල පිහිටුවනවා. ඒ වගේම ඒ අයට නිසි කලදී ශිල්ප ආදිය උගන්වනවා. නිසි කල සුදුසු භාර්යාවන් ලබා දෙනවා. ඊළඟට තමන්ගේ ඒ දයාදය පවරා දෙනවා වයෝවාද්ධ අවස්ථාවේ. ඔන්න ඔය විදියට මවිපියන් සහ දූ දරුවන් අතර සම්බන්ධතාව එහෙම දක්වලා තිබෙනවා. තවත් නොයෙකුත් තැන්වල බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ මවිපිය උපස්ථානය පිළිබඳ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා.

මවිපියන්ගේ අගය පෙන්වීමට බුදුරජාණන් වහන්සේගේ විශේෂ දේශනාවක් තිබෙනවා. මහණෙනි දෙදෙනෙකුට උපස්ථාන කරලා නිම කරන්න බෑ ලෝකයේ. ඒ කාටද? මවටත් පියාටත් කියලා, ඊළඟට එතන ඉඳලා පුදුම අන්දමේ වචන කීපයකින් බුදුරජාණන් වහන්සේ මවිපිය උපස්ථානයේ අගය දක්වා වදරනවා. යම්කිසි පුත්‍රයෙක් මවිපියන්ට උපස්ථාන කරන බලාපොරොත්තුවෙන් තමන්ගේ දෙවුරේ වයෝවාද්ධ මෑණියනුත් පියාණනුත් හිඳුවාගෙන - එතන කාල සීමාව වශයෙන් කියන්නේ ජීවත්වෙන කාල සීමාව, කෙසේ වෙතත් ඒ තියෙන බැරැරුම් බව පෙන්නුම් කරන්නයි - ඔවුන්ට සියළු ඇප උපස්ථාන කරමින්, ඔවුන්ගේ මළ මුත්‍රා අදිමින් සියළු සම්බාහන උපස්ථාන කරමින් අවුරුදු සියක් අරගෙන ගියත්, ඒත් ඒ මවිපියන්ට ඔවුන්ගෙන් ලැබුණු ඒ රැකවරණය පිහිටට ණය ගෙවලා ඉවර කරන්නට බැරිය. ඊළඟට දෙවනුව ප්‍රකාශ කරනවා බුදුරජාණන් වහන්සේ යම්කිසි පුත්‍රයෙක් තමන්ගේ මවිපියන්ට ප්‍රතිඋපකාර කරන අදහසින් සත්රුවණින් පිරුණු මේ මහපොළොවෙහි රජ පදවිය ඒ දෙදෙනාට පැවරුවත් ඒත් ඒ මවිපියන්ට කළයුතු දේ කළා වෙන්නේ නැත. යම්කිසි දරුවෙක් ශ්‍රද්ධාව නැති මවිපියන් ශ්‍රද්ධාවේ පිහිටෙව්වානම්, දුශ්ශීලවූ මවිපියන් ශීල සම්පන්නියේ පිහිටෙව්වානම්, ත්‍යාගශීලී නොවන මසුරු මවිපියන් ත්‍යාග

සම්පත්තියෙහි පිහිටෙව්වානම්, ප්‍රඥාව නැති මව්පියන් ප්‍රඥ සම්පත්තියෙහි පිහිටෙව්වානම් ඒ දරුවා කළා පමණක් නෙවෙයි, සෑහෙන පමණ කළා පමණක් නෙවෙයි, පමණටත් වඩා කළ කෙනෙක් කියලා අන්න ඒ විදියට ධර්මානුකූලව ධර්මයෙන් පිහිට වීමේ අගයත් බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙනවා. ඒ වගේම මංගල සූත්‍රයේ මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් දන්නවා 'මාතා පිතු උපධ්‍යානං' - මංගල කාරණා තිස්අට අතුරෙන් මව්පිය උපස්ථානයත් ඒ වගේම වටිනා දෙයක් හැටියට දක්වලා තියෙනවා. එතකොට අර පිරිහීමට හේතුවෙන දේවල් තමයි මව්පිය උපස්ථානය පැහැර හැරීම. තමන්ගේ දියුණුවට හේතුවෙන එකක්, මංගල කාරණයක් හැටියට දක්වලා තියෙනවා මව්පිය උපස්ථානය.

ඒ කොහොම උනත් මව්පියන්ට නොසැලකීම කියන ඒ දුර්වලතාවත් කවදත් සමාජයේ තිබෙනවා. මොකද බොහෝ දෙනාට කුඩා අවදියේදී තමන්ට ලැබෙන රැකවරණය අමතක වෙනවා. කොටින්ම උත්පත්තිය ලබන අවස්ථාවේදී විශේෂයෙන්ම මැණියන්ගෙන් ඉටුවන සේවයත් ඊළඟට තමන්ගේ ජීවිතය යහමගට යැවීම ආදියේදී පියාණන්ගෙන් ඉටුවන සේවයත් අමතක කරලා ඇතැම් කෙනෙක්, වෙනෙකක් තබා මව්පියන්ව හඳුන්වාදීමට පවා මැලි වෙනවා. ජීවිතය පිළිබඳව මූලික අවබෝධය ලබාදෙන, ලෝකය හඳුන්වාදෙන, 'ඉමසුස ලොකසුස දසෙසුනාරො', මේ ලෝකය දැක්වූ අය හැටියට මව්පියන් ගරු කළයුතු බව පෙන්වා දෙනවා. අතීතයේ බමුණන් අතර තිබුණා ප්‍රේත පූජාවක් කියලා යම් පූජා ක්‍රමයක්. මළගිය අයට පින්දීමට. ඒ පූජාව තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ තිරෝකුඩ්ඩ ආදී සූත්‍ර වලින් බෞද්ධ ක්‍රමයට අනුවම පෙන්වුවේ. මියපරලොව ගිය මව්පියන්ට පිහිට විය හැකි ක්‍රමය, පින්පෙන් දීම. දක්ෂිණා කියන වචනයෙන් බොහෝ තැන්වල සඳහන් වෙන්නේ බමුණන්ගේ යාගය පිළිබඳවයි. නමුත් මෙතන ඒ දක්ෂිණාවෙන් දැක්වෙන්නේ තුනුරුවන් විෂයෙහි දනාදී පින්කම් කරලා පින්පෙන් පැමිණවීම තුළින් මව්පියන් සැපවත් කළහැකි බවයි. නමුත් ඇතැම්විට ජීවත්වෙන කාලයේ නොසලකා ඉඳලා මිය පරලොව ගියාට පසුව පමණක් වාරිත්‍ර හැටියට මව්පියන් සිහිපත් කරලා කරන අවස්ථාවන් තිබෙනවා. මෙතන කියන්නේ ජීවත්වෙන අවස්ථාවේදී පවා - මව්පියන් වයෝවෘද්ධ අවස්ථාවේදී - විශේෂයෙන්ම තමන්ට කුඩා අවධියේදී ඒ මළමුත්‍ර ඇදීම් ආදියෙන් ඒ කරන ලද ඒ පිහිට රැකවරණය මව්පියන්ටත් කිරීම තමුන්ගේ යුතුකමක්ව පවතිනවා.

මේ වැදගත්කම නිසා බුදුරජාණන් වහන්සේ, සංඝයා-වහන්සේලාට පවා මව්පියන් සම්බන්ධයෙන් යම් යම් විශේෂ වරප්‍රසාද දුන්නා. දැන් ඔය වස් කාලයේ 'පිටත ගමන' පිළිබඳව බුදුරජාණන් වහන්සේ සංඝයාවහන්සේලාට යම් යම් නීති දක්වලා තිබෙනවා - රූ හයකට වඩා පිටතට යාම නුසුදුසු බව වස්කාලය තුළ. නමුත් විශේෂ අවස්ථා හැටියට ඒ සඟ පිරිසේ සාමාජිකයින් හික්කු, හික්කුණි, සාමනේර ආදීන්ගේ යම් විශේෂ කටයුත්තක් සඳහා යන්න පුලුවන් බව දක්වා තිබෙනවා. ඒවගේම මැණියනුත් පියාණනුත් හා සම්බන්ධ යම් කටයුත්තක් තිබෙනවානම් අවසර දීලා තිබෙනවා ආරාධනාවක් ඇතත් නැතත් යාමට පවා. මව්පියන්ගෙන් ආරාධනාවක් ඇතත් නැතත් ඔවුන්ගේ රෝග පීඩා එහෙමත් නැත්නම් ඔවුන්ට බණ දේශනා ආදී කටයුත්තක් වුණොත් සංඝයාවහන්සේලාට වස් කාලයේ පවා යාමට බුදුරජාණන් වහන්සේ අවසර දීලා තියෙනවා. ඒ වගේම ඉතාමත්ම දුගී මව්පියන්නම් දරුවා පැවිදි වුණාට පස්සෙ ඒ අයට වෙන ක්‍රමයකින් ආහාර ආදිය නොලැබෙනවානම් පිණිඩපාතයේ ගිහිල්ලා තමාට ලැබෙන පිණිඩපාතය ඔවුන්ටත් දීමටත් අවසර දීලා තියෙනවා. සංඝයාවහන්සේලාට ලැබෙන සාංඝික ලාභ නොවෙයි, පෞද්ගලිකව තමන්ට ලැබෙන දෙයක් මව්පියන්ට දීමේ වරදක් නැති බව බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇතැම් අවස්ථාවල දක්වලා තිබෙනවා.

'ශ්‍රද්ධා දෙයා' කියලා කියන්නේ, ශ්‍රද්ධාවෙන් දෙන දේ අපතේ නොයන ආකාරයට පරිහරණය කරන හැටියට සංඝයාවහන්සේලාට දන්වා ඇති නමුත් මව්පියන් පිළිබඳව විශේෂයෙන් අනුග්‍රහ වශයෙන් වරප්‍රසාද දක්වලා තියෙනවා. වෙන එකක් තබා ඔවුන් වයෝවෘද්ධ හෝ ගිලන්ව සිටිනවානම් සංඝයාවහන්සේලාට පුලුවන් පියාණන්ට ශරීරය අල්ලලා වුවත් උපස්ථාන කරන්න. එහෙම නැත්නම් උපස්ථානය සලසන ක්‍රමයක් යොදන්න ඕන. රෝගී අවස්ථාවල මව්ගේ ශරීරය අල්ලන්නේ නැතුව උපස්ථාන කිරීමට පවා බුදුරජාණන් වහන්සේ අවසර දීලා තියෙනවා. මව්පිය උපස්ථානය කියන මේ ගුණධර්මය ආශ්‍රයෙන් අපි තේරුම්ගන්න ඕනේ මේ කෘතඥතාවයේ වටිනාකම. අනිත් අතට මාධ්‍යය ආශ්‍රයෙන් අද අසන්නට ලැබෙන, මව්පියන්ට කරන ලද නොයෙකුත් කාර ක්‍රියා අතීතයේත් සිදු නොවුණා නොවෙයි.

මව්පියන් විෂයයෙහි කළයුතු උපස්ථානය වෙනුවට කරන ලද කාර ක්‍රියාවල විපාක ශාසනය තුළින්ම අපට පෙන්නුම් කරනවා

මහාමුගලන් වර්තය. මහාමොග්ගල්ලාන අග්‍රශ්‍රාවක ස්වාමීන්වහන්සේ ඒ තරම් ශ්‍රේෂ්ඨ සාද්ධි බලසම්පන්න කෙනෙක්. නමුත් ඊට කල්ප අනු ගණනක් ඇත තමන්ගේ භාර්යාවගේ කීම අහලා මව්පියන්ට තලලා කැලේ විසිකරලා දුටු ඒ අකුසලය කොයිතරම්ද කියතොත් මහා-සාද්ධිමත්ව අග්‍රශ්‍රාවක පදවිය ලැබූ අවස්ථාවේ පවා තමන්ගේ ඇට කුඩු කරලා අන්තිමට පරිනිර්වාණයට පත්වෙන්න හේතු වූණු මරණයක් ඇති කලා අර පන්සියක් සොරු. ඒ විදියේ ප්‍රවාහිති අතීතයේත් මේ කාලයේත් අහන්න ලැබෙනවා.

මව්පියන් කියන්නේ බුන්ම තත්ත්වයේ වගේ ශ්‍රේෂ්ඨ පුද්ගලයින්. සමාජයේ යම් කෙනෙකුට කුසල් රැස්කරගන්න බලාපොරොත්තු වෙනවානම් ගෙදරම, ඊට අවස්ථාව තියෙනවා. ගිහි දෙවි පුද කරනවා වෙනුවට, ගින්නට ආහාර ආදිය දනවා වෙනුවට මෙන්න මේ විදියට මව්පියන්ට උපස්ථානය කළයුතු බව බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකයාට හඳුන්වා දුන්නා. ඒ වගේම අපට ඉඳහිටලා අසන්නට ලැබෙනවා තමන්ගේ ගිහි ජීවිතයේ එකම පරමාර්ථය මව්පියන් රැකබලාගැනීම ලෙස සලකන සමහර අය ගැන. ඒ විදියේ සත්පුරුෂයින් අපි ළඟටත් ඇවිල්ලා යම් යම් අවස්ථාවල කියාපු කතන්දර වලින් අසන්නට ලැබෙනවා තවමත් ඒ වටිනා ගුණධර්ම ඇතැම් කෙනෙක් රකින බව. තමන්ට දුර බැහැරින් ලැබෙන රැකියා ආදිය පවා අතහැරලා මව්පිය උපස්ථානය වෙනුවෙන් කැපවෙන අයද සිටිනවා. අතීතයේත්, මේ කාලයේත් ගිහි ජීවිතය තුළ නොයෙකුත් විදියේ ගැටුම් ඇතිවෙන අවස්ථාවක් තමයි විවාහයෙන් පසුව, නැන්ද ලේලි කියන සම්බන්ධතාව. මහාමුගලන් වර්තය පිළිබඳ කථාවෙන් පවා හෙලිවෙන්නේ ඒකයි.

ඒ විදියේ අවස්ථාවල් ගැන දන්නා එක්තරා පින්වතෙක් අපට කිව්වා මතකයි තමන් එක්තරා තරුණයක් විවාහ කරගන්න කලින් ඒ තැනැත්තියට එක්තරා සම්මුඛ පරීක්ෂණයක් දුන්නයි, සති දෙකක. තමන්ගේ මව්පියන්ට උපස්ථාන කරන්න. ඒ පරීක්ෂණයෙන් සමත් වුණොත් විතරක් විවාහ කරගන්නවයි කියලා. ඒ අවස්ථාවේ ඒ මහත්මයා ප්‍රකාශ කලා 'මම ඒ තැනැත්තියට කිව්වා මට භාර්යාවන්නම් ඕන තරම් සොයාගන්න පුලුවන්. නමුත් මට ඉන්නේ එක අම්මයි තාත්තයි' කියලා. පරිභානියට යන ගුණධර්ම ගැන ඒ විදියට අපි කල්පනාකාරී වෙන්න ඕනේ. මේ ගිහි සමාජයේ පදනම හැටියට තිබෙන්නේ අන්න ඒ මව්පිය දූ දරු සම්බන්ධතාවයි. ඒක යම් අවස්ථාවක බිඳෙනවානම් මේ ශාසනයේ

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

ඉදිරි ගමනට ඒක බලවත් අවහිරයක් වෙනවා. විශේෂයෙන්ම දැන් පොසොන් අවදිය වෙනකොට බෞද්ධ ජීවත්වුන් මහන්සි වෙනවා මේ ශාසනය නගා සිටුවීම ගැන. නමුත් අර පවුල කියන ඒකකය තුළයි මේ ගුණධර්ම අවදිමත් වෙන්නේ. මේ පවුලක් තුළ තිබෙන ඒ මව්පිය සම්බන්ධතාව ධර්මානුකූලව විග්‍රහ කරන්නේ සතර බ්‍රහ්ම විහරණය ලෙසයි.

බ්‍රහ්මණ ධර්මය අනුවනම් බමුණන් බ්‍රහ්මයාගේ කටින් උපන්නා. එහෙම නැත්නම් බ්‍රහ්මයා නිර්මාණය කළා. ඒක නිසයි ඒ බමුණන් බ්‍රහ්මයාට පුදන්නේ. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ මව්පියන් පිළිබඳව දක්වන්නේ තමන්ට ජීවිත ලාභය ලබාදීම කියන කාරණය මත පමණක් නෙවෙයි. ඒකත් ඇත්ත, නමුත් මව්පියන් මැව්වා නොවෙයි එතන. නමුත් කර්මානුරූපව යම්කිසි හේතුවක් නිසා ඒ මව්පියන්ගේ දරුවන් හැටියට ඉපදුනාට පස්සෙ කුඩා අවදියේදී මව්පියන්ගේ රැකවරණයේ වැදගත්කම අපි කවුරුත් දන්නවා. ඒක කවුරුත් දන්න සුලභ කාරණයක්. නමුත් බොහෝවිට අපට අමතක වෙන කාරණයක්, මව් කුසේ ගතකරන ඒ කාල සීමාව තුළ දහස් වාරයකටත් වඩා මියයන්න ඉඩ තියෙනවා. නමුත් සමහරවිට ඒ මව්වරු දරුවන් ගැන සැලකීම ඇතුළු එබඳු අවස්ථාවල් වල තමන්ට ප්‍රිය මනාප ආහාර පවා ගන්නේ නෑ, දරුවා පිළිබඳව හිතලා.

ඊළඟට උපන්නට පස්සෙත් - කවුරුත් කියන්නේ ලේ කිරි කර පොවනවා කියලා. බුදුරජාණන් වහන්සේ පවසනවා එක් අවස්ථාවක, 'ලොහිතං ඉදං හික්ඛවෙ අරියසසු විනයෙ චුච්චති යදිදං මාතුතඤ්ඤං' ආර්ය ව්‍යවහාරයට අනුව මව්කිරි කියන්නේ ලේ. අපේ හැඟීම් වැඩියත් මේක ගැන යොමු කිරීමටයි බුදුරජාණන් වහන්සේ එසේ ප්‍රකාශ කරන්නේ. යථාර්ථයට උනන්දු කිරීමටයි. මව් කෙනෙකුගෙන් ලේ උරලා බොන්න කවුරුත් කැමති නෑ. ඒක නිසා යම්කිසි ධර්මතාවක් තුළින් ඒ මව්ගේ ලේ, කිරි වෙන බවයි අපට කියන්න තියෙන්නේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ අන්න ඒක කෙලින්ම ඉදිරිපත් කළා. ආර්ය ව්‍යවහාර අනුව මව්කිරි කියන්නේ ලේ. එක පැත්තකින් ජීවිතය ආරම්භ වන අවස්ථාවේදී මූලිකම ආහාරය මවගෙන් ලැබෙනවා. සාමාන්‍යයෙන් ඔය තිරිසන් සතුන් අතර නැති අන්දමට ශිෂ්ට සමාජය තුළ පියාණන්ගෙන් රැකවරණය සැලසෙනවා. ඒක නිසා තමයි මව්පිය උපස්ථානය, මව්පිය වන්දනාව ආදිය බුදුරජාණන් වහන්සේ බොහෝවිට අගය කරලා

තිබෙන්නේ. බුහු ලෝකයට යන්නට කෙනෙකුට උපකාර වෙන්නේ බමුණන් කියන අන්දමේ ගිනි දෙව් පුද නොවෙයි. සතර බුහු විහරණය බව බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශකොට වදළා. සතර බුහු විහරණය කියන්නේ මෙහි, කරුණා, මුදිතා, උපෙක්‍ෂා කියන ඒ ගුණධර්ම හතරයි. එයින් මෙහි ගුණයෙන් සියළුම සත්ත්වයින් වෙත මෙහි කිරීමක් ගැන අපි කලා කරනවා. දරුවන් හා මව්පියන් අතර සම්බන්ධය දක්වීමේදී අපට මූලිකවම ඉදිරියට ගන්න පුළුවන් එක තමයි මෙන්න මේ මෙහි සිත.

කරුණය මෙන්ම සුත්‍රයේ මෙසේ දක්වනවා.

මාතා යථා නියං පුත්තං - ආයුසා එකපුත්තමනුරකෙඛි
එවමපි සබ්බභුතෙසු - මානසමභාවයෙ අපරිමාණං

යම්සේ මවක් තමාගේ එකම පුත්‍රයා තම ජීවිතය පරිත්‍යාග කිරීමෙන් හෝ රැකගනීද, එසේම සියළු සත්ත්වයින් කෙරෙහි මෙහිමය සිතක් පතුරන්න. දරුවෙකුගේ ජීවිතය සකස් කිරීමේදී මූලික වශයෙන් මෙහිමය උපකාර වෙත බව මෙයින් පෙනෙනවා. උපමාවක් වශයෙන් මව්කෙනෙකුගේ මෙහිමය කිරිවලට උපමා කර තිබෙනවා. කුඩා අවදිය ගැන බලනකොට කාටත් දිරවන්න පහසුම ආහාරය තමයි කිරි. කුඩා දරුවාට මවගේ කිරි දෙනවා වගේ තමයි මෙහිමය - මෙහිමය සිත. ඉතාමත් සුහද ඒවගේම මොළොක් ගුණය. මවගේ මොළොක් ගුණය ඇතිවයි ඒ අවස්ථාවේ කිරි දෙන්නේ.

දරුවා වැඩෙන විට මවට අවස්ථානුකූලව එක්තරා ප්‍රමාණයකට උපාය කෙරෙහිමය යොදාගන්න සිදුවෙනවා. දරුවා හික්මවාගන්න. සමහරවිට දඟ කරනකොට සැරවැර කරන්නත් සිදුවෙනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේත් දෙව්දත්ට පමණක් නොව සමහරවිට සංඝයාවහන්සේලාටත් මොසපුරිස - හිස්පුරිස කියලා බැන්නා. මහාකාරුණික බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙසේ බැන්න නේද? කියලා කෙනෙකුට හිතන්න පුළුවන්. ඒ ගැන සැක හිතෙන්න පුළුවන්. අපට විතරක් නොවෙයි නිසන්ටයින්ට පවා එහෙම සැක හිතනවා. එක අවස්ථාවක නිසන්ථානාටපුත්‍ර කියන ඒ ශාස්තෘවරයා තමන් ඉදිරිපත් වෙන්නේ නැතිව තමන්ගේ දෘෂ්ටි ගත්තු රාජකුමාරයෙකුට පැවරුවා, මේ ප්‍රශ්නය බුදුරජාණන් වහන්සේට ඉදිරිපත් කරන්න. භාග්‍යවතුන්වහන්සේ මහාකාරුණිකතම ඇයි දේවදත්ත සුවරියන්ට හිත රිදෙන විධියට මේ වගේ වචන පාවිච්චි කළේ. බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් මේ ප්‍රශ්නය අහන්නේම දනයක්

එහෙම ලැස්ති කරලයි. භාග්‍යවතුන්වහන්සේට උභතෝකෝටික ප්‍රශ්නයක් වෙයි කියල. ඒ වෙලාවෙ අභයරාජ කුමාරයාගේ උකුල් කුමාරයාගෙ දරුවා හිටියා. එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ අහනවා 'හොඳයි රාජ කුමාරය, ඔබේ මේ උකුල් ඉන්න දරුවා තමන්ගේ මේ කිරිමව්ගේ හෝ බලාගෙන ඉන්න කෙනෙකුගේ අඩුපාඩුවකින් කැට කැබිලිත්තක් කටේ දගත්තොත් මොකද කරන්න?' 'මම ඇදලා දනවා. ලේ එක්ක හරි ඇදලා දනවා'. 'අන්න ඒ වගේ තමයි මම දේවදත්ත හික්මවාගන්න බැරි වෙනකොට මේ විදියේ වචන පාවිච්චි කළා කියලා' පිළිතුරු දුන්නා.

අන්න එතන ඒ මහාකරුණා ගුණයේ එක්තරා ගැඹුරු බවක් අපට ජේනවා. අන්න ඒ වගේ තමයි මව් කෙනෙකුගේ කරුණා ගුණයත්. දරුවන්ට සැරවැර කිරීම තමන්ගෙ කෝපයට පලිගැනීම් වශයෙන් නොවෙයි. නමුත් නියම ආකාරයෙන් කරුණාවෙන් දරුවන් හික්මවීමේදී ඇතැම් අවස්ථා වල සැරවැර කිරීම් ආදිය කරන්නට සිද්ධවෙනවා. දුච්ඡා සර්පයින් පස්සෙ එලවන තරම් නොතේරෙන අවස්ථාවක් කියලා තියෙනවනෙ, දකින දකින හැම එකක්ම පස්සෙ එලවන. අන්න ඒ අවස්ථාවේ තමයි කරුණාව උද්දීපනය වෙන්නෙ. වැඩෙන අවස්ථාවේ, හික්මවිය යුතු අවස්ථාවේ මැණියන් ඉදිරිපත් වෙලා අවස්ථානුකූලව සැර වැර කරන්න වෙනවා. සමහරවිට දඬුවම් කරන්නත් වෙනවා.

නුවණින් කල්පනා කරලා ඒ දරුවා හික්මවීමේ උපක්‍රමයක් හැටියට ඒක කරන්න සිද්ධවෙනවා. ඒක උපමා කරන්න පුලුවන් වෙඬරු පිඩකට. වෙඬරු පිඩ ඉක්මනින්ම උණු වෙනවා කිරිවලට වඩා සන නමුත්. අන්න ඒ වගේ තමයි - වෙඬරු පිඩ වගේ උණු වුණයි කියන්නෙ - මොකද මව ඒ විදියට දරුවන් හික්මවීමට උත්සාහ කරන නමුත් යම්කිසි දඟයකින් කියන දේ නාහා යමක් කරගත්තානම් 'හා ඉතින් වුණානම් ඕක විදගන්නවා' කියලා ඉන්නෙ නෑ. ඒ දරුවාට පිළියම් කරනවා. අන්න ඒ වගේ තමයි අපට හිතාගන්න තියෙන්නෙ කරුණා ගුණයේ තියෙන ලක්ෂණය බැලූ බැල්මට ඒක ගොරෝසුයි. නමුත් ඉක්මනින් උණු වෙනවා. අන්න කරුණා ගුණය. එතකොට දරුවාගෙ වැඩීමේදී මව් කෙනෙකුට උපකාර වෙන කරුණා ගුණය තමයි ඒ බ්‍රහ්ම විහරණයේ දෙවෙනි අවස්ථාව.

ඊළඟට දරුවා වැඩිලා හොඳට ඉගෙනකියාගෙන ඇතැමුන් සමහරවිට හොඳ තනතුරු වලට පත්වෙනවා. ඒ අවස්ථාවේ දරුවන් දිහා

මව්පියන් බලන්නේ ලොකු මුදිතාවකින්. මෙව්වර අපි දුක් මහන්සිවෙලා විස පැහැදුම් කරලා දුක් කරදර කරලා හැදිව්ව දරුවට දැන් ඉතින් නැගිටින්න පුළුවන්. අපේ උදව්වක් නැතුව ඉන්න පුළුවන් කියලා සතුටු වෙනවා. මේ තරම් තත්ත්වයකට පැමිණියත්. මුදිතා ගුණය මේ ලෝකයේ දුර්ලභ ගුණයක්. ඔය බ්‍රහ්ම විහාර ගැන කතා කරනකොට බොහෝ දෙනා මෙමතිය ගැන කථා කරනවා. කරුණාව ගැන කථා කරනවා. නමුත් මුදිතාව ගැන බොහොම ටික දෙනයි හිත යොදන්නේ. මුදිතාව ඊර්ෂ්‍යාවට විරුද්ධ ගුණයක්. ඊර්ෂ්‍යාවයි බහුලව ලෝකයේ තිබෙන්නේ. මිදුණු කිරි දිහා බලනකොට කාගෙත් හිත ප්‍රසන්නයි. බලන්න බොහොම ප්‍රසන්න දෙයක් මිදුණු කිරි භාජනයක්. අන්න ඒ කිරි වගේ අර මුදිතා ගුණය. මේ උපමා ධර්මයේම තියන උපමා නොවෙයි. මේ මව්පිය සම්බන්ධය, අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධතාව පෙන්වුම් කිරීමටයි අපි මේ උපමා යොදන්නේ.

ඒ දරුවා ඒ විදියට හැදිලා වැඩිලා සමහරවිට විදේශ ගමන් ආදී නොයෙකුත් ඉගෙනීම් ආදී කර්තව්‍යයන් නිසා බැහැර යන්න සිද්ධවෙනවා. ඒ වගේම ගැහැණු දරුවෙක්නම් මේ කවුරුත් දන්නවා මව්පියන් ඔය බොරුවට අඩන අවස්ථාවක් තිබෙනවා මේ දරුවන් විවාහ කරදෙන අවස්ථාව. එවැනි අවස්ථාවල උපේක්‍ෂාවක් ඇති කරගන්නවා, දැන් ඉතින් කොහොම හරි ආරක්‍ෂාව ඇතුව ඉන්නවා කියලා. අන්න උපේක්‍ෂාවට අවස්ථාව. මේ අවස්ථාව උපමා වන්නේ ගිතෙල් වලට. ඒ මොකද අපි කවුරුත් දන්නවා ගිතෙල් පුරෝපු භාජනයක් බය නැතුව අනිත් පැත්තට හරවන්න පුළුවන්. වැක්කෙරෙන්නේ නෑ. ගිතෙල් සනයි. ඒ වගේම බරයි. ඉතින් බර කියන එකට කියනවා 'ගරු' කියලා වචනයක්. ගරු ගාමිහීර. ඉතින් අන්න අර ගරු ගුණය, එතකොට මේ කිරි, වෙඩරු, දීකිරි, ගිතෙල් උපමා ඒ අණුව ගලපාගන්න පුළුවන්. ගිතෙල් වගේ ඔන්න අර උපේක්‍ෂා අවස්ථාව. ඔයින් අපට ජේන්නේ දරුවා මව්පියන්ගේ පිහිටෙන් වැඩෙනවා වගේම මව්පියන් දරුවා අරමුණු කරගෙන අර කියාපු සතර බ්‍රහ්ම විහරණය තුළින් වැඩෙනවා.

ඔය විදියේ මහාඅන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධතාවක් මේ තුළින් මතුකරගන්න පුළුවන්. සතර බ්‍රහ්ම විහරණ පිළිබඳ කථාව මේකට කිට්ටු කළහම දරුවා අරමුණු කරගෙන මව්පියන් මෙමතිය වඩනවා. දෙවෙනි අවස්ථාවේ කරුණාව වඩනවා. තුන්වෙනි අවස්ථාවේ මුදිතාව වඩනවා.

අවසාන අවස්ථාවේ පරාර්ථකාරීව දරුවාගෙන් වෙන් වෙන්න පුලුවන් තරම් දැඩි උපේක්ෂාවක්, ශක්තියක් ඇති කරගන්නවා. මව්පියන්ට බුහුම තත්ත්වය බුදුරජාණන් වහන්සේ දුන්නේ ඒ අර්ථයෙනුයි. මව්පියන් නිසා උපන්නයි කියන එක පමණක් නොවෙයි. ඇත්ත වශයෙන්ම යම් යම් කර්මානුරූපවයි කෙනෙක් උපදින්නේ මව්පියන් උපකාර කරගෙන. ජීවිතය පිළිබඳ මූලික අවබෝධය ලබාදීම නිසාත්, ශරීරයත් මනසත් ගොඩනගාගැනීමට දෙමව්පියන්ගෙන් ලැබුණු රැකවරණය නිසාත් දෙමව්පියන් 'පුබ්බාවරිය' නමින් හැදින්වෙනවා.

මව්පිය පක්ෂයත් මෙයින් හිතාගන්න ඕනේ තමන්ගේ දූ දරුවන් පිළිබඳව ඇති කරගත්තු මෙහිත්‍රී, කරුණා, මුදිතා, උපේක්ෂා කියන ගුණය ක්‍රමක්‍රමයෙන් තමන්ගේ අසල්වාසීන්ටත්, අනිත් අයටත් පතුරුවන්න පුලුවන්නම් ඒකම සතර බුන්ම විහරණ ඉපදීමක් වෙනවා. අපට ගිහි ජීවිතය ආශ්‍රයෙන් පවා ගුණධර්ම වගා දිගා කරගැනීමට මව්පියන් සහ දූ දරුවන් තුළ ඇති අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධතාව හොඳ අවස්ථාවක්. නිවසක තමන්ගේ දරුවන් අරමුණු කරගෙන පටන්ගත්ත මෙහිත්‍රීය අසල්වාසීන්ට ගමට රටට හැම පැත්තටම පතුරුවන්න පුලුවන්නම්, ඒකයි මෙහිත්‍රී බුන්ම විහරණය වැඩීම. තමන්ගේ අසල්වාසී දරුවන් ඒ වගේ තත්ත්වයකට පැමිණෙනකොටත්, තමන්ගේ දූ දරුවන් අර ස්වභක්තියෙන් නැගිටින්න පුලුවන් තත්ත්වයට පත්වෙනකොටත් ඊර්ෂ්‍යාව වෙනුවට මුදිතා ගුණය මතු කරගන්න ඕන. ඒකට ආරම්භයක් ලැබුණා ගෙදරින්ම. ඒ වගේම කරුණා ගුණය. මේ පින්වතුන් අහලා තියෙනවා 'පක්කුසුස සබ්බ ධමමෙසු - කරුණා සබ්බ ජනතුසු', ඒ කියන්නේ බුදුරජාණන් වහන්සේට ධර්මයන් පිළිබඳව ප්‍රඥාව තියෙනවා, හැම සත්ත්වයින් පිළිබඳවම කරුණාව තියෙනවා.

එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේගේ මහාකරුණාව අපට හිතාගන්නත් බැරි තරම් මහාගැඹුරුයි. බුදුරජාණන් වහන්සේට සංසාර සාගරයේ වැටිලා ඉන්න සත්ත්වයින් පෙනුනේ, අන්න අර මව් කෙනෙකුට ගින්නට කීට්ටු වෙන්න ලිප ලඟට දුවන, එහෙම නැත්නම් වාහන යන පාරට පනින්න හදන දරුවන් වගේ තමයි. ඒක නිසයි අර වගේ අවස්ථානුකූලව දුගතියෙන් මුදලා සුගති මාර්ගයට යොමු කිරීමට බුදුරජාණන් වහන්සේ සමහරවිට සංඝයාවහන්සේලාට දැඩි ක්‍රියාමාර්ග, දැඩි විනය නීති පවා පැනවුවේ. අකරුණාවකින් නොවෙයි. දරුවන් කෙරෙහි මවගේ කරුණාව පිළිබඳ ප්‍රකාශ කෙරෙන සාමාන්‍ය ජන

කථාවක් ධර්ම සාහිත්‍යයේම සඳහන් වෙනවා. එක්තරා දරුවෙක් කැලේට යන්න යනකොට ඒ මව් තර්ජනයක් විදියට කියලා තියෙනවා 'කැලේට ගියොත් මීමෙක් ඇනලා මරාවි' කියලා. නමුත් මීමා හමුවෙන වෙලාවේ දරුවා කල්පනා කළා මැණියන්වහන්සේ ඇත්ත වශයෙන්ම, ඒ විදියට හිතුවානම් ඒක වේවා. එහෙම හිතන්නේ නැතුව මට අවවාදයක් වශයෙන් කළානම් නොවේවා. ඒ වෙලාවේදී දරුවා බේරුණා. එයින් පෙන්වන්නේ මව යමක් වළක්වාලීමට පාවිච්චි කරන වචනය, ක්‍රෝධ සිතින් වෙන්ව, හික්මවාගැනීමට ප්‍රමාණවත්, පමණ දැනගෙන පාවිච්චි කළයුතුව තිබෙන බවයි.

ඇතැම්විට ඥානවන්ත මැණිකෙනෙකුගේ අවවාදය පවා කුඩා දරුවාට තමුන් වැඩිවියට පත් වූණාට පස්සෙයි තේරෙන්නේ. රෝග පීඩා ආදිය ගැන, අතුරු අනතුරු වලට, වැරදි සම්බන්ධතාවල් වලට යොමුවන අවස්ථා වල, මව්පියන් කරන අවවාදය ගැන හිතාගන්න ඕන ඒ කරුණා ගුණය මතුකරගන්න අවස්ථාවයි කියලා. සමාජයේ යම් යම් අවස්ථා වල දැඩි ක්‍රියාමාර්ග ගැනීමට සිදුවෙනවා. එවැනි අවස්ථාවල කල්පනාකාරීව මවක් දරුවකුට තරවටු කරන්නා වගේ කරන්න පුළුවන්නම් ඒකෙනුත් අපි යමක් ඉගෙනගන්නා වෙනවා ඒ පවුල් ජීවිතය තුළින්.

වතීම්‍යයේ තරගකාරීත්වය වගේම ධනාත්මක සංකල්ප ආදී අලුත් අලුත් සංකල්ප මේ උගතුන් පතුරුවලා තියෙනවා. ඔය විදියේ දේවල් තුළ තියෙන්නේ කඟවේනා වගේ කිසිම දෙයක් බලන්නේ නැතුව තමාගේ අභිවෘද්ධිය පමණක් බලාගෙන ධනයම ජීවිතයේ පරමාර්ථය කරගෙන කඩාගෙන බිඳගෙන යන ගමනක්, ගුණධර්ම ගැන නොතකා. අන්න එබඳු ඒ විෂම සමාජ ධර්ම පැතිරුණු යුගයක සතර බ්‍රහ්ම විහරණය තුළින් අපි කල්පනාකාරී වෙන්න ඕන තමන්ගේ දරුවා හැදිලා වැඩිලා විභාග පාස් කරලා උසස් තනතුරුවලට පත්වෙන අවස්ථාවේ ඇති කරගත්තු මුදිතාව තමන්ගේ අසල්වාසියාගේ දරුවා ගැනත් ඇතිකරගන්න. සමහරවිට දුගී, කුලහීන කියලා ඒ විදියට හිතන දරුවා පවා අනේ කොයිතරම් හොඳද, කොයිතරම් වටිනා දෙයක්ද කියලා සාදු! සාදු!! කියලා හිතමින් සතුටු වෙන්න පුළුවන් ගුණයක් ඇති කරගත්තොත් ලෝකයේ අභාවයට යන මුදිතා ගුණයත් අපි රැකගන්නා වෙනවා.

මව්පිය සම්බන්ධතාව තුළ ඉතාමත්ම ගැඹුරුම අවස්ථාවක් තමයි අන්න අර කියාපු දරුවන්ගෙන් වෙන්වීම කියන එක. ඒ දරුවන්ගෙන් වෙන්වීමේදී මව්පියන් ඒ බ්‍රහ්ම තත්ත්වය ඇත්ත වශයෙන්ම ඉහළින්ම

ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගත්තු අවස්ථාවක්. බ්‍රහ්මයා කියන්නේ ලෝක ධාතුවේ පිහිටීම ගැන කියනකොට ඉහළින්ම ඉන්න කොටසක්. ඒකම තමයි ඒ කට්ටිය දිග රැවුලකුත් එක්කයි නිරූපණය කරලා තියෙන්නේ. මව්පියනුත් බොහෝවිට අර දරුවන්ගේ වැඩුණු අවස්ථාව වෙනකොට සෑහෙන වැඩිහිටි තත්ත්වයක් ලබාගෙනයි ඉන්නේ. සමාජයේ ගරු ගාම්භීර කටයුතු වලට අතදෙන්න පුළුවන් ශක්තියක් වගකීම් දැරීම තුළින් ඒ දෙමව්පියන් ලබාගෙන තිබෙනවා. මව්පියන්ගෙන් දරුවන් ඉගෙනගන්නා වගේ මව්පියෝ දරුවන්ගෙනුත් ඉගෙනගන්නවා. ඒකයි අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධතාව කියලා කියන්නේ. අර දරුවා පිහිට කරගෙන මව්පියන් මෙහෙත්‍රී, කරුණා, මුදිතා තුළින් අන්තිමට උපේක්ෂාව දක්වාම යනවා. ඉතින් උපේක්ෂාව කියන එක ඇතැම් කෙනෙක් කල්පනා කරනවා මේක හැම දේටම කරබාගෙන ඉදීම කියලා. නමුත් අපි සඳහන් කළ උපමාව අනුව අපට පෙන්නුම් කරන්න පුළුවන්. කිරි නැතුව තනිකර ගිතෙල් එළදෙනුන්ගෙන් ලබාගන්න බෑ. කිරි, දීකිරි, වෙඬරු ඔය විදියට ඒ අවස්ථා පහුකරලයි ගිතෙල් ඇතිවෙන්නේ. ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ උපේක්ෂාව අගට දැමීමේ. මෙහෙත්‍රී, කරුණා, මුදිතා - අන්තිමටයි උපේක්ෂාව එන්නේ. ඒ උපේක්ෂාව කියන්නේ නිකන් හැමදේටම ඇස් වහගෙන නොතකා සිටීම නෙවෙයි. එහෙම නැත්නම් ඉතාමත්ම කෘර විදියට, ලෝකය ගැන නොතකා හැරීමක් නොවෙයි. උපේක්ෂාව කියන එක ගැඹුරු දෙයක්. ඒ ගැඹුරින් යුක්තවයි මව්පියන් දරුවන් පිළිබඳව ඔවුන්ගෙන් වෙන්වන අවස්ථාවේ ක්‍රියා කරන්නේ. ආත්මාර්ථ-කාමීභවයෙන් තොරව, පරහිතකාමීව දරුවන්ගේ යහපත තකා, නමුත් එපමණකින් දරුවන් ගැන හිතාගන්න නරකයි අපේ වැඩ ඉවරයි කියලා.

ඊළඟට එතනින් තමයි දරුවන්ගේ කටයුතු පටන්ගන්නේ. දරුවන් දැන් ශක්තිමත්නම් - බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා මව්පියන් 'හගො නෙසං හවිසුසාමි', අපි මේ ඇති දැඩි කල් මව්පියෝ. මව්පියන් ඇතිදැඩි කළ නිසා අපි දැන් ඒ අය පෝෂණය කරන්න ඕනේ. 'කිච්ඡං නොතං කරුසුසාමි', අපි වෙනුවෙන්මයි මව්පියන් ගෙදරදෙපේ නානාවිධ වැඩකටයුතු කළේ. ඒ ටික අපි කරන්න ඕනේ. ඒ විදියට එතනින් පැවරෙනවා මව්පියන් රැකබලාගැනීම ආදී කටයුතු රාශියක්. ඉතින් මේකේ නොයෙකුත් අවස්ථාවල් තියෙනවා. මව්පියන් රැකබැලීම ගැන නොයෙකුත් ක්‍රම තියෙනවා. ඇතැම්විට වෙක්පතකින් පුළුවන් මව්පියන් ගැන රැකබලාගන්න ඇතැම් කෙනෙකුට මහළු මඩම් ආදියට යවලා. ඒක එක ක්‍රමයක්. තව තව අර අපි කලින් සඳහන් කළ

ආකාරයට ඇතැම් අය තමන්ට ලැබෙන ඇතැම් රැකියාවල් පවා අනහරලා අර කියාපු ගුණධර්ම රැකගැනීම ගැන උනන්දු වෙලා ඉතාමත්ම ආසාවෙන් වටිනා දෙයක් කරනවා කියලා මවිපියන් රැකබලාගන්නවා. ඔවුන්ට ඒ මවිපියන්ගේ ආශීර්වාදය අවසන් අවස්ථාවේ ලැබෙනවා.

බුද්ධශාසනය කියලා කියන්නේ භික්ෂු, භික්ෂුණි, උපාසක, උපාසිකා කියන මේ සිවුවනක් පිරිස. අපි බොහෝවිට ශාසන පරිභානිය ගැන කතා කරනකොට සංඝයාවහන්සේලාගේ අඩුපාඩුකම් ගැන තමයි කතා කරන්නේ. නමුත් මේ සංඝයාවහන්සේලා කියන ජාතිය එන්නෙන් අර ගිහි සමාජයෙන්. එතකොට ගිහි සමාජයේ තියෙන ඒ ගුණධර්ම දූෂණය, ගුණධර්ම පරිභානිය සංඝයාවහන්සේලා අතරටත් ඉබේටම එනවා. අර කියාපු ගෙදරවල් වල ගතකරපු කාලය තුළවත් ඒ සංඝයාවහන්සේලාට එබඳු පරිසරයක් ලැබෙන්නේ නැත්නම් එතකොට දෙපැත්තම වග කියන්න සිද්ධවෙනවා. මවිපියන්ගෙන් ඉටුවිය යුතු යුතුකම් අර කියාපු ආකාරයට කිරි ටිකේ සිට අනිත් හරිය දක්වා හරියට දරුවන්ට ඉෂ්ඨ වෙනවානම්, ඊළඟට දරුවනුත් ඒ වගේම මේ බුද්ධ වචනය මුල් තැන තියාගෙන තමන්ගේ යුතුකම් ඉටුකරනවා. මවිපියන්ගෙන් ලැබුණ රැකවරණය අමතක කරලා කුඩුවකින් පිටවෙලා යන කුරුල්ලන් වගේ තමන්ට ඕනෑ හැටියට පියාසර කරලා, පියාසර කරන ඒ වගේ තවත් කෙනෙකුත් සොයාගෙන ලෝකයේ ඒ ඒ තැන පියාසර කරමින් ඉන්න පුළුවන්. නමුත් තමන්ගෙන් කරන්න තියෙන යුතුකම් කොටස වෙක්පතකින් ඉටු කරනවාට වඩා සියතින් ඉටුකරනවානම් ඒක ඉතාමත්ම වටිනා දෙයක් ලොවට ආදර්ශයක්. අතීත ලංකාවේ ඇතැම් රජවරු පවා ඒ රජකම් ආදී උසස් තනතුරු තිබියදීත් රාජ කටයුත්තට යන්න කලින් මවිපිය උපස්ථානයේ නිරත වුණ බව සඳහන් වෙනවා.

මෙතනදීත් මේ කියවෙන ජාතක කථාවේ අන්ධවූ ඇතිත්තක්, අන්ධ වුණාට පස්සෙ මොනවා කරන්න බැරිද දරුවන්ට. කවුද දන්නේ, කාටද පේන්නේ? නමුත් අන්ධ වුණහම තමයි කරන උපස්ථානය. අන්ධවූ මවිපියන්ට කරන උපස්ථානය ශ්‍රේෂ්ඨම උපස්ථානයක්. කාටවත් පේන්නේ නෑ. ඒ තරම් මවිපිය උපස්ථානයක් තිරිසන් සතෙක් වෙලත් කරපු බවයි ඒ ධර්මකථාවෙන් පෙන්නුම් කරන්නේ. ඒ වගේ බෝධිසත්ථවරිත ගැන කොතෙකුත් සඳහන් වෙනවා. බෝධිසත්ථවහන්සේ

කියලා කියන්නෙ - බුද්ධත්වයට පෙරුම් පුරන උත්තමයාටයි. මේ ලෝක ධාතු වේ ලැබිය හැකි උපරිම අත්දැකීම් රාශිය තුළින් බුදු කෙනෙක් බිහි වෙන්නෙ. තමන්ගේ අත්දැකීම් රාශියත්, ඒ ලබාගන්න ඥාන සම්භාරයත් සම්පූර්ණ වීමෙන් තමයි දන, සීල, භාවනා ආදී දස පාරමිතා අවසානයේ උපේක්ෂාවෙන් ඉවර වෙන ඒ පාරමිතා පිරිලා යන්නෙ. අන්න ඒක නිසා අපි කල්පනා කරන්න ඕනෙ අපේ මේ ශාසනය රැකගැනීම ගැන. බෞද්ධ පින්වතුන්, තමන්ගේ ඒ ගෘහ ජීවිතයේදී මෙන් මේ කියාපු මවිපිය උපස්ථානයට අදාල ගුණධර්ම රාශිය සතර බ්‍රහ්ම විභරණ ආශ්‍රයෙන් වැඩීම තුළින් මේ ශාසනයේ විරස්ථායී වීමට උත්සාහවත් වෙන්න ඕන. එතකොට අපි මේ ධර්මකථාව ආශ්‍රයෙන් මේ අවස්ථාවේ කාරණා මතු කළේ පොසොන් පෝය ළං වෙනකොට හැම දෙනෙක්ම බුද්ධශාසනය ගැන කතා කරන නිසා. මෙතෙක් මේ ඉදිරිපත් කළ කාරණා තමතමන්ගේ ජීවිත වලට එකතු කරගෙන ගිහි ජීවිතය තුළ යන්න පුලුවන් දුරක් ධර්මානුකූලවම යාමට - අර ධනාත්මක චින්තනාදියට යට නොවී - උත්සාහ කරන්න ඕන.

තමතමන් නෙක්ඛම්මයේ පළවෙනි පියවර වගේ අද ගෙදරදෙරවල් වලින් ඉවත් වෙලා වටිනා ශීලයක් සමාදන් වෙලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ ආකාරයට සංසාර දුකෙන් එතෙර වීම සඳහා මෙසේ ශීල සමාදන් වුණා. ඊළඟට ඒකටම අදාලව බණ භාවනා කළා. ඒ වගේම ජීවිතයේ වටිනා ගුණධර්මවලට උපකාර වන ධර්මදේශනාවක් ඇසුරු කරගෙන මේ පින්වතුන් ලබාගත්තු මේ කුසල ශක්තිය ධර්මශ්‍රවණානිශංස තුළින් තමන්ගේ ජීවිත ධර්මමාර්ගයේ ගෙනියන්නත් හැකිතාක් ඉක්මනින් සසර දුක් ජාති ජරා ව්‍යාධි මරණාදී සංසාර දුකින් අතමිදී උතුම් අමාමහ නිවනින් නිවී සැනසීමටත් මේ කුසල ශක්තිය ඒකාන්තයෙන් හේතු වාසනා වේවා! කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගන්න. අවිච්ඡේ සිට අකනිටාව දක්වා සියලු සත්ත්වයන්ගේ ධර්මදේශනානිශංස, ධර්මශ්‍රවණානිශංස අනුමෝදන් වීම තුළින් ඒ තමන්ගේ ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමාමහ නිවනින් සැනසෙත්වා! කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගන්න. මේ ගාථාව කියන්න.

‘එත්තාවතා ව අමෙහනි...’

125 වන ඉදිගනප

125 වහ දේශනය

(පහත් කණුව ධරී දේශනා අංක 174)

‘හමො තස්ස භගවතො අර්හතො සමමා සමබුද්ධස්ස’

එතං නාගස්ස නාගෙන - ඊසාදන්තස්ස හස්වීතො
සමෙති විතතං විතෙන - යං එකො රමති වනෙ’ති

- නාග සුත්ත, උදන පාළි.

සැදහැවත් පින්වතුනි,

බුද්ධ කාලීන සමාජයේ ශ්‍රේෂ්ඨ සතුන් හැටියට සැලකෙන සතුන් හතර දෙනෙක් ගැන ධර්ම සාහිත්‍යයේ නිතර දකින්න ලැබෙණවා. සිංහයා, ආජානේය අශ්වයා, වෘෂභයා, හස්තියා යන සතුන් හතර දෙනා ඒ කාලෙ සත්ත්ව ලෝකයේ උතුම් සතුන් හැටියට සම්මත වෙලා තිබුණා. ඒ නිසාම බොහෝ අවස්ථාවල බුදුරජාණන් වහන්සේට ගරු නාමයක්, උප පදයක් හැටියට මේ සතුන්ගේ නම් ඇදලා තියෙනවා දකින්න ලැබෙණවා. ඒ විතරක් නෙවෙයි බුදුරජාණන් වහන්සේමත් ඇතැම් අවස්ථාවල උපමා යෙදීමේදී තමන්වහන්සේ මේ සතුන් හතර දෙනාට සමාන කරගෙන තියෙනවා. දැන් මේ මාතෘකා කළ ගාථාවේ තියෙන්නේ බුදුරජාණන් වහන්සේ තමන්වහන්සේ හස්ති රාජයෙකුට සමාන කරගත්තු අවස්ථාවක්. මීට අදාළ නිදන කථාව දැක්වෙන්නෙ මෙහෙමයි.

කොසඹෑ නුවර සෝමිතාරාමයේ බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩ වාසය කරන කාලයේ කොසඹෑ නුවර භික්ෂූන්වහන්සේලා අතර පොඩි විනය ප්‍රශ්නයක් උඩ ලොකු වාද විවාද කරගැනිල්ලක්, අඩ දබර කරගැනිල්ලක්, කලහකාරී තත්ත්වයක් ඇතිවුණා. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ අවවාද අනුශාසනා පවා ඒ අය පිළිගත්තෙ නෑ. එතකොට මේ කලහය සංසිඳවන්න බැරිවීම නිසාදෝ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ සිත විවේකයට නැඹුරු වුණා. උන්වහන්සේ මෙහෙම කල්පනා කළා. ‘දැන් මම භික්ෂු, භික්ෂුණි, උපාසක, උපාසිකා, රාජ රාජ මහාමාත්‍ය තීර්ථක, තීර්ථක ශ්‍රාවක ආදීන්ගෙන් ගැවසුණු ජනාකීර්ණ පරිසරයක අපහසුතා මැද්දෙයි වාසය කරන්නෙ. මේ පිරිසෙන් ඉවත් වෙලා විවේක සුවයෙන් වාසය කරන්න ඇත්නම් හොඳයි’ කියලා සලකලා බුදුරජාණන් වහන්සේ එද කොසඹෑ නුවර පිඬුසිඟා වැඩලා, පිණ්ඩපාතයෙන් පස්සෙ ආපසු වැඩලා දනය වළඳලා සේනාසනය සකස් කරලා තියලා උපස්ථායක

හික්ෂුවටත් නොදන්වා හික්ෂු සංඝයාවහන්සේලාටත් නොකියා තනිවම පාත්‍රා සිවුරු අරගෙන පාරිලෝය වනය දිසාවට වැඩම කළා. අනුපිළිවෙලින් මෙහෙම පාරිලෝය වනයට වැඩමකරලා ඒ පාරිලෝය වනයේ රක්ෂිත වන සංඝ නමින් පසුකාලෙක හැඳින්වෙන වන ලැහැබක හඳු සාල නමින් පසු කාලෙක හැඳින්වුණු සල් ගසක් යට වැඩ වාසය කරන්න සුදනම් වුණා.

හරියට ඒ අවස්ථාවෙම වගේ එක්තරා ඇත් රාජයෙකුටත් ඇත් රැළේ වාසය ගැන කලකිරිලා විවේකයෙන් ගතකරන්න හිතක් පහළ වුණා මේ විදියට. 'මම දැන් ඇතුන්, ඇතිනියන්, ඇත් පැටවුන්ගෙන් ගැවසීගත්තු නොසන්සුන් පරිසරයකයි ඉන්නේ. මට කලින් යන ඇත්තු දළ කාලා ඉතිරිවෙන තණකොළයි මට කන්න ලැබෙන්නේ. මම කන්න කඩාගත්තු අතු හිටත් අනිත් ඇතුන් ඇවිල්ලා කාලා දනවා. අනිත් ඇතුන් විළට බැහැලා මඩ කරපු වතුරයි මට බොන්න ලැබෙන්නේ. මම නාන තොටේ නාලා ගොඩවෙනකොට ඇතින්නියන් ඇගේ හැපිගෙන යනවා. මේවායින් ඉවත් වෙලා මට විවේකයෙන් ඉන්න ඇත්නම් හොඳයි' කියලා ඒ ඇත් රජාත් හරියටම බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩ වාසය කරන පාරිලෝය වනයේ රක්ෂිත වන ලැහැබේ ඒ සල් ගහ ළඟට ආවා. ඇවිල්ලා බුදුරජාණන් වහන්සේ දකලා යම් ප්‍රසාදයක් ඇතිකරගෙන එතන තිබුණ තණකොළ, පැළෑටි ආදිය හොඳවැලින්ම ඉවත් කරලා - ඒ කථාවේ සඳහන් වෙන හැටියට බුදුරජාණන් වහන්සේට බොන පැන්, පානීය පැන්, පරිභෝජනීය පැන් පහසුව පවා සැලකුවා. බුදුරජාණන් වහන්සේත් විවේකයේ එතන වැඩ වසන අවස්ථාවක මෙන්න මෙහෙම සිතිවිල්ලක් ආවා. 'මම කලින් හික්ෂු, හික්ෂුණි, උපාසක, උපාසිකා, රාජ, රාජ මහාමාත්‍ය, තීර්ථක ශ්‍රාවකාදීන්ගෙන් ගැවසුණු ජනාකීර්ණ පරිසරයකයි වාසය කළේ දුක සේ. දැන් මම බොහොම පහසුවෙන් විවේකීව හුදෙකලාව මෙතන වාසය කරනවා' කියලා.

ඒ එක්කම අර ඇත් රජාටත් සිතිවිල්ලක් ඇතිවුණා. 'මම කලින් - අර කලින් කියාපු ආකාරයටම ඇතුන්, ඇතිනියන්, ඇත් පැටවුන් මැද අවිචේකයෙන් වාසය කළා. මට කන්න ලැබුණේ අනිත් අය දළ කාපු තණකොළ. මම කඩා දමන අතු අනිත් අය කනවා. මඩ දියයි මට බොන්න වෙන්නේ. ඇතින්නියන් ඇවිල්ලා ඇගේ හැපෙනවා. දැන් ඒ මොකක්වත් නෑ. මට අලුත් තණකොළ කන්න පුළුවන්. මා කඩන අතු කන්න කෙනෙක් නෑ දැන්. පිරිසිදුවතුර බොන්න පුළුවන්' කියලා ඒ

විදියට ඇත් රජාගේ හිතෙන් පහළ වුණා විවේක සුවය පිළිබඳ යම් අදහසක්. ඒ අවස්ථාවේ බුදුරජාණන් වහන්සේ තමන්වහන්සේ අත්දකින විවේක සුවයත්, ඇත් රජාගේ හිතේ පහළ වුණ හිතිවිල්ලත් එකතු කරලා ප්‍රීති වාක්‍යයක් උදන ගාථාවක් වශයෙන් පළ කළ ගාථාවයි අපි මාතෘකාව හැටියට මේ අවස්ථාවේ ඉදිරිපත් කළේ.

එතං නාගස්ස නාගෙන - ඊසාදන්තස්ස හත්ථිනො
සමෙති විත්තං විතෙනන - යං එකො රමති වනෙ'ති

නාගුලිස් වගේ දළ ඇති මේ ඇතාගේ - මේ හස්තියාගේ සිතත්, හස්තියෙක් වැනි මාගේ සිතත් සැසඳෙන්නේ මෙන්න මේ කාරණයෙන්. මොකකින්ද? තනිව, හුදෙකලාව වනයෙහි වාසය පිළිබඳව ඇලුම් කිරීමෙන්. ඒ කතාවෙන් අපට ජේතවා බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ විවේක වාසය පිළිබඳව, කල්පනා කරලා ඒ ඇතාත්, තමන්වහන්සේත් සමාන කරගත්තු අවස්ථාවක්.

මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් අහලත් තිබෙන බොහොම සංවේදී කථා වස්තුවක් අපට දකින්න ලැබෙණවා. ඒක පහුකාලීන සාහිත්‍යවල නොයෙකුත් විවිඳ වර්ණනා සහිතව තිබෙණවා. අපි මේ අවස්ථාවේ ඉදිරිපත් කරන්නේ විනය පිටකයේ ඒ නාලාගිරි ඇතු දමනය පිළිබඳ සිද්ධියයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඝාතනය කරන්න දෙවදත් තෙරුන් පළමුවෙන්ම දුනුවායන් යැව්වා. ඒක සාර්ථක වුණේ නැතිවුණහම ගිජුකුළු පව්ව උඩ ඉඳගෙන දෙඅතින් පහත බුදුරජාණන් වහන්සේ සක්මන් කරනකොට හිස මතට ගලක් පෙරලුවා. ඒකත් සාර්ථක වුණේ නැතිවෙනකොට ඊළගට මොකක්ද කළේ? ඒ රජුගේ හිටියා නාලාගිරි කියලා බොහොම වණ්ඩ ඇතෙක් මිනිසුන් මරණ, මද කිපිව්ව. ඇත් ගොව්වන් එක්ක කට්ඨා කරගත්තා මේ ඇතා බුදුරජාණන් වහන්සේ පිණ්ඩපාතෙ වඩිනකොට මුදහරින්න. එතකොට ඊට පස්සෙන්ද බුදුරජාණන් වහන්සේ සංඝයාවහන්සේලාත් එක්ක විදියේ පිණ්ඩපාතේ වඩිනකොට ඇත් ගොව්වෝ නාලාගිරි ඇතා මුදලා ඒ විදියට හැරෙව්වා. ඇතාත් ඇතදීම බුදුරජාණන් වහන්සේ දූකලා සොඬ ඔසවාගෙන, කන් විදහාගෙන, වල්ගෙ උස්සගෙන බුදුරජාණන් වහන්සේ දිහාවට දුවගෙන ආවා. එතකොට සංඝයාවහන්සේලා කියනවා 'ස්වාමීනි මේ මිනි මරණ ඇතා, නාලාගිරි දූන් මේ විදියට බැහැලයි ඉන්නෙ. අපි ආපහු වඩිමු' කියලා. එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා 'බය වෙන්න එපා මහණෙනි එන්න. තථාගතයන්වහන්සේගේ ජීවිතය පරෝපක්‍රමයෙන් -

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

අනුන්ගේ උපක්‍රමයෙන් එහෙම නැතිකරන්න බෑ. දෙවෙනි තුන්වෙනි වරටත් සංඝයාවහන්සේලා ආරාධනා කළා. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ එහෙමම ඉදිරියට වඩිනවා. මේ අතරේ නගරවාසීන් පියසි උඩට නැගලා ප්‍රාසාදවල මතුමහල්තල වල, සඳලුතල වල ඉඳගෙන බලාගෙන ඉන්නවා. ඒ අය අතරේ හිටිය ඉද්ධාව නැති අනුවණ මනුෂ්‍යයින් කියනවා ‘දැන් ඔන්න මේ විශිෂ්ට රූපසම්පන්න ශ්‍රමණයා ඇතා විසින් විනාශ කර දමනු ලබනවා ඇති’ කියලා. ඉද්ධාවන්න, ඥානවන්න අය කියනවා ‘කාලෙකට පස්සෙ අපට නාගයෙක්, නාගයෙක් එක්ක සටන් වදිනවා දකින්න පුලුවන්’ කියලා. නාගයා කියලා කියන්නෙ පින්වතුනි ඇතාට නමක්. එතකොට ශ්‍රේෂ්ඨ සත්ත්වයෙක්, තවත් ශ්‍රේෂ්ඨ සත්ත්වයෙක් එක්ක සටන් වදිනවා කියනවා. එතකොට ඒ අවස්ථාවේ බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ඇත එන, නාලාගිරි ඇතා දිහාවට මෙෙත්‍රී සිත විහිදවලා ඇරියා. ඒ මෙෙත්‍රී සිතේ අනුභවයින් මේ ඇතා සොඬ පහතලාගෙන හික්මුණු ආකාරයෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉදිරියට ඇවිල්ලා හිටගත්තා. බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ඇතාගේ කුම්භස්තලය පිරිමදිමින් මෙන්න මේ විදියේ ගාථා දෙකක් ප්‍රකාශ කළා.

ඒ ප්‍රධාන පළමුවෙනි ගාථාවයි අපි මේ අවස්ථාවේ මේ පින්වතුන්ට කියන්නෙ ඒක විශේෂ නිසා.

මා කුඤ්ජර නාගමාසදෙ - දුක්ඛි කුඤ්ජර නාගමාසදෙ
නහි නාග භතස්ස කුඤ්ජර - සුගති හොති නො පරංගතො

කුඤ්ජර කියලා කියන්නෙත් පින්වතුනි, ඇතාට නමක්. එතකොට මේ ඇතාට ආමන්ත්‍රනය කරලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා, මා කුඤ්ජර නාගමාසදෙ, ‘හස්තිය, මේ බුද්ධ හස්තියාට මේ නාගයාට පීඩා කරන්න එපා. නාගයා එක්ක ගැටෙන්න එන්න එපා’. දුක්ඛි කුඤ්ජර නාගමාසදෙ, ‘හස්තිය මේ නාගයාට පීඩා කිරීම නුඹේ දුකට හේතුවක්’. නහි නාග භතස්ස කුඤ්ජර, සුගති හොති නො පරංගතො, ‘මේ නාගයාට පීඩා කළොත් නුඹට සුගතියක් හම්බවෙන්නෙ නැත්’. තවදුරටත් ප්‍රකාශ කළා නාගයාට ‘මදයට ප්‍රමාදයට යට වෙන්න එපා. ප්‍රමාදයට යට වෙන අය සුගතියට යන්නෙ නෑ’ ඔය විදියට බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇතාට ආමන්ත්‍රණය කළහම ඇතා එතන කියවෙන හැටියට සොඬේ අගින් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පා දූවිලි - පයට පැගුණු දූවිලි අරගෙන හිස මත විසුරුවාගෙන පෙනෙන තෙක් මානසේ පස්සෙන් පස්සට ගියා. පස්සෙන් පස්සට ගිහිල්ලා, ඇත්හලටම ගිහිල්ලා හිටගත්තා.

ඊට පස්සෙ අර වණ්ඩ ගතිය අනන්තරයා. මේක දකලා පුදුමයට පත්වුණු නගර වාසීන් බුදුගුණ වශයෙන් ප්‍රකාශ කළ ගාථාව - සමහරවිට මේ පින්වතුන් අහලත් ඇති -

දණෙඩනෙ වෙ දමයනි - අංකුසෙන කතාහිව
අදණෙඩන අසඤ්ජන - මහා ගොදනො මහෙසිනං

ඇතැම් කෙනෙක් දණ්ඩෙන් සත්තියින් හික්මනවා. හෙණ්ඩුවෙන් හික්මනවා. කස වලින් හික්මවනවා. නමුත් මේ මහාසාමිචරයා දඩු මුගුරු, ආයුධ කිසිවක් නැතිව ඇතා හික්මෙව්වා කියලා. ඉතින් ඒත් ඔය බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇතාට උපමා කරගන්න අවස්ථාවක්.

ඊටත් වඩා සවිස්තරව බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ගුණ සම්භාරය ඇතාගේ අග පසග එක්ක සංසන්දනය කරපු වටිනා සූත්‍රයක් එනවා අංගුත්තර නිකායේ නාග සූත්‍ර නමින්. මේ නාග සූත්‍රය පිළිබඳ නිදන කථාව මෙහෙමයි දක්වෙන්නේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ එක දවසක්ද සැවැත් නුවරදි ජේතවනාරාමයේ ඉඳලා පිණ්ඩපාතයේ වැඩමකරලා ආපහු ඇවිත් දනෙ වළඳලා ආනන්ද ස්වාමීන්වහන්සේට කියනවා 'ආනන්ද අපි යමු මීගරමාතු ප්‍රාසාදයට' කියලා. ඒ නමින් හැඳින්වෙන 'විශාකාව හැදූ පූර්වාරාමයට දවල් කාලය විවේකයෙන් ගතකරන්න' කියලා ඉතින් ආනන්ද ස්වාමීන්වහන්සේ එක්ක පූර්වාරාමයට වැඩමකරලා මුළු හවස් වරුවම භාවනාවේ වැඩ ඉඳලා හැන්දෑවේ භාවනාවෙන් නැගිටලා ආනන්ද හාමුදුරුවන්ට කියනවා 'ආනන්ද අපි යමු ඇඟ ටිකක් සිසිල් කරගන්න පුබ්බකොඨයට' කියලා - පුබ්බකොඨ කියන්නේ පින්වතුනි ඒ කිට්ටුව තිබුණු පැන් තොටක්. ප්‍රසිද්ධ පැන් තොටක්.

ඉතින් ආනන්ද ස්වාමීන්වහන්සේත් එක්ක ගිහිල්ලා බුදුරජාණන් වහන්සේ පැන් පහසුවෙලා, ගොඩවෙලා අදනය පමණක් ඇතුළු ඇඟ වේලෙනකන් හිටගෙන හිටියා. ඒ අවස්ථාවෙම පසේනදී කොසොල් රජ්ජුරුවන්ගේ 'සේන' නමින්වූ සුදු ඇතෙක් - රාජකීය හස්තියා - නාන තොටෙන් නාලා ගොඩ වෙනවා. ගොඩ වෙන්නේ මහාතුර්වය නාද මධ්‍යයේ. රාජකීය හස්තියෙක්නේ. තුර්වය නාද මධ්‍යයේ නාලා ඉවරවෙලා ගොඩ වෙනවා. මනුෂ්‍යයින් මේක දකලා 'මේ ප්‍රසාදජනක අභිරුප දර්ශනීය මහානාගයෙක්' කියලා වර්ණනා කරනවා. 'මේ තමයි නියම

නාගයෙක් කියලා කියනවා. ඒ අවස්ථාවේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟ හිටිය උදයී කියන ස්වාමීන්වහන්සේ නමක්. උදයී නාමයෙන් හුඟක් අය හිටියා. මේ කියන උදයී ස්වාමීන්වහන්සේ අර වංගීස භාමුදුරුවෝ වගේ බොහොම ප්‍රතිභා ශක්තියක් ඇති හා කවිකියක් ඇති කෙනෙක් බවයි පෙනෙන්නේ. ඉතින් උන්වහන්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් අහනවා 'ස්වාමීනි ඇතාට පමණද මනුෂ්‍යයින් මේතම නියම නාගයෙක්, ලොකු නාගයෙක් කියලා කියන්නේ? එහෙම නැත්නම් වෙන සතුන්ටත් - වෙන ලොකු ශරීර ඇති සතුන්ටත් - එහෙම කියනවද?' එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'උදයී, ඇතාටත් නාගයා කියලා කියනවා. ඒ වගේම අශ්වයාටත් නාගයා කියලා කියනවා. ඒ වගේම ගවයාටත් ඇතැම් අවස්ථාවල නාග කියලා කියනවා. ගසටත් නාග කියලා කියනවා. මනුෂ්‍යයන්ටත් සමහරවිට නාග කියලා කියනවා. නමුත් උදයී, දෙවියන් මිනිසුන් සහිත මේ ලෝකයේ - 'ආගු' කියන පාලි වචනයේ තේරුම 'වැරදි' - වැරදි නොකරන පුද්ගලයාටයි නියම විදියට නාග කියලා කියන්න පුළුවන්'. ඒ කියන්නේ තමන්වහන්සේ ගැනයි ඒ ප්‍රකාශ කළේ.

දැන් එතන බුදුරජාණන් වහන්සේ අමුතු නිරුක්තියක් දුන්නේ. බොහෝ වචනවලට බුදුරජාණන් වහන්සේ නිරුක්ති දෙනවනේ. මේ පින්වතුන් ධර්මය දන්න අය අහලා ඇති. ඒ කියන්නේ 'ආගුං න කරොතිති නාගො'. ආගු නම්වූ වැරදි නොකරන අර්ථයෙන් නාග. ඉතින් අන්න එහෙම තමන්වහන්සේ ඒ අර්ථයෙන් නාගයෙක්ය කියන එකයි එතෙතදි ප්‍රකාශ කළේ. ඉතින් උදයී ස්වාමීන්වහන්සේ 'ආශ්වර්යයි, අද්භූතයි' කියලා ඒකත් බොහොම අනුමෝදන් වෙලා සතුට ප්‍රකාශ කරලා 'මට අවසර දෙන්න මම මේ බුද්ධ නාගයා පිළිබඳව යම් වර්ණනාවක් කරන්න' කියලා ඔන්න ඊළඟට දීර්ඝ ගාථා පෙළක් ප්‍රකාශ කළා.

'දෙවි මිනිසුන්ගෙන් වැඳුම් පිදුම් ලබන, ශාන්ත දන්න මේ මහාශ්‍රේෂ්ඨ මනුෂ්‍යයා තමයි නාග නම්වූ සියළුම සතුන්ට වඩා ඉහළ නියම නාගයා' කියලා පටන්ගෙන ඊළඟට කියනවා 'මම ඒ බුද්ධ නාගයා පිළිබඳව දැන් වර්ණනා කරනවා' කියලා ඔන්න පටන්ගත්තා. 'මේ කියන බුද්ධ නාගයා - ඒ කියන්නේ 'ආගු' නමැති වැරදි නොකරන මේ 'සඞ්චනාග' - නියම නාගයා තමයි බුද්ධ නාග. ඒ බුද්ධ නාගයා පිළිබඳ වර්ණනාවක් මං දැන් කරනවා' කියලා ඔන්න ඊළඟට ඇතාගේ අඟ පසඟ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ගුණ සමුදයට පුදුම විදියට සම්බන්ධ කරලා

දක්වනවා. ඒකත් හරි ගැඹුරැයි ඇත්ත වශයෙන්. අපි අපට වැටහෙන ප්‍රමාණයෙන් කාල වේලා ඇති හැටියට කියමු.

ඉස්සෙල්ලාම කියනවා 'මේ ඇතාගේ - මේ බුද්ධ නාගයාගේ ඉදිරි පා දෙක තමයි හික්මීමත් අවිහිංසාවත්, මොකද අපිට හිතාගන්න පුළුවන් සාමාන්‍යයෙන් ඇතෙක් ආක්‍රමණය කරන්නෙ ඉදිරි පා දෙකෙන්නෙ. බුදුරජාණන් වහන්සේගෙ ඉදිරි පාද, බුද්ධ නාගයාගේ ඉදිරි පාද දෙක හික්මීමයි, අවිහිංසාවයි. ඊළඟට පසු පාදෙක තමයි තපසයි, බ්‍රහ්ම වරියයි. පසු පාදෙට උපමා කරනවා තපස, බ්‍රහ්ම වරියාව. ඊළඟට හොඬවැල, මේ බුද්ධ නාගයාගේ හොඬ වැල ශ්‍රද්ධාව. මේ පින්වතුන් දන්නවා ඇතාගේ ප්‍රධාන අවයවයනේ. සාමාන්‍යයෙන් ඇතෙක් ඔය දරදඬු වැඩ එහෙම කරන්නෙන් ඒකෙන්. ඒ වගේම ඔය ඉදිකට්ටක් වුණත් ඇහිඳින්න පුළුවන් වගේ, සියුම් වැඩ කරන්නෙන් ඒකෙන්. මෙතන මේ බුද්ධ නාගයාගේ හොඬවැල ශ්‍රද්ධාවයි. ඊළඟට මේ බුද්ධ නාගයාගේ සුදු පාට දළ දෙක තමයි උපේක්‍ෂාව. ඒක සමච පිහිටි නිසා දළ දෙක උපේක්‍ෂාවට සමාන කලා. ඔන්න ඊළඟට එනවා හොඳ උපමාවක්. බුද්ධ නාගයාගේ බෙල්ල තමයි සතිය. බෙල්ල සතියට උපමා කරනවා.

මෙතන මහපුදුම ගැඹුරු කාරණයක් තියෙන්නෙ. මේ කාරණය අටුවාවලනම් සරල වශයෙන් දක්වලා තියෙන්නේ. සතිය බුදුරජාණන් වහන්සේගේ බෙල්ලට උපමා කරලා තියෙන්නේ මක්නිසාද? දන් මේ පින්වතුන් සමහරවිට මහාපරිනිර්වාණ සූත්‍රය එහෙම කියවපු අය දන්නවා ඇති මේ ධර්ම සාහිත්‍යයේ සඳහන් වෙන හොඳ සිද්ධියක්. බුදුරජාණන් වහන්සේ පරිනිර්වාණය සඳහා කුසිනාරාවට වැඩමකරන අවස්ථාවේ, විසාලා මහනුවර දිසාවට අවසන් බැල්ම හෙලූ ආකාරය දක්වන්නෙ නාගාපලොකිතං අපලොකො කියලා. ඇතා හැරෙන්නා වගේ හැරුණයි කියලා. මොකද හේතුව, අඩක් නෙවෙයි මුළු ශරීරයම හරවනවා. ඒක බුදුරජාණන් වහන්සේලාගේ කයෙහි පිහිටීමේ ලක්‍ෂණයක් හෝ උන්වහන්සේලාගේ හැසිරීමේ ලක්‍ෂණයක් හැටියට නිතර සඳහන් වෙනවා. වෙන එකක් තබා කකුසද බුදුරජාණන් වහන්සේ සම්බන්ධයෙනුත් ධර්ම සාහිත්‍යයේ සඳහන් වෙනවා ඒ විදියට මුළු ශරීරයම හරවලා බැලුවයි කියලා. ඉන් පෙනෙන්නේ පූර්ණ අවධානයයි. එතකොට ඒ වගේම බුදුරජාණන් වහන්සේ පිටිපස්සෙන්, ඇත්ත වශයෙන්ම බුදු කෙනෙක්ද කියලා පරීක්‍ෂා කරගන්න හත් මාසයක් පස්සෙන් ගිය බ්‍රහ්මායු බ්‍රාහ්මණයාගේ ශ්‍රාවක උත්තර මානවකයා

අන්තිමට ප්‍රකාශ කළ ගුණ වර්ණනාව තුළ තියෙනවා 'ඒ මේ කියන ශ්‍රමණ ගෞතමයන්වහන්සේ ආපහු හැරෙන්නේ මුළු කයෙන්මයි. බාගෙට, අඩකට හැරලා බලන්නේ නෑ' කියලා. ඉතින් ඇතාගෙන් ඔන්න ඔය විදියේ ලක්‍ෂණයක් තිබෙන්නවා. ඇතෙකුගේ හැසිරීම් හොඳට බැලුවොත් සමහරවිට ජේන්න පුළුවන්. ඇතා ගෙල හරවනකොට මුළු ශරීරයම හැරෙනවා. ඒක මහවිශේෂ පුදුම ලක්‍ෂණයක් ඇතාගෙ. එතකොට කෙනෙකුට හිතෙන්න පුළුවන් එහෙනම් ඉතින් ඇතා කොහොමද සටනකදී එහෙම හැසිරෙන්නේ කියලා. අන්න ඒකට අදාළ දෙයක් ධර්මයෙන් නොවෙයි මෑත යුගයේ සිද්ධියක් අපට කියවන්න ලැබුණා.

එක්තරා දඩයක්කාරයෙක්, ඔය මහාසන වනාන්තරයක හදිසියේ දැකලා තියෙනවා සිංහයෙකුයි ඇතෙකුයි අතර සටනක්. ඒ විස්තරය කියව්වා මතකයි අතීතයේ. ඒ පුද්ගලයා මේවා ගැන මුකුත් දන්න කෙනෙක් නෙවෙයි. නමුත් ඒ සටන ගැන කියන විස්තරය හරි පුදුම සහගතයි. සිංහයා කුම්බස්තලයට පනින්න ලැස්තිවෙන හැම වෙලාවකම ඇතා හරියටම සිංහයා දිනාටම හැරෙනවලු. බොහොම වේගයෙන් පැන පැන. ඒ කියන්නේ මුළු ශරීරයෙන්ම ප්‍රතිචාරය දක්වන්න හැකියාව. ඒ තුළ තියෙන්නේ පූර්ණ අවධානය. එතකොට සතිය ඇතාගේ ලක්‍ෂණයක් හැටියට දැක්වීමේදී පූර්ණ අවධානය යමක් කෙරෙහි යොමු කිරීමට ඇති හැකියාව ඒ තුළින් දක්වනවා. ඒ වගේම බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් අන්න අර සතිය ඇතාගෙ ගෙලට සමාන කළේ ඒ නිසයි. මොකද අපි දන්නවා වදුරෙක්, රිළවෙක් ආදීන්ගේ හැසිරීමත්, ඇතෙකුගේ හැසිරීමත් අතර විශේෂ වෙනසක් තියෙනවා. ඒ ගෙල පිළිබඳ කාරණය.

ඊළඟට මේ උදයී හාමුදුරුවෝ කියනවා ඇතාගේ හිස තමයි ප්‍රඥාව, ධර්ම චිත්තා විමංසාව. ප්‍රඥවත්, විමංසන බුද්ධියත්, ධර්ම චිත්තා කියන ඒ කාරණා ඇතාගේ හිසට සමාන කරනවා. කවුරුත් දන්නවනේ විශාල හිසක් ඇතාට තියෙන්නේ. හිසට සමාන කරලා තියෙනවා ප්‍රඥාව. ඊළඟට මේ ඇතාගේ කුස තමයි ධර්මය. ධර්මයෙන් පිරිලා. ඇතාගේ මේ විශාල කුස, මේ බුද්ධ නාගයාගේ කුස. ඊළඟට ඇතාගේ වල්ගය උපමා කරන්නේ විවේකයට. ඉතින් අටුවාවාරීන්වහන්සේලානම් මේ වල්ගය පිළිබඳ කතාවක් කියනවා. ඒ කියන්නේ ඇතා මැස්සන් එලවන්නා වගේ අර විවේකය ඕන වුණහම මිනිස්සු එලවනවා කියලා. අටුවාවාරීන්වහන්සේ තෝරන්නේ වල්ගයෙන් ගහලා එලවනවා කියලා.

නමුත් අපට හිතාගන්න පුළුවන් වල්ගය ශරීරයේ නිස්කලංක අවයවයනෙ ඇතාගෙ. කොයි හැටි හෝ වේවා ඔන්න උදයි හාමුදුරුවෝ ඒ විදියට බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ගුණ සම්භාරය ඇතෙකුට උපමා කරලා ඇතා සංකේතවත් කරගෙන බුදුගුණ වර්ණනාවක් කළේ.

ඒ වර්ණනාව තවත් දිගට යනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේට යොදලා තියෙනවා සුදු පියුමක උපමාව. මේ පින්වතුනුත් අහලා ඇති බොහෝවිට බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පවිත්‍රත්වය ප්‍රකාශ කරන්න යොදගන්නා උපමාවයි. යම්සේ මනරම්චු පිරිසිදු සුවද ඇති හෙළ පියුමක් ජලයෙහි හටගෙන මඩේ නොතැවරී, ජලයේ නොතැවරී, ජලයෙහිම වැඩෙයිද, අන්න ඒ විදියට තමයි තථාගතයන්වහන්සේ ලෝකයෙන් හටගෙන, ලෝකයේ ඉපදිලා, ලෝකයේ නොතැවරී ජීවත්වෙන්නෙ කියලයි උන්වහන්සේගේ ඒ ලෝකෝත්තර ගුණ සම්භාරය පියුම ආශ්‍රයෙන් පෙන්නුම් කරන්නේ. ඊළඟට ධර්මානුකූල එහෙම නැත්නම් ධර්ම අර්ථය වශයෙන් සලකා දෙනවා උපමාවක් බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිබඳව. එතනදී ටිකක් අමුතු උපමාවක් කියන්නෙ. බුදුරජාණන් වහන්සේගේත්, රහතන්වහන්සේලාගේත් ජීවිත ඇත්ත වශයෙන්ම ලෝකයාට ගැටළුවක්. ඒක සරල ආකාරයෙන් පෙන්වන්න තමයි අර නෙලුම් මලේ උපමාව දක්වන්නෙ. මඩයි වතුරයි උපමා කරගෙන නෙලුම් මල උඩට ආවට පස්සෙ මඩත් තැවරෙන්නෙ නෑ. වතුරත් තැවරෙන්නෙ නෑ. වතුර තැවරුණත් ඒක ඔහේ අනිත් පැත්තට පෙරළෙනවා.

අන්න ඒ වගේ මෙතනත් දක්වනවා මහා දර කොටයක්. ටිකකට හිතන්න දුල්වෙන දර කොටයක් ගිනි ගොඩකින් එළියට ඇදලා දමීමා. එතකොට ඒක අර ගිනි ගොඩ වගේ ගිනිදූල් නැගෙන්නෙ නැති නිසා, එපමණකිනුත් ඒකට නිවුණා කියලා කියනවා. ඒ තත්ත්වය සඋපාදිසේස නිර්වාණ ධාතුව කියන එකට නිදසුනක් හැටියටයි දක්වෙන්නේ. මොකද ඒ රහතන්වහන්සේලාගේත්, බුදුරජාණන් වහන්සේගේත් ජීවමාන කාලයේදී, ජීවමාන අවස්ථාවේදී එදිනෙදා ආහාර පාන ගැනීම හා අනෙකුත් සාමාන්‍ය ජීවිතයේ කටයුතු කිරීමේදී ඉන්ද්‍රිය පහ ක්‍රියා කරනවා, ඒවා සිඳිලා බිඳිලා නැති නිසා. ජීවිතය තියෙන නිසා. නමුත් අර ලබාගත්තු ප්‍රත්‍යක්‍ෂය, රාග ද්වේෂ මෝහ ක්‍ෂය කිරීම නිසා ඒ අයට නිවුණා කියලා කියනවා. ඒත් නිවිලා. බුදුරජාණන් වහන්සේ නිවන් දැක්කා කියලා කියන්නේ ඒකයි. නමුත් ඒක සම්පූර්ණ කරන ඒක ඉවර

වෙන අවස්ථාව තමයි ශරීරං විජ්‍යං නාගො පරිනිබ්බිසුනි අනාසවො. ශරීරය අතහැරලා මේ නාගයා, බුද්ධ නාගයා - අන්තිමට අවසානයේදී ඒ දැල්වෙමින් තිබුණු ගිනි කොටයක් සම්පූර්ණයෙන්ම නිවිලා යනවා යම් අවස්ථාවක දර නොලබා. අන්න ඒ අවස්ථාවට තමයි පරිනිබ්බාන කියලා කියන්නේ. ඒකට අනුපාදිසෙස පරිනිබ්බාන කියලා කියන්නේ. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ජීවිතය අවසානයේදී නැවත උපතක් නොලබන තත්ත්වයටම ඒ ගින්න නිවිලා ගියා. ඉතින් ඔන්න ඔය විදියේ ගැඹුරු අර්ථවත් ගාථා පෙළක් උදයි ස්වාමීන්වහන්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේට ප්‍රශස්ති වශයෙන් වර්ණනා කළා.

ඔන්න ඊළඟට අපි තව ඇත් කතාවකට යමු. කොසඹෑ නුවර උදේනි රජපුරුවන්ගේ බිසවක් හිටියනේ මාගන්දිය කියලා. මේ මාගන්දිය බිසව බුදුරජාණන් වහන්සේ එක්ක වෛර බැඳගන්නා තමන්ගේ රූපයට එක් අවස්ථාවක නිග්‍රහ කළ නිසා. ඒ වෛරය හේතුකොට ගෙන මේ මාගන්දිය බිසව නගර වාසීන්ට අල්ලස් දුන්නා මේ ශ්‍රමණ ගෞතමයින් පිණ්ඩපාතයේ එනකොට ඔටුවා, හරකා ආදී වශයෙන් කියලා බැනලා ඵලවන්නයි කියලා. එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ ඊට පස්සෙන්ද සංඝයාවහන්සේලාත් එක්ක පිණ්ඩපාතයේ වඩිනකොට, ඒ පිරිසට පිටිපස්සෙන් වෙන්න ඕනෙ, අර නගරවාසීන් අර විදියට අසභ්‍ය වචන කියමින් පස්සෙන් එනවා. එතකොට ආනන්ද භාමුදුරුවෝ බුදුරජාණන් වහන්සේට කියනවා 'භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මේ නගරෙතමී ඉන්න බෑ. මෙන්න මේ තරමට යන යන තැන මිනිස්සු අපට මේ වගේ අසභ්‍ය වචන වලින් නින්දා කරනවා. අපි යමු වෙන නගරයකට' කියලා. එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ අහනවා 'ආනන්ද, හොඳයි ඒ නගරයට ගියහම ඒ නගරෙත් එහෙම වෙනවානම්?' 'අපි යමු භාග්‍යවතුන් වහන්ස වෙන නගරයකට'. 'නෑ නෑ ආනන්ද, ඒක හරියන්නෙ නෑ. ප්‍රශ්නයක් ඇතිවුණ තැනම තමයි විසඳන්න තියෙන්නෙ. මම හරියට යුද බිමට බට ඇතෙක් වගේ. ඒ බැණුම් ගැරහුම් නමැති ඊතල දරාගැනීම යුද බිමට බැස්ස ඇතාට බාර දෙයක්. ඒක නිසා අර කියාපු යෝජනාව ඉවත දන්න' කියන එක බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා, ඊළඟට ඒකට අදාළව තමන්වහන්සේ යුද බිමට බට ඇතෙකුට සමාන කරලා වදාළ ගාථාවක් තමයි මේ. ඇතැම්විට මේ පින්වතුන් අහලත් ඇති -

අහං නාගොව සංගාමෙ - වාපාතො පතිතං සරං
අතිවාකාං තිතිකිසුං - දුස්සිලො හි බහුජ්ජනො

මම සංග්‍රාම භූමියට බැස්ස ඇතෙක් වගේ. දුන්නෙන් එන ඊතල, මම දරාගන්නවා. මොකද බොහෝ ජනයා දුශ්ශීල නිසා. ඔන්න එතනත් එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ තමන් වහන්සේම ඇතෙකුට උපමා කරගත්තා.

මේ පින්වතුන් අහලා ඇති තවත් ඒ වගේම වටිනා අවස්ථාවක්. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පා සටහන්, ඇතෙකුගේ පා සටහන්වලට උපමා කළ අවස්ථාවක්. ඔය හත්පිපදෙපම කියලා සූත්‍ර දෙකක් තියෙනවා. මෙතනදී අපි ගන්නෙ චූළහත්පිපදෙපම සූත්‍රය. ඒ චූළහත්පිපදෙපම සූත්‍රයේ සඳහන් වෙනවා මෙහෙම සිද්ධියක්. බුදුරජාණන් වහන්සේ ගැන ශ්‍රද්ධාව ඇති කරගත්තු පිලෝතික කියන පරිබ්‍රාජකයෙක් මාර්ගයේ යනකොට ඉදිරියට එනවා ජානුස්සෝනී නමැති බ්‍රාහ්මණයා. ඔහුට බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙරෙහි ඒ වෙනකොට ශ්‍රද්ධාවක් තිබුණෙ නෑ. 'කොහේ ඉඳලද මේ එන්න?' කියලා අහනකොට ඔන්න මේ පිලෝතික කියන පරිබ්‍රාජකයා බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිබඳ ලොකු වර්ණනාවක් කළා මේ විදියට. 'යම්සේ ඇතුන් අල්ලන්නෙක් - ඇතුන් අල්ලන්න යන ඇත් ගොවිවත් ආදී අයට කියන්නෙ නාගවණික කියලා - දක්‍ෂ නාගවණිකයෙක් ඇතුන් ඉන්න වනයකට ඇතුල්වෙලා දිග පළල ඇත් අඩියක්, දකින්න ලැබෙණවනම් ඒ ඇත් අඩි වලින්ම, ඇතාගේ පා සටහන් වලින්ම මේ කැළේ ලොකු ඇතෙක් ඉන්නවා කියලා නිශ්චයකට පැමිණෙනවා. ඒ වගේ මමත් දුටුවා ඒ ශ්‍රමණ ගෞතමයින්ගේ පා සටහන් හතරක්. ඒක දූකලයි මම දැනගත්තේ මේ ශ්‍රමණ ගෞතමයින් සමමා සමුඛුඬු බවත්, ධර්මය සොකොත් බවත්, සංඝයා සුපටිපණු බවත්'.

ඊළඟට ඒ පිලෝතික පරිබ්‍රාජකයා ඒ ඇත් පා සටහන් හතර මේ විදියටයි විස්තර කරන්නෙ. 'මේ ශ්‍රමණ ගෞතමයින් ළඟට රාජකීය පණ්ඩිතයින්, ක්‍ෂත්‍රීය පණ්ඩිතයින් අතර සිටින ලොකුවට රටේ පිළිගත්තු වෙන අයට හික්මවන්න බැරි, වාදයෙහි දක්‍ෂ පණ්ඩිතයින් ආවහම බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් ධර්ම කතාබහ අහලා අන්තිමට බුදුරජාණන් වහන්සේගේම උපාසක තත්ත්වයට, ශ්‍රාවක තත්ත්වයට පත්වෙනවා. ක්‍ෂත්‍රීය පණ්ඩිතයින් වගේම බ්‍රාහ්මණ පණ්ඩිතයින්, ගෘහපති පණ්ඩිතයින්, හා ශ්‍රමණ පණ්ඩිතයින් යන හතර විදියකම වාදයේ දක්‍ෂ පණ්ඩිතයින් බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟට ඇවිත් අන්තිමට බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවක බවට පත්වෙනවා. අන්න ඒක දූකලා හරියට අර නාගවණිකයෙක් පා සටහනකින් අඳුනගත්තා වගේ මම දැනගත්තා මේනම් මහාසම්මා

සම්බුද්ධ කෙනෙක්. ධර්මය ස්වාභාවිකය, සංසයා සුපටිපණයයි' කියලා. ඉතින් ඒ ටිකටත් අර ජානුස්සෝනි බ්‍රාහ්මණයා රථයෙන් බැහැලා බුදුරජාණන් වහන්සේ දිහාවට වන්දනා කරලා කවදහරි මම බුදුරජාණන් වහන්සේ දකින්න ඕන කියලා කිව්වා.

ඒ අනුව බුදුරජාණන් වහන්සේ හමුවට පැමිණ යන අවස්ථාවේ පිලෝතික පරිබ්‍රාජකයා මේ විදියට බුදුරජාණන් වහන්සේ වණිනා කළ බව කිව්වා. ඔන්න එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ජානුස්සෝනි බ්‍රාහ්මණයාට කියනවා 'නෑ බ්‍රාහ්මණය ඵපමණකින් ඔය ඇත් අඩි උපමාව සම්පූර්ණ වෙන්තේ නෑත. එය සම්පූර්ණ වෙන ආකාරය මං දැන් කියන්නම්' කියලා. එතනදී මුලභත්ථීපදෝපම නමින් ඉතාමත්ම වටිනා සූත්‍රයක් ඒ තුළින් දේශනා වුණා. ඒ සූත්‍රයේ ඓතිහාසික වටිනාකම කොයිතරම්ද කියතොත් මේ පින්වතුන් අහලත් ඇති මිහිඳු මහරහතන්වහන්සේ ලංකාවට ඇවිල්ලා අලුතෙන්ම මේ ලක්වැසියන් පහදවන්නත් ප්‍රකාශ කළ සූත්‍රයක් හැටියට සඳහන් වෙනවා මුලභත්ථීපදෝපම සූත්‍රය. ඉතින් ඔන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ විදියටයි ඒක විස්තර කරන්නේ.

හැම දෙයක්ම දන්නාවූ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ඇතුත් පිළිබඳ අවබෝධය කොයිතරම්ද කියන එක තේරෙනවා ඒ සූත්‍රයෙන්. 'බ්‍රාහ්මණය යම්කිසි දක්ෂ නාගවණිකයෙක් - අර විදියේ ඇතුත් අල්ලන්නෙක් කැලේට ඇතුල් වුණහම දකින්න ලැබෙණවා බොහොම පළල දිග පා සටහනක්. ඒ දක්ක පමණින් ඒ නාගවණිකයා දක්ෂයෙක්නම් එක පාරටම නිශ්චයකට පැමිණෙන්නේ නෑ මේ තමයි මං සොයන්න යන ඒ උසස් වර්ගයේ ඇතායි කියලා. මොකද ඒකට හේතුව? ඒ කැලේ ඇතින්නියනුත් ඉන්නවා වාමණිකා නමින් ඒ විදියේ ලොකු පා සටහන් තියෙන. ඉතින් ඒක නිසා ඒ සෙවිල්ල අතහරින්නේ නෑ. ඵපමණකින් නිශ්චයකට පැමිණෙන්නේ නෑ. තව ඉස්සරහට යනවා. ඉස්සරහට යනකොට දකින්න ලැබෙණවා, ඒ අර වගේම පා සටහන් පමණක් නෙවෙයි උස තැන් වලින් අතුත් කඩා දපු ලකුණු. තව ලකුණු හමුවෙනවා. ඒත් ඒ නාගවණිකයා ඵපමණකින් තීරණය කරන්නේ නෑ මේනම් මං සොයාගෙන යන ඇතාගේ සලකුණයි කියලා'. මොකද එතනදී බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා කාළාරිකා කියලා තවත් ඇතින්නියන් වර්ගයක් ඉන්නවා අර විදියටම උස් අතු එහෙම කඩන්න පුළුවන්. ඊළඟට තවත් ඇතට යනකොට හම්බවෙනවා දළ

පහරවල් එහෙම ගහපු තැන්. ඒත් ඒ නාගවණිකයා එපමණකිනුත් තීරණයකට පැමිණෙන්නෙ නෑ, මොකද ඒත් ඉන්නවා තවත් ඇතින්තියන් වර්ගයක් ඒ විදියේ සලකුණු ඉතුරු කරන්න පුළුවන්. අන්තිමට ගිහිල්ලා හරියටම තමන් සොයාගෙන යන ඇතා තමන්ට හමුවුණ අවස්ථාවේදීයි නියම දක්ෂ නාගවණිකයෙත් නිශ්චයකට පැමිණෙන්නේ. ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒක ධර්මයට සම්බන්ධ කරන්නේ මෙහෙමයි.

ඥානවන්ත කෙනෙක් එක පාරටම - ඇත්ත වශයෙන්ම මේ බුදුරජාණන් වහන්සේ සම්මා සම්බුද්ධයි, ධර්මය සොයාගෙනයි, සංඝයා සුපටිපණය කියලා ඒකාන්ත වශයෙන් තීරණය කරන්නෙ නෑ. නමුත් මේ ශික්ෂා මාර්ගයේ යාම තුළින් තමයි ඒ පිළිබඳව ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගන්නේ. එතන ඉඳලා දක්වන්නේ මේ ශාසනයට ඇතුළු වුණු භික්ෂුවක් ක්‍රමක්‍රමයෙන් නියමිත ශික්ෂණයේ හැසිරෙමින් ක්‍රමක්‍රමයෙන් අර ධ්‍යාන, මාර්ගඵල ආදිය ලබලා අන්තිමට තමන් රහත් තත්ත්වයට පත්වුණාට පස්සෙයි ඔන්න තේරුම් ගන්නේ මේ බුදුරජාණන් වහන්සේ සම්මා සම්බුද්ධයි, ධර්මය සොයාගෙනයි, සංඝයා සුපටිපණය කියලා ප්‍රත්‍යක්ෂ වශයෙන්ම. එයින් බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකයට දෙන්නෙ මහපුදුම පණිවිඩයක්. ශ්‍රද්ධාව කියන එක, ඒක ඒකාන්ත ශ්‍රද්ධාවක් නෙවෙයි ශ්‍රද්ධාව උපකාර කරගෙන ඒක තහවුරු වෙන අවස්ථාව තමයි ප්‍රත්‍යක්ෂය. තමන්ම ප්‍රත්‍යක්ෂයෙන්. ඒකට අදාලව දක්වනවා ඔන්න යම්කිසි භික්ෂුවක් ධ්‍යාන තත්ත්ව ලබනවා. එපමණකිනුත් නිෂ්ඨාවට පැමිණෙන්නෙ නෑ. ඒ වගේම අභිඥා ලබනවා. ඒත් නෑ. අන්තිමට තමන් දුක් කෙළවර කරලා ඒ ආශ්‍රව ක්ෂය කළ අවස්ථාවේදී තමයි හරියාකාරවම බුදුරජාණන් වහන්සේ අඳුනගන්න පුළුවන් වෙන්නෙ. ධර්මයේ සන්ද්‍රවික, අකාලික එහෙම නැත්නම් සොයාගත බව තේරුම්ගන්න පුළුවන් වෙන්නේ. සංඝයාගේත් සුපටිපණය බව තේරුම්ගන්න පුළුවන් වෙන්නේ. එතනත් බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිබඳව වගේම ධර්මය පිළිබඳවත් යම් ගැඹුරු අදහසක් එයින් කෙනෙකුට ඇතිවෙනවා.

මේ කාලයේ ඔය ශ්‍රද්ධාව ගැන කියන පණ්ඩිතයින් පවා මේ කරුණ තේරුම් ගන්න ඕන. අර දක්ෂ නාගවණිකයා එපමණකින් සැහීමකට පත්වෙන්නෙ නැතුව තව තවත් සලකුණු සොයමින් ගියා වගේ මේ ධර්මය, බුදුරජාණන් වහන්සේගේ සම්මා සම්බුද්ධ බව, ආදිය තමතමන්ම ප්‍රත්‍යක්ෂයෙන්ම දැනගන්න ඕන. දැනගන්න තුරු ඒකාන්ත

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

වශයෙන් ශ්‍රද්ධාවක් ඇති කරගන්න සුදුසු නැ. ඒ එක ඉන්ද්‍රියක් පමණයි. ශ්‍රද්ධාව ඉන්ද්‍රිය කරගෙන, ඒක උපකාර කරගෙන තව තව ඉදිරියට යනවා. ශ්‍රද්ධාව ක්‍රමක්‍රමයෙන් වැඩෙනවා. ඒකමයි මේ ධර්මය අපි නිතර මතක් කළේ ස්වාකාන, සන්දිට්ඨික, අකාලික, එහිපසිසික කියලා. ධර්මයේ එහිපසිසික ගුණයෙන් කියන්නේ ඉස්සරහට යන්න යන්න තව තව සලකුණු හමු වෙනවා. අන්තිමට හරියටම ප්‍රත්‍යක්‍ෂ වෙන අවස්ථාව තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ ධර්මය ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගත්තු අවස්ථාව. ඉතින් වූලහත්ථීපදෝපම සූත්‍රය ඒ අතින් ඉතාමත්ම වැදගත් වෙයි උගතුන්ට එහෙම.

ඊළඟට තව දුරටත් මේ දැන් අපි කිව්ව ප්‍රතිපදාව පිළිබඳව ඒ වගේම වටිනා සූත්‍රයක් තියෙනවා දන්තභූමි සූත්‍රය කියලා. ඒකෙදිත් ඇත්ත වශයෙන්ම දැක්වෙන්නේ අර ප්‍රතිපදාවමයි. මහාගැඹුරු සූත්‍රයක් එක පැත්තකින්. එතනදී බුදුරජාණන් වහන්සේ එක් අවස්ථාවක අවිච්චත කියන සාමනේර නමට, ඇතෙකු දමනය කිරීමට ඇත් ගොව්වකු ගන්න ක්‍රියාදාමයට සමාන කරලා තියෙනවා මේ ප්‍රතිපදාව. ඒ ශ්‍රමණයාට දීර්ඝ විස්තරයක් එතැන කෙරෙනවා. අපි කෙටියෙන් විස්තර කරමු. රජුගේ ඇත්ගොව්වාට නැත්නම් නාගවණිකයාට, අයිති කාර්යයක් තමයි අලුතෙන් රාජ හස්තීන් කැළෙන් අරගෙන අල්ලගෙන එන එක. අල්ලගෙන ඇවිල්ලා හික්මවන එක. ඒ ඇතුන් හික්මවීම පිළිබඳ පුදුම අන්දමේ සවිස්තර විග්‍රහයක් දන්තභූමි සූත්‍රයේ තියෙනවා උපමාව හැටියට. ඒකට අංගෝපාංග වශයෙන් මේ ශාසනයේ හරියටම අරහඤ්ඤ දක්වා යන ප්‍රතිපදාව පුදුම අන්දමින් බුදුරජාණන් වහන්සේ එකකට එකක් සංසන්දනය කරලා තියෙනවා. අපි කෙටියෙන් ගත්තොත් මෙන්න මෙහෙමයි දක්වන්නේ.

ඒ රජුගේ ඇත් ගොව්වා කැලෑවේ හොඳ ඇතෙක් අල්ලන්න යන්නේ රාජකීය ඇතාත් අරගෙන. මඟුල් හස්තියා කියමු. අරගෙන ගිහිල්ලා අර ඒ වල් ඇතා අල්ලලා මේ රාජකීය හස්තියාගේ බෙල්ලේ බඳිනවා. බෙල්ලේ බැඳලා ගේනවා කැලෑවේ යම්කිසි විවේක තැනකට. වැඩි ගස් කොළං නැති තැනකට ගේනවා. ගෙනැල්ලා ලොකු යකඩ, කණුවක් තදට ඉන්දලා ඒකෙ මේ ඇතාව බඳිනවා. බැඳලා ඉවරවෙලා ඒ ඇතාව හීලෑ කරන ක්‍රමයත් මහපුදුම විදියට බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වනවා. ඒ ඇත් ගොව්වා හොඳ වචන කතා කරන අය ගෙන්වා ඒ කතා අහන්න සලස්සනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ තවදුරටත් දක්වනවා

වල් ඇතාට තියෙන ආරණ්‍යක සීල. ඒ කියන්නේ කැලෑ ගති, වල් ගති. ඒ වල් නොසන්සුන් ගති, මත්වීම් ආදිය නැතිකරලා, ගම පිළිබඳව ඇල්ම ඇතිකරන අන්දමට අර ඇත් ගොව්වා හොඳට විටින් විට ආහාර දෙනවා. ඒ ආකාරයට සියුම් ශික්‍ෂණයකින් මේ වල් ඇතාගේ වල් ගති අත ඇරලා වල් සීලය, ආරණ්‍යක සීලය, වල් හැසිරීම්, දූවිලි, තැවිලි ඒවා අතඇරලා ගමට ගැලපෙන ආකාරයට හික්මවනවා. එහෙම හික්මවලා ක්‍රමක්‍රමයෙන්, ඊළඟට ඔන්න ශික්‍ෂණයේ ඉතාමත්ම උග්‍ර අවස්ථාවක් දක්වනවා පුදුම අන්දමට බුදුරජාණන් වහන්සේ. දැන් මේ නිකන්ම කොටත් අදින ඇතෙක් නෙවෙයිනෙ, රජුගේ ඇතා. යුදබිමට යා යුතු විදියේ පුදුම ශක්තියක් ඇති කෙනෙක් වෙන්න එපාය. එතන ඒ විස්තරයේ හැටියට හිතාගන්නත් බැරි තරම් මහපුදුම ශික්‍ෂණයක් ඇතෙකුට ලැබෙන්නෙ. ඒ ආකාරයට ක්‍රමක්‍රමයෙන් මේ ඇතා හීලෑ කරගෙන ඇත් ගොව්වට පේ කරගෙන ඔන්න ඊළඟට කරන දේ දක්වනවා.

අවසාන වශයෙන් මේ ඇතා යුද බිමට ගිහිල්ලා අන්න අර කියාපු ඊතල පාරවල් කාගෙන ඉන්න පුළුවන් තත්ත්වයට පුහුණු කරන්නේ කොහොමද? ඇතාගේ ඔලුව උඩ ඉන්නවා, තෝමර ගත්තු ඇත්ගොව්වෙක්. තෝමර කියන එක මේ සිංහල වචනය අනුව තෝරගන්න එපා. කොහොම නමුත් ඒ විදියේ වැඩක් කරන විදියේ උල් ආයුධයක්. ඒ වගේම වට්ටත් ඉන්නවා තෝමර ගත්තු අත්ඇති ඇත් ගොව්වත්. ඇත් ගොව්වා ඉස්සරහින් ඉන්නවා. එපමණක් නෙවෙයි. ඊළඟට හොඬවැලේ එල්ලනවා ලොකු ලෑල්ලක්. හොඬවැල පාවිච්චි කරන්න බෑනෙ. ඒ ආකාරයට ඇතාගේ හොඬවැලේ ලෑල්ලක් එල්ලලා තියෙනවා. ඔලුව උඩත් ඉන්නවා තෝමර ගත්තු ඇත් ගොව්වෙක්. වට්ටත් ඉන්නවා. ඉතින් ඔය වෙලාවේ ඇතාට හික්මෙනවා හැර වෙන කරන්න දෙයක් නෑ.

ඊළඟට කියනවා ඇතාගේ හික්මීම කොයිතරම්ද කියතොත් ඇතා කන් සොලවන්නෙත් නෑ. හොඬ සොලවන්නෙත් නෑ. වල්ගෙ හොලවන්නෙත් නෑ. එහෙම පිටින්ම සම්පූර්ණයෙන්ම නිශ්චලවම සිටිනවා. ආනෙඤ්ජ කියන වචනය එතන යොදනවා. ඒ වචනය මතක තියාගන්න. ආනෙඤ්ජ කියන්නෙ නොසෙල්වෙන. නොසෙල්වෙන තත්ත්වයටම ඇතා පත් කලා. එතකොට ඇතා අර විදියට වට්ට තෝමර ගත්තු අය ඉන්න නිසා හෙල්ලෙන්න හැටියක් නෑ. සම්පූර්ණයෙන්

පහන් කණුව ධම් දේශනා

නිශ්චලව ඉන්න පුළුවන් විදියට සන්සුන් බවක්, සංයමයක්, විනයක් ඇති කරගත්තු අවස්ථාව. ඒක තමයි ඇතාගෙ අන්තිම විභාගය. එතකොට ඊට පස්සෙ ඒ ඇතා යුද බිමට ගෙනිව්වොත් පහු බහින්නෙ නෑ. අර කියාපු විදියට ඊතල පාරවල්, හෙළි පාරවල් ඒ ඕන එකක් කාගෙන ඉන්න පුළුවන් තත්ත්වයට පත්වෙනවා. ඔන්න එතකොට ඒ ඇතාගෙ කථාව බුදුහාමුදුරුවෝ ඉදිරිපත් කරලා, ඊළඟට දක්වනවා මේ ශාසනයේ ප්‍රතිපදාව පුදුම අන්දමින්. ඒකෙ අපට හුඟක් සිතන්න තියෙනවා සමහර ඒවා මතුපිටින් එක පාරටම පේන්නෙ නෑ.

මේ ශාසනයේත් ඒ වගේම යම්කිසි කෙනෙක් ගිහි ගෙයින් නික්මීලා පැවිදි වෙනවා. පැවිද්ද බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වන්නෙ අභ්‍යාවකාශයට උපමා කරලා. දැන් අතනදි මට කියන්න බැරි වුණා එළිමහන් තැනට කියන වචනයක් තියෙනවා අඛණ්ඩාකාස කියලා. අභ්‍යාවකාශය කියන එකට සමාන වචනයක්. එතකොට අර ඇතා එළිමහන් තැනකට ගෙනාවා වගේ කැලෑවෙන්, මේ ගිහි ගෙය ඉන්න වල් සතා මේ පැවිදි භූමිය නැමැති අභ්‍යාවකාශය - විවේක තැනට ගේනවා. ඔන්න ඊළඟට කණුවක් හිටවනවා. මොකක්ද කණුව? සතර සතිපට්ඨානය. සතර සතිපට්ඨාන නැමැති කණුවේ මේ ඇතා බදිනවා. මේ පළමුවෙනි පියවර. එහෙම බැඳලා ඔන්න අර ඇත් ගොව්වා කළා වගේ අර බුදුරජාණන් වහන්සේ එතන ඉඳලා, මෙන්න මේ මේ විදියට හැසිරෙන්න ඕන. මේ මේ විදියට ආහාර ගන්න ඕන, මේ මේ විදියට කියලා සතිපට්ඨානයේ තියෙන ඒ ශික්‍ෂණ මාර්ගය දක්වනවා. සියුම් ශික්‍ෂණ මාර්ගය. ඒ කරන්නෙ මොකටද කියන එක ඊළඟට දක්වනවා. අර කියාපු ඇතා පිළිබඳව කිව්වෙ වල් ගතිය අතහැරීම. මෙතනදි කියන්නේ ග්‍රාම්‍ය ගතිය අතහැරීම. ගිහි ගෙයින් අරගෙන ආපු යම්තාක් සිතූම් පැතූම් හැසිරීම්, ගිහි සීල, එහෙම නැත්නම් සාමාන්‍යයෙන් සීල නැතිකම. ඒවා තියෙනවානම් ඒවා නැතිකරන්න අන්න අර සතර සතිපට්ඨානය නමැති කණුවේ ගැටගහලා අර කියාපු ශික්‍ෂණ මාර්ගයට යොමු කරනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙනුවෙන් ඒ ගුරුවරු ඒක කරන්නෙ. ඒකයි අපට හිතාගන්න තියෙන්නෙ.

ඔහොම ඔහොම ක්‍රමක්‍රමයෙන් හික්මවමින් යන ඒ ශික්‍ෂණ මාර්ගය මේ විදියට දක්වනවා. ඊළඟට භාවනාවට යොමුකරලා, ධ්‍යාන වලට පත්කරනවා. එයින් විශේෂයෙන්ම සතරවෙනි ධ්‍යානය හදුන්වන්නෙත් ඔය ආනෙඤ්ජ කියන වචනයෙන්. ආනෙඤ්ජ කියන්නේ

සිතෙහි නොසෙල්වෙන තත්ත්වයක්. ඉතාමත්ම පුදුම විදියේ නොසෙල්වෙන ප්‍රබල ධ්‍යාන ශක්තියක් වතුර්ථ ධ්‍යානය. ඒ වගේම ආකාසානඤ්චායතන ආදී වශයෙන් කියන රූප ධ්‍යාන ආදී සියුම් තත්ත්ව. ඒ හතරවෙනි ධ්‍යානය ලබාගත්තු පුද්ගලයාගේ ප්‍රබල ධ්‍යානය පාදක කරගෙන, ඒ ආනෙඤ්ජ තත්ත්වයේ ඉඳගෙන තමයි අපට හිතාගන්නත් බැරි අන්දමේ මහා අභිඤ්ඤ ශක්තීන්, මහාසාද්ධීන්, අභසින් යාම් ආදී නොයෙකුත් විදියේ සාද්ධි බල පවත්වන්නේ. අන්න ඒ ආනෙඤ්ජ වචනය අපිට පෙන්වුම් කරන්නේ, අර ඇතා හික්මෙව්වා වගේ ඒ ඇතාගේ ඒ ශික්‍ෂණයේ උග්‍රතම අවස්ථාවයි. එතකොට ඒ ධ්‍යාන ශක්තීන් තුළින් ඇතිකරන ඒ නිශ්චලභාවයටත් වඩා ප්‍රබලම නිශ්චලභාවයක් තමයි අරහත්‍වය තුළින් ලැබෙන්නේ. ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිබඳව සමහරවිට දැක්වෙන්නේ අෂ්ට ලෝක ධර්මයන්ගෙන් සෙලවෙන්නේ නැති විදියට මහා පුදුම නිශ්චල තත්ත්වයකින් යුක්ත බව.

දැන් ඔන්න මතක් කරගන්න අර මාගන්දියගේ ඒ කුටෝපක්‍රමය අවස්ථාවේදී අර ඇතා පිළිබඳව, බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ උපමාව. 'මම සංග්‍රාම භූමියට වැදුණු ඇතෙක් වගේ මේ ඊතල පාරවල් කාගෙන ඉන්නවා'. එයින් තමන්වහන්සේ ඇතාට උපමා කළා වගේම ඒ තත්ත්වයට ලෝකයා දැමීමේ ප්‍රතිපදාවයි අර දන්තභූමි සූත්‍රය තුළ තියෙන්නේ. ඒ වික කල්පනා කරන්න වටිනවා. ඒ කියන්නේ එතකොට ඇත් ගොව්වා කවුද? ඒකෙන් තේරුම් නොකළ කොටසකුත් තියෙනවා.

බුදුරජාණන් වහන්සේට නිග්‍රහයක් නොවෙයිනම් මෙහෙම හිතන්න පුළුවන්. මේ කියාපු වල් ඇතා හික්මවන්න ඒ රාජකීය ඇත්ගොව්වා මොකක්ද කළේ? මගුල් ඇතා අරගෙන ගියා කැළේට. කැළේට ගිහින් අර වල් ඇතා මගුල් ඇතාගේ බෙල්ලේ බැන්ද, අපි මේ කියන උපමාව ඉතින් සමහරවිට ගැඹුරින් ගත්තොත් නොගැලපෙනවායි කියලත් හිතන්න පුළුවන් - සිවුරු පටිය බැඳීම තුළින් කරන්නේ - බුද්ධශාසනයට - බුදුරජාණන් වහන්සේගේ - මගුල් ඇතාගේ ගනයට ඇතුල් කිරීමේ පළමුවෙනි ලකුණ. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ බෙල්ලේ බැන්ද වගේ. එහෙම හිතාගනිමු අපි ටිකකට. එතකොට මගුල් ඇතාගේ බෙල්ලේ බැඳලා තමයි අර විවේක ස්ථානයට ගියේ. ගෙනාවට පස්සේ ඔන්න එතන ඉඳලා ඇත් ගොව්වා - ආචාර්ය උපාධ්‍යායන්වහන්සේලා අර වල් ඇතා හික්මවන ආකාරයයි දැක්වෙන්නේ. සතර සතිපට්ඨානයට දලා ඒ කියාපු ශික්‍ෂණය දිගේ දක්කලා අන්තිමට ක්‍රමක්‍රමයෙන්, දියුණු

කරලා අර ධ්‍යාන ශක්තීන් පවා ලබාදෙනවා. ඒ වගේම මහා ආශ්චර්යවත් අභිඥා දක්වන්න පුළුවන් විදියේ ශ්‍රාවකයෙක් බවට පත් කරනවා.

මේ මුළු මහත් සංසාරයේම තියෙන ‘ඉඤ්ජන’ කියලා කියන සැලෙන ස්වභාවය - ඒ තණ්හාවමයි. තණ්හාව නැති තැන උපාදනයක් නැහැ. තවත් සංසාරයට ඇදී නොයන තරම් ප්‍රබල නිශ්චලතාවයක් ඇතිවුණු සිත තමයි අරහත්‍ය කියලා කියන්නේ. බුදුරජාණන් වහන්සේලා, රහතන්වහන්සේලා විවේක අවස්ථාවල අරහත්ඵල සමාපත්තියට සමවැදිලි ඉන්නකොට හෙණ ගැහුවත් ඇහෙන්නේ නෑ කියන්නේ ඒ තත්ත්වයට තමයි. අපි මීට කලිනුත් මේ පින්වතුන්ට කියලා දීලා ඇති මහාපරිනිර්වාන සූත්‍රයේ කියවෙන සිද්ධියක්. බුදුරජාණන් වහන්සේ එක් අවස්ථාවක දහමියා ගේක විවේකයෙන් ඉන්න අවස්ථාවක මහාමේඝ ගර්ජනා සහිත වැස්සක් වැහැලා මිනිස්සු දෙන්නෙකුත් ගොනුන් හතර දෙනෙකුත් හෙණ ගහලා මැරුණා. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ එළියට ඇවිල්ලා ‘මේ මොකද මේ මිනිස්සු රැස්වෙලා ඉන්නේ?’ කියලා ඇහුවහම. ‘ඇයි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඔබවහන්සේ මෙතනම නේද හිටියේ?’ ‘ඔව්. හිටියා’. ‘ඇයි ඇහුණේ නැත්ද?’ ‘ඇහුණේත් නෑ’. ‘නිදගෙනද හිටියේ?’ ‘නෑ නිදගෙනත් නෙමෙයි අවදියෙන් හිටියේ’. ඒ තත්ත්වය මනුස්සයාට සලකගන්න බෑ. ඒකයි කියන්නේ මේ ආයතන භය තුළින් ඇතිවෙන සියළුම ඉඤ්ජන - මේ සැලෙන ස්වභාවය - ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මන කියන ඒවායින් ලෝකෙට ඇදිලා යන ඒ ස්වභාවයෙන් මිදිලා පූර්ණ නිහඬියාව - ඒකට ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා අරියො තුණ්හිභාවො කියලා. ආර්ය තුණ්හිභාවය. මුළු ලෝකයටම නිහඬයි. අන්න එබඳු තත්ත්වයකට තමයි මේ සංසාර දුක කෙළවර කරලා උතුම් අමාමහ නිවන ලැබුවයි කියලා කියන්නේ.

ඒ අනුව අපට හිතාගන්න පුළුවන් මේ ඇත් උපමාව කොයිතරම් වැදගත්ද කියලා. මේ පින්වතුන්නම් අහලත් ඇති ඔය ජාතක අට්ඨ කථා නිදන කථාවේ තිබෙන බුද්ධ චරිතයට සම්බන්ධ කාරණයක්. බුදුරජාණන් වහන්සේට මේ ඇතා කොයිතරම් සංකේතවත්ද කියතොත් මහාමායා දේවිය මේ සිද්ධාර්ථ බෝසතුන් පිළිසිඳගත්තු අවස්ථාව දක්වන්නේ සුදු ඇත් පැටියෙක්, සුදු නෙළුම් මලක් අරගෙන මහාමායා දේවියගේ කුසට ඇතුල් වන සිහිනයක් දුටුවයි කියලා. කොයි හැටි හෝ වේවා අපි කල්පනා කරන්න ඕන මේ ඇතා ඉතාමත්ම වටිනා සතෙක් අපට ධර්මය

උගන්නන්න. උදයි භාමුදුරුවෝ අපට පෙන්නුම් කළා බුදුගුණත් ඉගෙන ගන්න උපකාරීකරගත හැකි බව.

මේ ඇතා උපමා කරගෙන අපි මේ ඇත් බණකින් ඉදිරිපත් කළේ බුදුගුණමයි. දහම් ගුණමයි. සග ගුණමයි. මේ පින්වතුන් තුනුරුවන් අදහනවා වගේම, තුනුරුවන් කෙරෙහි භක්තිය ඇතුළුවා වගේම ඒ තුනුරුවන් ආශ්‍රය කරගෙන අර ඇත් අඩිය ඔස්සේ යන්නා වගේ යන්න ඕනෙ අන්න අර කියාපු අන්තිම තැනටයි. ඒ සඳහා මේ ධර්මදේශනාවත් උපකාරවත් වේවා! කියලා අපි ප්‍රාර්ථනා කරනවා. මෙතෙක් මේ ධර්මදේශනාව අසා සිටීම තුළින් මේ පින්වතුන් ඇතිකරගත්තු ඒ කුසල චිත්ත පරම්පරාවත්, ඒ ප්‍රතිපත්තියට යම් ආධාරයක් ලැබෙන්නවානම්, ඒකත් උපකාර කරගෙන හැකිතාක් ඉක්මනින් මේ ශාසන පහන නිවෙන්න කලින් තමන් බලාපොරොත්තු වෙන උත්තමාර්ථය වන උතුම් අමාමහ නිවන, සෝවාන් ආදී මාර්ග ඵල ප්‍රතිවේදයන් ලබාගැනීමට මේ ධර්මදේශනාවත් හේතු වාසනා වේවා! කියලා ප්‍රාර්ථනා කරනවා. ඒ එක්කම අවිච්ඡේ සිට අකනිටාව දක්වා වූ යම්තාක් සත්ඤා කෙනෙක් මෙවැනි ධර්මදේශනාමය, ධර්මශ්‍රවණමය කුසලයක් අනුමෝදන් වීමට කැමතිනම් ඒ අනුමෝදන් වීම තුළින් දුගති තත්ඤයෙන් අත්මිදිලා සුගති තත්ඤයට පත්වෙලා ඉක්මනින්ම ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමාමහ නිවනින් සැනසෙත්වා! කියලා ප්‍රාර්ථනා කරමින් මේ ගාථා කියන්න.

‘එතනාවතා ව අමෙහති...’

කතු හිමියන්ගේ සිංහල කෘති

සැ.යූ.: මෙම කෘති ලේඛනය සරලතාවයට මුල් තැන දුන් අංක අනුපිළිවෙලක් සහිතව සකස්වී ඇති බවත්, ලේඛනයේ අගභරයේ එන කෘති බොහෝ දුරට ගැඹුරු විය හැකි බවත්, පාඨකයින් දැනුවත් කිරීම් වශයෙන් සඳහන් කරනු කැමැත්තෙමි.

- සම්පාදක

1. තිසරණ මහිම
2. හිතක මහිම - 1
3. හිතක මහිම - 2
4. හිතක මහිම - 3
5. හිතක මහිම (1-3 වෙළුම්)
6. දිවි කතරේ සැඳෑ අඳුර
7. කය අනුව ගිය සිහිය
8. හිත තැනීම
9. පින් රුකෙක මහිම
10. අබ්නික්මන
11. පිළිවෙතින් පිළිවෙතට
12. කයේ කතාව
13. මා-පිය උවැටන
14. ප්‍රතිපත්ති පූජාව
15. පැවැත්ම හා නැවැත්ම
16. සසරේ රඟ
17. කම් වක්‍රයෙන් ධම්ම වක්‍රයට
18. මෙන් සිතේ විමුක්තිය
19. ඇති හැටි දැක්ම
20. තපෝ ගුණ මහිම
21. සක්මනේ නිවන
22. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 1 වෙළුම
23. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 2 වෙළුම
24. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 3 වෙළුම
25. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 4 වෙළුම
26. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 5 වෙළුම

27. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 6 වෙළුම
28. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 7 වෙළුම
29. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 8 වෙළුම
30. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 9 වෙළුම
31. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 10 වෙළුම
32. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 11 වෙළුම
33. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 12 වෙළුම
34. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 13 වෙළුම
35. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 14 වෙළුම
36. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 15 වෙළුම
37. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 16 වෙළුම
38. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 17 වෙළුම
39. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 18 වෙළුම
40. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 19 වෙළුම
41. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 20 වෙළුම
42. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 21 වෙළුම
43. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 22 වෙළුම
44. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 23 වෙළුම
45. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 24 වෙළුම
46. සබ්බාසව සුත්තයේ මැදුම් මග
47. විදසුන් උපදෙස්
48. භාවනා මාර්ගය
49. උත්තරීතර හුදෙකළාව
50. සසුන් පිළිවෙත
51. වලන විනය
52. දිය සුළිය
53. බුදු සමය පුද්ගලයා හා සමාජය
54. නිවනේ නිවීම - පළමු වෙළුම
55. නිවනේ නිවීම - දෙවන වෙළුම
56. නිවනේ නිවීම - තෙවන වෙළුම
57. නිවනේ නිවීම - සිවුවන වෙළුම
58. නිවනේ නිවීම - පස්වන වෙළුම

59. නිවනේ නිවීම – සයවන වෙළුම
 60. නිවනේ නිවීම – සත්වන වෙළුම
 61. නිවනේ නිවීම – අටවන වෙළුම
 62. නිවනේ නිවීම – නවවන වෙළුම
 63. නිවනේ නිවීම – දසවන වෙළුම
 64. නිවනේ නිවීම – එකොළොස්වන වෙළුම
 65. නිවනේ නිවීම – පුස්තකාල මුද්‍රණය (1-11 වෙළුම්)
 66. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය – 1 වෙළුම
 67. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය – 2 වෙළුම
 68. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය – 3 වෙළුම
 69. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය – 4 වෙළුම
 70. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය – පුස්තකාල මුද්‍රණය (1-4 වෙළුම්)
 71. ස්පඨයේ ආශවයීය
 72. මනසේ මායාව
 73. පැරණි බෞද්ධ චින්තාවේ සංකල්පය සහ යථාර්ථය
-

නැවත මුද්‍රණය කරවීම පිළිබඳ විමසීම්:
කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සඳහම් සෙනසුන් භාරය
කිරිල්ලවලවත්ත, දම්මුල්ල, කරදන
දුරකථනය: 0777127454
knssb@seeingthroughthenet.net

By The Same Author

1. Concept and Reality in Early Buddhist Thought
 2. Saṃyutta Nikāya – An Anthology
 3. Ideal Solitude
 4. The Magic of the Mind
 5. Towards Calm and Insight
 6. From Topsy-turvydom to Wisdom, Volume I
 7. From Topsy-turvydom to Wisdom, Volume II
 8. Seeing Through
 9. Towards A Better World
 10. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume I
 11. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume II
 12. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume III
 13. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume IV
 14. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume V
 15. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume VI
 16. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume VII
 17. Nibbāna – The Mind Stilled, Library Edition
 18. Nibbāna and The Fire Simile
 19. A Majestic Tree of Merit
 20. The End of the World in Buddhist Perspective
 21. The Law of Dependent Arising, Volume I
 22. The Law of Dependent Arising, Volume II
 23. The Law of Dependent Arising, Volume III
 24. The Law of Dependent Arising, Volume IV
 25. The Law of Dependent Arising, Library Edition
 26. Walk to Nibbāna
 27. Deliverance of the Heart through Universal Love
 28. Questions and Answers on Dhamma
 29. The Miracle of Contact
 30. From The Wheel of Kamma To The Wheel of Dhamma
-

All enquiries should be addressed to:
Kaṭukurunde Nāṇananda Sadaham Senasun Bhāraya
Kirillawala Watta, Dammulla, Karandana
Phone: 0777127454
knssb@seeingthroughthenet.net